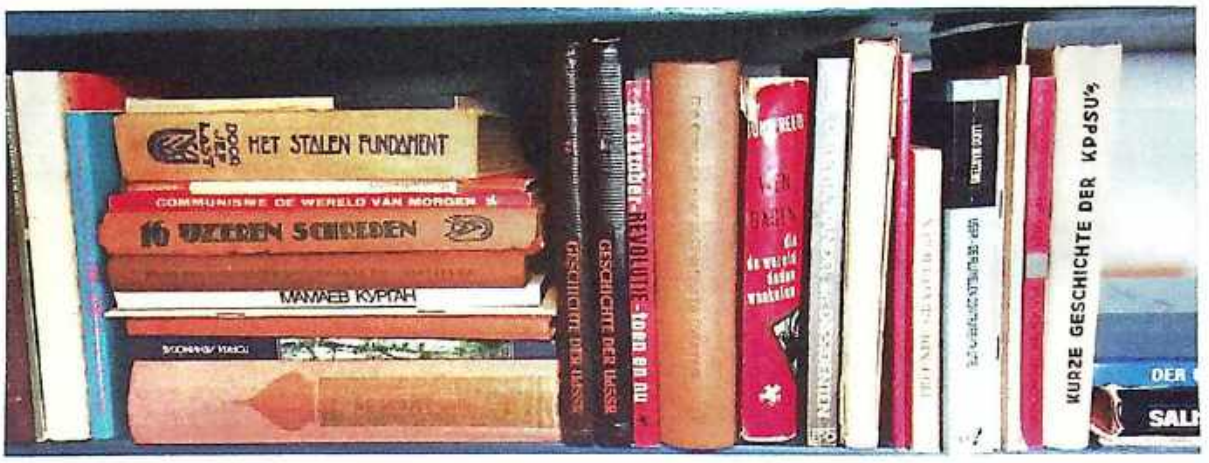

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavie

Map 2-d

Vooral voor luchtmacht

Pentagon roept 33.000 reservisten op

WASHINGTON, 17 APRIL. Het Pentagon vraagt president Clinton om 33.000 reservisten op te roepen. Ook zal waarschijnlijk een 'stop loss'-bevel worden uitgevaardigd, die actieve militairen tijdelijk verbiedt om af te zwaaien.

Minister van Defensie William Cohen, die gisteren overleg voerde met zijn Italiaanse ambtsgenoot over luchtmachtbasis Aviano, wilde gisteren geen exact aantal reservisten noemen, maar bronnen binnen het Pentagon bevestigen dat het om 33.000 man gaat. Sinds de Golfoorlog, toen de Verenigde Staten 239.000 reservisten opriep, is niet meer zo'n groot aantal opgeroepen. Het Amerikaanse leger is in grote mate afhankelijk van reservisten, burger-soldaten die in tijden van nood voltijds in dienst treden. Eerder deze week schatten Amerikaanse bronnen het aantal benodigde reservisten nog op tweeduizend.

De president heeft de bevoegdheid de ruim 200.000 beschikbare reservisten op eigen gezag maximaal 270 dagen op te roepen. Begin 1998 riep Clinton vijfhonderd manschappen van een helikoptereenheid op voor dienst in Koeweit.

De reservisten zullen vooral worden ingezet ter ondersteuning van de luchtoorlog. Het merendeel, 25.000, is in dienst van de luchtmacht. Het gaat ondermeer om personeel van tankvliegtuigen. De Amerikaanse regering besloot onlangs driehonderd extra vliegtuigen naar Kosovo te sturen, een derde daarvan betreft tankvliegtuigen, die veelal worden bemand en gevlogen door reservisten. Verder worden er specialisten voor burgerzaken opgeroepen, technici, veiligheidspersoneel en luchtverkeersleiders.

Cohen herhaalde gisteren het officiële standpunt dat de Amerikaanse regering meent dat luchtaanvallen Joegoslavië uiteindelijk op de knieën zullen dwingen. Hij zei bereid te zijn die luchtaanvallen zonodig maandenlang vol te houden. Premier Blair herhaalde in *The Sun* nadrukkelijk dat grondtroepen nog altijd geen optie zijn.

Amerikaanse regeringsmedewerkers wezen er gisteren op de Joegoslavië beschikt over chemische wapens, al is niet bekend hoeveel. Joegoslavië zou beschikken over sarin, mosterdgas en BZ. UÇK-strijders beweerden afgelopen week dat de Serviërs hallucinogene gassen tegen hen inzetten. President Clinton zei gisteren dat de VS op de hoogte is van de voorraad chemische wapens, maar dat dat Joegoslavië niet met gebruik daarvan dreigt. „Ik denk dat ze goed op de hoogte zijn van het gevaar van escalatie". Groepen die de verspreiding van chemische wapens proberen te volgen, zeggen dat het Joegoslavische leger voorraden heeft in depots bij Barić, Krusevac en Lucani.

De Servische generaal Nebosja Pavković zei gisteren dat de NAVO bij een eventuele aanval op Kosovo een troepenmacht van 150.000 man tegenover zich zal vinden. Waarnemers vermoeden dat recente massa-deporaties uit het zuiden van Kosovo kunnen samenhangen met de creatie van een bufferzone. (Reuters, AP)

NAVO voert geleidelijk veel grondtroepen aan

Ondanks de voortdurende ontkenningen van de

rie van Defensie spreekt over een „paar duizend" man, vooral mo-

TURKIJE

'Wind van Eecevit' waait over Turkije

ter. En hij lijkt altijd wat afwezig, alsof hij, zelfs in het gezelschap van zijn trouwe aanhang, continu bezig is met staatsdossiers.

Eecevits algemeen erkende intelligentie neemt niet weg dat hij in zijn lange politieke carrière toch behoorlijk van koers is veranderd. In de jaren zestig en zeventig bestond zijn langste politieke carrière toch uit de zeilen genomen, tot groot opluchting van het leger, dat zich als waakhond van de seculiere constitutie beschouwt. Vrijwel niemand houdt meer rekening met de mogelijkheid dat Fazilet na de verkiezingen een regering kan vormen. Het scenario van 1996/'97, toen de fundamentalistische leider Erbakan premier werd en vervolgens door het leger tot aftreden werd aangezet, lijkt daarmee voor de afzienbare toekomst van tafel.

De gemiddelde kandidaat van de DSP komt pas echt op dreef als hij of zij afstand mag nemen van het fundamentalisme. Ismet Taka wil burgemeester worden van de historische Istanbulse wijk Fatih. Bij een beschrijving van de geschiedenis daarvan staat hij meer dan een uur stil bij de Romeinse en Byzantijnse perioden en hij zegt met nadruk vóór en na Christus. Hij bedoelt: de moslims zijn 'gisteren' pas in Istanbul aangekomen en hebben zich dus koest te houden. Ook hebben Fatih-aanhangers, vindt Taka, een wel erg ongezonde kijk op het leven. „Er is maar een verschil tussen man en vrouw en dat is hier", hij wijst met zijn vinger. „Wij zijn daar niet de hele dag mee bezig en dus zijn man en vrouw gelijk voor ons. Wij geloven niet in aparte ruimtes voor mannen en vrouwen. We kijken naar wat je doet, niet naar wat je bent."

Zijn secretaresse is een levend bewijs van hoe ver de DSP op dit punt van Fazilet afligt: zij draagt geen hoofddoek maar een strakke spijkerbroek, heeft aan vier vingers ringen uit India en wendt haar blik niet zedig af als een man haar aankijkt, maar haalt daarna tegen de vier ringen met veel nadruk door het haar.

En zo heeft de 'wind van Eecevit', zoals de opmars van de premier in de Turkse media wordt genoemd, het politieke landschap in Turkije veranderd. Voor Ecevit volgde het leger de verkiezingsstrijd op de voet en liet het weten dat niemand er ook maar over moest peinzen om 'godsdienst' voor de verkiezingen te misbruiken. Tmiddels leunt de legertop voorzichtig toegeven achteroever en kijkt hij toe hoe de fragiel opgenomen gelijk op de voet en liet het weten onder geen beding met Fazilet een regering te willen vormen, de seculiere kastanjes uit het vuur haalt.

• DOSSIER: www.nrc.nl

DSP (DSP) van de Turkse premier Ecevitvoert campagne in de Zuid-Turkse stad Adana. De DSP staat op winst in

grondoffensief wordt voorbereid stijgt het aantal grondtroepen voortdurend.

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 17 APRIL. „Er is geen enkele voorbereiding van de NAVO voor het eventueel sturen van grondtroepen naar Kosovo", zei de Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, tegen een Senaatscommissie. *Read my lips*, voegde hij er nog net niet aan toe. Wat is de grens tussen wel en geen voorbereiding voor een grondoffensief in Kosovo?

De vraag dringt zich op, want hoewel de NAVO het voorwerk voor een grondoffensief ontkent, groeit het aantal legereenheden in Albanië en Macedonië gestaag. En of deze onder een humanitaire noemer vallen, zoals de alliantie vooralsnog beweert, maakt hun uitrusting niet duidelijk. Task Force Hawk bijvoorbeeld, de 24 Apache gevechtshelikopters die naar Albanië worden gestuurd, worden begeleid door bijna 3.000 man. Ze zijn uitgerust met 18 meervoudige raketlanceerders, die heel Kosovo kunnen bestrijken, M2 Bradley pantservoertuigen en M1-tanks. NAVO-opperbevelhebber Wesley Clark heeft het Pentagon om nog eens twee dozijn Apaches gevraagd. Vandaag werd bekend dat het Pentagon 33.000 Amerikaanse reservisten opgeroept. Het gaat hier echter niet uitsluitend om grondstrijdkrachten.

Frankrijk en Groot-Brittannië hebben intussen ook al aangekondigd veel meer troepen beschikbaar te stellen. Het Franse ministe- aangekondigd hun troepencontingent in Macedonië op te voeren tot zo'n 6500 man, inclusief Challenger-tanks en zelfrijdend geschut. En ook Nederland heeft vijf M-109 zelfrijdende houwitsers per transportschip naar Albanië gestuurd, inclusief de radarsystemen die ze in staat stelt om nauwkeurig terug te vuren op Servische artilleriebeschietingen. De *Kosovo Implementation Force*, KFOR, wordt geleid door het hoofdkwartier van het *Rapid Reaction Corps* van het *Allied Command Europe*. Dat moet organisatorisch in staat worden geacht honderdduizenden troepen onder de hoede te kunnen nemen.

De berichten dat speciale NAVO-eenheden al in Kosovo opereren nemen toe. Britse en Franse bronnen maken melding van de kleine eenheden van de elite-eenheid *Special Air Service*, de SAS. Bevestiging hiervan is niet te krijgen, maar onwaarschijnlijk is het niet. De SAS-commando's kunnen met laserapparatuur doelen voor de gevechtsvliegtuigen aanwijzen – dat deden ze ook in de Golfoorlog en in Bosnië. Niet alleen zijn 'ogen en oren' op de grond, ondanks alle hoogwaardige technologie, nog altijd de beste inlichtingenbron, catastrofale vergissingen zoals de NAVO-bombardementen op de trein of het konvooi vluchtelingen, deze week, worden veel minder waarschijnlijk.

Het heeft er, kortom, veel van weg dat een oorlog op de grond minder onvoorstelbaar is dan de NAVO doet geloven. En dan nog: de Apaches zullen in Kosovo zo laag moeten vliegen, dat het verschil tussen een lucht- en een grondoorlog nauwelijks te zien is.

Ingezonden mededeling

nationale actie vluchtelingen Kosovo

ARTSEN ZONDER GRENZEN KERKEN IN AKTIE/SOH MEMISA MENSEN IN NOOD NEDERLANDSE RODE KRUIS NOVIB TEAR FUND TERRE DES HOMMES UNICEF NEDERLAND STICHTING VLUCHTELING

Giro 555 SAMENWERKENDE HULPORGANISATIES Den Haag

Amerikaanse manschappen van de 20th Fighter Wing laden hun bagage uit bij de luchtmachtbasis Aviano in Italië. Ze verstreken de aanwezige troepen van Operatie Allied Force. (Foto AP

Diplomatie worstelt met haar eigen eisen

Meer dan zesduizend bombardementsmissies heeft de NAVO nu op Joegoslavië gevlogen. Waar staan we aan het eind van weer een week oorlog?

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 17 APRIL. Nog weken kunnen de luchtaanvallen op Joegoslavië duren, voorspelde deze week de Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO. Amerikaanse militairen spreken zelfs over vele, vele maanden. Maar intussen groeit de onrust onder Europese partners.

Duitsland had gehoopt deze week vooruitgang te boeken op het diplomatieke front, met een plan van minister Joschka Fischer (Buitenlandse Zaken) dat inmiddels niet meer dan een uitgelekte discussienota mag heten en een bijeenkomst van de zeven meest geïndustrialiseerde landen en Rusland (G8). De Franse president Chirac kwam woensdag zelfs al met een voorstel voor wat te doen na het conflict: de Europese Unie zou voor onbepaalde tijd het bestuur in Kosovo moeten overnemen.

Naar buiten toe wordt de façade van eensgezindheid opgehouden. Alle bondgenoten staan onverminderd achter Allied Force, zo wordt telkens herhaald. Maar intussen borrelde het de afgelopen week. De Amerikanen reageerden woensdag onaangenaam verrast op het uitlekken van het plan van Fischer, dat onder meer voorzag in een 24 uur staakt-het-vuren als de Joegoslavische president Milošević aan een aantal voorwaarden zou voldoen. Het was volgens Vershbow te vroeg voor dit voorstel en het plan was niet meer dan een discussienota van de G8. „Je moet de Duitsers vragen waarom ze er voor gekozen hebben dit publiek te maken." De officiële Duitse versie luidt nu dat het plan helaas is uitgelekt naar de pers en dat het volledig op dezelfde lijn ligt als het beleid van de NAVO.

Fischer zelf had maandag aangekondigd dat deze week een belangrijke week zou worden op diplomatiek vlak. Zijn optimisme was gebaseerd op positieve signalen vorige week uit Rusland. De hoop bestond dat Moskou zich zou scharen achter de vijf voorwaarden van de NAVO aan Milošević: een staakt-het-vuren, terugtrekken van troepen, terugkeer van de vluchtelingen, een internationale troepenmacht die toeziet op de vrede en een politieke oplossing

Miloševic heeft eerder tijd aan zijn kant dan NAVO

voor Kosovo op basis van het vredesakkoord van Rambouillet. Daarna zou een bijeenkomst worden belegd van de G8, die nu de Contactgroep voor ex-Joegoslavië lijkt te vervangen omdat Belgrado die niet meer wil. De onderhandelingen geleid door de Contactgroep leidden tot het akkoord van Rambouillet, dat Milošević weigerde te tekenen.

Tijdens een ontmoeting dinsdag tussen de Amerikaanse minister Albright en haar Russische ambtgenoot Ivanov in Oslo bleek dat Rusland blijft weigeren de eis te steunen van een internationale troepenmacht voor Kosovo. Volgens Moskou moet Milošević zelf een vredesmacht uitnodigen, waaraan liefst niet het woord militaire wordt gekoppeld. „De Russen hebben slechts één probleem", zegt een diplomaat. „Ze willen het begrip militaire strijdkrachten vervangen door internationale aanwezigheid ter garantie van de veiligheid." De G8-ministeriële bijeenkomst die Fischer als voorzitter deze week had gehoopt te kunnen beleggen, ging niet door.

Even leek het onbespreekbare deze week bespreekbaar: de troepenmacht voor Kosovo werd maandag door de ministers van Buitenlandse Zaken niet langer een „door de NAVO geleide troepenmacht" genoemd. Op die manier zou de troepenmacht voor Rusland acceptabeler zijn, was de uitleg. Onmiddellijk rees de vraag of de les van Bosnië is vergeten, van de zogeheten dubbele sleutel waarbij zowel de commandant te velde als een ambtenaar op het VN-hoofdkwartier in New York om toestemming voor actie moest worden gevraagd. Een omslachtige formule die uiterst vertragend werkte. De Amerikaanse NAVO-ambassadeur ontkent dat die les is vergeten. Het moet nog steeds een door de NAVO-geleide macht zijn, maar dat mag je niet in de naam terugzien. Volgens een Europese diplomaat moet je niet telkens de term 'NAVO-geleide' herhalen omdat „je niet steeds woorden moet herhalen die pijn doen". Al met al een vreemd gegoochel met woorden, dat Rusland nog niet heeft overtuigd zich achter de vijfde eis te scharen.

De NAVO hoopt dat met de steun van Rusland de vijf NAVO-eisen kunnen worden omgezet in

Duits voorstel: van plan naar discussiestuk

een resolutie van de VN-Veiligheidsraad. Op die manier zouden de Verenigde Naties, buitenspel gezet met de luchtactie waarvoor geen mandaat is, weer bij de diplomatie worden betrokken. „Dan kun je het via de VN spelen en de druk op Milošević verder opvoeren", aldus een diplomaat. „De hoop is dat er een intermediair wordt gevonden die voor iedereen aanvaardbaar is." Maar het is de vraag of daarvoor secretaris-generaal Kofi Annan de geschikte persoon zal zijn. Annan heeft de 'genocide' van de Serviërs veroordeeld en kan door Milošević al gauw als een bondgenoot van de vijand worden bestempeld. Nu al waarschuwt een NAVO-diplomaat dat Annan niet te veel moet worden geprezen omdat hij zich achter de vijf NAVO-eisen schaart. „Door hem zo op te hemelen, ontnemen we hem zijn vrijheid."

Wat de Amerikanen betreft, kan de strijd nog even duren. Terwijl deze week diplomatieke initiatieven werden ontplooid, intensiveerde de NAVO de luchtaanvallen: ruim driehonderd extra vliegtuigen zullen de totale vloot versterken tot meer dan duizend. De VS leveren het leeuwendeel van de vliegtuigen, dus wat zij willen doet er zoals gewoonlijk meer toe dan wat de overige NAVO-landen wensen. Maar het probleem van de door de VS bepleite strategie – doorgaan met bombarderen tot Milošević toegeeft – is dat het initiatief volledig bij Milošević ligt. En hij blijkt over een hoog incasseringsvermogen te beschikken.

„De tijd is aan onze zijde", zei de Amerikaanse ambassadeur Vershbow deze week. Maar het is de vraag of dat wel zo is. Ten eerste zijn er de Albanese vluchtelingen in Kosovo, die van de honger sterven en aan wie geen hulp van buiten kan worden geboden. Voor hen is iedere dag dat de luchtaanvallen doorgaan er een te veel. Daarnaast zijn er de honderdduizenden in de vluchtelingenkampen in Macedonië en Albanië, die niet kunnen terugkeren voor de actie is beëindigd. Ook is de vraag hoe lang de publieke opinie in de NAVO-landen deze oorlog blijft steunen, als er meer ongelukken gebeuren zoals deze week toen de NAVO een konvooi vluchtelingen raakte. Schokkende beelden van slachtoffers, voor wie de oorlog juist was begonnen, ondermijnen de steun voor de militaire actie. Ten slotte, hoe langer de acties door gaan, hoe groter de schade zal zijn aan de economie van niet alleen Joegoslavië maar ook de buurlanden. De tijd lijkt veel meer aan de zijde van Milošević.

Ingezonden mededeling

VWO-examentip 19

Nog geen keuze gemaakt?
Kom op 22 april naar
de 6 VWO-Voorlichtingsdag in Delft.

Bel voor meer informatie over
de 6 VWO-Voorlichtingsdag van
de Technische Universiteit Delft
0800-0234320 (ma-za van 8.00-23.00u).

Hulp nodig bij je exacte vakken?
Mail je vragen naar
voorlichting@cmg.tudelft.nl

TU Delft

Joegoslavië én buren lijden schade

Over de militaire schade die in drie weken is aangericht, is weinig concreets bekend. Duidelijk is wel dat de toch al miserabele economie van Joegoslavië schade ondervindt. Maar óók die van de buurlanden.

17-4-99

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 17 APRIL. Welke concrete gevolgen de NAVO-luchtacties in Joegoslavië hebben is deze week onduidelijk gebleven. Een aanzienlijk deel van de infrastructuur is vernield: communicatiecentra, zendmasten, wegen, spoorlijnen en bruggen zijn getroffen, fabrieken verwoest. Maar betrouwbare informatie over wat dit betekent voor de economie als geheel of de bevoorrading in het bijzonder ontbreekt. Betrouwbare gegevens over de economie ontbraken trouwens al vóór de oorlog. Tijdens de Bosnische oorlog, toen Joegoslavië werd getroffen door sancties, onderging de economie een diepgaande transformatie: ze werd een op smokkel, schijn en bedrog gebaseerde economie. Met een bewust op gang gebrachte hyperinflatie (uiteindelijk duizenden procenten per dag) werd de bevolking haar gespaarde valuta uit de zak geklopt. Directeuren van de staatsbedrijven werden minister (en zijn dat nog). De staatskas werd gebruikt om bedrijfsverliezen aan te vullen en smokkelkoningen maakten economisch de dienst uit.

Nog altijd is de economie een ondoorzichtig geheel. De 901 grootste bedrijven maken 1,3 procent van het totale aantal bedrijven uit maar bieden 52 procent van beroepsbevolking werk en nemen 82 procent van de totale bedrijfsverliezen voor hun rekening. Hoe meer ze werken, hoe groter de verliezen. Het zou dus beter zijn ze te sluiten, maar dan is 52 procent van bevolking werkloos en zijn de directeuren annex ministers hun lucratieve baantjes kwijt. Gesloten wordt er dus niets. Het is ook goedkoper werknemers met onbetaald verlof te sturen dan hun een werkloosheidsuitkering te geven. Eind vorig jaar waren er 600.000 werkloozen, maar 800.000 werknemers met onbetaald verlof (op een bevolking van tien miljoen). Dit gebeurt allemaal op kosten van de steeds armere bevolking. Een busrit naar de dokter is onbetaalbaar; die rit kost meer dan de behandeling zelf.

Wàt de luchtacties daaraan veranderd hebben weet niemand, maar duidelijk is dat de toch al miserabele toestand van de economie nog is verslechterd. Zeker is ook dat in Kosovo veel producten zijn gerantsoeneerd. Wat wel is veranderd is het zondebok-effect: de Joegoslavische leiding kan nog beter dan vóór de luchtacties de boze buitenwereld de schuld geven van de economische ellende.

Onder de etnische minderheden in Servië groeit inmiddels de angst: zij vrezen het volgende slachtoffer van etnische zuivering te worden. Dat geldt vooral de Hongaarse minderheid in het noorden, in de Vojvodina. Het zijn niet alleen maar Albanezen die Kosovo ontvluchten of eruit worden gejaagd, ook de Serviërs (tien procent van de bevolking) gaan er weg. En die Serviërs gaan het liefst naar de Vojvodina: dat is de rijkste regio van Joegoslavië, daar valt veel te halen. Op de Hongaarse radio zei eerder deze week een lid van de Hongaarse minderheid in de Vojvodina: „De Hongaren zijn bang voor de [Servische] vluchtelingen uit Kosovo. Ze hebben veel wapens. Ze organiseren zich in de dorpen, ze beginnen de Hongaarse huizen onder zichzelf te verdelen. De betere huizen. Ze zeggen ons: waarom ga je niet weg? We verdrijven jullie toch." In Boedapest werd deze week gewaarschuwd dat de Vojvodina een nieuw Kosovo zou kunnen worden.

In de buurlanden beginnen de consequenties van de oorlog te bijten, de politieke (in de Servische Republiek in Bosnië radicaliseren de Serviërs dusdanig dat gematigde leiders hun gezicht niet meer in het openbaar kunnen laten zien en raakt het vredesakkoord van Dayton in de gevarenzone) en vooral de economische. De vernieling van twee Donau-bruggen in Novi Sad, de hoofdstad van de Vojvodina, beroofde Bulgarije van een belangrijke transportlijn voor zijn invoer uit en uitvoer naar Europa. Die dalen op slag met vijftien procent. Het scheepvaartverkeer op de Donau ligt stil, en de economieën van Roemenië, Bulgarije en Hongarije dragen de schade zonder hoop daarvoor te worden gecompenseerd.

In deze buurlanden en in Macedonië, Slovenië en Kroatië wordt rekening gehouden met ernstige economische klappen als gevolg van de oorlog. Exportlijnen zijn onderbroken, met Joegoslavië wordt geen handel gedreven, de inkomsten uit het toerisme zullen afnemen (met dertig procent, verwacht Slovenië) en investeerders raken afgeschrikt, zij komen niet meer naar een regio waar oorlog heerst: de oorlog is misschien ver weg, maar oorlog ondermijnt het vertrouwen in alle buurlanden.

Voor de Macedonische economie zijn de gevolgen (inclusief de komst van 130.000 vluchtelingen op een bevolking van twee miljoen) tragisch en rampzalig. Joegoslavië is een uiterst belangrijke handelspartner. In Skopje wordt geschat dat de handel met Joegoslavië dit jaar met tweederde afneemt en gevreesd dat de totale buitenlandse handel dit jaar wordt gehalveerd. Negentig procent van de in- en uitvoer werd via Joegoslavisch grondgebied afgewikkeld. Die lijnen zijn onderbroken en de transportkosten zullen minimaal verdubbelen.

Bovendien zijn in hele industriesectoren (metaal, chemie, leer) Macedonische bedrijven voor de aanvoer van grondstoffen voor honderd procent afhankelijk van Joegoslavische leveranciers. In de leerindustrie staat nu al zeventig procent van de werknemers op straat wegens het ontbreken van grondstoffen.

Bovendien verbreken Westerse partners contracten met Macedonische bedrijven wegens het verhoogde risico. Al na één week van bombardementen schatte men in Skopje de schade aan de economie op honderd miljoen dollar. En als er hulp komt, is die nog ver weg. Macedonië ziet zich aldus, net nu de economie in 1998 eindelijk en voor het eerst sinds 1991 een behoorlijke groei (van vijf procent) te zien heeft gegeven, teruggeworpen op het niveau van de hulpbehoevende die het in de eerste jaren na de onafhankelijkheid was.

Voorstellen in V-raad voor ander UNSCOM

99

NEW YORK / BAGDAD, 17 APRIL. Groot-Brittannië en Nederland hebben in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een gezamenlijk voorstel ingediend om de omstreden ontwapeningscommissie voor Irak, UNSCOM, te vervangen door nieuw orgaan dat de verdere ontwapening van Irak ter hand neemt. Rusland heeft een eigen plan aan de Raad voorgelegd. Irak heeft volledig gebroken met UNSCOM tijdens de Amerikaans-Britse luchtaanvallen van half december. Sindsdien is er geen controle meer op zijn doen en laten.

In een ontwerpresolutie die donderdagavond werd ingediend, suggereren Groot-Brittannië en Nederland dat het nieuwe orgaan – in hun terminologie de VN-Commissie voor Onderzoek, Inspectie en Controle (UNCIIM) – het grootste deel van de UNSCOM-staf overneemt en een soortgelijke taak verricht. UNCIIM zou wel onder een nieuwe chef komen, als opvolger van de Australische diplomaat Richard Butler. Als Irak zou weigeren UNCIIM toe te laten, zou een controlesysteem aan de Iraakse grenzen worden opgesteld om materiaal voor de aanmaak van massa-vernietigingswapens te onderscheppen. In het voorstel is geen sprake van opheffing van het VN-handelsembargo dat in augustus 1990 tegen Irak werd afgekondigd. Wel wordt voorgesteld de limiet op de Iraakse olie-export in het kader van het olie-voor-voedselprogramma van de VN af te schaffen en de procedures te stroomlijnen zodat Irak sneller aan meer voedsel en medicijnen voor zijn bevolking kan komen. Het Russische voorstel behelst wel de opheffing van het handelsembargo, zodra een nieuw ontwapeningsorgaan zou zijn opgericht. Moskou laat de samenstelling en inrichting van deze commissie aan de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, over.

De Britse VN-ambassadeur, Jeremy Greenstock, zei voorlopig geen stemming in de Veiligheidsraad te verwachten. Hij zei dat het de bedoeling van de resolutie was dat de verdeelde Raad – Rusland, China en Frankrijk staan er tegenover de VS en Groot-Brittannië – over concrete actie kan praten na het kennisnemen van de rapporten van drie commissies die onderzoek hebben gedaan naar de situatie in Irak. (Reuters)

Vluchtelingenorganisatie UNHCR:

Kosovo dreigt snel leeg te lopen

99

TIRANA/SKOPJE, 17 APRIL. De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR waarschuwde gisteren dat binnenkort alle Albanezen uit Kosovo zijn gedeporteerd. De vluchtelingenstroom, die de afgelopen week afnam, zwelt weer sterk aan.

Sinds donderdagavond zijn 17.000 nieuwe vluchtelingen in Albanië aangekomen. Bij de grensplaats Morina stond de afgelopen nacht een colonne van tractors, paardenkarren en auto's te wachten van vijftien kilometer lengte. De gezondheidstoestand van de nieuwe vluchtelingen is slecht. Een extra risico vormen de constante schermutselingen tussen Joegoslavische troepen en het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. Gisteren sneuvelden drie UÇK-strijders en schoten Joegoslavische eenheden mortiergranaten af op de Albanese dorpen Tropojë en Kamenica. Het Pentagon bevestigde een Joegoslavische krijgsgevangene te hebben, die gevangen is genomen door het UÇK.

Treinen met 2.500 vluchtelingen reden gisteren naar Blace in Macedonië; sinds donderdag zijn in dat land 15.000 Kosovaren aangekomen. Volgens UNHCR-woordvoerder Ron Redmont zijn 100.000 andere vluchtelingen onderweg, de helft uit de steden Gnjilane en 20.000 uit Urosevac. Het brandschatten en leeghalen van steden en dorpen in het zuiden van Kosovo kan verband houden met de creatie van een bufferzone in het geval van een grondoorlog.

sen geschat, ruim 650.000 bevinden zich nu buiten Kosovo.

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken maakte gisteren bekend nieuw bewijs te hebben van een Servische terreurcampagne in Kosovo. Volgens woordvoerder James Rubin zijn nu 400 dorpen totaal verwoest, 45 daarvan in de afgelopen tien dagen. In Centraal-Kosovo zou een groot aantal verse massagraven zijn gedolven. De Joegoslavische regering verwierp gisteren een vredesplan van de Verenigde Naties, waarin werd opgeroepen deportaties en militaire activiteiten te staken, in te stemmen met een vredesmacht en de terugkeer van vluchtelingen te accepteren.

De Franse minister van Financiën Strauss-Kahn zei gisteren dat de opvang van Kosovaren de EU 1,6 miljard extra gaat kosten boven de half miljard die daar nu voor is gereserveerd. Premier Kok meent dat snel moet worden gekeken naar de mogelijkheid van voedseldroppings aan vluchtelingen binnen Kosovo. Frankrijk heeft bekendgemaakt daartoe voorbereidingen te treffen, Kok houdt er rekening mee dat er dit weekend een verzoek van de NAVO kan komen voor extra F16's. (Reuters, AP)

deVerdieping

„Het is volkomen evident dat het Westen superieur is." Cees Renckens, pagina 25

Opnieuw een kaart van niet-beter-weten. Presenteerde *Trouw* twee weken geleden een Kosovo-kaart, waarop de belangrijkste schermutselingen en gruwelijkheden tussen februari 1998 en februari 1999 met bronvermelding waren weergegeven, vandaag een poging te tonen wat nauwelijks zichtbaar was: de etnische zuiveringen sinds het begin van de Navo-bombardementen op 24 maart.

Nauwelijks zichtbaar, omdat met de bommen de waarnemers uit Kosovo waren verdreven, zowel die van de OVSE als die van de media. Kosovo is sindsdien het terrein van een propaganda-oorlog. We brengen de verhalen uit die oorlog in kaart, eenzijdige, onbevestigde. Gepoogd is steeds te kiezen voor de minst verdachte bron. Vooral de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch heeft zich zeer ingezet voor het systematisch optekenen van verhalen van vluchtelingen. Die vluchtelingen zijn de dragers van deze kaart. Het zijn hun dorpen of steden die op deze kaart staan ingetekend: beschoten, brandend, verlaten.

Niet alle gehuchten bleken op de beschikbare kaarten terug te vinden, maar genoemd hebben we ze toch: er wordt deze dagen al genoeg weggewist.

Daarnaast staan hier verhalen en rapportages uit andere bronnen vermeld, berichten van westerse journalisten, de gekleurde informatie van de Navo, de Bundeswehr die zelf de door de Amerikanen gedomineerde Navo-informatie niet helemaal *vertrouwt*. Amnesty Intart at' naal

RELIGIE & FILOSOFIE 18

Nazareth, stad van Jezus. Men verwacht er in 2000 vier miljoen toeristen. Maar een groot conflict dreigt.

10 GEBODEN 21

Pim Fortuyn: de sfeer van de katholieke liturgie vind ik terug in handelingen in de darkroom van zo'n herenclub.

TURKIJE 23

Turkije gaat naar de stembus. Als je voor de poort van het hiernamaals 'Erbakan' zegt, dan mag je doorlopen.

PODIUM 27

De Nederlandse regering wil geen dialoog over de dilemma's van de Navo-acties. Maar voor de toekomst van ons leger moeten we leren uit 'Kosovo'.

KUNST 29

De muziek van Calexico maakt de desolaatheid van de woestijn bijna tastbaar.

persbureaus. En van Servische zijde is er het persbureau Tanjug; daarvan laten zich de Kosovo-meldingen samenvatten onder de noemer 'Veiligheidstroepen weerstaan aanvallen van Albanese terroristen' en 'Bevolking massaal op de vlucht voor Navo-bombardementen'. Maar dat is een heel andere kaart.

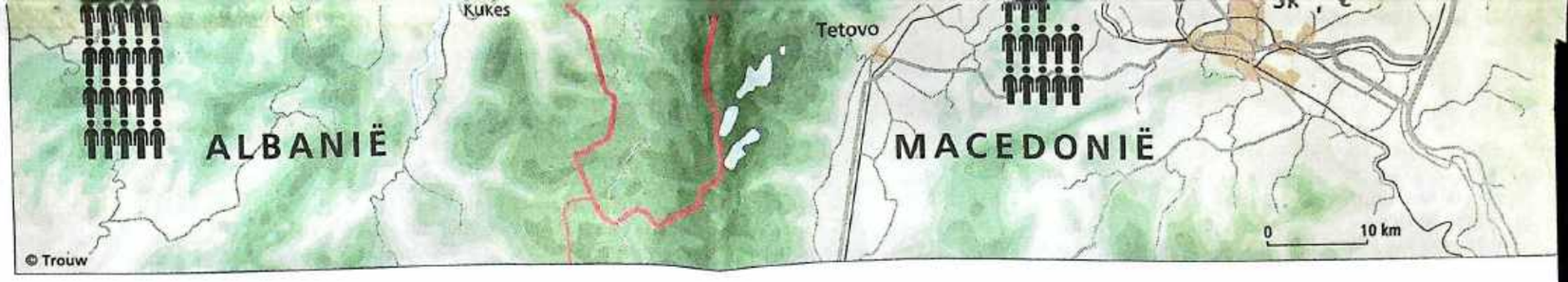

TEKSTEN: JAN BEZEMER EN WIM BOEVINK
CARTOGRAFIE: NEL VAN BETLEHEM

de kaart van de verhalen

24 MAART **Kosovo Polje,** voor Serviërs heilige grond van het Merelveld. Servische troepen verdrijven inwoners, 5 burgers worden doodgeschoten.
Urosevac. Serviërs beschieten, direct na aanvang van de Navo-bombardementen, de stad.
In de regio **Drenica** branden dorpen, ruim twintigduizend vluchtelingen stromen samen in **Glogovac** en **Tusilje,** zo neemt een achtergebleven AFP-verslaggever waar. De stad **Srbica** (13.000 inwoners) zou van Albanezen 'geschoond' zijn.
Pristina. Mensenrechten-advocaat Bajram Kelmendi en diens twee zoons worden ontvoerd; twee dagen later worden ze – doodgeschoten – teruggevonden bij Kosovo Polje.
25 MAART **Pristina.** Een kantoor van de gematigde Albanese beweging LDK verwoest, evenals dat van de Albanese krant Koha Ditore.
26 MAART **Prizren.** Tijdens Navo-bomdardementen in de omgeving steken Servische troepen huizen van professoren, leraren en leden van de LDK in brand.
Velika Krusa, Male Krusa, ooggetuige meldt massamoord via CNN, een berg met 112 lijken is in brand geschoten. Op 3 april toont BBC video-opnamen waarop lijken te zien zijn; alle van dichtbij in de nek geschoten.
Belanice, (in omgeving Malishevo). Serviërs drijven circa 50.000 vluchtelingen samen. Massale berovingen.
27 MAART **Urosevac.** Albanezen worden verjaagd, huizen in puin geschoten. Vluchtelingen worden op een trein richting **Blace** (Macedonië) gezet, mannen gescheiden van vrouwen en kinderen.
In de dorpen **Vucak** en **Trdevc** zitten 7000 vluchtelingen vast, in **Tushila** nog eens 10.000. Servische Migs bombarderen het dorp **Berisha.**
28 MAART **Strpce.** Albanese bevolking krijgt ultimatum gesteld, vlucht op tractoren.
In de twee grootste steden van Kosovo, **Pec en Pristina,** beginnen de Serviërs, volgens ooggetuigenverslagen in o.a. The Sunday Times, met systematische zuiveringen. Wijk voor wijk. In de omgeving van **Podujevo,** een maand geleden nog een UCK-bolwerk, zouden tientallen dorpen onder vuur liggen.
29 MAART **Klina.** Twee mannen worden doodgeschoten bij een poging water uit de dorpsput te halen.
Zrce (tussen **Djakovica en Prizren**). Een konvooi met vluchtelingen wordt staande gehouden. Men selecteert vijftien mannen en schiet hen ter plekke dood.
Velika Krusa. Opnieuw door gruweldaad getroffen: nog eens vijftien mensen worden doodgeschoten.
In Djakovica is de oude binnenstad verwoest. Het centrum van **Pec** is uitgebrand. Volgens inwoners liggen de lijken in de straat. Telefonisch melden inwoners van **Vucitrn** dat ook daar het hele stadje is uitgebrand.
30 MAART **Pristina.** Massale zuiveringen. Bij duizenden worden mensen in treinen gedwongen voor mensonterende transporten richting Macedonië. UCK-leider Thaci zegt dat 100.000 Albanezen bijeengedreven zijn in het stadion; dit blijkt niet juist. De Navo spreekt van 'Orwelliaanse taferelen'. In twee dagen tijd stroomden volgens de OVSE 70.000 vluchtelingen de grens met Albanië over.
Urosevac, onderkomen van weggetrokken OVSE-waarnemers, brandt. De locale centrale van de de LDK is verwoest.
Prizren. Paramilitaire eenheden houden razzia's langs de huizen. Ooggetuigen die naar het Albanese **Kukes** zijn gevlucht, berichten over gruweldaden op het plein van **Brestovac.** Er zouden 35 mannen zijn samengedreven. Neus en oren afgesneden, de benen gebroken met geweerkolven, vervolgens doodgeschoten.
31 MAART **Senik.** Twee mannen en een vrouw uit een konvooi gehaald en doodgeschoten. Navo meldt doorgaande zuiveringen in **Pristina** en **Orahovac.** Navo-woordvoerder Shea zegt dat de grote stad Pec vrijwel volledig is verwoest. Ook uit **Prizren** zouden duizenden Albanezen op weg zijn naar Albanië. In één middag bereiken 4500 mensen **Kukes** in Albanië.
Westerse diplomaten melden dat Servische troepen beschietingen uitvoeren in de **Pagarusa-vallei,** waar zich 50.000 vluchtelingen zouden ophouden.
Volgens de Navo branden **Dobri Do, Srbica** en **Brestovac.**
1 APRIL **Podujevo.** Een konvooi met trekkers wordt tot staan gebracht, vrouwen en kinderen weggejaagd, de mannen geëxecuteerd. De vijftigduizend vluchtelingen die dagenlang hebben moeten bivakkeren in en om **Belanice** krijgen bevel op weg te gaan naar Albanië, een tocht die drie dagen zal gaan duren. Een 75-jarige man die niet mee kan komen wordt doodgeschoten.
2 APRIL **Pristina.** Zuiveringen voortgezet, straat-voor-straat, huis-na-huis.
Vucitrn. 50.000 mensen zijn samengedreven en richting Macedonië gestuurd, met bussen, trekkers, aanhangers of te voet. **Negovc.** Serviërs drijven vluchtelingen samen in het dorp. Soms 75 mensen in een huis samengepakt. In de vroege ochtend bombarderen Servische Migs het dorp; het dodental is niet te tellen. Het verhaal komt van ooggetuigen die naar Albanië wisten te ontkomen.
3 APRIL In **Gjinac** staan 50 huizen in brand. In **Strpce** snijdt men twee boeren de keel door en steekt hen de ogen uit.
4 APRIL Vanuit **Podujevo** vertrekt een volgeperste vluchtelingentrein met twintig wagons richting **Blace.** Bij het slachthuis van **Kosovo Polje** snijdt men tientallen Albanezen de keel door, melden ooggetuigen in het weekblad Der Spiegel.
5 APRIL De Albanese televisie en de BBC melden dat in de **Drenica-streek,** ooit de graanschuur van de regio, zeker 100.000 Kosovaren vastzitten. Hongersnood dreigt. De meesten van hen zijn al bijna twee weken zonder onderdak.
De 50.000 vluchtelingen uit **Belanice** bereiken de grens met Albanië; ze zijn permanent door Servische troepen begeleid geweest. Even voor de grens worden hen identiteitspapieren, rijbewijzen en kentekenplaten ontnomen.
6 APRIL In vluchtelingenkampen in Albanië worden steeds meer verhalen gehoord over verkrachtingen van vrouwen, meldt onder andere The Times.
7 APRIL **Gllareva/ Pllaqaiqa.** Verhalen over een berg met 24 lijken, resultaat van een massaslachting uit augustus.
8 APRIL In **Kacanik** slaan de mensen op de vlucht. Van de tachtig vluchtelingen bereiken 22 kinderen en 15 volwassenen de grens. De rest blijft achter in de bossen. De Navo meldt zware verwoestingen in **Orohovac, Orlate, Pastasel, Srbica, Izbica, Hjovic, Kosovska, Mitorvka, Seva Reka.** Le Monde bericht over brandstichtingen in **Junik, Strbulovo, Glodare.**
Joegoslavië sluit zijn grenzen voor vluchtelingen. Servische troepen jagen tienduizenden vluchtelingen terug het land in.
9 APRIL Volgens de Duitse minister van defensie Scharping zijn zeker 35 mensen vermoord in **Pastric.** Uit **Vragolja** (12 kilometer ten zuidwesten Pristina) bereiken 1500 vluchtelingen Albanië.
Een verslaggever van Le Monde meldt dat dertien dorpen in de streek **Rugova** onder Pec een relatief rustig bestaan leiden. Ze zijn in handen van het UCK. De bevolking is niet van plan te vertrekken. Een groot aantal vluchtelingen uit Pec is hier neergestreken.
10 APRIL Navo toont luchtopnamen van een vermoedelijk massagraf in **Pusto Selo** (tussen **Orahovac** en **Urosevac**). Op de foto's is te zien hoe de grondstructuur van een stuk land is veranderd. Volgens woordvoerders duidt dit op de aanleg van massagraven door Servische troepen.
11 APRIL Servische eenheden zijn ook na het eenzijdige aanbod van Belgrado voor een staakt-het-vuren doorgegaan met aanvallen en het.in brand steken van dorpen. Dat meldt een journalist van de Sunday Times die vorige week door de bergen van Montenegro even ten zuidwesten van **Pec,** kon komen. Hij verbleef er 36 uur. „In de tijd dat ik er verbleef zag ik in totaal vier dorpen in brand staan: **Crnca, Ljubozda, Novo Selo** en een dorp dat te ver weg was om exact te kunnen onderscheiden. Het ging waarschijnlijk om **Prapaqan.** Alle dorpen waren geraakt door Servische granaten."
12 APRIL De Navo vermoedt dat circa 400.000 Albanezen nog binnen Kosovo op drift zijn. Britse functionarissen menen dat mogelijk 100.000 mannen zijn vermoord. Dit cijfer leiden ze af uit de samenstelling van de vluchtelingenkampen.
13 APRIL Een groep van 4800 vluchtelingen komen in de nacht Noord-Albanië binnen. Onder hen 300 mensen uit het dorp **Zrze** vlakbij **Orahovac.** Ze hebben deel uitgemaakt van de lange rij vluchtelingen aan de grens die vorige week woensdag omkeerde en toen opnieuw Kosovo introk. Ze vertellen dat de Servische politie hen had teruggestuurd naar hun verwoeste dorp. Later werden ze opnieuw gedwongen over de grens te trekken. De meerderheid van deze groep komt uit de dorpen **Velika Slatina** en **Mala Slatina,** ten westen van Pristina.
In **Blace, Macedonië,** zijn vanmorgen honderden vluchtelingen aangekomen. Volgens UNHCR komt de meerderheid uit Urosevac in het zuiden van Kosovo. Sami Batiqi, een veertiger, is met de trein gekomen. Hij vertelt dat het station van **Urosevac** vol zit met mensen die naar de grens willen, maar er is te weinig plaats in de trein.
Servische troepen hebben tenminste 47 etnische Albanezen gedood in de stad **Djakovica,** maakte Human Rights Watch bekend na gesprekken met vluchtelingen in Noord Albanië. De doden moeten zijn gevallen tijdens een gewelddadige ontvolking van de stad, die oorspronkelijk 100.000 inwoners telde.
Het UCK meldt via mobiele telefoons dat onder groepen vluchtelingen in Kosovo zoveel gebrek heerst dat er slachtoffers vallen.
Vijftig tot honderd Joegoslavische militairen wagen zich met veel geweld op het grondgebied van buurstaat Albanië en omsingelen daar enige tijd de dorpen **Kamenice en Padeke.**
Servische troepen kammen op systematische wijze het gebied rond **Urosevac** uit om de bevolking te dwingen het land te verlaten. De soldaten omcirkelen de dorpen, dwingen de bevolking binnen enkele minuten te vertrekken, en steken de huizen in brand. Dit verhaal wordt verteld door veel vluchtelingen die naar Macedonië zijn gevlucht.
14 APRIL De Navo geeft toe dat een van haar vliegtuigen woensdag per ongeluk een bom heeft gegooid op een „burgervoertuig" in een konvooi. De Navo weet niet hoeveel slachtoffers er bij dit incident bij **Meja** zijn gevallen. Het dodental van circa zeventig dat door Belgrado is gegeven, kan de alliantie niet bevestigen.
Kosova Press, de nieuwsdienst van het UCK, meldt dat de afgelopen vier dagen zeker duizend etnisch-Albanezen zijn afgeslacht in Kosovo. De moorden zouden zijn gepleegd door het Servische leger, politie-eenheden en milities. Kosova Press spreekt van massamoorden op de burgerbevolking in de regio Drenica. In de heuvels bij **Devic,** dicht bij de plaatsen **Srbica** en **Lausa,** zouden de bossen vol lijken liggen. Vrouwen en kinderen uit het dorp **Klodernica** zijn door de politie naar **Srbica** gebracht. De nieuwsdienst meldde ook slachtingen in het voormalige UCK-bolwerk **Prekaz.**

Slag in Nazaï
tomb
Sjihab a-Dien was tot voc
heid, een sjeik die nog he
het neefje van Saladin, de
lem en de veldheer die de
kennen ze zijn naam in Rc
Moskou en Washington. \
tombe van Sjihab a-Dien i
een internationaal conflict.
Inez Polak
Heilige plaatsen
de Verdi
RELIGIE EN FILOSOFIE

Warme en informatieve uitzending over een cocktail van ellende

16-4-99

Actie Kosovo

Ruud Verdonck

De tv-uitzending 'Help Vluchtelingen Kosovo' van gisteravond heeft voorlopig een bedrag opgeleverd van 41 835 849 gulden dat terechtkomt op giro 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties. 'Ik geloof dat we zelfs de opbrengst van Mitch hebben verdubbeld', sloot presentatrice Karin de Groot af.

Met die opbrengst bewees de televisie zich opnieuw als het leidende medium bij de inzameling van gelden voor goede doelen. De opbrengst zal nog flink hoger uitvallen omdat de telefooncentrale de toestroom van bellende kijkers niet meer aan kon. Het was voor het eerst dat een programma werd geproduceerd door de publieke omroepen en de commerciële zenders samen en tegelijk werd uitgezonden op Nederland 2, RTL 4 en SBS 6.

Het was de bedoeling dat het een 'journalistiek en informatief' programma zou worden, was aangekondigd. Niet meer, zoals vroeger, een emotionele geefmarathon waarin goede gevers en bekende Nederlanders elkaar op het podium staan te verdringen. Maar het was al duidelijk dat de journalistieke kant, die ook zou moeten gaan over het ontstaan van de oorlog, nogal problemen opleverde. Vandaar dan ook dat een van de presentatoren, Jeroen Pauw van RTL 4, in het NOS Journaal aankondigde dat het een 'informatief en warm' programma zou worden.

En dat werd het. Informatief over een cocktail van ellende: vlucht, ziekte, dood, armoe, honger, vermissing, enzovoort. De verslaggevers van de omroepen hadden reportages gemaakt over de opvang van de vluchtelingen. Waarbij al die treurigheden nog eens passeerden. En duidelijk werd dat de verslaggevers na drie weken in meer of mindere mate aangeslagen zijn geraakt. „We laten het maar over ons heen komen, het is te verschrikkelijk om te beschrijven", zei Aart Zeeman in misschien wel de aangrijpendste reeks beelden. Zoals in het NOS Journaal Gerard Arninkhof boos en hoofdschuddend constateerde: 'Ik zie alleen maar verliezers, honderdduizenden verliezers'.

En warm werd het ook. Na oproepen van prinses Margriet en premier Kok, die vond dat hij het volk al over de oorlog had toegesproken – in de Tweede Kamer – werd in de studio gejuicht om de almaar oplopende opbrengst. 'U bent buitengewoon op dreef', zei Karin de Groot, die naast Jeroen Pauw en Robert ten Brink de presentatie verzorgde. 'Ik begrijp dat u zo hard juicht'.

Er waren bekende Nederlanders, als Hans Wiegel, Yvette Forster en Edwin van der Sar die oproepen te geven. En verder waren er optredens, zoals van Marco Borsato, de groep De Kast, Youp van 't Hek en de zangeres Ilse de Lange. De laatste, die een toernee in Engeland had afgebroken om in deze uitzending op te treden, hield het niet droog toen ze 'I don't have all the answers' zong.

Veel van de warmte werd tenslotte weggehaald toen er door werd geschakeld naar het programma 'BvD' van Frits Barend en Henk van Dorp bij RTL 4. Daar werd het geefgedrag van de kijkers even onder de loep gelegd. Jan Mulder was opgevallen dat de Nederlandse regering zo weinig had bijgedragen. Maar het meest pregnant werd het verwoord door gast stand-upcomedian Raoul Heertje: de mensen geven allemaal voor Kosovo, maar als je ze vanavond in het café per ongeluk op hun teen trapt, dan slaan ze je op hun bek.

Het was gelukkig voor de Kosovaren vrijwel aan het slot van de uitzending.

Grote zorgen om stromen vluchtelingen

AMSTERDAM – De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR maakt zich grote zorgen over tienduizenden vluchtelingen in Kosovo en in de buurlanden.

De UNHCR vreest dat het steeds moeilijker wordt vast te houden aan de doelstelling om de vluchtelingen in de eigen regio op te vangen. De aantallen worden te groot. De vluchtelingenstroom leek de afgelopen week te zijn afgenomen. Maar volgens de UNHCR wachten mogelijk nog zo'n 26 000 mensen bij de grens met Macedonië tot zij het land in mogen. Alleen al in Urosevac, in het zuiden van Kosovo, zouden 20 000 mensen in het niemandsland op toelating wachten.

Binnen een etmaal zijn gisteren tienduizend Albanezen uit Kosovo de grens over gevlucht. In de nacht van woensdag op donderdag kwamen bijna vierduizend vrouwen, kinderen en bejaarden aan bij een grenspost in Albanië. De vluchtelingen zeiden dat de mannen door de Serviërs zijn weggevoerd. Twee vrouwen droegen dode baby's. Duizenden andere Albanezen kwamen de grens over in Macedonië en nog eens enkele duizenden zijn gestrand in het niemandsland tussen Kosovo en Macedonië.

Een aantal vluchtelingen vertelde dat ze zijn beschoten met granaten. Sommigen meldden dat het Servische leger hen opdracht had gegeven te zeggen dat de Navo hen had aangevallen. In Kosovo zijn de afgelopen dagen op meerdere plaatsen burgers omgekomen bij bombardementen, maar het is niet duidelijk wie de aanvallen heeft uitgevoerd.

Drieduizend mensen hebben zich gemeld bij de grensplaats Lojane. Zij zullen door de Macedonische autoriteiten worden vervoerd naar een vluchtelingenkamp in Brazda.

Het Kosovo Bevrijdingsleger UCK beweert dat de Serviërs concentratiekampen voor etnische Albanezen inrichten in verlaten mijnen in Kosovo. In de bergen en bossen van Kosovo dolen volgens het UCK nog vierhonderdduizend vluchtelingen rond.

Het Internationale Rode Kruis komt in de vluchtelingenkampen veel kinderen tegen die hun ouders zijn kwijtgeraakt. In Macedonië zijn meer dan honderdvijftig kinderen zonder ouders opgevangen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 4 EN 5

De band van zangeres Ilse de Lange tijdens de laatste soundcheck voor hun tv-optreden ten bate van Kosovo. De drummer heeft het te kwaad. Ilse zelf later ook.

FOTO WERRY CRONE, TRO

Veelgeprezen Apaches zijn geen wondermiddel

De NAVO heeft problemen bij het aanvallen van Servische tanks en pantserwagens. De Apache-helikopters, waarvan nu veel wordt verwacht, kunnen dat slechts ten dele verhelpen.

DOOR MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 16 APRIL. Ze worden wel gezien als de troefkaart in de NAVO-hand in de haperende strijd tegen de Servische eenheden in Kosovo: de Apache gevechtshelikopters. De Verenigde Staten hebben 24 toestellen, versie-A, naar Albanië gestuurd, met bijna drieduizend man om de missies te ondersteunen. Dit weekeinde kwamen ze waarschijnlijk in actie.

De Apaches, zo heet het, kunnen laag boven de grond, 'onder het weer', vliegen. Ze hebben daarom geen last van de wolken en de mist die de NAVO-vliegtuigen zo veel parten spelen. En ze zouden de belangrijkste doelen van operatie *Allied Force*, de tanks en pantservoertuigen met hun warmtegevoelige sensoren voor het uitpikken hebben.

En toch mogen de Apaches, ondanks hun formidabele bewapening en vliegtechniek, niet als wondermiddel worden gezien. Het inlichtingenapparaat van de NAVO staat goeddeels voor dezelfde problemen als die welke zich voordoen bij de 'missie-planning' ten behoeve van de jachtbommenwerpers.

De doelen moeten namelijk niet alleen worden aangevallen vanuit de lucht, maar tevens met daglichtcamera's worden opgespoord. De meteorologische omstandigheden zijn dus voor de helikopteroperaties navenant lastig.

Het is intussen een publiek geheim dat de NAVO gebrek heeft aan *real-time* inlichtingen, die de bewegingen van legervoertuigen *live* kunnen volgen en dus de Apaches naar hun doel kunnen leiden. Radarvliegtuigen – zoals de JSTARS en een speciale versie van de U-2 – zijn er te weinig om klokrond de Servische troepenbewegingen in de gaten te houden. Bovendien kan deze apparatuur niet zien wat gebeurt aan de andere kant van de bergen, in de dalen. Een 'slim' projectiel, zoals de lasergestuurde *Hellfire*-raketten van de Apaches, is kortom uiteindelijk net zo snugger als de best geïnformeerde inlichtingenofficier.

Aan één mogelijke oplossing, het inzetten eveneens 'onder het weer' vliegende onbemande robotvliegtuigen, zoals de Amerikaanse *Predator*, *Hunter* of de Britse *Phoenix*, zitten ook haken en ogen. Deze zijn niet altijd even betrouwbaar en daarnaast kwetsbaar voor grondvuur: tijdens de oorlog in Bosnië stortte een handvol van deze toestelletjes neer. Volgens Belgrado is vorige week ook een *Hunter* neergeschoten.

De Apaches kunnen ook niet op de bonnefooi het Joegoslavische luchtruim worden ingestuurd, want op hun eigen houtje kunnen ze de Servische tanks moeilijk opsporen. Die zijn daarvoor te goed verstopt, en niet alleen in grotten of in boerenschuren.

Kort geleden nog vielen in het Pentagon ongeruste geluiden te beluisteren over de aanwezigheid op de markt van 'anti-infraroodnetten' van Zweedse makelij. Bij proefnemingen in de VS was gebleken dat een T-72-tank – waarvan het Joegoslavische leger een eigen versie produceert – onder een soort isolatiedeken bijna volledig onzichtbaar bleek voor de gangbare NAVO-warmtegevoelige sensoren.

Daarbij komt nog, dat het aantal van twee dozijn aan de lage kant is. Dit betekent namelijk niet dat ze niet allemaal tegelijk inzetbaar zijn: bij de ene Apache blijkt een motor los te zitten, bij de andere geeft een computer een foutmelding. En sommige Apaches zouden ook kunnen worden beschadigd of neergeschoten. *Want, hoewel zwaar bepantserd, onkwetsbaar zijn ze blijkens de ervaringen in de Golfoorlog niet.* En ook luchtafweer kan zich onder netten verschuilen.

Apache helicopter

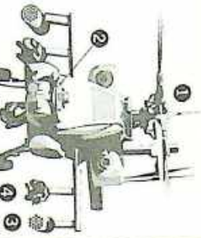

1. Longbow-radar
2. TADS-laser (Doel opsporings en markeringssysteem)
3. AGM-114 Hellfire Anti-tankraket
4. FFAR (ongeleide raket)
5. M230 30mm kanon

NRC Handelsblad 160499 / Bron Reuters

Britse regering boos over berichten BBC

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 16 APRIL. De Britse krant *The Times* suggereerde vandaag dat het geen toeval is dat de Britse regering nu kritiek heeft op de berichtgeving van BBC-correspondent John Simpson in Belgrado. De 'ongelukjes' van de NAVO, breed uitgemeten in alle media, zouden de regering nerveus hebben gemaakt, bang de onmisbare steun van de publieke opinie te verliezen.

De regering verwijt Simpson – tot nu toe alleen via hoge ambtenaren op de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie – dat hij zich opstelt als een verlengstuk van de Servische propaganda, door bij zijn berichten uit Belgrado onvoldoende te zeggen dat ze onderhevig zijn aan de Servische censuur. In een van zijn reportages liet Simpson Serviërs aan het woord, die allen verkondigden dat de NAVO-acties de steun voor Milošević hadden vergroot.

Nogal logisch, vindt men in regeringskringen, de Serviërs weten ook dat hun leiders die beelden zien en ze kijken dus wel uit om iets te zeggen dat hen onwelgevallig is. Tijdens de laatste grote bombardementen op Irak, in december vorig jaar, klaagde de Britse regering ook al over de in haar ogen gekleurde berichtgeving door de BBC.

De BBC verdedigt Simpson. Hij kan zich volgens een woordvoerder op de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie – dat hij zich opstelt als een verlengstuk van de Servische propaganda, door bij zijn berichten uit Belgrado onvoldoende te zeggen dat ze onderhevig zijn aan de Servische censuur. In een van zijn reportages liet Simpson Serviërs aan het woord, die allen verkondigden dat de NAVO-acties de steun voor Milošević hadden vergroot.

Actie voor Kosovo getuigt van grote vindingrijkheid

In een gezamenlijke tv-actie op drie van de negen Nederlandse zenders is gisteravond bijna 42 miljoen bijeengebracht voor de vluchtelingen uit Kosovo.

DOOR TITIA KETELAAR

HILVERSUM, 16 APRIL. „Laten we ons van de goede Nederlandse kant zien en onze naastenliefde tonen. Ieder mens telt, en iedere gulden eveneens." De lang verwachte toespraak aan het volk door minister-president Kok kwam gisteravond tijdens de televisie-actie Help Vluchtelingen Kosovo – op aandringen van RTL-nieuwslezer Jeroen Pauw. De premier onderstreepte het belang van naastenliefde, nadat hij eerder uitlegde dat bombardementen noodzakelijk nen rond half tien overbezet waren. Gemiddeld 2,1 miljoen mensen keken naar de tv-actie, van wie ruim de helft naar Nederland 2.

De SHO, waarin de tien belangrijkste hulporganisaties zoals het Rode Kruis en Artsen zonder Grenzen zitten, garanderen dat het geld goed terechtkomt. Volgens Leddie Valstar, coördinator van de actie Help Vluchtelingen Kosovo, gaat „geen cent" naar de publieke omroepen, RTL4 en SBS6. De zenders betalen de enkele tonnen kostende uitzending geheel uit eigen zak.

Het programma zou vooral informatief worden, zo kondigden de omroepen van tevoren aan. Dat betekende onder meer reportages van een duidelijk onder de indruk zijnde Aart Zeeman vanuit Albanië, en gesprekken met vluchtelingen en hulpverleners, waarbij het ook daarbij werd gehuild – door de artiesten zelf. Zangeres Ilse DeLange en haar drummer schoten vol, en ook Siep van der Ploeg van de band De Kast had het even te kwaad.

Maar meer nog dan informatie en entertainment toonde de televisie-actie gisteravond hoe vindingrijk Nederlanders zijn in het bijeenschrapen van geld en hoe betrokken het publiek zich voelt bij deze ramp. Paul de Leeuw interviewde twee meisjes die door zelfgebakken koekjes te verkopen 207

Omroepen trots op samenwerking bij geldinz

minder dan de 41,5 miljoen voor Rwanda, of de 82 miljoen van Eén voor Afrika in 1984, de meest succesvolle actie tot nu toe.

Het enige unieke aan de televisie-actie van gisteravond was de samenwerking tussen publieke en commerciële omroepen, die door de omroepen zelf tot in den treure werd geroemd. „Dit is een moment om trots op te zijn", riep een enthousiaste Bert van der Veer, woordvoerder van RTL4, toen RTL-nieuwslezer Jeroen Pauw in het NOS-Journaal de uitzending van de televisie-actie mocht aankondigen.

Tijdens eerdere acties via de tv hadden de samenwerkende hulporganisaties opgezien tegen de inbreng van de commerciële omroepen, omdat de uitzendingen zouden kunnen ontaarden in plat

CDA vreest verhalen over asielzoekers

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Het CDA maakt zich grote zorgen over het afnemende draagvlak onder de bevolking om asielzoekers op te nemen. Volgens CDA'er Wijn doen allerlei broodjes aap de ronde over de vermeende overlast die asielzoekers veroorzaken.

De werkelijkheid is anders, meent Wijn. Asielzoekerscentra (AZC's) in gemeenten doen tegenwoordig met een eigen ploeg mee in lokale voetbalcompetities, omwonenden werken als vrijwilligers in de centra en detaillisten doen goede zaken na de komst van een AZC. Als die feiten meer bekendheid zouden krijgen, neemt het draagvlak vanzelf weer toe, zei Wijn gisteren.

Volgens VVD'er Kamp kan zo'n onderzoek juist tegengesteld effect opleveren. Hij wees erop dat een gemeente standaard extra geld voor agenten krijgt als er een AZC komt. „Dat impliceert niet, dat er geen overlast zou zijn." Volgens de VVD en D66 zijn er bovendien geen echte aanwijzingen dat het draagvlak voor asielcentra de laatste tijd aanzienlijk is verminderd.

De CDA'er baseerde zich op vele noodkreten die hij van CDA-wethouders in het land zou hebben gekregen. D66-kamerlid Hoekema zei dergelijke signalen niet te ontvangen. „Maar u heeft meer wethouders dan wij", nuanceerde hij. Ook staatssecretaris Cohen van justitie heeft niet het idee dat het draagvlak vermindert. „Het is altijd moeizaam." Hij voelt weinig voor een feitelijk onderzoek naar de problemen van AZC's. „We kennen alle feiten, al ben ik er wel voor dat die zoveel mogelijk openbaar worden."

Ongeluk met raket 'diep betreurd'

NAVO wijzigt haar strategie niet

BRUSSEL, BELGRADO, 16 APRIL. De NAVO ziet in het „tragische ongeluk" met het vluchtelingenkonvooi van woensdag geen aanleiding van strategie te veranderen en zet haar bombardementen in Joegoslavië onverminderd voort.

Westerse woordvoerders waren gisteren unaniem in hun reactie op het bloedbad dat woensdag werd aangericht toen een NAVO-raket een tractor met Kosovaren trof: ze betuigden diepe spijt over het gebeurde. Maar ze vinden ook unaniem dat het ongeluk uiteindelijk te wijten is aan de Joegoslavische leider Milošević, die met zijn onbuigzaamheid in de kwestie-Kosovo en de massale etnische zuivering in Kosovo het drama op gang heeft gebracht. Het ongeluk verandert volgens NAVO-woordvoerder Jamie Shea niets aan de vastberadenheid om de luchtacties voort te zetten en daarbij alle voorzorgsmaatregelen te nemen om burgerslachtoffers te vermijden.

De Serviërs zeiden gisteren dat het bloedbad een „wraakactie" van de NAVO was: die zou burgerdoelen bestoken uit woede over haar onvermogen Joegoslavië militair uit te schakelen. De Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, zei daarover: „Dat hij (Milošević) over wreedheden praat als een fout wordt gemaakt door degene die een missie uitvoert om levens te redden, is een van de meest groteske verklaringen die ik zou kunnen bedenken."

De NAVO-acties hebben volgens het Joegoslavische ministerie van Buitenlandse Zaken tot nu toe duizend burgers het leven gekost. Het is de eerste keer dat Belgrado een verliescijfer geeft. Hoe betrouwbaar het is, is niet duidelijk. Toen maandag een NAVO-raket een trein raakte, werd door Belgrado gerept van tien doden en zestien gewonden. Dat getal bleef dagenlang circuleren. Gisteren werd opeens gemeld dat er 54 doden en zestien gewonden waren gevallen.

Bij de luchtacties gisteren, vannacht en vanochtend werd onder andere de spoorlijn geraakt die Belgrado verbindt met de havenstad Bar. Talrijke doelen in Montenegro werden bestookt. De vicepremier van deze zusterrepubliek van Servië verweet het Joegoslavische leger „provocaties" die tot de aanvallen hadden geleid: „Het leger schiet als gekken op de [NAVO-]vliegtuigen." Volgens Belgrado is in Paracin een kamp met uit Bosnië en Kroatië gevluchte Serviers geraakt, zonder slachtoffers te maken. De NAVO zegt in Paracin alleen een munitiedepot te hebben aangevallen.

De Servische president Milutinović en de Joegoslavische vicepremier Šainović hebben vandaag in Belgrado met Ibrahim Rugova gesproken, de leider van de Kosovaren. Of het overleg iets heeft opgeleverd was vanmiddag nog niet bekend. Rugova klaagde eerder dat Belgrado „een kat-en-muisspel" *met hem speelt en dat een eerder gesprek met Milošević onder dwang tot stand is gekomen.* (Reuters, AFP, AP)

• APACHES: pagina 5
• DOSSIER: www.nrc.nl

HILVERSUM – Zangeres Ilse DeLange was een van de artiesten die gisteren meewerkten aan de tv-actie 'Help vluchtelingen Kosovo' die door de publieke en commerciële omroepen samen was georganiseerd. Premier Kok zegde namens de regering twee miljoen gulden toe aan de Samenwerkende Hulporganisaties. Aan het einde van de uitzending was bijna 42 miljoen gulden binnengehaald. Gemiddeld keken 2,1 miljoen mensen naar het programma. Foto NRC Handelsblad, Rien

...SOVO: pagina 2

Hightech neemt risico's niet weg

In de oorlog in Kosovo moet geavanceerde militaire apparatuur voorkomen dat er burgerslachtoffers vallen. Maar het blijft moeilijk een tank van een Zastava te onderscheiden.

Door MENNO STEKETEE

ROTTERDAM, 16 APRIL. „Ik weet dat er voorvallen zijn geweest waarbij we vanuit de lucht niet konden zien of een konvooi bestond uit militaire trucks, militaire trucks gevuld met vluchtelingen, of zelfs civiele voertuigen", zei de Amerikaanse inlichtingenchef, admiraal Thomas Wilson, vorige week tegen het Amerikaanse blad *Aviation Week*.

Betekenisvolle woorden, naar het zich nu laat aanzien: de NAVO gaf gisteren toe dat een gevechtsvliegtuig mogelijk per ongeluk een colonne burgervoertuigen had aangevallen. Hij dacht dat hij een militair konvooi aanviel. Wat kan er zijn gebeurd? Het konvooi kan van grote afstand zijn opgemerkt door radarapparatuur van surveillancevliegtuigen, bijvoorbeeld de hoogvliegende U-2 of de JSTARS. Deze toestellen 'kijken' vanaf veilige afstand zijwaarts Kosovo in. Bij een bezoek aan een operationele vlucht van een JSTARS begin 1997 in het Bosnische luchtruim liet de bemanning zien dat de radar onderscheid kon maken tussen wielvoertuigen, rupsvoertuigen en laagvliegende helikopters. De variërende radarecho tussen wielen, rupsbanden en rotorbladen wordt veroorzaakt door de frequentieverschuiving van de weerkaatste radarstraling. Het zag er indrukwekkend uit, maar perfect was anders: soms werd een Zastava of Yugo voor een rupsvoertuig aangezien. Alleen groepjes voertuigen waren duidelijk te zien. Dat hoeft geen probleem te zijn geweest, want „wij zeggen alleen maar dat er iets aan de hand kán zijn", aldus de commandant in 1997, „niet wát er loos is."

Het oplichten van een beeldscherm zal zeker de nodige opwinding hebben veroorzaakt, want troepenkonvooien – daar is het Allied Force om begonnen – zijn op de wegen in Kosovo nog niet veel aangetroffen.

Snelheid is in ieder geval geboden, want Servische tanks en legertrucks maken maximaal gebruik van de hoogteverschillen in het terrein. Als de voertuigen zich blootgeven, duurt dat maar heel even.

[• *Vervolg* RISICO's: pagina 5]

'Zelfs hier achtervolgt ons die klote-oorlog'

De gevolgen van de oorlog in en om Kosovo zijn op onverwachte plaatsen zichtbaar. Op Schiphol bijvoorbeeld.

Door onze redacteur
CEES BANNING

SCHIPHOL, SKOPJE, 16 APRIL. Bij het inchecken voor vlucht IN 452 van Schiphol naar Skopje ontstaat een opstootje. Ongeveer twintig Macedoniërs weigeren in eerste instantie om een extra heffing van zestig gulden te betalen. Volgens een medewerker van Macedonian Airlines is deze „oorlogsbelasting" nodig omdat het vliegtuig een omweg moet maken om zo het oorlogsgebied van de Balkan te mijden. „Eerst stroomt Macedonië vol met gevluchte Albanezen uit Kosovo en staat ons land daardoor aan de rand van een burgeroorlog", schreeuwt een Macedoniër. „En nu worden we zelfs in Amsterdam achtervolgd door die klote-oorlog." Hij laat er geen twijfel over bestaan dat zijn sympathie ligt bij de Serviërs, waarbij hij wordt gesteund door de mannen die hem omringen. Na een woordenwisseling die ruim een uur duurt, wordt uiteindelijk de oorlogsheffing betaald.

Een jongeman van begin dertig in een groene parka volgt het schouwspel gelaten. Hij boekte voor deze vlucht om na aankomst in de Macedonische hoofdstad Skopje direct door te reizen naar de Albanese plaats Kukës. Daar wil hij zich melden bij het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK. „Tien jaar geleden woonde ik in Mitrovica, maar mijn vader zag geen toekomst voor ons in Kosovo en toen

UÇK-vrijwilliger: trekker overhalen kan iedereen

zijn we naar Nederland gegaan", vertelt hij in vloeiend Nederlands. Trots laat hij zijn Nederlandse paspoort zien. „Maar Kosovo blijft mijn vaderland. Ik kan als Albanees niet passief toezien dat het wordt vernietigd door de Serviërs." Hij wil niet met zijn naam in de krant. „Ik mag als Nederlander niet in dienst treden van een ander leger, maar ik zou het ook vervelend vinden als bekenden via de krant te weten zouden komen dat ik mij aansluit bij het UÇK. Mijn vriendin vertelt het hun wel."

Na lang wikken en wegen besloot hij vorige week om zich aan te sluiten bij het UÇK. Hij legde contact met kennissen in Albanië, zegde zijn baan op en kocht ticket richting het oorlogsgebied. Hij heeft geen enkele militaire ervaring, maar dat hoeft volgens hem geen probleem te zijn. „Een trekker overhalen kan iedereen en ik heb een technische opleiding gevolgd." Tot vorige week werkte hij in de horeca.

Het ontbreekt het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK aan alles, en met name wapens. In zijn grote zwarte Samsonite koffer heeft de militair in spe veel warme kleren en een satelliettelefoon. Het UÇK maakt volgens hem gebruik van deze manier van communiceren om aan de NAVO-locaties van militaire strategisch doelen door te bellen. Wanneer de coördinaten in Kosovo zijn doorgegeven kunnen de NAVO-vliegtuigen „het karwei afmaken". „Want zonder steun van de NAVO krijgen we ons land nooit meer terug."

Met een glimlach verdwijnt hij in een taxi, wanneer hij de paspoort- en bagagecontrole is gepasseerd op het vliegveld van Skopje. Bij de bagageband zijn zijn reisgenoten nog in een fel dispuut verwikkeld met een steward van Macedonian Airlines. Zestig gulden extra, een omweg en toch duurde de vlucht niet langer dan normaal. Rara hoe kan dat?

Ingezonden mededeling

Bellen in 't weekend kan ook voor 2 cent p/min.

In het weekend belt u al voor 2 cent per minuut binnen uw regio. En uw regio is groter dan u denkt. Want de regio is het gebied met uw eigen netnummer en alle aangrenzende netnummers. In onderstaande tabel geven wij u een overzicht van de huidige tarieven.

Gesprekskosten	BelBasis per minuut	BelPlus per minuut
Nederland, binnen de regio overdag van 8.00 tot 20.00 uur	6,0 cent	6,0 cent
's avonds van 20.00 tot 0.00 uur	3,0 cent	2,5 cent
zaterdag, zondag en elke nacht van 0.00 tot 8.00 uur	2,0 cent	2,0 cent
Nederland, buiten de regio overdag van 8.00 tot 20.00 uur	12,5 cent	12,5 cent
's avonds en in het weekend	6,25 cent	4,69 cent

Uitgaand betaalt u niet per minuut, maar per seconde. Deze tarieven zijn voor de duidelijkheid achter omgerekend naar het tarief per minuut. Het starttarief per gesprek is 10 cent. Alle tarieven zijn inclusief 17,5% BTW. Deze tarieven hebben betrekking op het vaste telefoonnet. Voor tarieven van het BelBudget-abonnement kunt u bellen met 0800-0402, of klik voor meer informatie op www.tarieven.kpn-telecom.nl

kpn telecom

altijd dichtbij.

nd op zijn bedrijf in het Friese Ravenswoud. (Foto Alex J. der Haan)

vrijdagmiddag bij een bepaalde instelling werken.

Volgens het CDA kan de stage op diverse manieren worden ingevuld. „Eenmaand werken in een kinderziekenhuis in Bulgarije, een jaar lang een paar uur in de week actief zijn het buurthuis, on de sportver-

Kuiper: geen excuses voor oppakken joden in WO2

Oorlog in Kosovo shockeert de Duitsers

De oorlog in Kosovo houdt de Duitsers van hoog tot laag in de ban. Zelfs 's lands schrijvers reageren radeloos.

Door onze correspondent
MICHÈLE DE WAARD

BERLIJN, 16 APRIL. De bakker op de Alexanderplatz, de postbode van de Weinbergsweg, de schrijver in Prenzlauer Berg, talkmaster Max op de televisie: het eerste wat hen op de lippen ligt is 'oorlog'. Sinds drie weken doet het Duitse leger actief mee aan de oorlog om Kosovo.

De Duitse ziel staat in brand.

Over niets anders wordt meer gediscussieerd. De hoge werkloosheid, de belastingstrijd, het einde van atoomenergie – Het zijn geen thema's meer. Duitsland is volledig in de ban van de Balkan.

Hartstochtelijk verdedigen Groene politici de NAVO-bombardementen op Belgrado. Uitgesproken conservatieven als *die-hard* Alfred Dregger (CDU) roepen op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren („Moet de NAVO werkelijk verder bombarderen, totdat de laatste Kosovo-Albanees uit het Merelveld is gevlucht?"). Oud-communist Gregor Gysi, fractieleider van de PDS, schudt president Milošević de hand en werpt zich op als vredesengel. „Dat grenst aan landverraad", schreef *Bild*. Een bezorgde moeder van een Duitse soldaat in Macedonië wierf op de televisie voor een campagne „alle moeders tegen de oorlog". Maar haar zoon, een beroepsmilitair, liet verstoord weten dat hij niet bang is („Ik blijf hier") en de actie liep spaak.

De oorlog in Kosovo heeft tot een *Umwertung aller Werte* geleid. Het is alsof de binnenlands-politieke kaarten opnieuw zijn geschud. Vroegere linkse vredesactivisten willen oorlog voeren, rechtse hardliners roepen op tot de terugtocht.

Aanvankelijk waren de Duitsers verrast en geschokt over het ingrijpen van de NAVO. Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog vechten weer Duitse soldaten mee in een oorlog buiten de eigen grenzen. Stiekem hoopte iedereen op een kort ingrijpen, zoals dat ook bij het voorspel tot de Eerste Wereldoorlog werd verwacht.

Nu nog kan de 'oorlogstrojka' van kanselier Gerhard Schröder, zijn groene minister Joschka Fischer (Buitenlandse Zaken) en Rudolf Scharping (Defensie) volgens opiniepeilingen met hun vastberaden, geëngageerde politiek rekenen op steun van 63 procent van de Duitsers. Schröders ster is ook bij de Duitse pers snel gestegen. Als sneeuw voor de zon is de kritiek over de chaos bij rood-groen verdwenen, net als de geamuseerde strijd over de 'kasjmier-kanselier', die tijd had voor modesessies in glossy bladen en quizprogramma's op televisie.

„De oppositie staat uitdrukkelijk achter de regering, net als een grote meerderheid van de bevolking", zei de Beierse CSU-premier Edmund Stoiber gisteren tijdens een speciaal debat in de Bondsdag. Maar tegelijkertijd wees hij erop dat velen „diep bezorgd" zijn over het mogelijk inzetten van grondtroepen, nu 22 dagen van NAVO-aanvallen Milošević niet op de knieën hebben gekregen.

„Hoe lang houden ze het nog vol?", vraagt *Stern* zich af over de trojka. De oorlog verdeelt het land, er is onenigheid in de SPD en de Groene Partij dreigt te splijten als hun voorman Fischer ook nog met grondtroepen zou instemmen. „Wat hebben wij eigenlijk op de Balkan te zoeken?", vraagt een gepensioneerde vrouw in een winkel op de Friedrichstrasse als in de lange rij wachtenden voor de kassa een discussie ontstaat.

Na drie weken van NAVO-acties laten ook intellectuelen zich niet meer onbetuigd. Aanvankelijk sprak Günter Grass zich als enige uit. Hij vond de Duitse betrokkenheid bij de oorlog „een schok". Toch steunt hij de NAVO-aanvallen, waarmee veel te laat is begonnen. Uit protest tegen zijn „schandelijke verklaring" kreeg hij een stapel *Blechtrommels* van jongeren uit Belgrado teruggestuurd.

'Schrijvers en kunstenaars zijn niet meer de hogepriesters van de mensheid'

De publicist Hans Magnus Enzensberger ziet niets in het sturen van grondtroepen. Hij pleit voor bewapening van de Kosovaren. Zij weten tenminste wat een partizanenoorlog is. Voor de pacifisten heeft hij weinig goede woorden. „Mijn eigen bestaan heb ik te danken aan de overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog", liet hij *Der Spiegel* weten. Martin Walser meent dat een politiek die tot oorlog voert, een verkeerde politiek is. En een oorlog als deze, kan men al helemaal niet winnen, net zo min als men de Vietnamoorlog kon winnen. De pro-Servische Peter Handke schokte door zich in Servië tot ridder te laten slaan. Uit protest tegen de Duitse deelname aan de NAVO-actie gaf hij demonstratief de Duitse Georg Büchnerprijs terug. Hij is zelfs uit de kerk getreden vanwege de kritische opstelling van de paus in het Kosovo-conflict.

De tijd is voorbij dat schrijvers en kunstenaars als 'hogepriesters van de mensheid' golden, stelt *Der Spiegel* vast aan de hand van deze radeloze reacties. De idee dat politiek geëngageerde intellectuelen zelfverzekerd de schending van mensenrechten aanklagen, lijkt stukgelopen op de werkelijkheid.

Terwijl de intellectuelen wanhopen en de burgers steeds bezorgder worden, werft Joschka Fischer voor het Duitse vredesplan. *Nie wieder Krieg, nie wieder Auschwitz*, heeft de rood-groene regering gezworen. Als de 'barbaarse fascist' in Belgrado het vredesvoorstel van tafel veegt, dreigt de oorlog te escaleren. Maar dan kan Fischers achterban de regering nauwelijks verwijten, niet alles geprobeerd te hebben een politieke oplossing te bereiken.

VS en Rusland hebben belang bij goede verhouding

J.H. Sampiemon

Eén ding hebben de ontmoeting deze week in Oslo tussen minister Albright en haar Russische ambtgenoot Ivanov en het Duitse vredesplan aangetoond: de NAVO is naarstig op zoek naar een exit strategy, een uitbraak uit wat Ivanov een doodlopende straat noemde. De bombardementen kunnen verder worden opgevoerd, het Servische leger in Kosovo kan meer rechtstreeks worden aangepakt, maar de schakel naar de politieke regeling van de crisis laat zich zo niet smeden. Zolang zich in Belgrado geen machtswisseling voltrekt, blijft Milošević de man met wie zaken moeten worden gedaan. Hem verantwoordelijk houden voor de door zijn troepen gepleegde oorlogsmisdaden mag op de langere termijn betekenis hebben, nu gaat het erom hem te bewegen tot aanvaarding-alsnog van de beginselen van het Rambouillet-akkoord.

De uitkomst van het Oslo-overleg was in verhouding tot de omstandigheden redelijk positief. Een week geleden leek Jeltsin de NAVO

De NAVO is naarstig op zoek naar een exit strategy

nog te bedreigen, nu bleek er overeenstemming op vier van de vijf punten die de Atlantische gemeenschap essentieel acht. Op het vijfde punt – legering van een internationale vredesmacht in Kosovo – hield Ivanov zich op de vlakte. Hij onderstreepte slechts de logica dat het geen zin heeft over opzet en samenstelling van die vredesmacht met de Amerikanen te twisten zolang Milošević weigert haar in Kosovo toe te laten (en niemand van plan is de vredesmacht zich in Kosovo naar binnen te laten vechten). Met andere woorden, de Russen hebben hier geen verlangens die niet voor nadere bestudering in aanmerking zouden komen.

Dat Amerikanen en Russen er belang bij hebben de onderlinge verhoudingen niet al te zeer door Milošević' halsstarrigheid te laten verpesten, bleek ook uit de herhaalde bevestiging dat er vrijwel dagelijks contact is op het niveau van de ministers van Buitenlandse Zaken en de respectieve presidenten er nog steeds een briefwisseling op na houden. De bijeenkomst in Oslo was dan ook bepaald geen incident, maar een voortzetting van de telefoondiplomatie met andere middelen. De NAVO had eerder deze week de formule van een eventuele vredesmacht al enigszins bijgesteld. Het ging niet langer om een door de NAVO geleide vredesmacht, maar om een vredesmacht met een NAVO-kern. Zo iets als SFOR in Bosnië, voegde secretaris-generaal Solana er voor alle duidelijkheid aan toe. Een macht dus met een stevig Russisch bestanddeel.

Het eerste belang van het Westen is nu hoe Kosovo weer toegankelijk te krijgen voor een omkering van de volksverhuizing die zich de afgelopen weken heeft voltrokken. De wederopbouw van de verwoeste dorpen en steden is niet het grootste probleem, zoals in Bosnië is gebleken. Het voornaamste vraagstuk is hoe de persoonlijke veiligheid van de teruggekeerden te verzekeren. In Kosovo, waar, anders dan in Bosnië, de burgeroorlog geen 'natuurlijke thuislanden' voor de verschillende etnische entiteiten heeft doen ontstaan, zal dat vraagstuk tweeledig zijn: hoe de Servische minderheid te beschermen tegen wraakoefening van de Albanezen en hoe te voorkomen dat de Joegoslavische strijdkrachten zich opnieuw op de Kosovaarse meerderheid werpen.

Het akkoord van Rambouillet voorzag voor deze problemen in een oplossing. De Joegoslavische strijdkrachten en politie dienden zich uit Kosovo terug te trekken, het UÇK diende zich te ontwapenen, zijn leden konden opgaan in een nieuw te vormen politie binnen een Kosovaarse autonomie op democratische grondslag, een door de NAVO geleide internationale vredesmacht moest op de uitvoering en handhaving van een en ander toezien. Het NAVO-element in de regeling was de belangrijkste voorwaarde voor de handtekening van het UÇK onder het Rambouillet-akkoord. Maar het bleek ook het belangrijkste obstakel voor Milošević die er een argument in vond om zijn afwijzing van het akkoord tegenover zijn eigen volk te rechtvaardigen.

Na de mislukking van Rambouillet en van de aansluitende conferentie van Parijs heeft de NAVO geprobeerd Milošević met bombardementen tot inkeer te brengen. Hoewel verdergaande etnische zuivering binnen Kosovo voorzien was, kwam de exodus van honderdduizenden als een verrassing. Uit het bescheiden begin van de luchtoperaties – de afwezigheid van enige infrastructuur om de ontheemden op te vangen en het getoonde onvermogen om aan de humanitaire nood in Kosovo zelf ook maar iets te doen – mag worden afgeleid dat de NAVO de consequenties van haar optreden niet heeft overzien. Militair was zij in het offensief gegaan, op het propagandafront bevond de organisatie zich al spoedig in het defensief.

De vraag is intussen of Milošević na de aantasting van zijn militaire vermogen nog een uitweg ziet. Met andere woorden, is een regeling waarin de NAVO wordt bijgestaan door Russen en eventueel andere Slavische landen voor hem nu acceptabel? In Dayton, waar in 1995 het vredesakkoord voor Bosnië tot stand kwam, speelde het Kremlin geen belangrijke rol. Milošević besefte toen dat de Amerikanen de regels stelden en er was *hem alles aan gelegen door Washington als volwaardige gesprekspartner te worden erkend.* Maar in de kwestie-Kosovo heeft hij een rechtstreeks Amerikaans contact, nog wel met de hem vertrouwde Holbrooke, tot twee keer toe laten verzanden. Anderzijds hebben de Russen nog altijd geen vat op hem.

Misschien moeten de ontmoeting in Oslo en het Duitse vredesplan vooral worden begrepen als pogingen opties voor later open te houden. Er is het Westen het een en ander aan gelegen een soort Slavisch bondgenootschap ter redding van Milošević voor te blijven. Minister Ivanov maakte in Oslo duidelijk dat, hoezeer de Russen gekant zijn tegen de bombardementen, zij bepaald geen bewonderaar zijn van het Servische optreden in Kosovo. In die zin is er sinds Rambouillet niets veranderd. Ten slotte was het akkoord een product van de Contactgroep waaraan Rusland als lid een bijdrage had geleverd. Het meningsverschil gaat over de sinds Rambouillet gevolgde methode. Maar, zoals Albright en Ivanov onderstreepten: er is alle reden verder te praten. De crisis is tenslotte gevaarlijk genoeg. Voor alle betrokkenen.

J.H. Sampiemon is commentator voor NRC Handelsblad.

TEKENING: FRITS MÜLLER

De oorlog in Kosovo brengt vrede in Den Haag

Nederland is in oorlog, maar het paarse kabinet vaart er wel bij. De Kosovo-crisis heeft de heersende conflicten binnen de coalitie geheel doen ondersneeuwen, vindt **Kees van der Malen**. Zelfs de oppositie houdt zich gedeisd. Ruzie heeft alom plaatsgemaakt voor samenwerking.

Noem het een paradox, maar oorlog pacificeert. Nederland voert inmiddels ruim drie weken oorlog op de Balkan, het kabinet-Kok beleeft intussen in eigen land vredige tijden. Conflicten in de coalitie worden vooruitgeschoven of bezworen. Waar tot voor kort fors ruzie werd gemaakt, wordt dezer dagen in de coalitie vooral samenwerking gezocht en houdt de oppositie zich gedeisd. Want in tijden van oorlog maak je geen amok. Zo is de betrokkenheid bij oorlog voor het kabinet-Kok een *blessing in disguise.*

Neem het lidmaatschap van kroonprins Willem-Alexander van het Internationaal Olympisch Comité. De steun ervoor in het parlement is beperkt, de kritiek op het opereren van het kabinet – en van premier Kok in het bijzonder – is *navenant groot, maar geen enkele partij durft de kwestie op te spelen.* Of neem de bezuinigingen voor het lopende en het volgende jaar. Voor het eerst kent Paars echte tegenvallers, maar partijen gaan er opeens heel voorzichtig mee om. Gedeeltelijk worden ze zonder echte ruzie ingevuld en vor een deel worden ze vooruitgeschoven naar de zomer. Even heeft niemand behoefte om zijn positie te markeren.

Hoe anders was het nog geen maand geleden. Het tweede kabinet-Kok dat al zo'n moeizame start kende, leek langzamerhand een wees. Wie voelde nog affiniteit met deze coalitie? Zelfs D66 – de architect van Paars – zei bij monde van Thom de Graaf dat Paars niet langer heilig was en speculeerde openlijk over samenwerking met andere partijen. GroenLinks bijvoorbeeld was voor de toekomst een interessante partij en ook het CDA – dé dominante regeringspartij van vroeger waarop Paars een reactie was – sloot hij niet uit. Kortom, het aftellen in de coalitie was al begonnen.

Wie spande zich er nog voor in? De *fractieleiders* in ieder geval niet. Niet mét maar naast elkaar oefenden Melkert, Dijkstal en De Graaf hun nieuwe functie uit. Evenmin deden ze veel moeite om een vertrouwensrelatie op te bouwen: ze hadden vooral hun eigen partijbelang op het oog.

Zo rekenden VVD en D66 het PvdA-fractieleider Melkert aan dat hij zich als fractieleider van de grootste regeringspartij wel erg op het eigen voordeel richtte en weinig investeerde in het voortbestaan van de coalitie. Thom de Graaf, zeiden VVD en PvdA op hun beurt, was wel erg bezig met zijn eigen profilering. Overal had D66 wel iets over te zeuren, zo vonden ze. En waar was Dijkstal, vroegen PvdA en D66 zich af. Was na Bolkestein bij de liberalen wel een nieuwe leider aangetreden? En waar stond die dan eigenlijk voor? Kortom, ze loerden in de coalitie nauwlettend naar elkaar.

Opeens waren binnenlandse kwesties van minder belang en verschrompelden ruzies

Begin maart kwam daar nog eens de uitslag bij van de Provinciale Statenverkiezingen. D66, dat vorig jaar al niet nodig was voor de vorming van Kok-II, leed een gevoelig verlies. De PvdA ontdekte tot haar schrik dat haar kiezers in groten getale thuisbleven. Opeens keken veel PvdA'ers jaloers naar GroenLinks en rees de vrees dat de partij en echte concurrent was. Beide ontwikkelingen droegen niet bij aan een grotere stabiliteit van de coalitie.

De sleet werd snel groter. Het risico was niet dat de paarse partijen steeds meer ruzie maakten, maar wel dat ze steeds vaker nalieten overeenstemming te zoeken. Kabinetten worden niet bedreigd door meningsverschillen, maar komen wel serieus in gevaar als regeringspartijen ieder hun eigen agenda volgen.

Zo was de coalitie in guur weer beland. Doemscenario's te over: waar zou het kabinet over vallen, wie zou het kleedje onder de coalitie wegtrekken en wat was voor iedere partij het meest aantrekkelijke onderwerp. Van referendum tot rekeningrijden golfden de onderwerpen over het Binnenhof. Wie goed luisterde kon ministers al horen somberen over hun post-ministeriële bestaan. Wanneer zich dat zou aandienen, was zo ongeveer alleen nog een kwestie van tijd.

Intussen wierp ook de parlementaire enquêtecommissie over de Bijlmerramp zijn schaduw vooruit. Vrees voor harde oordelen bracht de coalitiepartijen tot dezelfde conclusie. Ze hielden elkaar voorlopig vast, maar wel in een wurggreep: als Jorritsma weg moest, dan ook Borst en als Jorritsma en Borst weg moesten dan ook Kok. Dus moest in feite het hele kabinet opstappen.

En toen was daar de deelname aan de oorlog in Joegoslavië. Door niemand gezocht, maar uiteindelijk door geen enkele partij – op de SP na – gemeden. Opeens waren binnenlandse kwesties van minder belang, verschrompelden ruzies en verdween de drang tot profilering. De oorlog creëerde een nieuwe hiërarchie en domineerde het denken. Tegelijk creëerde de betrokkenheid van Nederland bij de oorlog ook nieuwe verhoudingen in het parlement. Niet langer stonden regeringspartijen naast elkaar. Ze vormden letterlijk een coalitie. Een nationale coalitie bovendien, want de verschillen met de oppositie vielen meteen weg. De keuze van GroenLinks voor deelname aan de oorlogshandelingen voorkwam bovendien dat in de PvdA een pacifistische vleugel een kans zou krijgen. Zo werd de coalitie door externe omstandigheden tot een eenheid gebracht. De vraag is alleen voor hoe lang nog.

Volgende week verschijnt het rapport van de parlementaire enquêtecommissie die onderzoek deed naar de Bijlmerramp. Is het rapport nog een tijdbom of werkt ook hier de oorlog pacificerend? De coalitie heeft de rijen al gesloten als het gaat om de parlementaire behandeling. Het rapport van de enquêtecommissie moet heel snel worden afgehandeld om de kans op ongelukken zo klein mogelijk te maken, zo is al afgesproken. Want iedereen in de coalitie beseft dat *het risico voor bewindslieden groter wordt als het weken duurt voordat de conclusies van de commissie door Kamer en kabinet worden beoordeeld.*

De rapportage van de media zal volgende week intens en omvangrijk zijn, maar niemand in Den Haag weet nog hoe de publieke opinie zal reageren. Overstijgt de betrokkenheid bij de oorlog de roep om een schoonmaak in de politiek. Of duwt de nasleep van de vliegramp dicht bij huis de oorlog op de Balkan verder naar de achtergrond.

Zoveel is zeker: de parlementaire enquêtecommissie zal zich in zijn eindrapport niets aan de pacificatie gelegen laten liggen. Zij is tenslotte krachtens haar opdracht alleen op zoek naar de waarheid. Maar als het rapport onvoldragen of onevenwichtig is, zal het in de gegeven omstandigheden sneller van zijn angels worden ontdaan. Een land in oorlog kan zich misschien nog wel een ministerscrisis, maar zeker geen kabinetscrisis veroorloven. Daarover zijn de coalitiepartijen het blindelings eens. Dat is een vorm van Realpolitik en – gezien de belangen die op het spel staan – geen slechte.

Kees van der Malen is redacteur van NRC Handelsblad.

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

Vervolg v. 25

Het inzicht van Mient Jan Faber

(secretaris IKV)

"Toen waren er veel mensen in de straten, nu niet. Klopt. Men weet niet goed waartegen te demonstreren.

"Ik was geen pacifist, maar ik ben nog evenzeer tegen massavernietigingswapens als toen. We hebben het nu niet over een koude, maar over een hete oorlog. Als een humanitaire crisis losbreekt, ben je verplicht die te stoppen. Met militaire middelen. Daarvoor hebben we die krijgsmacht nog.

"Het soort conflict is veranderd. Toen werd alles overschaduwd door de ideologie dat alle problemen veroorzaakt werden door de Oost-West-tegenstelling. Nu zegt niemand dat wij er mede de oorzaak van zijn dat het misloopt op de Balkan. We bemiddelen alleen. Dat doet iets met de geestelijke gezondheid. Toen Rwanda speelde, riepen we er schande van. Na Bosnië en Srebrenica zeiden we: nooit weer. Maar de realiteit van Kosovo wordt niet onze realiteit. Ik probeer het engagement op te roepen maar ja. Ik wil me niet wentelen in zelfmedelijden, maar ik zou graag anders willen."

Het inzicht van Jan ter Laak

(ex-Pax Christi)

"In de vredesbeweging zat maar een kleine minderheid van pure pacifisten. De rest, ook het IKV, Pax Christi, de PPR, waren atoompacifisten. Daar is nu de klassieke theorie van de rechtvaardige oorlog weer heel erg gaan leven. Ook bij mij.

"Je ziet nu een andere scheiding der geesten optreden, op basis van dezelfde morele argumenten. De ene stroming let op de intentie: moeten we ingrijpen? De andere op het effect: helpt het?

"Het atoomwapen zagen we collectief als het absolute kwaad, dat bond zoveel mensen. Velen waren bereid het gevaar van de Russen daaraan ondergeschikt te maken.

"Toen Irak Koeweit binnenviel, zag je al meteen verdeeldheid. Nu, met Kosovo, is het probleem nóg veel ingewikkelder. Er is geen consensus en dus komt er ook geen massale demonstratie. En ik geloof er niks van dat we toen altruïstisch waren en nu egoïstisch. Daar zit 't hem niet in. Ik vraag me wel af hoe we hier ooit uitkomen. We bevinden ons op een gevaarlijke weg. We kunnen niet volharden in ons oude denken over een schurk aan de ene en een slachtoffer aan de andere kant. Kosovaren zijn geen joden.

"Als Milosevic inmiddels Rambouillet had getekend, hadden weinigen twijfels gekregen over de NAVO-ingreep. Maar voor echte pacifisten was zelfs dat een gruwel geweest."

Vervolg op 27

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

Vervolg v. 26

Het inzicht van Tom Pitstra

(Eerste-Kamerlid, GroenLinks)

Rwanda was voor mij het keerpunt. Meer nog dan Bosnië. In Rwanda zijn een half miljoen mensen met machetes vermoord, terwijl we dat met een VN-leger van vijfduizend man hadden kunnen voorkomen. Die genocide was al vier maanden aangekondigd! Toen hadden vredesapostelen van destijds de straat op moeten gaan.

"Ik kom zelf uit de PSP. Maar die was in de tijd van de kruisrakettendemonstraties al niet meer dogmatisch-pacifistisch. We steunden bevrijdingsbewegingen. De vredesbeweging van toen was ook niet pacifistisch. Mient Jan Faber was al voor interventies; het IKV was bijvoorbeeld tegen het blokkeren van munitietreinen.

"Dat er nu geen vredesbeweging is, komt doordat het om heel andere conflicten gaat: nationalistisch-etnische. De mensen hebben het gevoel: hier moet wat tegen gebeuren.

"Ik heb, zou je kunnen zeggen, de poorten voor militaire interventie voor GroenLinks geopend. Ik vind dat we grondtroepen naar Kosovo moeten sturen. Volgens het principe van de geweldsdominantie. Vroeger stuurden we met de kraakbeweging driehonderd man op een knokploeg van tien man af. Dan zagen ze wel in dat volhouden geen zin had. De NAVO had al vier maanden geleden zo'n besluit moeten nemen. Nu moeten we enclaves in Kosovo bevrijden en een veilige zone maken. Daaraan gekoppeld moeten onderhandelingen plaatsvinden."

Het inzicht van Sienie Strikwerda

(ex-voorzitter KKN)

"Je bent er niet met te roepen: 'Ik ben voor vrede.' Dat werd ons in die kruisrakettenperiode definitief duidelijk. We waren tegen atoomwapens, tegen massavernietiging. Punt. Als we het toen te gecompliceerd hadden gemaakt, was de hele actie mislukt. Weet ik zeker.

"Ik hoor het me nog zeggen: oorlog lost niks op, het roept vernedering en wraak op en dat ziekt eeuwen door. We waren, zo voelde dat echt, bijna op het pad dat we vat hadden op het kwaad. We hadden nooit gedacht dat er weer zo'n schurk als Hitler zou opstaan en, verdorie, gebeurt het toch. Met z'n godsdienst en z'n Kosovo-mythe... *Blut und Boden* is het, puur fascisme.

"Ik ben *sadder* en *wiser*. Natuurlijk zou je het liefst de hele wereld willen beredderen, maar zo ver zijn we niet. Doen wat we kunnen dan maar. Beginnen in Europa, Joegoslavië.

"Ik was achttien toen de vorige oorlog uitbrak. We konden niks doen toen de joden werden weggevoerd. We hebben ze laten gaan allemaal. We hebben de geallieerden via het verzet gesmeékt de spoorrails te bombarderen. Deden ze niet. Dat speelt mij voortdurend door de kop. Ik verdedig de bombardementen niet, ik vind het afschuwelijk, maar ik zie geen andere weg. Anders wentelen we ons straks weer in schuldgevoel, terwijl we hadden gezegd: dit gebeurt niet weer. Niet onder onze ogen."

Vervolg op 28

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

3869 1

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

28

Het inzicht van Jan van Houwelingen

(ex-staatssecretaris Defensie, burgemeester Haarlemmermeer, CDA)

'Mijn allereerste stap in de Haagse politiek was protesteren tegen het Vietnam-beleid van de regering. "Je ontkomt niet aan de geest van de tijd. Dat betekent dingen aanvaarden die je twintig jaar geleden als iets vreselijks zou hebben betiteld. Ik ben zeer antirevolutionair opgevoed en had de grootst mogelijke moeite met kernwapens en ook met kernenergie. Vanuit de gedachte dat je daarmee over de grens gaat van de door God gegeven macht. Maar ik was geen pacifist.

"Het tegen de kruisraketten zijn had een heel andere ethische lading dan de vraag van nu: mag je het militaire apparaat inzetten om volkerenmoord tegen te gaan? Ja, dat mag. Ik sta achter de NAVO-acties. Maar tegelijkertijd geldt het oude Vietnam-verhaal: het doel heiligt niet altijd de middelen. Er moet een evenwicht zijn. Bij Vietnam ging de publieke opinie om en dat risico lopen we nu met Kosovo weer. Het gebruik van wapens kan alleen geaccepteerd worden als het zichtbaar helpt die genocide daar te stoppen. Worden we niet bij de neus genomen? We nagelden mensen die *'Wir haben es nich gewusst'* zeiden aan de schandpaal, maar doen we daar nu niet zelf aan mee?

"De NAVO was er ter bescherming van het eigen grondgebied. Out of area-operaties, daar was bijna iedereen tegen. Maar onder het mom van humanitaire hulp zijn we steeds een stapje verder gegaan, en inmiddels hebben we de grens van het toelaatbare bereikt. Daar mogen we absoluut niet overheen."

Vervolg op 29

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 32

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

29

Van roos tot schietschijf

Pax Christi-roos
Het huidige symbool van Pax Christi. Wil zoiets zeggen als 'Geweld eindigt waar liefde begint'. Begin jaren tachtig vaak op linnen tasjes gesignaleerd.

Hippievariant: *Make Love, Not War* van John Lennon, opgetekend in 1968 op het raam van zijn suite in het Amsterdamse Hilton Hotel.

Het gebroken geweertje
Dit oude antimilitaristische symbool van de arbeidersbeweging werd ooit voorafgegaan door het gebroken zwaard. Kreeg bekendheid vlak na de Eerste Wereldoorlog. Werd later het symbool voor dienstweigeraars.

Weg met de kruisraketten
Het vrouwtje dat tegen de raket schopt werd in opdracht van het Komité Kruisraketten Nee begin jaren tachtig door Opland getekend. Werd door deelnemers aan de grote anti-kruisrakettendemonstraties in Amsterdam (1981) en Den Haag (1983) op buttons, tassen en posters gedragen. Later figureerden onder anderen rechters, nonnen en hele gezinnen op dit nationale symbool tegen de kernwapens.

Vredesduif
Internationaal vredessymbool. Werd oorspronkelijk door Picasso getekend. Is ook bijbels symbool: bijvoorbeeld de duif van Noach. Wil zoiets zeggen als: na zondvloed komt zonneschijn. Afgebeeld met en zonder olijftak in de bek.

Europa Kernwapenvrij
Europees symbool tegen kernwapens, getekend door Len Munnik. Is afgeleken van het Eurovisie-logo. Twee jaar geleden bij de Eurotop in Amsterdam voor het eerst gesignaleerd. Wacht op grotere bekendheid.

IKV-teken
Door Len Munnik in opdracht van het IKV in 1977 getekend symbool tegen kernwapens.
Tekst: 'Help de kernwape de wereld uit, te beginnen uit Nederland.'

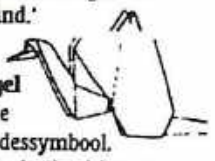

Kraanvogel
Van origine Japans vredessymbool. Een meisje uit Hiroshima zou duizend kraanvogels moeten vouwen om niet aan haar nucleaire verwondingen te sterven. Bij de zeshonderdste vogel overleed ze toch. De opdracht werd door haar moeder volvoerd. Door haar actie groeide de kraanvogel uit tot een internationaal symbool tegen kernwapens. Vooral bij Vrouwen voor Vrede veelvuldig gebruikt. Momenteel worden er een miljoen kraanvogels gevouwen voor The Hague Appeal for Peace (HAP), half mei in Den Haag.

Vervolg op 30

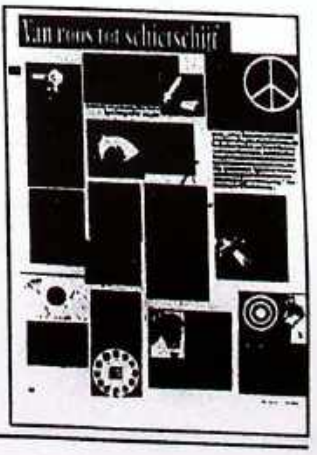

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

22

Duivenzonder veren

Begin jaren tachtig kwam Nederland massaal op de been tegen de kruisraketten, maar nu er bommen op Joegoslavië vallen lijkt iedereen vóór. Zijn de ploegscharen omgesmeed tot zwaarden?

Frits Bloemendaal & Alain van der Horst

Bijna duizend mensen verzamelden zich zaterdag op de Dam in Amsterdam om te betogen tegen de oorlog tussen de NAVO en Joegoslavië. De organisatoren hadden bedacht dat een halt aan alle geweld het gedeelde motto moest zijn. Maar het 'Wij willen vrede!' werd luidkeels overstemd door de kreet 'Srbija! Srbija!'

Het was een bizar gezicht: een in oranje uitgedoste moeder met kinderwagen met het *peace*-symbool op haar borst gespeld naast een met het *target*-teken getooid meisje met een kogel aan een kettinkje om haar nek en een plakkaat in haar hand met de tekst: 'Adolf Clinton'. Of een bebaarde pacifist achter een in volledig oorlogstenue gestoken jongen met Joegoslavische vlag.

"We begrijpen jullie emoties," probeerde de organisatie. "Alsjeblieft, blijf waardig. Toon zelfbeheersing." Maar nog geen uur na aanvang begon een groepje extreem-nationalistische Serven, Arkan-aanhangers naar het schijnt, in te meppen op een paar leden van de Socialistische Arbeiderspartij, die het bestonden anti-Milosevic-posters mee te dragen. De demonstratie werd ontbonden, want, sprak een van de organisatoren mooi: "De tijd is nog niet rijp."

Wat een contrast met de menigte die in 1983 op en rond het

Vervolg op 23

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

Vervolg v. 22

Malieveld in Den Haag op de been was (550.000) en die in 1981 op en rond het Museumplein in Amsterdam (400.000). De Amerikanen hadden het geschrokken over de *Dutch disease* en zelf stelden we met gepaste trots de diagnose Hollanditis.

Waar is de massale vredesbeweging toch gebleven?

Die vraag is de afgelopen weken al vaak gesteld. De meeste demonstranten van toen leven nog, dus dat kan het niet zijn. Wat is er in die amper twintig jaar gebeurd dat zij nu niet de straat opgaan, en hun kinderen evenmin? Kan het ze niks meer schelen? Of juist veel, en staan ze volledig achter de NAVO-bombardementen op Servische doelen?.

Het heeft er veel van weg dat de duiven van toen de haviken van nu zijn geworden.

Twintig jaar is een hele tijd. Het beeld dat vandaag bestaat van de vredesbeweging in het begin van de jaren tachtig is – logisch – niet meer zo vreselijk helder. Het klopt dat twee keer een half miljoen mensen de straat op gingen om te demonstreren. Het klopt ook dat maar liefst 3.743.455 Nederlanders hun handtekening zetten onder het door het Komité Kruisraketten Nee (KKN) verspreide volkspetitionnement dat op 26 oktober 1985 in de Haagse Houtrusthallen werd aangeboden aan premier Ruud Lubbers (die, op initiatief van de radicale vredesactivist Piet Reckman, de rug werd toegekeerd).

Die demonstranten, dat waren echt niet allemaal pacifisten. Ze waren voor vrede, zeker, maar wie is dat niet? Ze waren in elk geval niet allemaal tegen geweld, zoals nu gemakshalve vaak gedacht wordt. "De duiven van toen waren lang niet allemaal duiven," zegt politicoloog Bart Tromp. "Ze hadden hoogstens wat veren opgetrokken."

In feite was de vredesbeweging die rond de wapenwedloop zo'n massale omvang aannam, een allegaartje. Een tijdelijk verbond waarin alles samenkwam: mensen uit de kraakbeweging, de actiegroepen tegen kernenergie (die na enkele mislukte acties bij Dodewaard al op de terugtocht waren), kerken, vrouwenorganisaties, de vakbeweging, politieke partijen en met de atoomvrije gedachte sympathiserende individuen. Volgens Bart Tromp vormden de actiejaren voor de twee clubs die de boventoon voerden, het IKV en Pax Christi, niet minder dan een overlevingsstrijd. "Organisaties die hun doelen niet bereiken, gaan op zoek naar iets anders."

Een van de doelen van dit kerkelijke deel van de vredesbeweging was steun aan bevrijdingsgroeperingen in Latijns-Amerika. Dat geeft meteen aan hoe onzorgvuldig het zou zijn deze vredesactivisten klakkeloos in het kamp van de pacifisten te plaatsen. Op zijn minst sympathiseerden ze immers met bijvoorbeeld de Sandinisten of met het ANC. Vechten mocht dus best, als het maar voor het goede doel was.

Slechts een kleine kern, zelfs binnen de PSP, bestond uit échte pacifisten. En die kern, die bestaat nog steeds. Maar kan zij weer uitgroeien tot de oude omvang?

Misschien ziet Jan ter Laak, destijds aanvoerder van Pax Christi, de Nederlandse antikruisraketten-roes wel in de juiste proporties als hij zegt: "Het feit dat zoveel mensen elkaar in die tijd vonden in hun angst tegen het atoomwapen, was uitzonderlijk. Je zou kunnen zeggen dat de situatie nu weer normaal is."

En IKV-secretaris Mient Jan Faber zegt zelfs: "Door het typische karakter van het kernwapenprobleem was de massaliteit toen een laatste stuiptrekking. Het hoorde nog bij de Koude Oorlog op z'n koudst, die voor veel mensen aan het

Vervolg op 24

licatie : HP / De Tijd
tum : 16/04/1999
agina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

24

Vervolg v. 23

overgaan was. Je kon op vakantie naar Oost-Europa, je kreeg Solidarnosc in Polen. Het was een restant."

Voor één keer hadden alle gezindten, links en rechts, jong en oud, militant en bedaagd, één Nieuw Doel. Niet zomaar een doel, want de angst voor een voortdurende wapenwedloop, met allesvernietigende wapens, was zeer reëel. Het was een existentiële angst: een klein foutje ergens in de wereld kon tot gevolg hebben dat de hele mensheid zou worden weggevaagd. Daar kwamen mensen wel voor op de been. "Het was een vorm van massahysterie," zegt Bart Tromp. "Voor de meesten waren de demonstraties een episode. Het was mode om je verschrikkelijk druk te maken om de kernwapens. De volgende keer is het weer iets anders. Het was buitengewoon emotioneel. Het benauwde mij en het benauwt mij nog steeds dat mensen onder bepaalde omstandigheden zo kunnen worden opgezweept."

Arie Oostlander, nu Europarlementariër, onderhield destijds als CDA-ideoloog namens zijn partij de contacten met de vredesbeweging. "Ik kon wel in de huid kruipen van de demonstranten. Om de lieve vrede was ik weliswaar voor kernbewapening in Nederland, maar de minder *Realpolitike* CDA'ers wantrouwden me. Ik oogde veel te pacifistisch. Het was ook nogal wat. Nederland was medeverantwoordelijk voor allesvernietigende raketten."

Uiteindelijk werd op 1 november 1985 alsnog besloten ze te plaatsen. En snel daarna zakte de vredesbeweging in. Er was meer te doen in de wereld, zou Jan ter Laak later verklaren in een liber amicorum dat in '94 ter ere van het afscheid van Lubbers werd uitgebracht. Het was tevens de definitieve (?) dood van de brede actiebeweging van de jaren zeventig.

De kerkelijke organisaties waren er intussen achter gekomen dat van de communisten in Oost-Europa weinig goeds was te verwachten. Dat had te maken met de steeds intensievere contacten met dissidenten en kerkgemeenschappen in het Oostblok.

In de ogen van Bart Tromp gaf de staatsgreep van Jaruzelski in Polen de doorslag. "Het was logisch dat de strijd tegen atoomwapens overging in een strijd voor democratie."

Van cruciale betekenis was uiteraard de val van de Muur. De Koude Oorlog was ten einde, de traditionele vijand viel definitief weg. De hoop ontstond dat de Verenigde Naties voortaan de vrede konden bewaren: de Nieuwe Wereldorde leek geboren. Maar dat viel tegen. Snel bleek de Koude Oorlog voor stabiliteit te hebben gezorgd. De dreiging dat een regionaal geschil kon uitdraaien op een Armageddon, had elk conflict in de kiem gesmoord.

In de plaats van de overzichtelijke patstelling tussen Oost en West kwamen talloze etnische conflicten en bloeide het nationalisme op. Warme oorlogen vervingen de Koude. Voor het eerst sinds '40-'45 werd genocide weer een actueel begrip en helemaal nieuw was het eufemisme 'etnische zuiveringen'. De wereld mocht en kon niet werkeloos toezien hoe het de inwoners van Rwanda, Somalië en voormalig Joegoslavië verging.

Dat heeft het denken over oorlog en vrede bij veel vredesdemonstranten blijvend veranderd. De ontluistering was groot. Het besef dat sommige conflicten slechts gewapenderwijs konden worden gestopt, begon te groeien, óók als het om 'binnenlandse' conflicten ging. Van de twee hoofdwaarden van de VN, nationale soevereiniteit en mensenrechten, sloeg de balans door naar de laatste.

"Daarom blijven massale demonstraties uit," zegt pacifist

Vervolg op 25

Publicatie : HP / De Tijd
Datum : 16/04/1999
Pagina : 30

Regio :
Oplage : 42517
Frequentie : wekelijks

25

Vervolg v 24

Saar Boerlage, ex-voorzitter van de PSP, tegenwoordig gemeenteraadslid voor GroenLinks in Amsterdam. "Ik ben bang dat de mensen minder vreedzaam geworden zijn, mede door het bombardement van afschuwelijke beelden uit Afrika, Azië en Joegoslavië."

Ook de krijgsmacht – en zelfs de NAVO, opgezet als verdedigingspact – moest op zoek naar een nieuwe raison d'être toen de Russen niet langer de vijand vormden tegen wie we ons moesten verdedigen. *Peacekeeping* werd het nieuwe credo en in sommige gevallen zelfs *peace-enforcing*. De Golfoorlog die volgde na Iraks annexatie van Koeweit wees uit dat het nog werkte ook, al daalde het enthousiasme fors na het fiasco in Somalië.

De gedachte dat een krijgsmacht nu eenmaal móet vechten, waardoor eerder een oorlog begonnen wordt, is te cynisch. Maar haar helemaal uitvlakken kan ook niet. Was de Iraakse woestijn tijdens de Golfoorlog en de strafbombardementen op Irak niet ook een handige proeftuin voor nieuw wapentuig? En is Servië dat niet voor de volgende generatie slimme bommen?

Gewoon zijn we de nieuwe situatie nog niet. In de Tweede Kamer kwamen pas (kritische) vragen op toen de eerste NAVO-raketten hun doelwitten al hadden getroffen. Dat is geen desinteresse, maar volgens Bart Trom typerend voor de 'technocratisering' van de Nederlandse politiek: "Die is er vooral goed in grote beslissingen voor te stellen als de logische uitkomst van vele kleinere." En Jan ter Laak vindt Nederland in dat opzicht op de Verenigde Staten lijken: "Onze politiek heeft een te hoog moraliteitsgehalte: we stellen de vraag 'Moet het?', maar vergeten de vraag 'Kan het?' Dat is onze grote fout, zie Srebrenica. Ik vrees dat de NAVO en de politiek omwille van de eer niet kunnen zeggen dat ze zich vergist hebben. En dat de bombardementen worden opgevoerd om de eigen nederlaag te verhullen en niet meer om iets te bereiken. Een afschuwelijke gedachte."

Ook het neoliberalisme wordt nogal eens als factor gezien voor het uitblijven van massaal gedemonstreerd engagement. "De marktideologie heeft geweldig toegeslagen," zegt pacifist Piet Reckman, PvdA'er tot midden jaren tachtig, inmiddels GroenLinkser. "We leven als wolven onder elkaar. Ik hoor in mijn omgeving veel kritiek op de aanvallen, maar die wordt niet sociaal gearticuleerd. Ik verwijt dat de sociaaldemocratie, die veel bewegingen heeft doodgeknuffeld."

Arie Oostlander denkt dat het verdwijnen van de solidariteit een gevolg is van het proces van 'individuele zelfontplooiing': "Nederland maakt een erg volgevreten indruk. We zijn in onszelf gekeerd. Al dat gedoe van vluchtelingen en afdrachten aan Europa en oorlog willen we liever niet. Als we het zelf maar goed hebben."

En Mient Jan Faber constateert: "Het individualisme groeit maar door. De vakbeweging, de kerken, die doen tegenwoordig een klús voor je. Er is geen maatschappelijke organisatie meer die engagement bundelt. De samenleving is egoïstisch en schizofreen geworden. Ondanks de dagelijkse TV-beelden hebben we onze wereld heel klein gemaakt. Er wordt wel gediscussieerd over Kosovo, maar slechts door de elite. We maken ons ervan af door vanuit de lucht te bombarderen en we noemen een gironummer. We hebben onszelf aangepraat dat we er echt niks aan kunnen doen; we staan erbuiten. Ik vind het tragisch. Het is mijn grote frustratie."

Toch is het moeilijk vol te houden dat de stilte in Nederland louter door onverschilligheid wordt veroorzaakt.. De 'gewone-mensen-actie' Knuffels voor Kosovo is daarvoor misschien wel het duidelijkste tegenargument, hoe onbezonnen ook.

In een breder kader geplaatst kun je zelfs zeggen dat het verantwoordelijkheidsgevoel juist groter is dan twintig jaar geleden. Solidariteit met verre volken is vrijblijvender dan partij kiezen in een burenruzie, en naar die keuze te handelen. Door de val van de Muur en de komst van de EU is de Europese indentiteit gegroeid en daarmee ook de morele plicht iets te doen tegen wandaden, zeker als die in de eigen regio worden gepleegd. Dat valt eenvoudigweg niet te accepteren.

Het ingewikkelde dilemma zit hem in de vraag hoe ver je moet gaan. Ingrijpen, natuurlijk. Maar wat als het misgaat? Als het uitloopt op bloedvergieten? Dan zullen de argumenten van de pure pacifisten weer makkelijker aanslaan bij de verontrusten die de hoop koesterden dat de NAVO-acties een effectief einde zouden maken aan de ellende.

Saar Boerlage zegt: "Je moet de situatie van nu dan ook niet vergelijken met de acties tegen de kruisraketten, maar met het Vietnam-protest. Die beweging kwam ook heel langzaam op gang. Er treedt altijd eerst een soort verlamming op: dit kán toch niet! Ik denk dat als het bloedbad in Kosovo nog een half jaar doorgaat, er wel degelijk een brede beweging op gang komt. Het begint al."

Vervolg op 26

Publiciteit radio/tv - april

Datum	Onderwerp	Geïnterviewd	Uitgezonden door...	Radio	TV
1.4	Kosovo	Mient Jan	Radio West	X	
2.4	Kosovo	Mient Jan	NCRV - Plein Publiek - radio 5	X	
3.4	Kosovo	Mient Jan	Wereldomroep TV		X
3.4	Kosovo	Mient Jan	Het Lagerhuis		X
4.4	Kosovo	Mient Jan	Radio 1 Journaal	X	
5.4	Kosovo	Mient Jan	Radio 1 Journaal	X	
6.4	Kosovo	Mient Jan	Radio 5 -VPRO	X	
6.4	Kosovo	Frans Bauke	Radio 1 - talk radio BNN	X	
6.4	Kosovo	Mient Jan	Net 5 - Morgen gebeurt het		X
8.4	Kosovo	Mient Jan	AT 5		X
8.4	Macedonië	Mient Jan	NCRV radio	X	
9.4	Macedonië	Mient Jan	KRO Ontbijt tv		X
13.4	Kosovo	Juul	TV Weesp (!!!)		X
16.4	Kosovo	Dion	VPRO - radio 1	X	
16.4	Kosovo	Mient Jan	Het Laatste Oor - Theo v. Gogh - Veronica		X
18.4	Kosovo	Mient Jan	Netwerk - KRO		X
20.4	Kosovo	Mient Jan	CNN		X
21.4	Kosovo	Dion	Radio 5 - NCRV	X	
27.4	Kosovo	Mient Jan	Radio 5 - VPRO	X	
29.4	Kosovo	Dion	Radio 1 - praatradio	X	

Publiciteit radio/tv - mei

Datum	Onderwerp	Geïnterviewd	Uitgezonden door...	Radio	TV
3.5	Kosovo - Macedonië	Mient Jan	KRO's Ontbijt TV		X
3.5	Kosovo - Macedonië	Mient Jan	Radio 2 - VARA Ontbijt radio	X	
11.5	Kosovo	Mient Jan	Radio 1 Journaal	X	
26.5	Kosovo	Dion	VARA Roodgloeiend - Radio 1 (praatradio)	X	
27.5	Aanklacht Milosevic	Mient Jan	AVRO's Netwerk		X
27.5	Aanklacht Milosevic	Mient Jan	Morgen gebeurt het - Net 5		X
27.5	Aanklacht Milosevic	Mient Jan	Met het oog op morgen	X	
28.5	EAD-conferentie Caïro	Fatima Elatik	Wereldomroep	X	
28.5	Kosovo	Mient Jan	Het Geschil	X	

Publiciteit radio/tv - juni (t/m 9 juni)

Datum	Onderwerp	Geïnterviewd	Uitgezonden door...	Radio	TV
5.6	Opschorten IKV-lidmaatsch Q&D	MJ&Hofman	Radio 1	X	
6.6	Kosovo	Ylber B.	Waskracht - VPRO		X
9.6	Kosovo	Mient Jan	KRO's Ontbijt tv		X

Publicatie : NRC Handelsblad
Datum : 16/04/1999
Pagina : 20

Regio : landelijk
Oplage : 269667
Frequentie : dagelijks

74.

Cynische relaties

Max Pam

De vredesmacht herstelt de vrede door middel van bombardementen. Oorlog lost niets op. O nee? En de Tweede Wereldoorlog dan. Bombardementen waarbij de verkeerde slachtoffers vallen noem je *friendly fire*. De drie miljonairs Freek de Jonge, Herman van Veen, Marco Borsato en nog wat anderen brachten 250.000 gulden bijeen, dat zij het publiek lieten betalen.

Europa is er het meest bij gebaat wanneer een Euro-scepticus Euro-commissaris wordt. Kras: op kamp Westerbork een toespraak houden, waarin je het voortdurend over 'je' hebt, alsof 'je' het zelf allemaal hebt meegemaakt. Als Milošević toegeeft, zullen we hem niet vervolgen als oorlogsmisdadiger. Het is cynisch om niets te doen als de wereld in brand staat. Het is cynisch om wel iets te doen, als je er zelf alleen maar beroemder van wordt. Dankzij de oorlog kunnen de Nederlanders zich van hun meest altruïstische kant laten zien. Als de oorlog niet bestond, zou hij voor Freek de Jonge moeten worden uitgevonden.

Wat heeft het voor zin om Pinochet te berechten als daardoor in Chili onlusten ontstaan waarbij doden vallen? Als je maar begrijpt wat de erfzonde is, dan zijn er geen onschuldige slachtoffers. Wij wilden graag een gebaar maken, we hadden alleen geen idee waarvoor. Zou Anet Bleich die vroeger communist was en tegenwoordig voor de NATO is nu ook in aandeeltjes handelen? Dankzij de bommen van het militair-industrieel complex ging Wallstreet tijdens de oorlog naar een nieuw record. Is dat toeval, of heeft Marcus Bakker alsnog gelijk?

Mijn zoon vroeg of hij behalve zijn knuffel ook zijn klapperpistool en zijn speelgoedtank op moest sturen. Als we straks Kosovaren bevrijd hebben, moeten wij er wel voor zorgen dat de UÇK de Servische minderheid niet uitmoordt. Het is voor de regering een enorm geluk dat het rapport over de Bijlmerramp tijdens de oorlog uitkomt. Probeer eens een keus te maken. Je bent schrijver. Omdat je met de dood wordt bedreigd, zijn je boeken over de hele wereld al een bestseller nog voordat ze zijn uitgekomen. Of je leeft in vrede, maar slechts een handjevol mensen wil die dikke pillen van je lezen.

In China zei kroonprins Willem-Alexander dat de toegang tot water een mensenrecht is. De Chinese overheid zoekt nog uit of de Chinezen ook die mening mogen hebben. De Algerijnse president heeft gedreigd dat als Algerijnen niet met zijn allen op hem stemmen de democratie in gevaar komt. Wat ben jij voor een monster? In Kosovo vallen onschuldige slachtoffers en jij maakt je druk over een paar eekhoorns die op Schiphol in de versnipperaar zijn gegooid.

Wij moeten blij zijn met een lage opkomst, dat betekent dat de kiezer tevreden is met hoe het gaat. Arthur Schlesinger jr. heeft eens gezegd dat alle oorlogen alleen populair zijn in de eerste 30 dagen. We hebben dus nog tien dagen te gaan. Die ochtend, toen professor doctor H.G. van de Bunt naar het departement reed om de tekst in te leveren die hij had geschreven voor het rapport-Van Traa, kreeg hij een bekeuring voor verkeerd parkeren. De Nederlandse staat heeft besloten dat geld bij te passen.

De natuur komt steeds meer onder druk te staan, nu zo veel mensen van de natuur willen genieten. Als het aan Mient-Jan Faber ligt, richten wij onze atoomraketten op Belgrado. Twee weken geleden beschuldigde de journalist Joep Dohmen de PvdA van het doorsluizen van Euro-gelden en Hedy d'Ancona van corruptie. Als u en ik daarvan waren beschuldigd, waren wij allang naar de rechter gelopen, maar de PvdA en Hedy hopen dat de zaak langzaam wegebt. Ook hier helpt de oorlog een handje mee.

Toppunt van cynisme: iemand die programma's bij de AVRO heeft gemaakt, wordt directeur van een museum voor moderne kunst. Heeft Ruud Lubbers als bezoeker van de Herenclub Harry of Cees al beloofd dat zij de Librisprijs krijgen? Het goede van de charitas is dat wij onze slechtheid ermee kunnen afkopen. Hebben ze in Carré overwogen hoever ze mochten gaan? Marco Borsato nog wel, maar Gerard Joling niet meer. Geld inzamelen is goed, maar het moet wel niveau hebben. Mijn ouders kwamen elkaar tegen op Het Parool. Zonder oorlog had ik niet bestaan.

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

Het zoeken naar diplomatieke oplossingen gaat door. Duitsland heeft gisteren de Russische expremier Tsjernomirdin uitgenodigd naar Bonn te komen.

Minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer wil met hem praten over zijn vredesplan voor Kosovo. Tsjernomirdin heeft van de Russische president Milosevic de vrije hand gekregen om met 'onorthodoxe' voorstellen te komen.

Er waren opnieuw gevechten bij de Albanese grens tussen Servische troepen en het Kosovo-Bevrijdingsleger UCK. Vier Servische mortiergranaten landden gisteren op zeven kilometer afstand van een Albanees vluchtelingenkamp in Kukes, meldden dorpelingen. De granaten kwamen neer in een dorp op twintig kilometer voorbij de grens. De Serviërs schoten ook een granaat af op Morina, vlakbij de grens met Kosovo.

De Navo-bombardementen van de afgelopen drie weken hebben enorme schade aangericht aan de Joegoslavische infrastructuur. Het Servische ministerie van buitenlandse zaken heeft in een rapport de kosten van de verwoestingen becijferd op zeker 100 miljard dollar.

Duitsland oogst steun Rusla

16-4-99

Vredesplan

Co Welgraven

BERLIJN – Van alle sterk uiteenlopende reacties op zijn vredesplan voor Kosovo zal de Duitse minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer vooral die uit Moskou eruit gepikt hebben.

„Het Duitse voorstel voor een bombardementspauze van 24 uur en het vinden van een compromis, is erg belangrijk en verdient te worden onderzocht", zei ex-premier Viktor Tsjernomirdin, sinds deze week de Russische gezant voor Kosovo, gisteren na een gesprek met de Duitse ambassadeur in Moskou. Fischer stelt in zijn plan, dat zes punten bevat, voor de luchtaanvallen op Joegoslavië voor 24 uur te stoppen; in die tijd moet president Milosevic beginnen zijn troepen uit Kosovo terug te trekken.

Juist dit element bevalt sommige Navo-bondgenoten minder goed. De Verenigde Staten voelen niets voor een staakt-het-vuren. Joegoslavië moet eerst aan alle bekende eisen van de Navo voldoen. Gezien de koele reacties wilde bondskanselier Gerhard Schröder woensdagavond op de informele EU-top in Brussel het plan van zijn minister dan ook niet als hét Duitse plan presenteren. Maar gisteren tijdens een debat in de Bondsdag gaf de bondskanselier er wel zijn steun aan.

Fischer kan tevreden zijn met de eerste reactie uit Moskou. Hij wil Rusland nauw betrekken bij een oplossing van het Kosovo-conflict. Het land zou moeten meedoen aan een vredesmacht die terugkerende Albanese vluchtelingen moet beschermen. „Rusland is een vertrouwensfactor tegenover de Servische kant", zo verklaart Fischer zijn plan. Maar hij heeft meer argumenten.

Duitsland is nogal geschrokken van de harde taal die de Russische president Boris Jeltsin vorige week in de mond nam. Hij dreigde met een wereldoorlog als de Navo grondtroepen zou inzetten om Milosevic op de knieën te krijgen. Fischer gaat er vanuit dat de kernachtige woorden van Jeltsin het gevolg zijn van de geïsoleerde positie waarin Moskou zich bevindt. Zijn voorstel is bedoeld om Rusland uit dat isolement te halen.

Navolanden reageren koeltjes op plan van minister Fischer

Het plan van de minister past in de buitenlandse politiek die Duitsland al decennia voert. Het land is gebrand op goede betrekkingen met Moskou. Op de Britse tv-zender BBC World was gisteren een interview te zien met de inmiddels tachtigjarige oud-bondskanselier Helmut Schmidt. De SPD'er vertelde uitgebreid hoe belangrijk het voor hem was de relaties met (toen nog) de Sovjet-Unie op peil te houden. Hij overlegde regelmatig met Sovjetleider Breznjev.

Zijn opvolger Helmut Kohl heeft die lijn doorgetrokken. Hij kwam regelmatig in het Kremlin over de vloer of ontving de opvolgers van Breznjev in Bonn. De vroegere bondskanselier wist Michael Gorbatsjov zo ver te krijgen dat deze akkoord ging met de hereniging van de twee Duitslanden.

Joschka Fischer zet weliswaar zijn eigen accenten op de Duitse buitenlandse politiek, maar verandert niets aan de goede contacten met Moskou. Voor hem speelt ook een binnenlands argument om Rusland te betrekken bij de oplossing van het Kosovo-conflict, en dat heeft alles te maken met de toekomst van de rood-groene coalitie.

Fischer, een van de drie ministers van de Groenen in het kabinet, staat onder toenemende druk van vooral de linkervleugel van zijn partij die een onmiddellijk einde eist van de Navo-luchtaanvallen op Joegoslavië. Sommigen noemen de minister zelfs een oorlogshitser, een beschuldiging die Fischer met kracht verwerpt. Volgens hem kon het Westen niet lijdzaam toezien hoe Milosevic tekeer ging in Kosovo.

Dat nu honderdduizenden Kosovo-Albanezen op de vlucht zijn geslagen, is niet het gevolg van de Navo-acties, zoals de linkervleugel van de Groenen beweert,

maar is gehee
ven aan de ha
van de Joegos
aldus Fischer.

Half mei is
gres van de G
log op de Balk
duurt, is er ee
een meerderhe
gangers zich t
De minister, t
kanselier, heef
geven dat hij
zou het einde
coalitie beteke

Met zijn zes
hoopt Fischer
oplossing dicht
Lukt dat, dan
een voor hem
uitspraak wegg
niet, dan kan F
ban altijd nog v
alles heeft gep
conflict vreedz
te brengen.

De eerste rea
genwoordigers
gel zijn voor de
moedigend. „Di
plan", zei een h
digde.

advertentie

ZOA geeft hulp

DE ONDERKRANT

KWESTIES / G

In Japan blijken slagers
diepste geheim, en mogc
zonder dat ze het zelf
gekloond rundervlees t
pen. Het opzienbarende
dat gisteren bij consum
ganisaties in Tokio to
waardigde reacties leid
onthuld door de Japan
krant *Nihon Keizai Shim*

Het Japanse minis
landbouw, dat het b
middellijk bevestigde
de verhitte gemoeder
meren met de mededе
helemaal niets ernsti
hand is. „Het gebeurt
en het eten van dit vle

DE ONDERKRANT

KWESTIES / *Foto's uit Kosovo*

Gisteren waren er voor het eerst in lange tijd weer foto's te zien uit Kosovo. Foto's van burgerslachtoffers van de Navo-bombardementen. Voor foto's van vluchtende Albanezen moeten fotografen in Macedonië of Albanië zijn, omdat de internationale pers door Servië wordt geweerd uit het gebied waar het Joegoslavische leger volop actief is.

Beelden maken vaak grote indruk op mensen, meer dan geschreven tekst. Foto's van slachtoffers van een bombardement op Sarajevo of van een massamoord in Racak hebben de wereldopinie beslissend beïnvloed. Het kan daarom van groot belang zijn de misdaden van de vijand goed in beeld te brengen en die van het thuisfront te verdoezelen.

Het is in het belang van het Servische regime te zorgen dat beelden van eigen acties niet naar buiten komen en dat juist foto's van misdaden van de tegenstander, in dit geval de Navo, wel de buitenwereld bereiken. Beelden die laten zien 'wat de Navo nu weer uitgehaald heeft', zijn een goed middel voor propaganda.

Trouw plaatste gisteren op de voorpagina een foto van slachtoffers die onder vluchtelingen uit Kosovo vielen na een Navo-aanval. Het is een foto die tot stand is gekomen met hulp van de Servische autoriteiten. Enkele fotografen en cameralieden werden op stel en sprong naar het getroffen gebied gereden om de ellende waar te nemen en te fotograferen.

Toch is het belangrijk dat het beeld de buitenwereld heeft bereikt. Het moet duidelijk zijn dat Joegoslavië een hand heeft in het nieuws dat naar buitenkomt. Maar het moet ook duidelijk zijn dat de Navo ook fouten maakt, met gruwelijke gevolgen in dit geval.

Fotograaf Go
Reuters maa
persbureau
slechts een
kwijt. Het is
tie'. Tomasevi
kelijk van de

De verkla
„Tomasevic is
Reuters in Ko
vier journalis
buitenlandse
zijn vlak na d
door de aut
plaats van he
dorpje Meja
hoofd mediar
mas van Reut

d

en al toe te schrij-
sstarrige houding
vische president,

een speciaal con-
enen. Als de oor-
n dan nog voort-
gerede kans dat
d van de congres-
gen Fischer keert.
vens vice-bonds-
al te kennen ge-
an aftreedt. Dat
n de rood-groene
en.
tappen-plan
en diplomatieke
rbij te brengen.
de dreiging van
egatieve congres-
nomen. Lukt het
cher zijn achter-
orhouden dat hij
beerd om het
m tot een einde

ties van verte-
n de linkervleu-
bewindsman be-
is een heel goed
ndsdagafgevaar-

onderdeel van noodpakket

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM – De morning afterpil, bestemd voor Albanese vrouwen en meisjes uit Kosovo die verkracht zijn, wordt volop uitgedeeld in de vluchtelingenkampen in Albanië, zegt de hulporganisatie UNHCR van de VN.

Dergelijke pillen, heftig bekritiseerd door het Vaticaan, maken deel uit van noodpakketten met medicijnen, die worden uitgedeeld door medewerkers van de VN-hulporganisatie. De pakketten moeten de nood lenigen van de honderdduizenden vluchtelingen. De medicijnen komen onder meer uit Nederland.

De woordvoerster van de UNHCR benadrukt dat het niet om abortuspillen gaat, maar om gewone anticonceptiepillen, die nog 72 uur na de verkrachting kunnen worden ingenomen. De pillen voorkomen dat vruchtvorming plaatsvindt.

Het Vaticaan vindt het gebruik van de pil niet acceptabel, omdat die naar de opvatting van de kerk een abortus veroorzaakt.

Hoe voelt het om vluchteling te zijn?

Ik sta er nu alleen voor...

ZOA VLUCHTELINGENZORG

Giro 550 • Apeldoorn • Info: 055 3663339

BF

n vluchtelingen in Azië, Afrika en Europa (KOSOVO).

'Kosovo is klaar voor relatie met het Westen'

AMSTERDAM – Er moet snel humanitaire hulp komen voor de etnische Albanezen die nu nog in Kosovo zijn, anders zullen daar mensen sterven. Dat zegt Blerim Shala, hoofdredacteur van het Albaneestalige weekblad Zeri in Kosovo. Hij was gisteren in Amsterdam op uitnodiging van Press Now, een organisatie die de onafhankelijke media op de Balkan steunt.

„De mensen die het land zijn ontvlucht, hebben veel geleden, maar ze hebben het nú beter dan de Albanezen die nog in Kosovo zijn. Die hebben geen eten, geen kleren. Ze bivakkeren in de bergen. Het is er koud. Er moet nú iets gebeuren." Daarom pleit Shala ervoor Navo-vliegtuigen voorraden boven Kosovo te laten droppen. Hij realiseert zich dat het riskant is om laag over te vliegen, maar hulp van organisaties op de grond is nog gevaarlijker. „Het zal moeilijk voor hen zijn, mensen te redden, terwijl hun eigen leven ook in gevaar is."

Shala ontvluchtte Pristina een week na het begin van de bombardementen. Na drie dagen in de bergen wist hij met zijn familie de grens met Macedonië over te komen. De helft van zijn redacteuren is nog in Kosovo, de andere helft is gevlucht maar verkeert in een shock, zegt hun hoofdredacteur. „Voor het eerst hebben we onwerkelijke scènes moeten meemaken die we alleen uit de film *Schindlers List* kenden. We hadden nooit gedacht zoiets in 1999 in het midden van Europa te zien."

Shala zegt het volste vertrouwen te hebben in de Navo. Het is niet zo, zegt hij, dat de Navo-acties zuiveringen hebben bevorderd. „Zonder de Navo komt er geen vrede" en geen terugkeer van vluchtelingen.

De doodgewaande hoofdredacteur Baton Haxhiu van het Albaneestalige dagblad *Koha Ditore* zei eerder deze week tegen *Trouw* dat de Navo het UCK snel moet ontwapenen. Haxhiu vreest dat het bevrijdingsfront anders als winnaar uit de bus zal komen en wraak neemt op de Servische inwoners van Kosovo. Shala is hiervoor niet bang. „Het UCK heeft de overeenkomst in Rambouillet ondertekend en wil vrede. Ze zijn klaar de weg naar de vrede in handen van de Navo te leggen."

De uitkomst voor Kosovo is volgens Shala dat het een internationaal mandaatgebied wordt, maar wel met eigen leiders. „Anders komt er geen democratie. Een deel van onze toekomst ligt in handen van de internationale gemeenschap. Dat is de eerste stap waar we veel van moeten leren, maar daarna moeten we klaar zijn om zonder hulp te lopen."

Shala benadrukt dat de strijd niet alleen om de Albanese vluchtelingen gaat. „Het is ook een conflict over westerse waarden en normen die gebaseerd zijn op democratie." Daarom wil Shala ook een permanente relatie met het Westen. „We zijn klaar om alles met het Westen te delen."

un Tomasevic van
te de foto's. Het
ilde desgevraagd
ficiële verklaring
en 'delicate kwes-
is tenslotte afhan-
erviërs.
ig van Reuters:
een fotograaf van
vo en één van de
en die daar voor
iedia werken. Zij
Navo-luchtaanval
iteiten naar de
ongeluk bij het
gebracht", aldus
aties Peter Tho-
s.

Gysi in de Bondsdag

NIEUWSMAKERS / *Gregor Gysi*

De Duitse boulevardkrant *Bild* opende gisterochtend met de kop 'Vreselijke berichten over verkrachtingen in Kosovo', met daaronder een foto van de Joegoslavische president Slobodan Milosevic die Gregor Gysi, leider van de post-communistische PDS, begroet. 'En Gysi drukt hem de hand', titelde het massablad in chocoladeletters.

Het komt niet vaak voor dat Bild de stemming van Duitse politici van links tot rechts vertolkt. Stuk voor stuk zijn ze woedend over de reis van Gysi naar Belgrado. Tijdens een debat in de Bondsdag over het Kosovo-conflict beet bondskanselier Gerhard Schröder de PDS'er gisteren toe: „U moet oppassen dat u, na de vijfde colonne van Moskou geweest te zijn, nu niet de vijfde colonne van Belgrado wordt." De PDS is de opvolger van de Oost-Duitse communistische eenheidspartij SED. Volgens minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer heeft Gysi met zijn trip naar Joegoslavië bijgedragen aan 'het witwassen van een nieuwe politiek van fascisme'.

De PDS is de enige fractie in de Bondsdag die tegen de Navo-luchtaanvallen is. De andere partijen beschuldigen Gysi ervan dat hij met zijn reis goede sier heeft willen maken. Nu de Groenen als regeringspartij medeverantwoordelijk zijn voor de Navo-acties tegen Joegoslavië, probeert de PDS zich op te werpen als enige vredespartij in Duitsland.

Gysi reageerde verbeten op de scherpe verwijten. Alleen diplomatie en overleg kunnen het conflict beëindigen, en daaraan heeft hij willen bijdragen. „Ik wens de logica van vrede te omarmen, niet de logica van oorlog. De luchtaanvallen hebben nog niet één vluchteling geholpen."

Co Welgraven

EU initieert vredesregeling Kosovo

Van onze correspondent
Geert-Jan Bogaerts

BRUSSEL

De Europese Unie neemt het voortouw in een diplomatieke oplossing voor de oorlog in Kosovo. De EU gaat de komende dagen werken aan een resolutie voor de Veiligheidsraad waarin een vredesregeling wordt voorgesteld. De EU wilvan Kosovo een internationaal protectoraat onder EU-bestuur maken.

Dat zijn de regeringsleiders van de Unie gisteren overeengekomen in Brussel. Zij steunen een plan van Kofi Annan, de secretaris-generaal van de VN, die bij de vergadering aanwezig was. Annan zal vooralsnog niet zelf diplomatieke stappen nemen. 'Hij is de hoogste politieke figuur die we in de internationale rechtsstaat hebben. Daar moet je zuinig mee omgaan', zei premier Kok.

Bondskanselier Schröder, die de vergadering voorzat, kondigde aan dat de EU een grote Balkanconferentie zal organiseren. 'We bereiken alleen een duurzame vrede als de economische en sociale stabiliteit in de regio kan worden verbeterd', zei hij. 'De EU moet zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Het is misschien wel duur, maar een militair conflict is nog duurder.'

De komende dagen zullen vooral de contacten met Rusland worden geïntensiveerd. 'Er is een nauwe samenwerking met Rusland nodig voor een oplossing van het conflict in Kosovo', aldus Schröder.

De EU hoopt Moskou aan haar zijde te krijgen door te pleiten voor een internationale troepenmacht die de terugkeer van de vluchtelingen moet begeleiden en de vrede dient te bewaren. Niet alleen zal de EU Moskou rechtstreeks benaderen, maar ook in de vergadering van de G-8 en de VN zal Rusland worden bewerkt.

De troepenmacht kan alleen worden gestuurd als hij een VN-mandaat heeft, besloten de regeringsleiders. De EU hoopt dat Moskou instemt met deze constructie. Het militaire commando zou bij de NAVO berusten.

In de resolutie van de Veiligheidsraad zou niet alleen het mandaat van de troepenmacht worden geregeld, maar ook de samenstelling ervan. Daarnaast dient die resolutie een verwijzing te bevatten naar de toekomstige status van Kosovo. Volgens Schröder kan de EU hierin een belangrijke rol spelen, mits het EU-bestuur wordt gesteund door het internationale vredesleger.

De diplomatieke inspanningen zijn erop gericht Milosevic het vijfpuntenplan van Annan te laten aanvaarden. Dat plan voorziet onder meer in het stopzetten van het geweld, de veilige terugkeer van de vluchtelingen en de stationering van de vredesmacht. In ruil daarvoor zou de NAVO stoppen met haar bombardementen.

Duitsland heeft voorgesteld 24 uur met bombarderen te stoppen als Milosevic te kennen geeft dat hij het plan wil aanvaarden. Volgens minister Fischer van Buitenlandse Zaken 'stemt Rusland bijna geheel in' met het Duitse plan.

Pagina 3:
■ Hulp Kosovo scheelt andere fondsen geld

Pagina 5:
■ Humanitaire situatie steeds dramatischer

Adviseur De Grave twijfelt aan nut NAVO-luchtacties

Van onze verslaggever 15-4-99

DEN HAAG

Luitenant-admiraal L. Kroon, de belangrijkste militair adviseur van minister De Grave van Defensie, betwijfelt of de NAVO-luchtacties de Joegoslavische president Milosevic tot inkeer kunnen brengen. Hij liet dit woensdag blijken tijdens de dagelijkse persbriefing op het ministerie van Defensie.

Als de NAVO alleen vanuit de lucht blijft aanvallen, duurt het in elk geval 'heel lang', aldus chef defensiestaf Kroon. Hij voegde eraan toe dat het 'de vraag is of het zou kunnen'. Kroon suggereerde dat grondtroepen nodig zijn om de strijd in Kosovo in NAVO-voordeel te beslechten.

De Nederlandse regering verzet zich hevig tegen het sturen van grondtroepen naar Kosovo vóór er een akkoord is. Maar de Amerikaanse president Clinton en de Britse premier Blair hebben laten weten de inzet van grondtroepen niet meer uit te sluiten.

Kroon gaf gisteren toe dat de NAVO niet had voorzien dat Milosevic zich zo lang zou verzetten. 'Er zijn veel meer klappen nodig.' Hij zei verder dat de NAVO niets kan doen voor de etnisch-Albanese vluchtelingen in Kosovo. NAVO-voedseldroppings zijn volgens hem uitgesloten, omdat het te gevaarlijk is om op geringe hoogte boven Kosovo te vliegen.

een oplossing voor het conflict om Kosovo. Aanvaarding van de vijf voorwaarden voor vrede door Belgrado, maakt dan de weg vrij voor de wederopbouw en een Marshallplan voor de Balkan. Op de bijeenkomst was ook de secretaris-generaal Kofi Annan van de VN aanwezig.

De Europese Unie onderneemt pogingen om elementen uit de verschillende vredesvoorstellen van de afgelopen dagen in een Veiligheidsraadresolutie te gieten. Kern daarvan is dat er onmiddellijk een einde moet komen aan de deportaties en moorden in Kosovo, terugtrekking van alle gewapende troepen uit de provincie en de terugkeer van alle vluchtelingen onder bescherming van een internationale troepenmacht. Of die onder leiding moet staan van de Navo of de VN wordt in het midden gelaten.

Premier Kok noemde een duidelijk VN-mandaat voor de internationale vredesmacht van enorm belang. Hij onderstreepte de noodzaak om Moskou en de VN binnenboord te houden bij het zoeken naar een oplossing.

Een Duits stappenplan voor de vrede is volgens Kok als zodanig niet besproken. Duitsland stelt voor om de Navo-vliegtuigen een etmaal aan de grond te houden. *Belgrado* zou dan een begin moeten maken met het weghalen van de militairen uit Kosovo. Als Joegoslavië meewerkt, kan worden gesproken over een definitieve vredesregeling. Borrn wil dit plan voorleggen aan de G8, de zeven rijkste landen plus Rusland.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

In Brussel verklaarden de Europese staats- en regeringsleiders op een buitengewone top dat de Europese Unie met Rusland en de Veiligheidsraad wil werken aan

Bommen hebben hun doel gemist

15-4-99

Nu Kosovo praktisch is gezuiverd van Albanezen kunnen ook grondtroepen hen niet meer redden. Kosovo zal nu eerst op Milosevic moeten worden veroverd om de vluchtelingen te kunnen laten terugkeren. ***Mient Jan Faber*** *wil daarom de diplomatie een nieuwe kans geven.*

DEZER dagen wordt mij met grote regelmaat gevraagd of het IKV als vredesbeweging nu voor of tegen de NAVO-bombardementen op Joegoslavië is.

Het uitgangspunt dient te zijn dat de degenen die worden bedreigd met etnische zuivering of genocide beschermd moeten worden. Dergelijke grootschalige schendingen van mensenrechten kunnen alleen met behulp van militaire middelen worden gestopt, zo ze al op tijd kunnen worden gestopt. Humanitaire interventie heet dat.

Het enige doel ervan dient te zijn de bescherming van mensen die met uitroeiïng worden bedreigd. Dat kan bijvoorbeeld door de vorming van speciale gebieden waar de bedreigde groepen of volken leven te beschermen (*safe zones*), door vluchtelingenconcentraties te beschermen (*safe havens*) of door mensen in veiligheid te brengen (*safe corridors*).

Een humanitaire interventie moet snel en adequaat worden uitgevoerd, omdat anders het leed al geschied is. Er kan vaak niet worden gewacht op instemming van de Veiligheidsraad van de VN, maar de communicatie met de VN dient wel intensief te worden onderhouden omdat niet de indruk mag worden gewekt dat de humanitaire actie de VN ondermijnt.

Natuurlijk moeten de risico's worden afgewogen tegen het doel; een 'blinde' interventie veroorzaakt al snel meer leed dan ze voorkomt.

De ontwikkelingen van het afgelopen jaar in Kosovo wezen op etnische zuiveringen en massale verplaatsing van de Albanese bevolkingsgroep. Sinds de zomer van 1998 heeft het IKV ervoor gepleit de noodzaak van humanitaire interventie in Kosovo serieus te bezien. Zo'n interventie zou uiteraard op de grond moeten plaatsvinden. Daar immers werden de misdaden gepleegd; daar moest dus de bescherming gerealiseerd worden.

De vraag was hoe de internationale gemeenschap zo snel mogelijk een militaire macht in Kosovo kon ontplooien. De weg die in Bosnië was bewandeld, namelijk geleidelijk aan je positie en presentie in het land versterken, leek ook voor Kosovo de juiste aanpak mits het tempo veel hoger zou liggen dan destijds in Bosnië en de fouten van toen niet zouden worden herhaald.

De inzet van de OVSE-waarnemersmissie in oktober 1998 was een eerste stap en diende zo snel mogelijk te worden aangevuld met nieuwe stappen die ook een militaire aanwezigheid in Kosovo, onder welke vlag dan ook, zouden betekenen. Tussen Rambouillet (februari 1999) en Parijs (maart 1999) verslechterde de situatie in Kosovo en verdween de mogelijkheid om via de stap voor stap methode de bescherming van de Albanese bevolking alsnog te kunnen realiseren.

Alleen een snelle en gerichte militaire interventie op de grond – bijvoorbeeld: bescherming van vluchtelingenconcentraties in grensregio's – zou de etnische zuivering nog enigszins hebben kunnen tegengaan.

De NAVO besloot de etnische zuivering echter uitsluitend vanuit de lucht te bestrijden. Een riskante stap omdat NAVO-bombardementen met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zouden worden gewroken op de Albanese Kosovaren en tot een enorme humanitaire ramp zouden leiden. Inzet van het luchtwapen was slechts te billijken ter ondersteuning van een grondoperatie, in die volgorde.

Het drama werd inderdaad spoedig zichtbaar. Massale verdrijving van de Albanese Kosovaren, talrijke moordpartijen en executies, mensonterende toestanden in vluchtelingenkampen aan de grens met Kosovo, en een Servische bevolking die als één man achter Milosevic ging staan en slechts oog had voor het leed aangericht door de NAVO-bommen, waarbij de Albanese Kosovaren werden gezien als een verlengstuk van de NAVO.

> Inzet van discussie is nu een totale oorlog van NAVO tegen Servië

Na anderhalve week bombarderen was de situatie in Kosovo drastisch veranderd. Meer dan de helft van de Albanese Kosovaren was het land uit gedreven. De rest van de Albanese Kosovaren was in ontreddering achtergebleven, vaak van huis en haard verdreven, totaal geïsoleerd. Het UCK was alleen in de bergen nog actief, op zeer beperkte schaal. De Albanese parallelmaatschappij zoals die sinds 1990 was opgebouwd in Kosovo, was totaal vernietigd. Het voornemen van Milosevic om het 'Albanese probleem' op te lossen, leek grondig te zijn uitgevoerd.

Pas toen dat zichtbaar werd voor de buitenwereld, barstte de discussie over grondtroepen los. Het gaat nu echter niet meer over een humanitaire interventie. De inzet is nu een totale oorlog tegen Servië teneinde de humanitaire ramp die niet voorkomen werd, te wreken. De publieke opinie in het Westen wordt rijp gemaakt voor een intensivering van de luchtoorlog tegen Milosevic, die ten doel heeft zijn militaire capaciteit geheel te vernietigen waarna NAVO-troepen Kosovo ongehinderd kunnen binnenvallen om de terugkeer van de Albanese vluchtelingen voor te bereiden.

Het lijkt meer en meer op de strategie die werd toegepast bij de bevrijding van Koeweit, in 1991. Hoewel daar wel een omvangrijk grondleger in de buurt was, bleek de inzet ervan uiteindelijk nauwelijks nodig omdat de Iraakse soldaten al gevlucht of gesneuveld waren onder de voorafgaande bommenregen. Of het in Kosovo ook zo gemakkelijk gaan zal, valt zeer te betwijfelen. Toch lijkt de koers in deze richting te zijn uitgezet.

We worden nu geconfronteerd met een klassieke oorlog van de NAVO tegen Servië, een oorlog die wordt gerechtvaardigd met het leed dat de Albanese Kosovaren inmiddels is aangedaan, maar waarvan het karakter allerminst nog humanitair is.

Doel van de NAVO is Kosovo aan de overlevenden (Albanezen) terug te geven, als een eigen huis onder internationale bescherming. Een mooi doel dat ondersteunig verdient, maar is de huidige aanpak de weg om dat te bereiken?

Tegen deze achtergrond pleit ik opnieuw voor diplomatieke stappen. Geluiden uit Servië duiden erop dat er wellicht is te praten over een VN- of OVSE-vredesmacht in Kosovo. De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, zou een centrale rol moeten krijgen in het diplomatieke verkeer met Belgrado.

Duitsland lijkt nu inderdaad in deze richting initiatieven te ondernemen. Een lange (eindeloze) oorlog kan zo wellicht nog worden vermeden.

Mient Jan Faber is algemeen secretaris van het IKV.

Nederland ziet af van adoptie vluchtelingen

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Het adoptieplan voor de opvang door Nederland van vluchtelingen in Albanië is volledig van de baan.

Het plan voorzag erin dat Nederland vier- à vijfduizend vluchtelingen op de Balkan zou adopteren, teneinde Albanië in staat te stellen een plotselinge toestroom van zo'n 100 000 vluchtelingen uit Macedonië op te vangen.

Maar die verwachte grote stroom vluchtelingen is uitgebleven, door het eenzijdige paasbestand dat de Joegoslavische president Milosevic afkondigde. Volgens minister Korthals van justitie zijn er slechts 15 000 vluchtelingen in Albanië aangekomen. Het adoptieplan is overbodig, omdat er niet meer sprake is van een 'acute noodsituatie', stelde de bewindsman.

Nu hebben de UNHCR, Macedonië en Albanië voldoende tijd om voorbereidingen te treffen, voor het geval er opnieuw een vluchtelingenstroom op gang zou komen.

MEER NIEUWS OP de PAGINA's 4 en 11

Wantrouwen groeit tussen Hongaren en Serviërs

Hongarije

Runa Hellinga

SZEGED – Ooit was de Cserepemarkt in het Hongaarse Szeged de plaats waar Joegoslaven elkaar tegen het lijf liepen, de plaats ook waar smokkelaars hun waren insloegen en huisvrouwen uit het Joegoslavische Subotica kwamen winkelen.

Vandaag staan er bijna alleen Roemeense en Hongaarse auto's. De weinige Joegoslaven die er komen, zijn bijna allemaal vrouwen. Mannen mogen de grens niet meer over.

De handelaren van deze markt vol rommel en ramsj klagen steen en been: sinds het begin van de oorlog is de Joegoslavische klandizie vrijwel volkomen verdwenen. „Het is misschien één procent van wat het was", zegt een verkoopster van spotgoedkope T-shirts.

Een ouder echtpaar uit de buurt van het Joegoslavische Novi Sad loopt met kennersblik alle kramen af. De man is afgekeurd vanwege een arbeidsongeval en hoeft daarom niet in dienst en mag de grens over. Met ervaring staat hij af te dingen voordat hij stapels kinderkleding inslaat.

„Voor de kleinkinderen", zegt hij eerst. Even later bekent hij dat de douane tegenwoordig erg streng is, en dat hij daarom niet al te veel handelswaar kan meenemen.

De situatie thuis is treurig, vindt hij. „Wij hebben geen last van de bombardementen door de Navo, we zitten tien kilometer buiten Novi Sad en we zien en horen het alleen maar. Maar de sfeer verandert. Alles is dicht, scholen, universiteiten, fabrieken, het openbare leven is volkomen tot stilstand gekomen. Iedereen blijft thuis."

15-4-99

Bovendien, zegt hij, gaan de prijzen omhoog. „En de belastingen zijn de afgelopen week met zes procent verhoogd om de oorlog te betalen en banktegoeden zijn in beslag genomen. Ik ben daardoor tienduizend mark kwijtgeraakt die ik op de bank had staan."

„In ons dorp hebben alle mannen een mobilisatieoproep in de brievenbus gekregen en vandaag hoorde ik op de radio dat het uitreisverbod is uitgebreid. Nu mogen mannen tussen de 14 en 65 jaar het land niet meer uit. Ondertussen zitten mensen elkaar aan te loeren. Ze wantrouwen elkaar, Hongaren en Serviërs. De Servische *Cetniks* (de geuzennaam van de Serviërs in de tweede wereldoorlog) kregen vroeger in onze streek geen voet aan de grond, maar dat verandert."

VERVOLG OP PAGINA 5

Vrijwilligers vullen in Durrës aanmeldingsformulieren van het UÇK in. (Foto's AP)

Kosovaren zonder pas ook welkom

DEN HAAG, 15 APRIL. Gevluchte Kosovaren in Albanië en Macedonië die familie hebben in Nederland kunnen tijdelijk naar Nederland komen, ook als ze niet in het bezit zijn van geldige identiteitspapieren. Dit heeft staatssecretaris Cohen (Justitie) meegedeeld. De familie van de vluchtelingen moet zelf voor opvang zorgen en financieel garant staan tijdens het verblijf in Nederland. De vluchtelingen kunnen aanspraak maken op een zogenoemd bezoekvisum, voor tijdelijk verblijf bij familieleden in de eerste graad. De afgelopen dagen is een aantal Nederlandse Albanezen naar de Balkan vertrokken op zoek naar gevluchte familieleden.

Steun voor initiatief Annan

Schröder ziet af van presentatie plan

Door onze correspondenten

BRUSSEL, 15 APRIL. Bondskanselier Schröder heeft gisteravond een Duits plan voor oplossing van de crisis in Kosovo niet aan de staats- en regeringsleiders van de Europese Unie voorgelegd. De EU-leiders schaarden zich in plaats daarvan achter een initiatief van secretaris-generaal Kofi Annan van de VN.

De Verenigde Staten hebben volgens de Amerikaanse NAVO-ambassadeur kritiek op het plan van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer. Schröder zei gisteravond dat hij zich niet distantieert van de uitgelekte voorstellen van Fischer. Maar de Europese regeringsleiders herhaalden gisteren op een informele top in Brussel slechts dat zij achter de eisen staan die de NAVO aan Joegoslavië heeft gesteld en dat zij een diplomatiek initiatief van Kofi Annan steunen.

van vluchtelingen, optreden van een internationale vredesmacht en een politieke oplossing op basis van de voorstellen van 'Rambouillet'. Premier Kok zei dat er geen sprake was van een omslag in het denken en dat vastgehouden wordt aan de oorspronkelijke doelstellingen, waarbij militaire acties onvermijdelijk zijn.

De Duitse minister Fischer kondigde afgelopen maandag aan dat het gisteren een beslissende dag zou worden bij het zoeken naar een oplossing voor de crisis in Kosovo. Een Franse diplomaat zei gisteravond dat de kans groot is dat Rusland en China, door in te stemmen met een resolutie de NAVO-voorwaarden voor het opschorten van de bombardementen aanvaarden. Hij veronderstelde gisteravond „dat dit nog heel wat tijd zal vergen".

De regeringsleiders hebben gisteravond ook gesproken over een overgangsregeling voor Kosovo nadat de militaire acties zijn gestopt. De EU is bereid voor onbepaalde tijd het bestuur in Kosovo over te nemen. Schröder zei dat het gevaar dat Kosovo op die manier

'We voeren de druk nu snel op'

Ambassadeur VS over Kosovo

Drie weken van geweld hebben Belgrado niet tot inbinden gedwongen. De NAVO reageert door de druk te verhogen, zegt de Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO.

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 15 APRIL. De Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO staat erom bekend dat hij zijn Europese collega's als zijn gelijken behandeld. Dat is niet zo vanzelfsprekend: zijn voorgangers lieten duidelijk voelen wie het overwicht heeft in de alliantie. Toch reageert Alexander Vershbow wat venijnig op het Duitse voorstel voor vrede in Kosovo, dat onder meer voorziet in een pauze van 24 uur in de luchtaanvallen zodra president Milošević toont dat hij zijn troepen terugtrekt uit Kosovo. „De Duitsers hebben interessante ideeën", zegt Vershbow. „Maar het idee van een pauze in de bombardementen steunen we in de huidige omstandigheden niet. Als Miloševiç

(Foto NRC Handelsblad / Rien Zilvold)

goslavië en werkte hij mee aan het Dayton-vredesakkoord voor Bosnië (1995). Vorig jaar januari nam hij zijn intrek in de Amerikaanse vleugel van het NAVO-hoofdkwartier, waar nu lange dagen

doel verschoven van Milošević dwingen het akkoord van Rambouillet te ondertekenen naar een terugkeer van honderdduizenden vluchtelingen. Wat wil de NAVO eigenlijk?

„Als je een uitdagende en slimme tegenstander hebt, moet je je aan de omstandigheden aanpassen. Het is achteraf gezien duidelijk dat Milošević nooit serieus onderhandelde in Rambouillet. Ook is duidelijk dat de etnische zuivering zijn lange termijnstrategie was voor Kosovo. Maar onze basisdoelen zijn dezelfde: een vreedzaam, multi-etnisch Kosovo. Wat we moeten doen om dat te bereiken, is veranderd. We intensiveren de luchtaanvallen wegens de voortdurende uitdaging van Milošević en ik verwacht dat dit nog vele weken zal duren."

Een belangrijke reden waarom Milošević 'Rambouillet' niet aanvaardde was de eis van een NAVO-geleide vredesmacht in Kosovo. Nu lijkt die eis opeens ingeslikt. Al-

oorlogswetten en van internationale humanitaire wetten. Hij is op vele aspecten verder gegaan dan in Bosnië, in Kroatië. Dat is nu een feit. Je kunt de klok niet terugdraaien. Daarom voeren we nu snel de druk op, hoger dan we oorspronkelijk dachten dat nodig zou zijn."

Rusland wordt nu gevraagd een rol te spelen, terwijl gebleken is dat Moskou niet veel invloed heeft op Belgrado. Waarom is er plots zo'n optimisme? Of is dit een manier om Moskou achter een VN-resolutie te krijgen?

„Iedereen is bezorgd over de meningsverschillen met Rusland over Kosovo, die willen we overbruggen. Rusland hééft invloed in Belgrado. Misschien is die soms overdreven, maar het heeft invloed. Zeker zou het helpen als we een meer verenigd front hebben. Een VN-resolutie die voorwaarden stelt aan Milošević zou extra gewicht geven. Maar we doen terwille van Rusland geen compromissen. We wisten dat de luchtactie de relatie met Rusland zou schaden. Maar ons grotere belang was het stabili-

JVC
VIEW VIDEORECORDER
...en van ShowView
...mmeer systeem. 69 voorkeuze zenders met 1 AV kanaal.
...gebouwde videorecorder is programmeerbaar
...rogramma's binnen
...nd. Inclusief afstands-
...ning. In zwart.
...1x41x39 cm.
CORRECT BALANSPRIJS
679*
INCL. 25 · VERWIJDERINGSBIJDRAGE
...CS, BERGWEG 110
...ien van 60x voorkeuze.
...kst en kinderslot.
...afstandsbediening.
...aar. Alm. 52x47x49 cm.
CORRECT BAL
69
INCL. 25 · VERWIJ
...ige bedieningsmenu heeft u het toestel snel o
...ertelevisie met Hi-Black Trinitron beeldscher
...URENTELEVISIE
...ACK TRINITRON
...Y KV 21 T1
...LEVISIE
...INITRON KLEUREN.
55 cm (ook 51 cm)
...ONY

heeft Schröder het Duitse plan niet op de Europese top gepresenteerd omdat tevoren duidelijk was dat het „niet rijp" was. In het Duitse plan was sprake van het stoppen van de NAVO-bombardementen gedurende 24 uur nadat Joegoslavië begonnen zou zijn troepen uit Kosovo terug te trekken. Vervolgens zou met een VN-mandaat een NAVO-vredesmacht in Kosovo moeten worden gelegerd.

Na overleg in aanwezigheid van Kofi Annan bevestigden de Europese regeringsleiders gisteravond nog eens de eisen aan Joegoslavië: terugtrekking van de Servische en Joegoslavische troepen, terugkeer teravond dat een van de regeringsleiders tijdens de top Schröder, die het huidige voorzitterschap van de EU bekleedt, naar het Duitse plan vroeg. De bondskanselier zou toen geantwoord hebben dat het initiatief van Kofi Annan hetzelfde is als het Duitse plan. De Britse premier, Blair, zei dat tijdens het overleg duidelijk was dat men vasthoudt aan de eisen van de NAVO. „Het is kristalhelder dat voor het opschorten van de militaire acties nodig is dat de eisen die we hebben gesteld worden aanvaard en uitgevoerd", vatte Schröder het overleg samen.

Annan wil dat alle leden van de Veiligheidsraad, met inbegrip van gisteravond niet ter sprake is gekomen. Een eerdere poging van de EU om in Mostar in Bosnië-Herzegovina een tijdelijk bestuur te voeren is goeddeels mislukt.

De EU wil ook dat er een conferentie voor de Balkan komt om te besluiten over stabilisering, veiligheid, democratisering en economische ontwikkeling van dit gebied op lange termijn. Volgens Schröder moet de EU ook materieel verantwoordelijk worden voor ontwikkeling van de Balkan. „Dat kan duur worden", zei hij. „Maar militaire conflicten zijn nog duurder en leveren minder op voor de ontwikkeling van het gebied."

'Mladić en Arkan zuiveren Kosovo'

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 15 APRIL. **Ratko Mladić, leider van het Bosnisch-Servische leger in 1991-1995 en gezocht voor genocide, zou weer actief zijn. Volgens de Britse minister van Defensie George Robertson leidt de 'Napoleon van de Balkan' momenteel een militie die bloedig huishoudt in Kosovo.**

Generaal Mladić werd in 1995 door het VN-oorlogstribunaal aangeklaagd wegens genocide op duizenden moslims uit de enclave Srebrenica. Nadien werd hij gezien in Belgrado, aan de Montengrijnse kust en bij een atoombestendig bunkercomplex bij het plaatsje Han Pijesak, waar hij naar verluidt jachtpartijen hield en geiten fokte. Onder Serviërs is Mladić mateloos populair; diplomaten die hem van nabij meemaakten, omschrijven hem als een psychopaat.

Robertson herhaalde gisteren dat ook de 'Tijgers' van Zeljko Ražnjatović ('Arkan'), pioniers in etnische zuiveringen, „moorden en verkrachten" in Kosovo.

Volgens Robertson recruteert Arkan criminelen in Servische gevangenissen. Ook gaf hij details prijs uit de dagvaarding tegen Arkan, die zou worden gezocht om zijn rol op de moord op 260 Kroaten bij de stad Vukovar in 1991.

Als de bewering van Robertson over Mladić en Arkan op getuigenissen van vluchtelingen uit Kosovo is gebaseerd - en dat lijkt het geval -, dan is dat een verdachte bron. Het duo heeft op de Balkan namelijk een haast mythische status als Servische ruiters van de apocalyps. Bij de moordpartij in het dorp Prekaz in maart vorig jaar zagen ooggetuigen Arkan Tijgers, hoewel dat toen onwaarschijnlijk was. Een andere bekende uit Bosnië, 'Frenkie' Simandić, werd vorig jaar al in Kosovo gezien. Hij werkt voor de Servische politie.

NAVO wil invoer olie blokkeren

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 15 APRIL. De NAVO zal de komende dagen alles op alles zetten om de laatste mogelijkheden voor aanvoer van olie en brandstoffen naar Servië af te snijden. Dat bleek gisteren uit briefings en commentaren van NAVO-woordvoerders.

Diplomatieke actie is al ondernomen om landen binnen en buiten de Westerse alliantie zover te krijgen dat ze vrijwillig nu nog lopende olietransporten naar Servië stopzetten, maar gisteren kondigde de NAVO aan dat van nu af aan alle transporten, waar ze ook vandaan komen, tot de militaire doelen zullen behoren. Die aankondiging kan een nieuw conflict met Rusland opleveren omdat president Jeltsin momenteel een verzoek van de Joegoslavische president Milošević om hem aan een noodvoorziening te helpen, in overweging heeft.

Bij de bombardementen van de afgelopen drie weken zijn de twee Servische raffinaderijen, bij Novi Sad in het noorden en bij Pančevo nabij Belgrado, opgeblazen, evenals de belangrijkste pijpleiding die zorgde voor aanvoer van de Kroatische havenstad Rijeka, via Slovenië en Hongarije naar Servië. Een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Defensie, luitenant-kolonel Steve Campbell, zei gisteren volgens het persbureau Reuters dat er geen enkele uitzondering in de aanvallen op de olievoorziening zal worden gemaakt als deze in welke vorm ook het Servische militaire apparaat kan steunen.

Olieaanvoer via pijpleidingen en met tankers via de Donau is nu volgens de Amerikanen volledig geblokkeerd. Kleine hoeveelheden ruwe olie en brandstoffen die met tankauto's via het achterland Servië nog zouden kunnen bereiken, worden nu ook doelwit van militaire actie.

teert, moeten we overwegen wanneer de luchtaanvallen moeten stoppen."

Vershbow verwondert zich dat het Duitse voorstel gisteren publiek werd gemaakt. „Het was een discussienota voor de bondgenoten van de G8. We moeten natuurlijk vooruit denken, want op een gegeven moment zal de druk ondraaglijk worden en zal zelfs Milošević de noodzaak erkennen dat een uitweg gevonden moet worden. Dan zullen sommige aspecten uit het Duitse document worden overgenomen." Duitsland staat nog achter operatie Allied Force, meent Vershbow. Tijdens een bijeenkomst maandag van ministers van Buitenlandse Zaken bestond unanimiteit. „Iedereen was overtuigd van de noodzaak onze bevolkingen en parlementen voor te bereiden op een langdurige actie. We hoopten dat een paar dagen bombarderen Milošević snel zou doen toegeven, maar nu is duidelijk dat hij vecht voor zijn politieke overleven. Het zal een lange straf vergen voordat hij het licht ziet."

Als lid van de Nationale Veiligheidsraad was Vershbow een van de architecten van de Amerikaanse politiek ten aanzien van ex-Joe-

luchtactie, zijn er de voorbereidingen van de top, volgende week in Washington, ter ere van het vijftigjarig bestaan van de NAVO. Amerikaanse experts in veiligheidsbeleid vermoeden een connectie tussen de twee: NAVO-leiders zouden de luchtaanvallen hebben ontketend omdat ze niet onbeschaamd het glas konden heffen, terwijl de Kosovaren leden onder Milošević. Anderzijds wordt gezegd dat de NAVO nu snel een eind wil maken aan de operatie die anders de top overschaduwt.

Is er een verband tussen de top en de militaire actie?

„We willen nog steeds de aandacht richten op de vijftig jaren van succes van de NAVO. We moeten ook kijken naar het nieuwe strategisch concept, de uitbreiding en naar het zogeheten Defence Capability Initiative dat nu belangrijker is dan ooit als je het verschil ziet tussen het Amerikaanse vermogen en dat van Europese landen die meedoen aan de actie in Kosovo. Maar Kosovo zal ongetwijfeld de gevangenis zijn, waardoor veel van die zaken zal worden bekeken."

Sinds de luchtactie begon, is het macht met „een kern van NAVO-landen" en er wordt zelfs gesproken van een VN-macht.

„Onze visie is niet veranderd. Een troepenmacht die effectief is, moet een commando en robuust vermogen hebben die alleen de NAVO kan leveren. Maar het hoeft niet alleen NAVO te zijn. Anderen kunnen deelnemen, zoals in Bosnië, waar ook Rusland deelneemt aan een multinationale macht. Maar de commandostructuur moet van de NAVO komen."

Het moet dus een NAVO-geleide macht zijn?

„Eh... ja. Voor de VS en vele andere NAVO-landen is er geen andere voorwaarde waarop ze grondtroepen leveren dan met dat min of meer fundamentele uitgangspunt."

De NAVO dacht aanvankelijk dat dreigen met luchtaanvallen Milošević zou overtuigen, vervolgens werd gedacht dat ze een paar dagen zouden duren. Bovendien verdreef hij in korte tijd honderdduizenden Kosovaren. Waarom worden zijn reacties steeds verkeerd ingeschat?

„We hebben onderschat hoe ver hij wilde gaan in het schenden van

Deze week bezetten Serviërs grensdorpen in Albanië. Hoe groot is het gevaar dat de oorlog zich uitbreidt naar buurlanden?

„Het is een groot gevaar, maar je moet het ook niet overdrijven. De Joegoslavische troepen in Kosovo zijn een slag toegebracht en ze hebben een zeer defensieve houding aangenomen. Ze zijn niet in staat tot grootschalige vijandelijkheden aan de grens."

De luchtaanvallen hebben twee grote beperkingen: angst voor ongewenste schade en voor verlies van NAVO-levens. Daarom duurt de operatie lang en had Milošević de tijd Kosovo te ontruimen. Luidt de les van Kosovo: begin geen militaire operatie als je wilt dat daarbij geen doden vallen?

„Neen. Als we niet dictators als Milošević niet tonen dat we iets doen aan dit gedrag, wordt Europa een veel gevaarlijker plaats. Wij moeten bewijzen dat de NAVO staat voor hogere waarden dan Milošević. Inderdaad, met een hoger-risico-benadering hadden we ons doel misschien iets eerder bereikt. Maar de tijd is aan onze zijde."

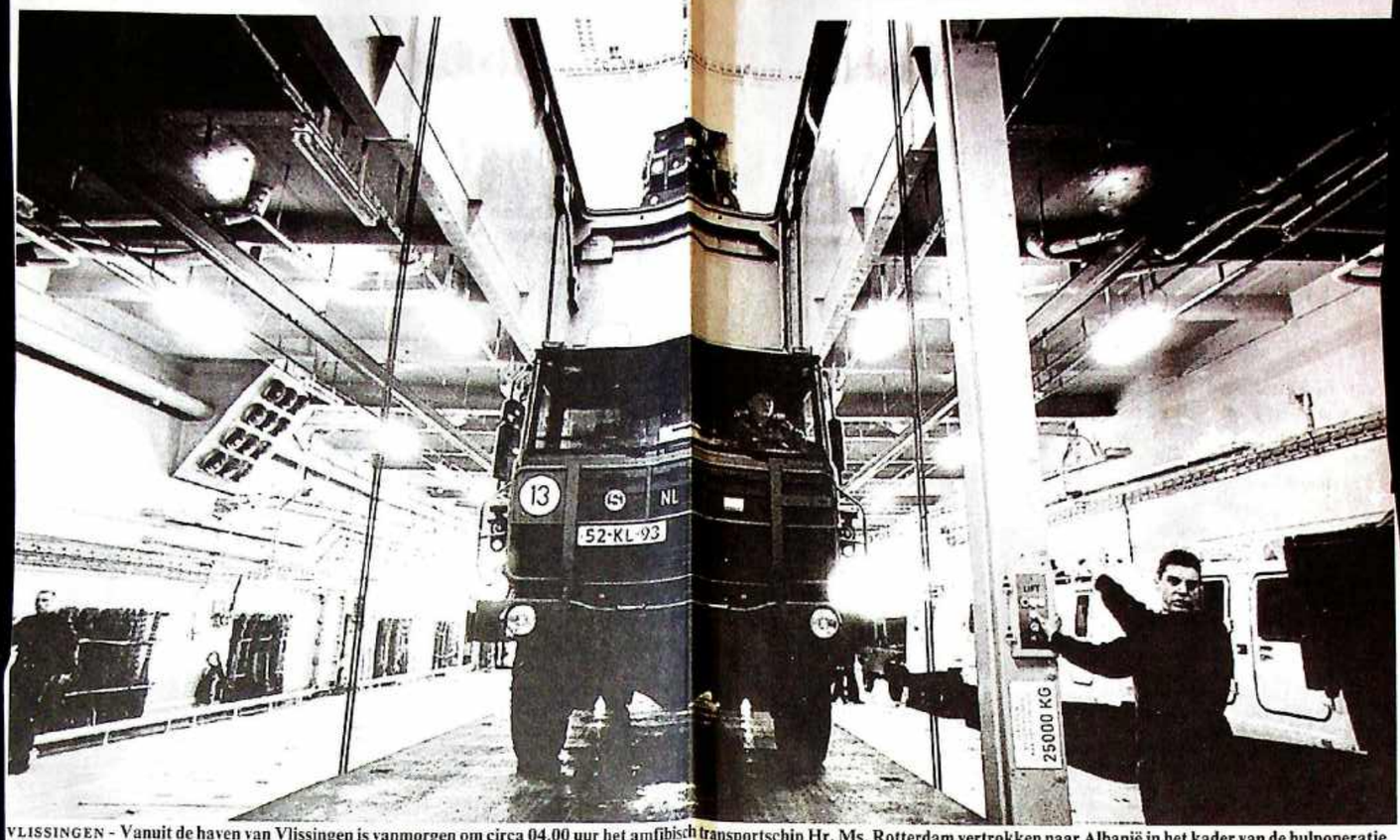

VLISSINGEN - Vanuit de haven van Vlissingen is vanmorgen om circa 04.00 uur het amfibisch transportschip Hr. Ms. Rotterdam vertrokken naar Albanië in het kader van de hulpoperatie Allied Harbour. Aan boord van de Rotterdam zijn een kleine vierhonderd militairen van de marine en de landmacht, ruim 60 legervoertuigen, 45 aanhangwagens, rantsoenen en munitie, en materiaal voor een noodhospitaal. (Foto Bas Czerwinski)

15-4-Gij

Brinta, knuffels en medicijnen

Heel *performend* Nederland is aan het werk voor Kosovo. Ook tandartsen en ambtenaren spannen zich in. De hulporganisaties houden de opbrengst geheim tot na de tv-uitzending van vanavond op Nederland 2, SBS6 en RTL4.

DOOR ELLEN DE BRUIN

ROTTERDAM, 15 APRIL. Schoolkinderen pakken knuffels en Brinta in dozen. Een tandarts uit Katwijk houdt een 'kettingtelefoonactie' onder collega-tandartsen om geld in te zamelen. Heel *performend* Nederland — van zanger-cabaretiers Acda en De Munnik tot dirigent Jaap van Zweden — verschijnt belangeloos op benefietconcerten. De ambtenaren van de stad Groningen leveren een uurloon in, dat door de wethouder van Financiën wordt verdubbeld.

Nederland geeft massaal, in geld en in natura, om de vluchtelingen uit Kosovo te helpen. Een groot deel van de acties loopt via de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) — van Giro 555. De SHO bundelen al jaren hun krachten bij grootschalige acties, zoals vorig jaar na de orkaan Mitch. Daarnaast sturen ook organisaties die niet bij de SHO zijn aangesloten, zoals het Leger des Heils en ZOA Vluchtelingenzorg, mensen of goederen naar de Balkan.

Geld is hard nodig, want de opvang van de vluchtelingen (ongeveer 310.000 in Albanië, 120.000 in Macedonië en 61.000 in Montenegro) is duur. Het inrichten van een compleet vluchtelingendorp voor tienduizend mensen kost vier à vijf miljoen gulden, zegt een woordvoerder van de SHO. En dan kost het nog tussen de zeven en tien gulden per persoon per dag om die mensen eten, drinken en verdere verzorging te geven. Kinderen moeten bijvoorbeeld worden ingeënt tegen polio en de mazelen. De mazelen zijn op zich niet dodelijk, aldus een Unicef-medewerker, maar de ziekte tast wel het immuunsysteem aan, wat de kinderen extra kwetsbaar maakt in geval van ondervoeding.

De vluchtelingen worden niet alleen in kampen opgevangen. Veel van hen hebben onderdak gevonden bij gastgezinnen in de regio. Die nemen soms wel zestig vluchtelingen op, vertelt een medewerker van Kerken in Actie. Een echtpaar dat namens Kerken in Actie in Pogradec (Albanië) verblijft, vangt driehonderd gevluchte mensen op in een verlaten fabriekshal. Ook voor die kleinschaliger opvang zijn voedsel, kleding en medicijnen nodig.

Na de eerste noodhulp is ook behoefte aan anderssoortige opvang. Terre des Hommes is al bezig de behoefte aan psychische hulp en onderwijsmogelijkheden in kaart te brengen. Unicef stuurt over een paar weken twee trainers naar Macedonië, die mensen uit de regio moeten leren hoe ze kinderen met psychische problemen kunnen helpen. „Creatieve activiteiten als tekenen en zingen zijn daarbij erg belangrijk", zegt de Unicef-medewerker. „Niet alleen kunnen de kinderen hun gevoel daarin uiten, tekeningen geven vaak ook een signaal van wat er met de kinderen aan de hand is."

Verder proberen de hulporganisaties familieleden die elkaar zijn kwijtgeraakt, onder wie veel kleine kinderen en hun ouders, bij elkaar te brengen — *tracing* heet dit. Het Rode Kruis probeert van zoveel mogelijk vluchtelingen de naam en verblijfplaats te registreren. Die gegevens worden opgeslagen in een internationaal computerbestand dat in Genève wordt bijgehouden. Unicef werkt met polaroidfoto's van kinderen die hun ouders kwijt zijn. De foto's worden op grote borden in de vluchtelingenkampen opgehangen. „In de crisis rond Rwanda werkte dat buitengewoon goed." De verschillende hulporganisaties weten nog niet hoeveel geld ze uiteindelijk te besteden hebben. In afwachting van de opbrengst van alle Kosovo-acties spreken ze ook alvast hun reserves aan. Op giro 555 was afgelopen vrijdag drie miljoen binnengekomen. Hoeveel geld tot nu toe is opgehaald, willen de SHO niet zggen. „In het kader van de televisie-actie willen we de spanning er nog even inhouden," aldus een woordvoerder. Bang dat mensen anders geen geld meer zullen storten? „Nee, de mensen geven toch wel. Kosovo maakt indruk."

Tientallen Nederlandse hulporganisaties sturen mensen en goederen naar de Balkan

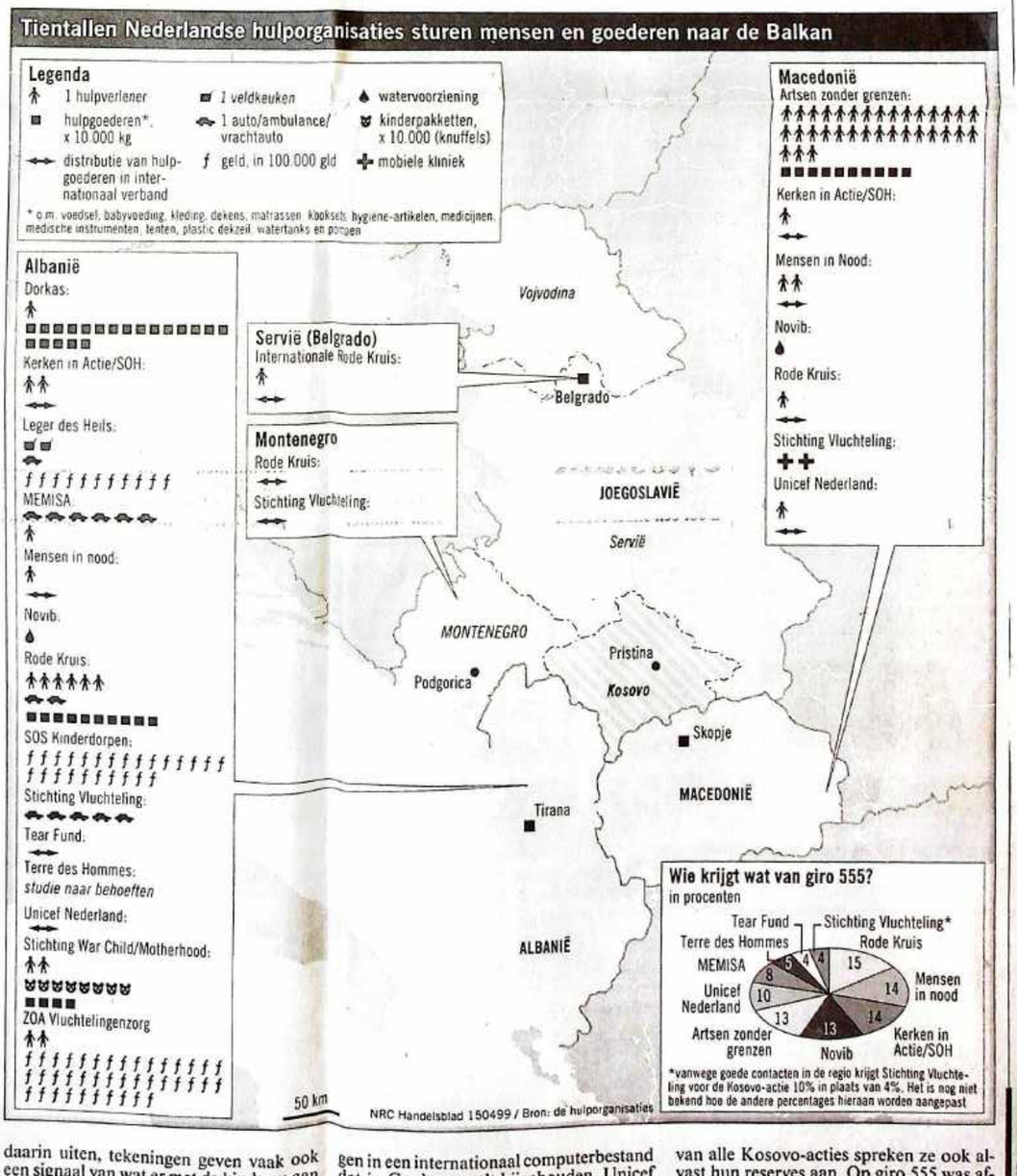

15-4-99

Escalatie

DE OORLOG in Kosovo is terechtgekomen in een fase van harde escalatie. Terwijl de Verenigde Staten en de geallieerde Europese landen extra vliegtuigen, zwaar materieel en manschappen inbrengen, nemen de gruwelen op de grond toe. Nieuwe golven van Kosovaarse vluchtelingen stromen in de richting van de buurlanden, opgejaagd door Servische troepen en milities. Het bloedbad van gisteren, waarbij 64 mensen omkwamen toen NAVO-vliegtuigen een Servisch konvooi aanvielen dat Kosovaren verdreef, illustreert de dilemma's van de verscherping van het gewapende conflict.

Op het diplomatieke front wordt de strijd eveneens naar een hoger niveau getild. Met de benoeming van oud-premier Tsjernomyrdin als speciale gezant voor de Kosovo-crisis geeft president Jeltsin aan dat Rusland zich directer met diplomatieke inspanningen wil bemoeien. In Brussel hebben de Europese regeringsleiders zich positief uitgelaten over Duitse voorstellen om de oorlog te beëindigen. De betrokkenheid van de Verenigde Naties en Rusland zijn hierin voorzien. Maar het blijft vooralsnog onduidelijk in hoeverre de Verenigde Staten hiertoe al bereid zijn en of president Milošević enige krimp geeft. De signalen uit Belgrado zijn wat dit betreft allesbehalve hoopgevend. Milošević lijkt zich dieper en dieper in te graven en appelleert daarbij aan klassieke Servische emoties.

DE NAVO heeft daarom te kampen met een tweeledig probleem. Enerzijds vraagt de patstelling op de grond om het opvoeren van de militaire inspanningen, en dus om aanzienlijk meer militair materieel. Anderzijds nemen met de verheviging van de bombardementen de risico's toe dat er nog meer slachtoffers onder de burgerbevolking vallen. De Servische trein op de brug bij Lescovak en het konvooi Kosovaren bij Djakovica zijn daarvan uitvloeisels. De toedracht bij de fatale beschieting van de verdrevenen is nog niet geheel duidelijk: waren de Kosovaren allemaal slachtoffers van een NAVO-beschieting of van een Servische wraakactie nadat de NAVO-vliegtuigen een colonne Servische tanks had bestookt? Overlevenden van de beschieting zeggen het laatste. Vermoedelijk gebruikten de Serviërs de weerloze Kosovaren als 'menselijk schild' en in ieder geval waren de Servische troepen bezig de Kosovaren af te voeren in een actie van etnische zuivering. De NAVO op haar beurt erkent wel een 'gemengd konvooi' te hebben aangevallen, maar wil de details nog onderzoeken.

Na drie weken van luchtaanvallen geven woordvoerders in diverse hoofdsteden toe dat lang niet alle gestelde doelen zijn gehaald. Maar terwijl de eensgezindheid van de NAVO-lidstaten om de oorlog voort te zetten ongebroken is, nemen de initiatieven toe om een diplomatieke uitweg te zoeken. Voor het eerst wordt nu gedacht aan een mandaat van de Verenigde Naties als politieke paraplu voor de Kosovo-operatie. Maar daarvoor is de medewerking van Rusland en China – beide landen beschikken over een vetorecht in de Veiligheidsraad – onontbeerlijk. In het Duitse voorstel dat bondskanselier Schröder en minister van Buitenlandse Zaken Fischer gisteren toelichtten, wordt uitdrukkelijk op Russische betrokkenheid aangestuurd.

Het vooruitzicht van Russische deelname aan een toekomstige vredesmacht in Kosovo onder VN-mandaat kan aanknopingspunten bieden. Schröder, halfjaarlijks EU-voorzitter, heeft te kennen gegeven graag een ontmoeting met de speciale Russische gezant Tsjernomyrdin te wensen. Maar hij heeft ook duidelijk gemaakt dat Milošević eerst aan alle Westerse eisen moet voldoen.

DAARMEE is de strategie terug bij af. De NAVO hoopt nog steeds de Servische militaire machinerie en het bewind van president Milošević met verhevigde luchtacties op de knieën te dwingen. Maar intussen ronden de Serviërs hun etnische schoonmaak in zuidelijk Kosovo af en moet de NAVO haar troepenmacht in de buurlanden dus verder opbouwen. Met de burgerbevolking als weerloos slachtoffer van een strategie die slechts voortgezet kan worden juist om te kunnen slagen. Het gewapende conflict om Kosovo, dat aanvankelijk een soort politionele actie leek, is een echte oorlog geworden. Het einde is nog niet in zicht.

GroenLinks op examen

15-4-99

Er was dan wel een oorlog voor nodig, maar zelden zullen GroenLinks vanuit het politieke establishment zoveel waarderende woorden zijn toegevallen als de afgelopen weken. En niet te vergeten de rest: de partij wordt ineens serieus genomen. Minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken is in verband met de Kosovo-crisis al eens bij de Tweede-Kamerfractie op bezoek geweest, minister-president Kok heeft fractieleider Paul Rosenmöller (die hij een jaar geleden tijdens de verkiezingscampagne nog van 'extreem-linkse' opvattingen betichtte) opgenomen in zijn informele telefooncircuit en in de Tweede Kamer wordt GroenLinks tijdens de debatten over de NAVO-acties tegen Joegoslavië met alle egards behandeld.

GroenLinks is niet meer het schreeuwende groepje dat het paarse consensusdroombeeld constant verstoort, maar een partij die gehoord dient te worden. Dat wil zeggen, onder de huidige omstandigheden, waarbij het kabinet behoefte heeft aan een zo breed mogelijke steun voor de militaire acties op de Balkan waaraan Nederland volop meedoet. Niet dat de stemmen van GroenLinks van enig doorslaggevend belang zijn, maar daar gaat het dan ook niet om. Steun van GroenLinks is louter nodig om te bevorderen dat vooral de PvdA de rijen gesloten houdt. Tot nu toe is dat aardig gelukt. Als het om het NAVO-optreden in Joegoslavië gaat is het ijzig stil binnen de PvdA.

Dit in tegenstelling tot GroenLinks dat bijna permanent met zichzelf in debat is over de juistheid van de acties van de NAVO. Het is interessant om die discussie binnen de partij zich te zien afspelen. Niet om wat er wordt gezegd – de argumenten pro en contra zijn genoegzaam bekend – maar vooral hoe het debat onder leiding van Rosenmöller wordt gevoerd. Hij slaagt er wonderwel in de partij die mede is voortgekomen uit communisten en pacifisten (die de NAVO beschouwden als een revanchistische organisatie dan wel een door het grootkapitaal bekostigde oorlogsmachine) redelijk op één lijn te houden. Respect heeft hij voor de mensen die pleiten voor een geweldloze oplossing, maar dan vraagt hij ook respect voor de mensen binnen GroenLinks die de NAVO-acties motiveren met de constatering dat er geen alternatieven meer waren. Het is duidelijk: hier is geen oppositie-politicus meer aan het woord, maar iemand die klaar staat om de overstap naar het kabinet te maken.

Dat is natuurlijk ook het écht interessante aspect van de opstelling van GroenLinks in de Kosovo-crisis en de wijze waarop anderen daarop reageren. Er wordt een partij getest op zijn regeringspotentie. Is GroenLinks een partij die kiest voor de veilige vrijblijvendheid of is het een partij die zich wenst te commiteren aan eenmaal gemaakte, pijnlijke, keuzes? Dat laatste is het geval, maar wordt ze wel toegedicht en daar gaat het in de politiek toch vooral om.

Mark Kranenburg

GroenLinks weet dat op een wijze te doen die bij andere partijen tot jaloerse blikken leidt. De interne worsteling met het militaire optreden wordt zodanig uitgevent dat het niet zozeer wordt beschouwd als een teken van zwakte („GroenLinks hopeloos verdeeld"), maar veel meer wordt uitgelegd als teken van kracht. „GroenLinks heeft niet het monopolie op de morele afwegingen die nu moeten worden gemaakt", klaagt D66-fractievoorzitter De Graaf deze week in *Vrij Nederland*. Ze hebben het monopolie misschien niet, maar het

GroenLinks heeft ervoor gezorgd zich in de jongste Joegoslavië-crisis tot een spraakmakende partij te ontwikkelen. In gesprek met het kabinet en in gesprek met de 'grachtengordel', wat kan een partij die wil doorbreken zich nog meer toewensen?

GroenLinks is gewoonweg 'in the air'. Het succes van de partij heeft minder te maken met scherpe politieke keuzes als wel dat de tijd rijp is voor GroenLinks. Paars raakt versleten, in de samenleving die steeds vaker en steeds sneller behoefte heeft aan iets 'anders' is het tijd voor een nieuwe kleurschakering. GroenLinks kan aan die behoefte voldoen. De oude CPN, PSP, PPR en EVP-sentimenten zijn grotendeels verdwenen. Zij van vroeger zijn er nog wel, maar niet dominant. Het zijn frisse, veelal jonge mensen (let op de uitgekiende kleding!) die de toon zetten. Ze kiezen voor radicale oplossingen, niet voor revolutionaire. En, heel belangrijk, men is compromisbereid, of om in de termen van GroenLinks senator De Boer te spreken: er moet spanning zitten tussen ideaal en compromis. Geruisloos neemt GroenLinks zodoende de positie over van D66 als partij van het redelijk alternatief.

GroenLinks in het kabinet, zal het er dan eindelijk toch van komen? Het maandelijks verschijnende magazine van de partij levert voor het beantwoorden van die vraag voldoende materiaal op. Afgaande op de stukken die in dat blad verschijnen is het slechts een kwestie van tijd eer het zover is. Los van de rubriek 'schaduwminister' komt het onderwerp elke maand in diverse artikelen aan de orde. PvdA-senator Wöltgens die in maart door het blad werd ondervraagd ziet een kabinet van PvdA, CDA en GroenLinks een rol spelen in het proces van politieke herijking. De Brabantse *lovebaby* van het CDA, gedeputeerde Pieter van Geel, sluit in het jongste – inmiddels op glanzend (!) papier gedrukte GroenLinks Magazine – samenwerking met de partij van Rosenmöller ook niet langer uit. Een rood-groen-groene coalitie wacht volgens hem een belangrijke taak: „De urgentie die de sociale kwestie honderd jaar geleden had, heeft het milieuvraagstuk nu", zegt Van Geel.

Het zijn vanzelfsprekend allemaal nog zeer losse gedachtespinsels. Dat neemt niet weg dat ze wel degelijk nu al hun politieke betekenis hebben. Lange tijd was het bestaansrecht van de paarse coalitie niet veel meer dan het ontbreken van een reëel alternatief. Zo ligt het niet meer. Er zijn door toedoen van GroenLinks en krachten binnen het CDA nieuwe combinaties mogelijk die zeer verleidelijk voor de PvdA kunnen zijn. Of dit ook voor Kok geldt is een ander verhaal. Maar vrijblijvend gedrag kan hij GroenLinks na deze Kosovo-weken in elk geval niet meer verwijten. Ook dat is een politiek feit.

Publicatie : Reformatorisch Dagblad
Datum : 15/04/1999
Pagina : 19

Regio : landelijk
Oplage : 58000
Frequentie : dagelijks

90.

Mient Jan Faber: Ik vind dat ik als taak heb het denken niet stil te zetten

Vredesgeneraal op het klassieke oorlogsveld

Met de oorlog op de Balkan beleeft het boegbeeld van het Interkerkelijk Vredesberaad weer een hoogconjunctuur. Eerst schept hij verwarring met een pleidooi voor de inzet van grondtroepen. Dan opeens lijkt hij nee te roepen. Al met al heeft de secretaris van het IKV wat uit te leggen. „Je merkt dat de fantasie op hol slaat", zegt Mient Jan Faber in zijn Haagse bunker. „Dat leidt ertoe dat je een stemming krijgt in Nederland waarin bijna 80 procent achter de bombardementen staat. Er wordt impulsief, emotioneel en rudimentair gereageerd. De propagandaslag die wordt geleverd, verlost de NAVO en de politici van de noodzaak aan kritische zelfreflectie te doen."

Door Marie van Beijnum

Hij schikt even wat recht en neemt dan plaats achter de ronde tafel. Een witgestucte werkkamer met tegenover het geordende bureau een rood-zwart tapijtje uit Nagorny-Karabach aan de wand. Opvallend zijn intrigerende tekens eronder. „Zal wel een nationalistische slogan zijn", oppert Faber halfironisch.

Sinds 1974 is de in Coevorden geboren Faber (1940) algemeen secretaris van het IKV. In die hoedanigheid maakte hij zowel vrienden als vijanden. Begin jaren '80 kreeg hij honderdduizenden mensen op de been in Nederland om tegen de kruisraketten te demonstreren. Het waren gouden tijden voor het IKV, maar deprimerende voor degenen die liever een raket in de keuken hadden dan een Rus in de tuin.

Mient Jan –hij tutoyeert met het grootste gemak– brak in 1984 zijn eigen gelederen open en verbaasde zijn rivalen toen hij een ommezwaai maakte en bereid was tot tijdelijke stationering van kruisraketten in Nederland. Telkens was Faber als de getergde combinatie van vredesactivist en politicus niet voor één gat te vangen. Terugblikkend: „Ik vind dat ik als taak heb het denken niet stil te zetten. Als ik 3 jaar geleden een standpunt heb ingenomen, houdt dat niet in dat ik dat tot in lengte van jaren moet herhalen als een soort heilig getuigenis."

Intussen veranderde het wereld- en vijandbeeld ingrijpend in het kielzog van de wegebbende Koude Oorlog. Maar nog steeds verrijzen er nieuwe muren en volgen geweldscrises elkaar in ijltempo op omdat het niet wil vlotten met de vrede. Na 3 weken Balkanoorlog bezondigt de natie zich collectief aan geweldsvoyeurisme. Dat en nog veel meer tart dr. Mient Jan Faber, in 1974 wiskundepromovendus aan de VU in Amsterdam. Het lobbyen voor het hogere doel vreet aan hem en zijn gezin, „al kunnen ze het thuis goed aan." Gaat iedere zondag één keer naar de gereformeerde kerk. „Er is namelijk maar één dienst." Na 1,5 uur trekt hij zijn donkerblauwe colbert aan. „Ik moet nu naar Frank" (minister van Defensie De Grave, MvB).

U begon wat ongeloofwaardig te worden en u heeft dus heel wat uit te leggen.

Als Mient Jan Faber over het IKV praat, is dat in de majestatis pluralis. „De lijn die wij volgen is in wezen principieel. Wij zijn voorstander van een humanitaire interventie, zo mogelijk. Als er grootschalige schendingen van mensenrechten plaatshebben zoals genocide, etnische zuiveringen en massale verdrijvingen, zou de internationale gemeenschap moeten ingrijpen, en dat kan alleen maar door middel van militaire middelen. We hebben na de Tweede Wereldoorlog gezegd dat dat nooit meer mag gebeuren. Dus moeten er maatregelen worden bedacht om dat "nooit meer" inhoud te kunnen geven.

Al voordat deze oorlog begon, hebben we bij herhaling gewaarschuwd voor een dreigende ramp en dat er bescherming op de grond moest komen. Je kunt mensen in dergelijke omstandigheden alleen beschermen op de grond en een humanitaire interventie heeft per definitie op de grond plaats. Als je louter gaat bombarderen, bescherm je niemand. Dan gebeurt het omgekeerde van wat je wilt bereiken. Alleen bombarderen wordt gewroken op de Albanezen. Die worden massaal uit hun huizen gejaagd en weggestuurd. Dat is allemaal zo uitgekomen."

Behalve secretaris van het IKV, is Faber directeur van het Europese platform van mensenrechten- en vredesbewegingen Helsinki Citizens' Assembly. Dat stelt hem in de gelegenheid tot reizen en tot ontmoetingen en contacten met geestverwanten. Legt uit: „Een gevluchte Albanees belt vanuit Macedonië met zijn mobiele telefoon naar Pristina, belt met een andere telefoon Mient Jan en zo kan Mient Jan met de Albanees in Pristina praten als de man in Macedo-

vervolg op pag. 91

Publicatie : Reformatorisch Dagblad
Datum : 15/04/1999
Pagina : 19
Regio : landelijk
Oplage : 58000
Frequentie : dagelijks
vervolg van pag. 90.

nié beide hoorns tegen elkaar houdt."

Zodoende wist Faber al in een vroeg stadium dat Kosovo met de etnische bezem was bewerkt. „Na 1,5 week oorlogvoering zagen we dat de regio blijkbaar was leeggezuiverd. De hele structuur was verdwenen. De Albanese samenleving was vernietigd, terwijl de bombardementen gewoon doorgingen en er totaal geen uitzicht meer was op militaire bescherming. Mensen mochten blij zijn als ze nog ergens in het buitenland terechtkwamen en daar konden worden opgevangen. Maar de notie van humanitaire interventie was gewoon niet toegepast."

Bent u dan nog steeds voor het sturen van grondtroepen?

„Nee, grondtroepen stuur je om de mensen te beschermen en die mensen zijn er niet meer. Dus hoef je geen grondtroepen meer te sturen, want dat zou zinloos zijn. Wellicht zijn er nog enkele vluchtelingenconcentraties die je zou kunnen proberen militair te beschermen."

Maar die mensen moeten terug.

„Dat is het volgende probleem waar je voor staat. Zo gaat het helaas altijd in de geschiedenis. De slachtoffers vallen eerst en daarna moet er wat voor de overlevenden gebeuren. Wij hebben impliciet geloften aan de Kosovaren gedaan –hun gebied heroveren en teruggeven– waarvan je je kunt afvragen of dat niet de volgende mislukking gaat worden. Als je meent straks Kosovo zonder veel inspanningen binnen te lopen, is dat vermoedelijk een grote vergissing. De Serviërs hebben de provincie al jarenlang volledig gemilitariseerd. Je wint zo'n oorlog alleen maar door op de grond alles uit te schakelen wat je tegenkomt en in feite Belgrado op de knieën te dwingen. Dat kan een traumatische Vietnam-ervaring worden met alle gevolgen van dien, waarbij het vooruitzicht dat die mensen ooit terugkomen helemaal achter de horizon verdwijnt. Het is een zwart gat waarin men is gedoken. Hoe komen we daar ooit weer uit."

De IKV-secretaris put lichte hoop uit het Duitse plan dat dezer dagen op topniveau wordt besproken. „De beste manier zou zijn dat je geleidelijk aan in zo'n gebied voet aan de grond krijgt, zoals we dat ook in Bosnië hebben gekregen. De weg die de internationale gemeenschap in Bosnië gegaan is, was mijns inziens de juiste. Alleen zijn er onderweg veel ongelukken gebeurd. Het is niet altijd goed uitgevoerd. Maar geleidelijk aan je positie versterken op de grond, biedt misschien een opening."

Bij tijd en wijle schuwt Faber niet een radicale stelling te betrekken. „Dat in oktober vorig jaar Holbrooke samen met Milosevic dat akkoord sloot om die 2000 waarnemers van de OVSE daar naartoe te brengen, was een eerste stap op weg naar een presentie op de grond. Wat toen had moeten gebeuren, was dat de volgende stappen gezet werden om die presentie sterk te maken, zo sterk dat je militaire manoeuvres daar zou kunnen tegengaan." Volgens Mient Jan is het daar flink misgegaan. „Maar dan moet je een positie steeds verder en verder opbouwen. Nou, dat is niet gebeurd. Men heeft voor een eerste stap gekozen, maar tegelijkertijd verdere stappen uitgesloten door te zeggen: We willen alles of niks – er moet een akkoord komen en er moet een NAVO-vredesmacht komen die dat akkoord moet gaan bewaken. Als je daar niet aan meedoet, gaan we bombarderen. Op deze wijze kwamen we in dit nachtmerriescenario terecht."

U heeft veel contacten daar. Gaven die u de mogelijkheid tot beïnvloeding?

„In een situatie die almaar klemmender werd, zeker toen het afgelopen jaar de oorlogshandelingen intensiveerden en de Servische legers en bendes bezig waren met die samenleving af te rekenen, raakten ook gematigde Albanezen ervan overtuigd dat de enige oplossing voor dat gebied de zelfstandigheid was. Door wat er het afgelopen jaar gebeurde, is feitelijk de hele samenleving in Kosovo in de richting van de onafhankelijkheid geschoven. Men zag geen mogelijkheden meer tot een vergelijk met de Serviërs te komen.

De mensen zijn of het land uit of zitten ergens ondergedoken en we hopen dat ze het overleven. Je ziet kampen verrijzen in Albanië en Macedonië en ik sluit niet uit dat dat broeinesten worden van haat, revanche, guerrilla en terrorisme, want zo werkt dat in de praktijk. Tenzij deze 'fantastische' NAVO-strategie om Servië plat te bombarderen om ten slotte Kosovo terug te nemen inderdaad zou werken. Maar ik denk niet dat dat zo gaat."

Alles is anders dan de antikernwapenacties begin jaren '80, vindt u. We discussiëren volop, maar we gaan niet demonstreren. Dat laten we aan de Serviërs in Nederland over. Hoe komt dat?

„Voor mijn gevoel is er in Nederland iets heel vreemds aan de hand. Het is in belangrijke mate een televisieschouwspel. Je communiceert veelal via de media. Ik loop wel drie of vier discussiebijeenkomsten per week af hoor, maar het is toch van een ander karakter dan dat het 10, 15 jaar geleden was. Thans zit het veel meer binnen de instellingen. Het is een partijbijeenkomst of het zijn universiteiten, soms een kerkelijke vergadering. Het wordt niet meer breed in de samenleving opgepikt.

Ten tweede zie je de propaganda sterk werken. Er is een beeld geschilderd van Albanezen die worden verdreven, van etnische zuiveringen, verkrachtingen, moordpartijen op grote schaal. Degene die dat doet, zit in Belgrado en heet Milosevic. De man heeft alle trekken van een Hitler. Onze ministers roepen dan dat zij, toen ze de treinen vanuit Pristina zagen vertrekken, moesten denken aan de Tweede Wereldoorlog, Schindler's List en de treinen op weg naar de gaskamers in Auschwitz."

Deze treinen uit Pristina gaan gelukkig niet naar de gaskamers, maar naar het buitenland", nuanceert Faber. Hij krijgt de indruk dat de fantasie collectief op hol is geslagen. „Dat leidt ertoe dat je een stemming krijgt in Nederland waarin bijna 80 procent achter de bombardementen staat. Zo van: sla erop, dit kwaad moet goed gebombardeerd worden. Er wordt heel impulsief, heel emotioneel, heel rudimentair gereageerd. De propagandaslag die wordt geleverd, verlost als het ware de NAVO en de politici van de noodzaak aan kritische zelfreflectie te doen. We zijn in een klassieke oorlogssfeer terechtgekomen, het goed tegenover het kwaad."

Aan de andere kant wordt ook propaganda bedreven.

„Ik ben de laatste om te ontkennen dat daar een zeer gevaarlijke man aan de macht is. Die zelf ook propaganda bedrijft. Maar het gaat nu niet meer om de Albanezen (die worden als rechtvaardiging gebruikt), het gaat niet meer om hun bescherming en het gaat eigenlijk ook niet meer om hun terugkeer, nee, het is een gevecht tussen de NAVO en Milosevic geworden. Beide kanten noemen zichzelf goed en de ander kwaad. Dat vind ik uiterst gevaarlijk."

●*Mient Jan Faber: „Mijn vrienden op de Balkan laten de humaniteit niet vallen, en dan zijn ze niet eens altijd gereformeerd."* Foto RD, H. J. Visscher

Ben u de greep op het publiek niet kwijtgeraakt? In 1983 bijvoorbeeld kreeg u een half miljoen mensen op de been op het Malieveld.

„Het is heel moeilijk in de samenleving te discussiëren. Ons standpunt –vóór humanitaire bescherming op de grond en onze vraagtekens bij de bombardementen– is nauwelijks onder de enorme propaganda overeind te houden."

De komende strategie?

„We moeten ontzettend veel uitleggen. We zullen de noodzaak van humanitaire interventie zeer gaan beklemtonen, dat dat weer niet is gebeurd. We zullen toch de samenleving in moeten, niet alleen via de media, maar gewoon de kerken in tot op het plaatselijk vlak."

In uw dagboekaantekeningen schrijft u dat u schuttert en schroomt als de K van het IKV ter sprake komt. Daar gaat u verandering in aanbrengen.

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

vervolg op pag. 92.

Publicatie : Reformatorisch Dagblad
Datum : 15/04/1999
Pagina : 19
Regio : landelijk
Oplage : 58000
Frequentie : dagelijks

92

vervolg van pag. 91

„We hadden vorige week een spoedontmoeting met de kerken, waar grote erkenning heerste voor wat we doen en waar we voor staan. Dat vond ik hoopvol. Het ligt allemaal totaal anders dan in de jaren '80. Toen het over de kernwapendiscussie ging, was de situatie in de kerken enorm gepolariseerd. Nu zijn de bordjes verhangen. De discussie gaat tussen de interventionisten en de neopacifisten. De neopacifisten zijn degenen die vroeger stonden voor een sterke NAVO, inclusief kernwapens ter verdediging van het Westen. Die zijn niet voor ingrijpen, niet voor humanitaire interventie. De interventionisten zijn de idealisten in zekere zin van vroeger. Die zeggen: „Het gaat toch om mensen, er moet iets worden veranderd." Idealisten verbinden zich met de mensen die in een krankzinnige noodsituatie zitten en die bescherming nodig hebben. Mijn vermoeden is dat in de kerken de steun voor militaire interventie, c.q. bescherming van mensen, vrij groot is. Op zich heeft dat kans van slagen, zij het dat het debat in de kerken over dit soort vraagstukken wel voor een belangrijk deel weg is."

Denkt het IKV dat debat op de rails te krijgen?

„Het is onze taak, maar je hebt er een heleboel dingen voor nodig. Destijds ontstond het debat spontaan omdat men met een eigen probleem in de eigen samenleving werd geconfronteerd. Nu is het verder weg. Bovendien overvalt dit soort vraagstukken voortdurend de samenleving. Voordat je als het ware de mensen bereid hebt om te zeggen dat je iets aan het vraagstuk moet doen, is het vraagstuk al weer weg. De problemen zijn vluchtiger, ofschoon ze veel ingrijpender zijn dan toen. En omdat ze vluchtiger zijn, is ook de aandacht voor het probleem vluchtiger en uit het zich emotioneler."

Waar ligt het primaat van het IKV dan, bij politiek bedrijven of bij getuigenis geven?

„De politiek dient inhoud te hebben, politiek zonder principes en idealen, normen en waarden is geen politiek. Wij moeten die dingen voorstellen waarvan de politiek zelf ook al had gedacht dat het helpt het probleem op te lossen, dat je er campagnes voor kunt houden ook naar de politiek toe, opdat die het zou moeten kunnen realiseren. Maar geen preken alsjeblieft."

Wat doet deze oorlog u persoonlijk?

„Het raakt je diep. Het geeft ook een gevoel van machteloosheid. Je staat echt met de rug tegen de muur. Je mogelijkheden iets te doen, zijn uitermate beperkt geworden. Het feit dat we als westerse gemeenschap niet kunnen laten zien dat het ons echt om die mensen te doen is, vind ik de grootste tragiek na Rwanda, Bosnië en na zoveel 4-meiherdenkingen."

U hebt een calvinistische opvoeding gehad.

„Dat kun je wel zeggen, ja."

En dus bent u op de hoogte van de principiële slechtheid van de mens.

„Dat de mens geneigd is tot alle kwaad, kun je in deze oorlog zien. Gelukkig zijn er ook mensen die zich tegen het kwaad keren. Als je slachtoffers hoort vertellen wat ze hebben meegemaakt, zie je wanhoop en geen fanatisme of haat, maar de diepste verbijstering dat dit hun heeft kunnen overkomen. Het is geen haat, maar pure godsverlatenheid. Ik noem dat godsverlatenheid, omdat er toch nog iets humaans is overgebleven zodat ze er op deze manier over kunnen praten."

Wat is in uw conceptie het rechte zicht op vrede?

„Dat het sjaloom is. Het gaat om de omgang tussen mensen, en volkeren, het recht doen aan elkaar, enfin, alles wat je aan waarden hebt meegekregen vanuit je kerkelijke, je christelijke traditie. Daar komen een heleboel termen in voor die je in verband brengt met vrede. Het tweede gebod: de naaste is jezelf. Dat je je dus wel twee keer moet bedenken voordat je ook maar een vinger naar hem uitsteekt, lijkt mij essentieel."

Ook tegenover Milosèvic?

„Je hoort tegenwoordig wel eens van: We maken de man af. Maar je mag het kwaad niet blind zijn gang laten gaan. Het kwaad moet worden gestraft, de gerechtigheid moet geschieden. Recht en gerechtigheid zijn centrale noties. En wat doe je zelf, hoe sta je in het leven? Mijn vrienden op de Balkan laten de humaniteit niet vallen, en dan zijn ze niet eens gereformeerd. Hun houding in oorlogsomstandigheden is te midden van alle frustraties en misère iets wat je sterk op de been houdt."

Uw meest favoriete bijbelboek?

„De boeken van Mozes, omdat daar het grondpatroon zichtbaar wordt van de uittocht en de intocht. Daar zie je de relatie tussen volken, tussen Israël en Egypte. Abram, die zijn Ur verlaat en ergens anders heen gaat en te midden van volkeren kan leven. Daar lees je dingen die te maken hebben met humaniteit, met datgene wat de mensheid overeind houdt. Ik zou haast willen zeggen dat daar de grondtonen in zitten van de Kantiaanse eeuwige vrede."

3869 1

Publicatie : Leidsch Dagblad
Datum : 25/05/1999
Pagina : 7
Oplage : 45700
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 1600,44
Regio : Leiden e.o.

93.

IKV-voorman in debat met minister De Grave over Kosovo

De omstreden standpunten van Mient Jan Faber

DEN HAAG-LEIDEN
SILVAN SCHOONHOVEN

Achttien jaar geleden was hij de charismatische voorman van de vredesbeweging, die in Amsterdam een half miljoen mensen toesprak. Het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) van Mient Jan Faber is in ledental niet meer te vergelijken met die roemruchte tijd. Maar of de politieke rol van het IKV is uitgespeeld of niet, Faber zoekt nog steeds het debat. Morgenavond vanaf acht uur discussieert hij in de Leidse Vredeskerk aan de Van Vollenhovekade met demissionair minister van defensie Frank de Grave over de oorlog in Kosovo.
Sinds de NAVO-aanvallen op Servië begonnen, duikt de secretaris van het IKV weer vaak op in de media. „Natuurlijk stond het IKV in de jaren tachtig meer op de voorgrond dan nu", zegt Faber. „Bij de kernwapenkwestie voelde iedereen zich betrokken, niemand sprak nog over iets anders. In de jaren negentig is het IKV meer internationaal gaan werken. Dat betekent dat je in eigen land minder zichtbaar bent."
Nu hij dat weer wel is, valt het velen op dat de vredesactivist Faber luid en duidelijk pleit voor een harder ingrijpen in Kosovo, bij voorkeur met grondtroepen. Niet iedereen in het IKV is het daarmee eens. In eigen kring is Faber bovendien niet onomstreden. Hem wordt verweten in de kwestie-Kosovo te veel met zijn mening op de voorgrond te treden.
Faber: „Er zijn nu binnen het IKV spanningen met de pacifistische vleugel: de doopsgezinden en de quakers. Natuurlijk probeer ik formuleringen te bedenken waarin ook hun geluid te horen is. Ze vragen aan mij om tegenover journalisten te benadrukken dat de opvatting die ik verkondig niet per se samen hoeft te vallen met die van het IKV. Maar als ik met alle verschillende meningen rekening houd, dan kan ik helemaal niets meer zeggen."
Ook de Wereldraad van Kerken verwijt Faber voor zijn beurt te spreken. Die kritiek werpt hij eveneens ver van zich. Hij hekelt zelfs de houding van de raad inzake Kosovo: „Daar zetten wij grote vraagtekens bij. De Servisch-Orthodoxe Kerk zit ook in de Wereldraad. Ze hebben een brief geschreven aan de Serviërs, waarin ze zeiden geschokt te zijn door de NAVO-bombardementen. Het woord 'Albanezen' werd niet één keer genoemd. Dat kán niet voor een kerk. Wij protesteren daartegen, en dat stelt de Wereldraad niet op prijs."
„Wij zagen de oorlog in Kosovo al jaren aankomen. Het IKV heeft een uitgebreid netwerk in Joegoslavië, veel vrienden uit de tijd van de kruisraketten en de strijd tegen de communistische regimes. In de jaren negentig zijn we met die mensen de oorlog ingerold. We hebben toen gepleit voor het instellen van een internationale troepenmacht, een protectoraat om de rust te handhaven. Toen werden we weggelachen. 'Belachelijk', zei men, 'dat is iets van vijftig jaar geleden uit de koloniale tijd.' Het lijkt wel of na het debâcle van Srebrenica het hele concept van humanitaire interventie van tafel geveegd is."
„Natuurlijk, Srebrenica was een schande, en Voorhoeve (oud-minister van defensie, red.) had toen onmiddellijk moeten aftreden. Maar de strategen hebben het idee van interventie op de grond niet verbeterd, ze hebben het helemaal verlaten. Daar heb ik altijd veel kritiek op gehad. De les van Srebrenica had moeten zijn dat áls je een *safe haven* instelt, je het goed moet doen. De NAVO-strategen kiezen voor de klassieke luchtoorlog, het Iraakse model."
„Op luchtmachtbasis Schaarsbergen was een ontmoeting tussen de krijgsmacht en de kerken. Minister De Grave was daar ook. Eén van de generaals zei: De politiek laat ons met één hand op de rug vechten. De Grave wierp tegen dat hij een balans moest vinden tussen wat militairen zeggen en wat de samenleving toestaat. Maar de samenleving heeft nooit de keus voorgelegd gekregen! De keus voor een luchtoorlog is ons gemeld door de NAVO, lees Amerika. Woensdag zal ik De Grave hierop aanspreken, en op de noodzaak tot humanitaire interventie."
Faber stoort zich aan de opstelling van de vredesbeweging, waarbinnen het IKV op sommige momenten een vreemde eend in de bijt lijkt. „Ik was met een jonge Kosovaarse journalist op een conferentie in Den Haag, waar de vredesbeweging ook was. Die jongen was geschokt toen hij merkte dat zijn verslag van de gruwelijkheden die hij gezien had bij zijn deportatie niet welkom was bij die activisten. Die waren te druk bezig met het maken van *statements* tegen de NAVO, en zagen het leed van de Kosovaren als een storende factor. Hun eindresolutie was dan ook honderd procent in de lijn van Milosevic."
„Het IKV zegt: de NAVO is nodig om om de Albanezen te beschermen en als bombardementen daartoe niet het goede middel zijn, dan moet je iets anders verzinnen, en niet domweg 'nee' roepen tegen de NAVO. In de jaren tachtig was er een koude oorlog en heel Nederland ging de straat op. Nu is er een hete oorlog vlak voor de voordeur, en wat doen we? Een kabinetscrisis organiseren, wat nóóit had mogen gebeuren in oorlogstijd. Ik zag de oorlog aankomen na het Dayton-akkoord en nu is het mis. Het volgende kruitvat ligt alweer te wachten, want als Kosovo is uitgebrand, is Macedonië aan de beurt."

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

Publicatie : de Volkskrant
Datum : 14/04/1999
Pagina : 6

Regio : landelijk
Oplage : 350850
Frequentie : dagelijks

20a

'Laten we nooit het hele Servische volk verketteren'

Van onze verslaggever
Peter de Graaf

TILBURG

Nederlandse steden hebben de officiële jumelage met Servische gemeenten al geruime tijd bevroren. Maar particuliere vredesgroepen houden nog steeds contact met geestverwanten en democratische groeperingen in Servië. 'Het is juist nu van belang de democratische, oppositionele stemmen in Servië te ondersteunen', meent D. van de Berg van de Tilburgse samenwerkingsgroep Most.

Most staat voor Multiculturele ontmoeting Subotica Tilburg en betekent in het Servisch 'brug'. De particuliere organisatie ontvangt subsidie van de gemeente Tilburg, waarmee allerlei activiteiten worden ontplooid ter versterking van de democratie en stabiliteit in de Servische gemeente Subotica. Zo wordt steun gegeven aan een agentschap voor lokale democratie, een dialoog van kerken en speciale programma's voor jongeren en vluchtelingen.

'Het slechtste wat we kunnen doen, is de hele Servische bevolking verketteren', aldus Van de Berg. 'We moeten niet denken dat iedereen die tegen de NAVO-bombardementen is, ook meteen vóór Milosevic is.'

Maar tot zijn spijt moet hij bekennen dat de contacten tussen Tilburg en Subotica zijn verwaterd. 'De mensen daar staan onder enorme druk. Ze zijn bezig om te overleven, hebben wel wat anders aan hun hoofd. We zijn afhankelijk van drie contactpersonen.' Maar ook praktische problemen spelen mee. Zo is Van de Berg, werkzaam bij het IKV, al enkele jaren *persona non grata* in Servië.

Toch blijft Most proberen het contact aan te houden en te intensiveren. Want de democratische groepen in Subotica, dat dicht tegen de Hongaarse grens ligt, kunnen wel wat steun gebruiken. Nog steeds hebben de Hongaren de meerderheid in deze, wat Van de Berg noemt 'oppositionele stad'. De burgemeester is een etnische Hongaar, J. Kasza. Maar de Servische regering is in rap tempo bezig om de stad te vullen met Servische vluchtelingen, die erg nationalistisch zijn.

Een voorbeeld van het opruk-kende nationalisme is te zien in het taalonderwijs. Voorheen werd op de scholen in Subotica standaard Hongaars en Servo-Kroatisch gegeven. Tegenwoordig is Servo-Kroatisch verplicht en Hongaars facultatief.

> **Vredesgroepen proberen contact warm te houden**

De gemeente Tilburg zelf onderhoudt geen officiële samenwerkingsverbanden meer met een Servische gemeente. In 1991 werd de jumelage met Zemun in Servië beëindigd, maar dat had niets met de politieke situatie te maken. De samenwerking werd stopgezet wegens een algemene herziening van het jumelage-beleid, dat over te veel steden in de wereld was uitgespreid en daardoor als te weinig effectief werd beschouwd.

Zaanstad heeft begin jaren negentig zijn vriendschapsband met de Servische gemeente Pancevo wél vanwege de politieke situatie beëindigd, of zoals de gemeente zegt: 'bevroren'. Maar die maatregel heeft Zaanse vredesactivisten juist gestimuleerd om de banden met geestverwanten in Servië aan te halen. Dat heeft geresulteerd in de particuliere organisatie Zaanstreek za Mir, dat in het Servo-Kroatisch Zaanstreek voor Vrede betekent.

'We houden contact met activisten in Pancevo, die voor een multiculturele samenleving zijn en fel tegen nationalisme en geweld', aldus B. Boer van Zaanstreek za Mir.

Pancevo ligt twintig kilometer van Belgrado en herbergt een groot petrochemisch complex, het 'Pernis van Servië'. De raffinaderij werd het afgelopen weekeinde grotendeels verwoest door bombardementen. Boer zegt dat het nu des te belangrijker is om 'de goede krachten in de samenleving te steunen'. Want door de bombardementen lopen steeds meer mensen die voorheen fel tegen Milosevic waren, over naar het kamp van de Servische leider. Boer: 'Ik krijg weleens een fax of e-mail waarin wordt gesmeekt: laten ze de bombardementen toch stoppen.' Veel mensen vrezen een milieuramp door bombardementen op de petrochemische industrie.

Volgens Boer grijpt Milosevic de oorlogssituatie aan om alle nog enigszins onafhankelijke stemmen de mond te snoeren. Zo komt ook de laatste onafhankelijke krant of het laatste onafhankelijke radiostation onder censuur, of wordt gesloten. 'Democratische mensen wordt het steeds moeilijker gemaakt. Daarom mogen we ze niet in de steek laten.'

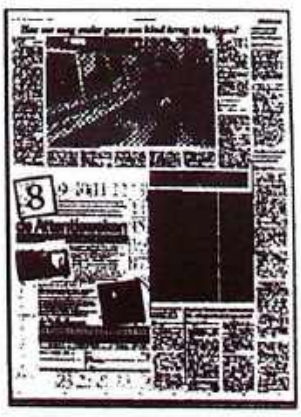

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

: de Volkskrant
: 15/04/1999
: 9

Regio : landelijk
Oplage : 350850
Frequentie : dagelijks

Bommen hebben hun doel gemist

*Nu Kosovo praktisch is gezuiverd van Albanezen kunnen ook grondtroepen hen niet meer redden. Kosovo zal nu eerst op Milosevic moeten worden veroverd om de vluchtelingen te kunnen laten terugkeren. **Mient Jan Faber** vil daarom de diplomatie een nieuwe kans geven.*

DEZER dagen wordt mij met grote regelmaat gevraagd of het IKV als vredesbeweging nu voor of tegen de NAVO-bombardementen op Joegoslavië is.

Het uitgangspunt dient te zijn dat de degenen die worden bedreigd met etnische zuivering of genocide beschermd moeten worden. Dergelijke grootschalige schendingen van mensenrechten kunnen alleen met behulp van militaire middelen worden gestopt, zo ze al op tijd kunnen worden gestopt. Humanitaire interventie heet dat.

Het enige doel ervan dient te zijn de bescherming van mensen die met uitroeiing worden bedreigd. Dat kan bijvoorbeeld door de vorming van speciale gebieden waar de bedreigde groepen of volken leven te beschermen (*safe zones*), door vluchtelingenconcentraties te beschermen (*safe havens*) of door mensen in veiligheid te brengen (*safe corridors*).

Een humanitaire interventie moet snel en adequaat worden uitgevoerd, omdat anders het leed al geschied is. Er kan vaak niet worden gewacht op instemming van de Veiligheidsraad van de VN, maar de communicatie met de VN dient wel intensief te worden onderhouden omdat niet de indruk mag worden gewekt dat de humanitaire actie de VN ondermijnt.

Natuurlijk moeten de risico's worden afgewogen tegen het doel; een 'blinde' interventie veroorzaakt al snel meer leed dan ze voorkomt.

De ontwikkelingen van het afgelopen jaar in Kosovo wezen op etnische zuiveringen en massale verplaatsing van de Albanese bevolkingsgroep. Sinds de zomer van 1998 heeft het IKV ervoor gepleit de noodzaak van humanitaire interventie in Kosovo serieus te bezien. Zo'n interventie zou uiteraard op de grond moeten plaatsvinden. Daar immers werden de misdaden gepleegd; daar moest dus de bescherming gerealiseerd worden.

De vraag was hoe de internationale gemeenschap zo snel mogelijk een militaire macht in Kosovo kon ontplooien. De weg die in Bosnië was bewandeld, namelijk geleidelijk aan je positie en presentie in het land versterken, leek ook voor Kosovo de juiste aanpak mits het tempo veel hoger zou liggen dan destijds in Bosnië en de fouten van toen niet zouden worden herhaald.

De inzet van de OVSE-waarnemersmissie in oktober 1998 was een eerste stap en diende zo snel mogelijk te worden aangevuld met nieuwe stappen die ook een militaire aanwezigheid in Kosovo, onder welke vlag dan ook, zouden betekenen. Tussen Rambouillet (februari 1999) en Parijs (maart 1999) verslechterde de situatie in Kosovo en verdween de mogelijkheid om via de stap voor stap methode de bescherming van de Albanese bevolking alsnog te kunnen realiseren.

Alleen een snelle en gerichte militaire interventie op de grond – bijvoorbeeld: bescherming van vluchtelingenconcentraties in grensregio's – zou de etnische zuivering nog enigszins hebben kunnen tegengaan.

De NAVO besloot de etnische zuivering echter uitsluitend vanuit de lucht te bestrijden. Een riskante stap omdat NAVO-bombardementen met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zouden worden gewroken op de Albanese Kosovaren en tot een enorme humanitaire ramp zouden leiden. Inzet van het luchtwapen was slechts te billijken ter ondersteuning van een grondoperatie, in die volgorde.

Het drama werd inderdaad spoedig zichtbaar. Massale verdrijving van de Albanese Kosovaren, talrijke moordpartijen en executies, mensonterende toestanden in vluchtelingenkampen aan de grens met Kosovo, en een Servische bevolking die als één man achter Milosevic ging staan en slechts oog had voor het leed aangericht door de NAVO-bommen, waarbij de Albanese Kosovaren werden gezien als een verlengstuk van de NAVO.

Na anderhalve week bombarderen was de situatie in Kosovo drastisch veranderd. Meer dan de helft van de Albanese Kosovaren was het land uit gedreven. De rest van de Albanese Kosovaren was in ontreddering achtergebleven, vaak van huis en haard verdreven, totaal geïsoleerd. Het UCK was alleen in de bergen nog actief, op zeer beperkte schaal. De Albanese parallelmaatschappij zoals die sinds 1990 was opgebouwd in Kosovo, was totaal vernietigd. Het voornemen van Milosevic om het 'Albanese probleem' op te lossen, leek grondig te zijn uitgevoerd.

Pas toen dat zichtbaar werd voor de buitenwereld, barstte de discussie over grondtroepen los. Het gaat nu echter niet meer over een humanitaire interventie. De inzet is nu een totale oorlog tegen Servië teneinde de humanitaire ramp die niet voorkomen werd, te wreken. De publieke opinie in het Westen wordt rijp gemaakt voor een intensivering van de luchtoorlog tegen Milosevic, die ten doel heeft zijn militaire capaciteit geheel te vernietigen waarna NAVO-troepen Kosovo ongehinderd kunnen binnenvallen om de terugkeer van de Albanese vluchtelingen voor te bereiden.

Het lijkt meer en meer op de strategie die werd toegepast bij de bevrijding van Koeweit, in 1991. Hoewel daar wel een omvangrijk grondleger in de buurt was, bleek de inzet ervan uiteindelijk nauwelijks nodig omdat de Iraakse soldaten al gevlucht of gesneuveld waren onder de voorafgaande bommenregen. Of het in Kosovo ook zo gemakkelijk gaan zal, valt zeer te betwijfelen. Toch lijkt de koers in deze richting te zijn uitgezet.

We worden nu geconfronteerd met een klassieke oorlog van de NAVO tegen Servië, een oorlog die wordt gerechtvaardigd met het leed dat de Albanese Kosovaren inmiddels is aangedaan, maar waarvan het karakter allerminst nog humanitair is.

Doel van de NAVO is Kosovo aan de overlevenden (Albanezen) terug te geven, als een eigen huis onder internationale bescherming. Een mooi doel dat ondersteunig verdient, maar is de huidige aanpak de weg om dat te bereiken?

Tegen deze achtergrond pleit ik opnieuw voor diplomatieke stappen. Geluiden uit Servië duiden erop dat er wellicht is te praten over een VN- of OVSE-vredesmacht in Kosovo. De secretarisgeneraal van de VN, Kofi Annan, zou een centrale rol moeten krijgen in het diplomatieke verkeer met Belgrado.

Duitsland lijkt nu inderdaad in deze richting initiatieven te ondernemen. Een lange (eindeloze) oorlog kan zo wellicht nog worden vermeden.

Inzet van discussie is nu een totale oorlog van NAVO tegen Servië

Mient Jan Faber is algemeen secretaris van het IKV.

Publicatie : Intermediair
Datum : 15/04/1999
Pagina : 31

Regio :
Oplage : 256729
Frequentie : wekelijks

73

Een God voor als het oorlog is

Hier en daar is verrast gereageerd, toen bleek dat uitgerekend het Inter Kerkelijk Vredesberaad van Mient-Jan Faber er als de kippen bij was om te pleiten voor het verder doen escaleren van de oorlog in Kosovo door het sturen van grondtroepen. Kerkelijk en toch voor oorlog, hoe kan dat? Ik denk dat dit de verkeerde vraag is. Kerken zijn er juist voor de oorlog. Een kerk in vredestijd heeft eigenlijk geen nut. Pas als er flink geleden wordt, als de eerste doden vallen, dan heb je wat aan religie. In vredestijd is de begrafenis, waar iedereen aan de rand van een graf ook de kille tocht van zijn eigen tijdelijkheid langs de benen voelt gaan, de enige gelegenheid waar een priester zich nog met enige waardigheid kan laten zien. Maar het echte *finest hour* van de kerk komt als de kanonnen bulderen. Dan gaat het weer om God en Vaderland. Dan is er weer behoefte aan een zingeving voor de gehele gemeenschap, een die uitstijgt boven het individuele belang, een die jonge mannen en vrouwen ertoe kan brengen hun leven te geven. *Komm, süsses Kreuz*.

Dit klinkt misschien een snippertje badinerend. Dat kan ik toch niet menen, dat ik die brave kerken ervan verdenk dat ze stiekem zitten te hopen op bloedvergieten? Nee, dat meen ik ook niet, maar er is wel degelijk een verband tussen oorlog en godsdienst. Kijk nu eens naar de geweldhaarden in de wereld van vandaag. Vorige week hoorden we op het nieuws dat in de Molukken christenen vanuit een hinderlaag hadden geschoten op moslims die de moskee verlieten; morgen zullen we horen van de moslims die de huizen van de christenen platbranden. De Serviërs beroepen zich in Kosovo op het feit dat dat land voor hen Heilige Grond is, waar hun eerste kerken zijn gesticht, en hun kruisridders gestreden hebben tegen de moslim-Turken. In het Midden-Oosten vechten joden en moslims al bijna een eeuw met elkaar om heilige grond, en in Noord-Ierland lukt het maar met moeite om de katholieken te ontwapenen en de protestanten in de pas te houden.

Als je alle conflicten op een rijtje zet, dan is er toch een overduidelijk patroon? Het patroon is niet dat de godsdienst de conflicten oorspronkelijk heeft veroorzaakt, er zijn altijd etnische of economische achtergronden, maar wel dat de godsdienst de motivatie verschaft, de identiteit van de strijdende partijen, het brandende vuur van het morele gelijk, de krachtige overtuiging dat het goed is om de andere kant overhoop te schieten.

Voor evolutiebiologen is het een interessante vraag waar het geloof in opperwezens vandaan komt. Het zit erg diep in onze natuur. Darwin schreef in zijn autobiografie dat het in zijn ogen mogelijk was dat vrees voor God was aangeboren, zoals bij apen de vrees voor slangen. Die zinsnede is door zijn diepreligieuze vrouw Emma uit de na zijn dood gepubliceerde autobiografie verwijderd; er is een brief bewaard gebleven waarin ze haar zoon Frank vraagt de passage te schrappen, omdat hun voormalige personeel en de vrienden van papa het misschien verkeerd op zouden vatten. Pas in latere edities is de tekst hersteld.

Ik denk dat de oude heer gelijk had. Je moet wel altijd ontzettend oppassen met plausibel klinkende sociobiologie, we zijn er niet bij geweest toen de religie ontstond. Toch denk ik dat een volk van strijdlustige nomaden, primitieve hoogintelligente primaten in de savannes van Afrika, wel eens groot voordeel gehad kan hebben van een collectieve vrees voor een God. Een God die alles zag, die tot hen sprak via zieners en priesters, die de leden van het volk aanzette tot onverschrokkenheid en altruïsme, desnoods tot het offer van de dood. Een God die zijn volk de vaste overtuiging gaf dat Hij echt bestond, en de God van de vijand niet, en dat je daarom het recht en zelfs de plicht had om de volgelingen van vreemde afgoden de hersens in slaan, hun dorpen plat te branden, en hun vrouwen en kinderen te ontvoeren. De kruistochten van weleer, de religieus gemotiveerde oorlogen van vandaag, ze zijn geen historische vergissing, ze herinneren ons aan de oorspronkelijke functie van de godsdienst. ◆

Ronald Plaster.

Publicatie : IJmuider Courant
Datum : 14/04/1999
Pagina : 12

Regio : IJmuiden
Oplage : 9123
Frequentie : dagelijks

12

Keet

Vannacht, terwijl de NAVO voor de zoveelste keer allerlei doelen in Servië en Kosovo bestookte, werd er in Carré een benefietconcert gegeven door bekende Nederlandse artiesten. Ten bate van de slachtoffers van deze oorlog en als protest er tegen. Met Herman van Veen, met Boudewijn de Groot, met Jasperina de Jong en heel veel anderen. Het idee was van Freek de Jonge.

Onwillekeurig denk ik terug aan het concert, zij het veel bescheidener van opzet, dat ik dertig jaar geleden meemaakte. Ook een uiting van protest. Tegen de oorlog in Vietnam. Ook met Freek de Jonge, nog samen met Bram Vermeulen als Neerlands Hoop en ook met Boudewijn. Elly en Rikkert waren er, destijds nog niet bekeerd tot het ware geloof en nog helemaal in de kralen en de bloemetjes. En Jules de Corte was er. Wie er verder nog meer optraden die avond, ben ik eerlijk gezegd vergeten. Marco Borsato in elk geval niet, die was nog lang niet uitgevonden.

De organisator was een arts uit Hoorn, namens het Medisch Comité Vietnam. Dat bestond uit zeer bevlogen mensen, want het bleef niet bij één benefietconcert, het werd een hele reeks. Hoe geëngageerd iedereen destijds ook was, het viel op den duur toch tegen om iedere keer voor noppes te moeten opdraven. Bovendien begon het steeds duidelijker te worden dat protestsongs en scherpe cabaretliedjes allang salonfähig waren, dus er zaten alleen maar mensen in de zaal die het er toch al mee eens waren. Bovendien verwachtten ze dat Jules de Corte 'Ik zou wel eens willen weten' zou zingen, waar Jules een hekel aan had en Boudewijn 'Land van Maas en Waal', want dan konden ze gezellig meeklappen. Met Vietnam had dat allemaal weinig meer te maken.

In de kleedkamer ontstond op den duur een wat muiterige stemming. Bram en Freek begonnen te mopperen dat ze er eigenlijk voor betaald wilden worden. Dat was vloeken in de kerk, maar heimelijk was iedereen het met ze eens, alleen durfde niemand dat hardop te zeggen. Behalve Jules de Corte, die zei het gewoon wel hardop, met een wat lijzige, verongelijkt klinkende stem en liefst als er iemand van het Medisch Comité Vietnam in de buurt was.

'Stil nou, die dokter staat vlak bij je!' fluisterde Elly.

'O ja? Gut, dat had ik niet gezien, hoor!' zei Jules. Waarop Bram en Freek met verdubbelde kracht begonnen te roepen dat ze eigenlijk betaald wilden worden, net zo lang tot de tering uitbrak. Iedereen boos, de dokter boos, het Medisch Comité Vietnam boos. Niet op Jules de Corte, want op blinde mensen mocht je niet boos zijn, maar op Bram en Freek. Domme snotapen waren het, die jongens! Kwamen pas kijken! Moesten als beginnende artiesten toch blij zijn dat ze zo'n kans geboden kregen, enz., enz. Zo werd het toch nog een leuke avond. Dat was dertig jaar geleden. Een andere tijd, een andere oorlog. Niet alleen die van een verre president in een wit huis, maar ook die van Kok in het torentje. Grondtroepen sturen, geen grondtroepen sturen, overal twijfels en overal discussies die nergens heen gaan. Zelfs Mient Jan Faber en Paul Rosenmöller zijn de kluts kwijt. Simpelweg keetschoppen kan niet meer. De wereld is veranderd. Behalve Freek de Jonge, die is dus niet veranderd. Hij begrijpt er niets van, hij twijfelt aan alles, schreef hij in Het Parool. Het interesseert hem geen moer hoe het allemaal in elkaar zit en wie er gelijk heeft. Die oorlog moet stoppen. Nu! Meteen!

De kunst is niet een domme snotaap te zijn die er niks van snapt, in tegenstelling tot al die bevlogen dokters van toen en al die deskundigen van nu die met hun analyses, hun discussies en hun genuanceerde gewauwel de media onveilig maken en die het blijkbaar allemaal wel snappen, de kunst is er voor te zorgen dat je een domme snotaap blijft en dat je weigert er ooit iets van te snappen. Vandaar dat concert in Carré.

LENNAERT NIJGH
Columnist en tekstschrijver

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

Gehandicaptenfonds vreest tegenslag door Kosovo-acties

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Nederland raakt in de greep van acties voor de vluchtelingen uit Kosovo. De acties zijn zo talrijk, dat het Nationaal Fonds Sport Gehandicapten vreest dat zijn actieweek honderdduizenden gulden minder zal opbrengen. Voorzitter P. van Maanen: 'Mocht de opbrengst van onze collectes tegenvallen, dan willen wij compensatie ontvangen van de grote hulpverleningsorganisaties.'

Bijdragen aan de hulpacties komen uit brede kring, vertelt een van de organisatoren van een concertavond in Harderwijk, ondernemer S. Seijerlin. Hij wil volgende week vrijdag met onder anderen André Hazes 'een leuke avond opzetten zonder hoempapa en politiek'. 'Het humanitaire aspect staat voorop. Iedereen werkt belangeloos mee, van drukkerij tot frisdrankfabrikant. Al heb ik bij het bellen van artiesten gemerkt dat het hart bij sommigen alleen bij de goede plaats zit als er ook camera's komen.'

Ook in de Rotterdamse discotheek Nighttown zal volgende week dinsdag geen vlammend politiek protest klinken. G. Visser, manager van het zangduo Acda en De Munnik: 'We geven geen commentaar op de NAVO-actie. We willen gewoon met een leuk concert geld ophalen voor de vluchtelingen. En liefst zoveel mogelijk.'

Vanavond begint tandarts P. van den Broek uit Katwijk samen met hoogleraar sociale tandheelkunde M. Eijkman een telefoonactie onder zijn collega's. Van den Broek, die een minimale bijdrage van vijftig gulden wil: 'Ik dacht eerst aan duizend gulden. Ik dacht eerst dat zo'n bedrag voor iedere tandarts-ondernemer aftrekbaar zou zijn. Maar je schenking moet dan boven 1 procent van het totale inkomen uitkomen. Dus dat lukte niet.'

De verkopers van het *Straatnieuws* zetten lager in. Zij hebben beloofd een prijsverhoging van twee kwartjes per daklozenkrant af te dragen aan de hulporganisaties. 'Daklozen zijn dus niet alleen ratten, maar ook gewoon lieverdjes', aldus P. ten Cate van het blad.

De Nederlandse Natuurwetpartij, een groep die de wereld wil verbeteren door meditatie, gooit het over een geheel andere boeg. In Nederland en Kroatië, maar ook in Joegoslavië, wordt in 'stiltegroepen' gepeinsd over vrede. Voorzitter J. Uijen: 'Door meditatie kan het collectief bewustzijn worden gekalmeerd. De oorlog ontstaat in de geest van de mens. Dus moet je het daar ook opruimen.'

Eén actie is al een doorslaand succes. De stichting Motherhood heeft al meer dan 150 duizend dozen met voedsel, kleding, speelgoed en medicijnen voor gevluchte kinderen opgehaald. Woensdag vertrokken de eerste van zeventig vrachtwagens naar Albanië.

Bij het Nationaal Fonds Sport Gehandicapten zien ze het met lede ogen aan. Van Maanen: 'De afgelopen drie jaar hebben we gemiddeld 1,9 miljoen gulden opgehaald. Maar nu horen collectanten steeds vaker: "Ik heb al gegeven." Het zou me niet verbazen als we vijf ton minder ophalen.

'Compensatie lijkt me daarom niet verkeerd. Niet uit de Kosovopot natuurlijk; die is voor Kosovo. Maar uit de miljoenenreserves van bijvoorbeeld het Rode Kruis en Artsen zonder Grenzen.'

greep uit de acties voor vluchtelingen

In ruim twintig theaters worn Kosovo-avonden georganierd, met optredens van onderen Van Dik Hout, Skik, cda en De Munnik (Nighttown, otterdam), André Hazes, Frérique Spigt, Jan Akkerman, JW oy, (Dolfinarium, Harderwijk), oup van 't Hek, Karin Bloemen, lof, Theo Maassen (Theater aan de Parade, Den Bosch), 'nederpopsensatie' Tackedak en Massada (Het Paard, Den Haag).

- **Gemeente Groningen verdubbelt de opbrengst van door haar ambtenaren ingeleverde uurlonen (gemiddeld ongeveer 35 gulden).**
- **Bankmedewerkers uit dezelfde stad fietsen voor een euro per kilometer naar hun werk.**
- **Politieauto's en stadbussen in Utrecht worden beplakt met Kosovo-affiches.**
- **Een Fries watersportbedrijf doneert de opbrengst van de verhuur van zeilboten.**
- **De Postcodeloterij schenkt een miljoen gulden extra aan de hulporganisaties.**

Schoolkinderen helpen bij het inladen van goederen voor Albanië. FOTO MARCEL MOLLE – DE VOLKSKRANT

Kosovo-uitzending moet informatief en 'warm' worden

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

'Informatie en het journalistieke handwerk' moeten de hoofdmoot vormen van de uitzending die publieke én commerciële omroep vanavond gezamenlijk verzorgen op Nederland 2, RTL 4 en SBS 6. Maar het zal ook een 'warme uitzending' ten bate van de Kosovovluchtelingen worden, deelt een NOS-woordvoerder mee. 'Het is toch de bedoeling dat mensen geld geven.'

Bij de vorige inzamelingsactie in november ter gelegenheid van orkaan Mitch werd de combinatie van journalistiek en emotie nog door Aad van den Heuvel (journalistiek) en Linda de Mol (emotie) verzorgd. Dit keer is gekozen voor een driemanschap: RTL 4-nieuwslezer Jeroen Pauw (journalistiek), SBS-ster Robert ten Brink (emotie) en KRO's Karin de Groot (allebei).

De uitzending op de drie zenders moet 'sneller' worden dan de Mitch-actie, die alleen op Nederland 2 was te zien. Die snelheid moet worden bereikt door de alertheid van Pauw en door veelvuldig schakelen: naar cabaretier Youp van 't Hek die optreedt in de Amersfoortse Flint; naar Paul de Leeuw die zijn *Laat de Leeuw* vanuit Amsterdam doet; naar het *call-centre* waar de giften binnenkomen bij onder anderen Wendy van Dijk (SBS) en Minoesch Jorissen (RTL 4); naar Reinout Oerlemans die in het decor van zijn *Wedden dat* in Aalsmeer is geplaatst; en uiteraard naar het rampgebied zelf, waar verslaggevers van de verschillende omroepen het vluchtelingenleed belichten.

De journalistieke inbreng wordt verder verzorgd door het SBS 6-programma *Hart van Nederland*, dat reportages in het land heeft gemaakt over spontane acties ten behoeve van Kosovo. De productie van de Mitch-uitzending was in handen van Endemol, maar deze keer zijn het de omroepen zelf die de onderwerpen maken.

Voor producent John de Mol is overigens nog wel een bescheiden rol weggelegd. Hij levert de getuigenissen van Bekende Nederlanders die de kijker tot het trekken van zijn portemonnee moeten bewegen. Van prinses Margriet tot voetballers van het Nederlands elftal. De Mol vraagt geen geld voor zijn inspanningen.

De uitzending, waarvoor het initiatief is genomen door de samenwerkende hulporganisaties (SHO, waaronder Rode Kruis, Novib en Artsen zonder Grenzen), zal worden betaald door de omroepen.

'In het verleden werd nogal eens de hand opgehouden bij de hulporganisaties zelf. Maar er is bij de omroepen geld voor dit soort acties beschikbaar, en dat komt ook de journalistieke onafhankelijkheid van de uitzending ten goede', aldus een betrokkene. De kosten van ongeveer zeven ton worden gelijkelijk door NOS, SBS en RTL gedragen. Zowel bij de commerciële als bij de publieke omroep wordt de eendracht geroemd. 'We hebben nog nooit zo'n soepele samenwerking meegemaakt', aldus de NOS.

Extra militairen naar Albanië

Nederlands aandeel in humanitaire hulp bedraagt vooralsnog zeventig miljoen gulden

Hulp Kosovo

Van onze verslaggeefsters

AMSTERDAM – De Nederlandse overheid heeft totnogtoe zo'n 70 miljoen gulden uitgegeven aan humanitaire hulp voor de Albanese vluchtelingen in de buurlanden van Kosovo.

De regering gaat ervan uit dat de Navo-hulpoperatie 'Allied Harbour', waaraan Nederland voorlopig ongeveer 30 miljoen gulden meebetaalt, voldoende is om vluchtelingen in de regio op te vangen. De eerdere 'adoptie'-plannen – die nooit concreet zijn ingevuld – kunnen daarom voorlopig in de ijskast.

Toch meldde de UNHCR gisteren dat Albanië en Macedonië 'een nieuwe exodus' beleven. Alleen gisteren al zouden binnen 24 uur in totaal zo'n tienduizend etnische Albanezen de grenzen zijn overgetrokken. De afgelopen twee weken lukte het steeds maar een handjevol mensen Kosovo uit te komen.

De hulp aan de vluchtelingen bestaat vooral uit de inzet van militairen. Zij zullen de komende weken hard gaan bouwen aan tentenkampen in Albanië. Ook zullen onder meer de logistieke specialisten zorgen voor het transport van hulpgoederen. Woensdagavond vertrok vanuit Vlissingen het transportschip Rotterdam met vrachtwagens aan boord. Een fregat moet er voor zorgen dat het schip veilig Albanië bereikt. Waarschijnlijk gaat het daarbij om het fregat 'Bloys van Treslong' met 176 mensen aan boord, dat al langer voor de Navo op de Middellandse zee rondvaart.

In Albanië zitten nu alleen een kleine verkenningsploeg en acht marechaussees die helpen bij de opvang van vluchtelingen. Over een week moeten daar in totaal 360 militairen bijkomen. Gistermorgen zijn 220 mariniers richting Albanië vertrokken en dit weekeinde gaan nog zo'n 140 mensen van de landmacht.

Deze militairen zullen voornamelijk worden ingezet bij de bouw van het grote kamp dat onder toezicht van het Rode Kruis wordt opgezet in de Noord-Albanese stad Lezhë. In het tentenkamp moeten vijftigduizend mensen worden ondergebracht.

'Adoptie'-plannen kunnen voorlopig de ijskast in

De operatie 'Allied Harbour' richt zich de laatste dagen vooral op Albanië. Buurland Macedonië heeft duidelijk gemaakt dat het geen vluchtelingen meer wil opnemen. Nederland gaat daarom de ruim 250 militairen en drie Chinook-helikopters die in Macedonië zijn gestationeerd, ook in Albanië inzetten. Volgende week vertrekken nog eens 120 militairen naar Macedonië.

Naast de Navo-operatie heeft Nederland al vanaf het begin van de oorlog geld gegeven voor humanitaire hulp in het gebied. Minister Herfkens van ontwikkelingssamenwerking heeft in totaal ruim 30 miljoen gulden gegeven. Tijdens haar bezoek aan Macedonië schonk zij daarvan 10 miljoen gulden aan de Macedonische staatskas. De overige 20 miljoen zijn overgemaakt naar hulporganisaties als het Internationale Rode Kruis, de vluchtelingenorganisatie van de VN (de UNHCR), het VN-kinderfonds Unicef en een voedselprogramma van de Wereldbank.

Gisteren maakte premier Kok bekend dat de overheid nog eens 10 miljoen gulden aan noodhulp gaat uitgeven, waarvan twee miljoen aan de Samenwerkende Hulporganisaties, de SHO. In totaal heeft de regering dan zo'n 70 miljoen aan noodhulp in het oorlogsgebied uitgegeven.

Net als de UNHCR vindt de Nederlandse overheid dat de etnisch Albanese vluchtelingen bij voorkeur in de Balkanregio moeten worden opgevangen. Zolang dat nog mogelijk is, haalt Nederland niet op eigen initiatief vluchtelingen op. Tot die tijd blijven de tentenkampen in Ermelo en Ter Apel en de plaatsen in de kazerne in Raamsdonksveer, in totaal 2600 bedden, leeg.

Het Centraal opvangorgaan asielzoekers (COA) kan niet precies aangeven hoeveel het opzetten van die opvang totnogtoe heeft gekost.

Wel kost de opvang van een asielzoeker gemiddeld 28 000 gulden per jaar. Per week zal de opvang van de vluchtelingen uit de Balkan dus zeker zo'n 1,5 miljoen gulden gaan kosten.

KWIKHOUDEND SLIB. Energieproductiebedrijf Una mag van de Raad van state kwikhoudend slib stoken in de kolencentrale aan de Hemweg in Amsterdam. Volgens de rechter voldoet de vergunning aan de wet, omdat de emissie binnen de wettelijke normen blijven. Het is nog niet bekend of de gemeente Amsterdam tegen de uitspraak in beroep gaat.

Citaten uit een oorlog

„De Navo-aanvallen hebben de VS verdeeld, waardoor nu de fouten van 'Vietnam' zich dreigen te herhalen."
Quan Doi Nhan Dan, legerkrant Vietnam

„Uiteindelijk wordt een conflict altijd beslecht op de grond."
Navo-generaal Naumann, The Independent

„'Safe havens' kunnen beschermd worden met veel minder manschappen dan 200 000; de 12 000 Navo-soldaten in Macedonië en de 30 000 in Bosnië gestationeerde soldaten voldoen. Met het creëren van 'save havens' kiezen we voor verdedigen in plaats van aanvallen. Het is Milosevic die dan de Navo moet aanvallen in plaats van andersom. Gaat hij over tot een guerillatactiek? Misschien, maar het zal anders zijn dan Tito tegen de Duitsers. Belgrado's ongeregelde troepen zouden niet als een 'vis in het water' opereren, maar onder een moorddadig vijandige Albanese bevolking."
Josef Joffe, commentator Süddeutsche Zeitung

„Vluchtelingenkampen in de omringende landen mogen nooit een semi-permanente status krijgen en tot een soort Palestijnse diaspora uitgroeien. Daarom moeten, wat voor akkoord er ook komt, alle Servische troepen inclusief de politie worden uitgeschakeld, zodat de mensen naar huis kunnen."
Flora Lewis, redacteur International Herald Tribune

„Als een staakt-het-vuren-mét-nieuwe-onderhandelingen op basis van 'Rambouillet' door Milosevic verworpen wordt, moet de Navo de oorlog intensiveren, desnoods met grondtroepen – iets dat ik hartstochtelijk verwierp, maar wat overwogen moet worden wil de Navo geloofwaardigheid blijven."
Henry Kissinger, minister van buitenlandse zaken VS, Los Angeles Times

Guardian: "Stop the War - NATO is a Loser"

April 14, 1999

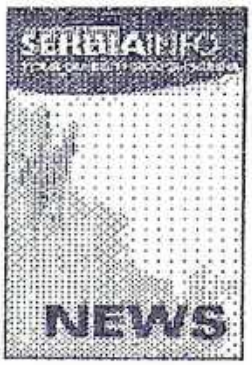

London, April 13, 1999 (Tanjug) - Under the headline "Do we know who we are bombing", one of the leading daily newspapers in Great Britain "Guardian" published a commentary by Richard Got where he, reminding who Yugoslavs actually are, says that consent and involvement of western governments in criminal US aggression against Yugoslavia has destroyed everything that was left of European democracy.

Horrid bombing and destruction of Yugoslavia in a NATO operation that British government is involved in will be considered one of the critical moments of the 20 century. When this war is over, the world will never be the same, says influential London daily.

Paper adds that "Suez, Munich and futile battles of World War I left irretrievable trace of failure on the generation of politicians, and now Blair, Cook, Robertson and Short - the most pretentious of the absurdly militant gang in the bunker of Downing Street - will enter the gallery of vandals as the historic disgrace, with no right to an appeal." Yugoslavia, says Guardian, was never a country we knew nothing about. From the shots in Sarajevo in 1914 to the assassination of Serbian king in Marseille harbour in 1934, from the partizan fight against Nazis in World War II to Tito's heroic resistance in the first years of cold war, Yugoslavia held a special and privileged place in British memory and historic textbooks.

Those accomplishments and connections of solidarity, those visions of alternative future weren't, concludes British paper, the last on the list of everything that was destroyed in the night orgies of devastation.

Bombing of Yugoslavia has already, concludes "Guardian", destroyed United Nations, lethally wounded by their cowardly role in the destruction of Iraq. Hundred years of radical efforts and good will to create international system capable of defining limits to imperialistic ambitions of great powers has been brought to a sudden end. Years will pass before adequate replacement is found, remarks British daily. Compliance of Western European governments with American bombing and their involvement in this criminal operation has

country, improvement of social and economic justice at home - and peace abroad.

You don't need a technical approach of the new century to realize that two hundred years old dreams of French revolution from 1289 and hundred years old aspirations of October Revolution from 1917 were wiped out in this decade coming to an end, says "Guardian" adding that bombing of Yugoslavia has brought all that to the same level.

It is useless satanizing Serbian leadership, claims "Guardian", pointing out the disgraceful role of "hypocritical western diplomats and politicians and their poltroon schemers among press". "Guardian" further says that somewhere at the bottom remains the scary truth that volcanic disaster of sudden flight of Kosovo inhabitants was caused by bombing and the decision of western governments to force impossible conditions upon Serbian sovereign state. We new this would happen, Serbs said this would happen and it did.

This is not the first time in recent history that choices made by great powers cause disaster for people on the terrain, says London daily adding that British decision to divide India, giving independence to two succeeding states had initiated the tragedy in Punjab.

Paper reminds that the decision of Great Britain and United Nations to wash their hands of Palestine has also brought decades of tragedy in the Near East. Consequences of these decisions are still present, but if we look back, they seem to be inevitable result of colonial withdrawal.

What we are witnessing now, says "Guardian", is something entirely new. West thought it was starting a war against Yugoslavia to prevent something that was going on, but with its actions it just provoked things it feared. Two weeks before the bombing there were Albanian inhabitants on Kosovo. Four weeks later, they fled across the border before our very eyes, concludes London daily. There is no more use in arguing whether NATO planned this possibility or if it came unexpectedly. Question whether anyone looked further than the notes at the negotiating table to glance at the wider picture of the events, will be left to historians to solve. We are left, writes "Guardian", with the results of the policy that has suffered disaster of cataclysmic dimensions.

It is not hard to imagine new policy, but it is practically impossible to implement it. Britain, United States and NATO Allies have suffered most dramatic defeat. Their objective of freeing Kosovo population from Serbian tyranny was achieved at the cost of those very people says "Guardian".

Serbs will maybe suffer damage from bombing and destruction of country's infrastructure, but Albanians from Kosovo have lost their land too.

We'll hear, adds British daily, ill-advised suggestions that western governments should help "Kosovo Liberation Army" and thus just get more deeply involved in their national fight.

It would be the most unreasonable thing to do, believes "Guardian". Others talk about establishing the "protectorate", with foreign troops that would guarantee security on Balkans with the help of foreign military presence. This would mean new colonialism, an unusual development at the end of the century that past in attempt to free the world of this plague.

Some are afraid of humiliation. If defeat happens, new future of NATO is in danger. However, maybe it wouldn't be that bad, says somewhat ironically "Guardian", remarking that during this decade, after the break up of the postwar order established after 1945, nature of the new system slowly began to emerge.

Strobe Talbot, notorious US deputy of State Secretary and the main creator of present disaster, recently drew up a draft of future transatlantic military relations with America providing technology and intelligence service for future global actions, and Europeans manpower and coffins, says "Guardian".

This is the new vision of NATO that is offered to us on the 50th anniversary of the Alliance and the project that Blair's government had signed says London daily, commenting that possible defeat of NATO in relentless war campaign against Yugoslavia might have disilusional effect in view of those plans and thus serve an useful aim.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Luchtoorlog kost VS al een miljard

Onderzoeksinstituut schat dagelijkse kosten op 40 tot 80 miljoen gulden

Budgettering

Van onze correspondent

WASHINGTON – De luchtoorlog tegen Servië heeft alleen de Verenigde Staten al de eerste 15 dagen van het conflict tegen de één miljard gulden gekost. De VS nemen het leeuwendeel voor hun rekening. Vanaf vorige week moeten de 'dagkosten' op 40 tot 80 miljoen gulden worden geschat, zegt het onderzoeksinstituut CSBA.

De voorman van de Republikeinen in de senaat, Trent Lott, sprak gisteren zelfs van bedragen tussen de 140 en 200 miljoen gulden per dag. Hij baseerde zich op gegevens van de laatste twee dagen, afkomstig van Defensie en het Witte Huis. Maar: „Het schatten van de kosten van militaire operaties is een moeilijke en hachelijke klus, vooral als die nog gaande zijn", zegt Steven Kosiak van het Centrum voor strategische en budgettaire ramingen, CSBA.

„In dit geval is het nog moeilijker, omdat het Pentagon (het Amerikaanse ministerie van defensie) en de Navo geen gedetailleerde informatie geven. Dat geldt bijvoorbeeld voor het aantal missies, het type vliegtuigen dat daarbij wordt ingezet, het aantal precisie-bombardementen en de omvang daarvan."

Toch heeft het CSBA een schatting durven maken, voornamelijk aan de hand van de kosten en het patroon van de vorige oorlog met Amerikaanse betrokkenheid: de Golfoorlog van 1991-92. Die oorlog kostte destijds ruim 200 miljard gulden. De VS droegen daaraan 120 miljard bij, maar kregen 100 miljard gecompenseerd door niet-vechtende bondgenoten als Koeweit, Saoedi-Arabië, Duitsland en Japan.

Tijdens 'Desert Storm' en 'Desert Shield' voerde de Amerikaanse luchtmacht 70 000 'sorties' (uit-en-thuis-vluchten) uit, die met de bijkomende kosten voor 28 tot 30 miljard gulden aan uitgaven stonden. Met naar schatting 3 400 sorties tijdens Operatie Allied Force – zoals de strijd rond Kosovo heet – zou dat de VS en de Navo 1,4 miljard aan luchtacties kosten. Maar, stelt het CSBA, bij de Golfoorlog was er ook sprake van voorbereiding op de grondoorlog.

Voorts moesten er langere vluchten worden gemaakt – met gevolgen voor brandstofverbruik en onderhoud – en zijn ook de kosten berekend van terugkeer van materieel en manschappen naar hun thuisbasis. Het instituut komt met die correcties op een 'vliegkosten'-post van 800 miljoen. Tel daar de inzet van 100 Tomahawk kruisraketten bij, die 2 miljoen per stuk kosten en het totaal is in de eerste 15 dagen een miljard gulden.

Vanuit de details komt Kosiak van het CSBA tot de volgende berekening. Elke van de 3 400 'sorties' kost de VS 20 000 gulden. Dat is dus 68 miljoen. Daarnaast zijn er vliegtuigen in de lucht voor ondersteuning zoals verkenning, brandstof tanken en elektronische (radar) acties en dat kost 60 miljoen. De kosten van ingezette kruisraketten zijn 440 miljoen en andere munitie (laserbommen bijvoorbeeld) staat voor 140 miljoen. Een neergestorte Stealth was goed voor een schadepost van ongeveer 100 miljoen. Totaal: ongeveer 800 miljoen gulden.

De Amerikaanse investeringsbank Lehman Brothers heeft een raming gemaakt op basis van een conflict dat een maand duurt. Kosten: 6 miljard gulden. Er wordt daarbij van uitgegaan dat er 30 kruisraketten per dag worden gelanceerd (900 miljoen), dat er 30 000 manschappen worden ingezet (800 miljoen), dat er 20 vliegtuigen verloren gaan (700 miljoen) en dat er 150 sorties per dag worden uitgevoerd (500 miljoen gulden).

Deskundigen hebben deze raming van Lehman Brothers aan de erg lage kant genoemd en wijzen op de hoge kosten van bijvoorbeeld een grondoorlog. Die zou Allied Force op 40 miljard over een periode van drie maanden komen te staan.

Naast de directe kosten van de strijd moet er rekening worden gehouden met de kosten van acties na beëindiging van de vijandelijkheden. Stel dat er een vredesmacht voor Kosovo moet komen en de VS leveren daarvoor 4 000 manschappen, dan wordt dat een begrotingspost van 3 tot 4 miljard per jaar. De Bosnische vredesmissie, die in 1995 begon, kost de VS dit begrotingsjaar bijna 400 miljoen gulden.

En dan de vluchtelingen. Het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties schat het opvangen van 650 000 mensen over een periode van drie maanden op bijna 500 miljoen. UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, durft niet te schatten.

Lehman Brothers meent dat het herhuisvesten van de vluchtelingen en het weer opbouwen van de economie van Kosovo 25 miljard kost. En dan is de schade aan de infrastructuur (wegen, bruggen, gebouwen) nog buiten beschouwing gelaten.

'Navo-informatie is computerspel'

Van onze correspondent

BRUSSEL – Madeleine Albright, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, had het maandag in Brussel over 700 000 ontheemden in Kosovo. De Amerikaanse generaal Wesley Clark noemde gisteren een ander cijfer: 260 000. Hoe betrouwbaar is de informatie van de Navo?

Dubravka Savic is de correspondente van de Servische avondkrant Novosti in Brussel. De Britse luchtmachtgeneraal David Wilby prees haar al voor haar moed. In haar vragen op de dagelijkse persbriefing neemt Savic het op voor de Servische burgers, die ook lijden onder de bommen. Voor de Servische journaliste zijn de persconferenties van de Navo een dagelijkse kwelling. „Gelukkig ben je daar niet alleen van afhankelijk. Er zijn andere, meer onafhankelijke bronnen", zegt Savic.

Wat de Navo-woordvoerders doen, is in zorgvuldig gekozen bewoordingen het publiek overtuigen dat de Navo-aanpak de enige juiste manier is om het probleem op te lossen. Maar in een oorlog is, aldus het gezegde, de waarheid het eerste slachtoffer. „Uit boeken en films over de Tweede Wereldoorlog herken ik al die technieken om de publieke opinie te beïnvloeden en emoties te manipuleren", zegt Savic. Zelf heeft ze problemen om haar stukken in de krant te krijgen. In Servië verschijnen door de censuur en papierschaarste nog slechts noodkranten. „Mijn collega's werken in extreem moeilijke omstandigheden, geloof me. Maar het zijn zeker niet de imbecielen waarvoor ze hier versleten worden."

De informatie die de Navo verstrekt over de oorlog vergelijkt ze met een computerspel. „Het is een *wargame*. De satellietfoto's geven een bijna onwerkelijk beeld van de situatie. De kaartjes met driehoeken en sterren al evenzeer. Maar niemand praat over het echte leven, over wat het betekent voor de burgers. Het is de hel, werkelijk, de hel."

Ze is elke dag bij de briefings van Jamie Shea, de Navo-woordvoerder. „De vragen zijn beter dan de antwoorden. Die zijn zo voorspelbaar. Voor de oorlog mocht ik Jamies naam nooit vermelden. Toen vertelde hij nog wel eens iets. En nu hij in feite niets zegt, mag zijn naam er ineens wel bij." Een vergelijking met de Servische propaganda wil ze niet maken. „Daar is het oorlog. Het is een kwestie van overleven. Maar hier in Brussel zitten we goed."

En toch verspreidt ook de Navo, bewust of onbewust, foutieve informatie. Kort na de start van de luchtacties werden Albanese leiders dood verklaard, vermoord zelfs. De leider van de gematigde Kosovaren, Rugova, was ondergedoken, zijn huis vernield. Van de verslaggeefster van *Der Spiegel* in Pristina weten we dat Rugova in de kelder van zijn huis zit, bewaakt door leden van de Servische politie. De Duitse journaliste was er getuige van, toen Rugova op 1 april voor propagandadoeleinden naar Belgrado werd gebracht voor een ontmoeting met president Milosevic. Beelden daarvan werden wereldwijd uitgezonden. Volgens de Navo ging het om twee jaar oude opnamen. Uit het Spiegelverhaal blijkt het tegendeel.

Ook Amerikaanse verslaggevers verbazen zich erover dat er zo weinig relevante informatie naar buiten komt. Tijdens de oorlog in Vietnam waren er minder beperkingen, maar toen keerde de openheid zich tegen de militairen en verdween het draagvlak voor de Amerikaanse inzet.

De oorlog is er een die op televisie en Internet wordt uitgevochten. „En dan nog worden verschrikkelijke verhalen verspreid die nergens te bevestigen zijn", zegt de Servische Dubravka Savic. Maar ze weet ook dat journalisten in het Westen door de overvloed aan informatie en bronnen wel beter weten. „Ze kunnen uiteindelijk zelf oordelen. In alle vrijheid."

Albanese kinderen weer naar school
In het vluchtelingenkamp Neprostino, in Macedonië, hebben Albanese leraren en onderwijzers een geïmproviseerde school geopend voor de kinderen onder de uit Kosovo gevluchte Albanezen. FOTO DPA

Kamp Radusa 'moet gewoon meteen dicht'

Macedonië

Frank Kools

SKOPJE – Net binnen het gaas om het vluchtelingenkamp Radusa, probeert een echtpaar een vuurtje onder een blik water gaande te houden. Het warme water is voor het kindje, vertellen ze. Dat krijgt voor het eerst in twee weken een bad.

Het kamp Radusa in Noord-Macedonië, vlak bij de grens met Kosovo, heeft douches, vijf om precies te zijn. Er zijn bijna duizend vluchtelingen in het kamp ondergebracht. „De douches werken op twee boilers waar vijftien liter water in zit", lacht de man schamper. „Meestal doen ze het niet."

Hij gebaart wat ongeduldig naar zijn twee grote dochters, die onder het gaas door dode takken het kamp in trekken. Het vuur mag niet doven. Hij zelf trekt een kartonnen doos aan stukken. Wat verderop kringelt een stroompje water onder een tent vandaan.

Eergisteren nog werkten er in het hele kamp maar vijf toiletten, nu iets meer. De stank van urine vermengt zich met die van de berg vuilnis naast de wc's. De tenten staan dicht op elkaar gepakt, een paar meter verderop.

De eigenaar van de lap grond wil niet dat er kiezelstenen als ondergrond worden gestort. Met als gevolg dat bij elke regenbui het kamp in een modderpoel verandert.

Een lading stenen bij de toiletten heeft de grondeigenaar niet tegen kunnen houden. Daarop wassen nu vijf vrouwen in kleine afwasteilen kleren.

Radusa is het enige kamp dat de Macedonische overheid zelf heeft opgezet en leidt. Bewapende soldaten patrouilleren dicht langs de omheining. Artsen zonder Grenzen spreekt van een 'gevangenis' en betitelt het gedrag van soldaten als 'zeer nerveus en agressief'. De andere kampen staan onder toezicht van de Navo.

Eén van de wassende vrouwen zegt dat ze als de dood is voor de Macedoniërs. Dagenlang zat ze klem aan de grensovergang Blace waar ze haar familie kwijtraakte. „De soldaten in Blace schreeuwden tegen ons: jullie gaan hier allemaal sterven, omdat jullie om ingrijpen van de Navo hebben gevraagd."

„Mensen uit het dorp willen ons helpen. Ze roepen van uit de verte, dat ze voedsel willen brengen. Maar van de soldaten mogen ze niet binnen. We krijgen alleen blikvoedsel en brood. Niemand mag naar buiten. Ik mag niet bellen om te horen of mijn kinderen al gevonden zijn."

Overdag houden de soldaten zich gedeisd, vertelt een andere vrouw, omdat er dan altijd Westerse organisaties in het kamp aanwezig zijn. Maar die vertrekken 's avonds. Als het donker wordt, komen de soldaten het kamp binnen en lopen tussen de tenten door. Ze dringen soms naar binnen en controleren tenten." Wat ze dan zoeken, zeggen ze niet, maar de vrouw heeft wel een idee. „Tussen de vluchtelingen zitten mooie vrouwen. Misschien zoeken ze die."

De Nederlander Fokko de Vries (38) houdt sinds eergisteren namens Artsen zonder Grenzen spreekuur in Radusa. In zijn ogen zijn de omstandigheden 'volstrekt onaanvaardbaar'. „Het kamp moet echt meteen dicht. In andere kampen is plaats om deze mensen op te vangen. Daar zijn sanitair en hygiëne wel in orde. Hier staan de tenten zo dicht op elkaar, dat er al schurft rondwaart en veel mensen luizen hebben. Het vuilnis trekt ratten aan."

Het kamp telt relatief veel oude mensen, die door hun mensen in de haast zijn vergeten of verloren. „Er is hier helemaal niets om hen te helpen. De slechte tenten, veel te dicht opeen, zullen hun toestand erger maken. De tenten zijn te dun om bescherming tegen de kou of tegen te bieden. " Het kamp ligt in een verarmde mijnstreek, met één dokter, zonder telefoon.

Terwijl De Vries spreekt, laat de Bulgaarse ambassadeur zich rondleiden, met een camerploeg op de hielen. Hij belooft medische voorzieningen voor Radusa. De Vries schudt het hoofd. „Hoe kunnen ze overwegen om deze boel op te lappen? Dit kamp moet gewoon meteen dicht."

Een uitgedroogde koe rot wa[illegible] droogte

Droogte in Brazilië

Protest arbeiders tegen marine Joegoslavië

BAR – Duizend havenarbeiders uit het Montenegrijnse Bar hebben gedemonstreerd tegen het gebruik van de haven door de Joegoslavische marine. Vanuit de haven is gisteren geschoten op Navo-toestellen die over de regio vlogen.

Bohari Vajpayee zit in het nauw. De lancering van de vernieuwde Agni II vanaf het Wheeler-eiland voor de kust van de oostelijke deelstaat Orissa werd al langer verwacht. De VS zouden er zelfs op hebben aangedrongen hem niet uit te voeren – bijna tegen beter weten in, want de beroemde kracht, zijn voor de hindoenationalistische BJP van Vajpayee nog steeds heilig. „India kan niet van anderen afhankelijk zijn om zichzelf te verdedigen", sprak de premier zondag tot de natie. „We moeten onze eigen mogelijkheden ontwikkelen. Agni staat symbool voor dat hertijzend India."

Vanuit die visie verraste Vajpayee vorig jaar al met de eerste kernproef in 24 jaar. Het lag voor de hand dat ook de belangrijkste rakket om 'de bom' af te leveren zou worden getest. Minister van defensie George Fernandes hintte zondag ook in die richting. Direct nadat de coalitie ruim een jaar geleden aantrad, werd binnenkamers de opdracht gegeven tot de kernproeven, en de Agni (de naam betekent 'vuur') te verbeteren, zei hij. Fernandes onderkende elk verband met de politieke crisis in New Delhi, maar de Indiase kranten twijfelden niet. „Met deze succesvolle test zet de regering zich scherp voor de confrontatie in het parlement", noteerde *The Times of India*.

De regering van premier Vajpayee – een coalitie van liefst achttien partijen en partijtjes – wankelt, al sinds haar aantreden ruim een jaar geleden. Maar deze storm, is van later zorg.

Hij weet dat Pakistan moet anworden. Maar dat hij Zuid-Azië in een nucleaire wapenwedloop mee te redden.

Hij weet dat Pakistan moet antwoorden. Maar dat hij Zuid-Azië in een nucleaire wapenwedloop

Vajpayee werd onlangs een kernexplosie geïmiteerd: een verheft zich boven de hoge gendigden. Dat Agni symbool staat voor een herrijzend India zuller zeer veel Indiërs onderschrijven Vajpayee hoopt er zijn kabinet

Bij de viering van één jaar kabnet-Vajpayee werd onlangs een lichte paddestoelvormige wolk

zijn land weer op de kaart gezet.

De coalitie heeft een uiterst krappe meerderheid in het Indiase parlement, met 276 van de 545 zetels. De AIADMK, met 19 parlementariërs, eist dat uitgerekend minister van defensie Fernandes aftreedt en dat hij de hoogste admiraal, die hij onlangs ontsloeg, weer herbenoemt.

Morgen komt het parlement na een recess van drie weken van wantrouwen in stemming komen. De uitslag is nog ongewis – het parlement telt in totaal 42 partijen van zeer verschillende pluimage – maar in New Delhi wordt al dagenlang en opgewonder dan ooit gespeculeerd op een machtswisseling ten gunste van de Congrespartij van Sonia Gandhi en, wat waarschijnlijker lijkt, nieuwe verkiezingen.

Het ligt voor de hand te denken aan de buitenlandse vijand. Ook met de kernproeven op 11 mei vorig jaar moest hij een opkomende crisis bezweren. Het Westen schrok, maar in de ogen van veel Indiërs had Vajpayee zijn land weer op de kaart gezet.

Bij de viering van één jaar kabnet-Vajpayee werd onlangs een lichte paddestoelvormige wolk verheft zich boven de hoge gendigden. Dat Agni symbool staat voor een herrijzend India zuller zeer veel Indiërs onderschrijven Vajpayee hoopt er zijn kabinet mee te redden.

Hij weet dat Pakistan moet antwoorden. Maar dat hij Zuid-Azië in een nucleaire wapenwedloop stort, is van later zorg.

DE ONDERKRANT

FEITEN / *Geheime missie Britse SAS-commando's in Kosovo*

Superslimme spionagesatellieten en ultramoderne opsporingsapparatuur in de lucht ten spijt, de zware wolkendekens hebben de afgelopen weken de aanvalsacties van met name de Britse Harriers op doelen in Kosovo en elders in Joegoslavië flink gedwarsboomd. Zeker twaalf bombardementsmissies boven Kosovo en omstreken zijn afgeblazen vanwege de slechte weersomstandigheden.

Reden waarom het Britse opperbevel besloten heeft grondtroepen in te zetten. De eerste in de oorlog, in zeer beperkte mate overigens, en van een speciaal kaliber. Naar verluidt opereren sinds het weekeinde zo'n tachtig man van Engelands meest geduchte commandoregiment, de Special Air Service, op Kosovaars grondgebied om daar Servische troepenbewegingen en pantsercolonnes te lokaliseren. Daarna worden de locaties doorgegeven aan het hoofdkwartier, vanwaaruit de acties worden gecoördineerd.

Hoewel operaties van de SAS nimmer door Londen worden toegegeven of ontkend – zelfs over het bestaan van de SAS wordt amper gerept – maakte de Britse stafchef generaal Sir Charles Guthrie in bedekte termen duidelijk dat de SAS in Kosovo in actie was gekomen. Meer en accuratere waarnemingen, 'sommige vanaf de grond', hebben de Navo een veel duidelijker beeld gegeven van de situatie in Kosovo dan twee weken geleden, zei Sir Charles. Daardoor konden afgelopen zondag Harrier-bommenwerpers van de Royal Air Force voor het eerst in de luchtcampagne hun doelen bestoken door het wolkendek heen.

Volgens Sir Charles moesten Harriers eerder een aanval op een colonne voertuigen afblazen wegens slecht zicht. De piloten konden niet waarnemen of het konvooi uit militaire voertuigen bestond dan wel uit vehikels met vluchtelingen. „We zijn zeer tevreden over de kwaliteit van de informatie en de nauwkeurigheid van de aanvallen daardoor, zodat die uitgevoerd kunnen worden met een minimum aan risico's voor burgerslachtoffers", aldus Sir Charles.

Naast de taak om pantserwagens, tanks en troepen van met name het Joegoslavische derde leger op te sporen, zullen de SAS-commando's ook gegevens kunnen verzamelen over gruwelen die Servische troepen aanrichten, zodat die later als bewijs toegespeeld kunnen worden aan het internationale oorlogstribunaal in Den Haag. Verder zijn de *special forces* in de positie om bedreigde Kosovaarse leiders door de vijandelijke linies te loodsen om hen in veiligheid te brengen. Ook kunnen ze contact leggen met de strijders van het UCK, het Kosovaars Bevrijdingsleger. De Britse minister van defensie, George Robertson, omschreef het UCK eerder al als de 'ogen en oren' voor de informatie over Servische activiteiten.

Het Britse dagblad The Guardian meldt dat de Britse premier Tony Blair hoogstpersoonlijk heeft ingestemd met het zenden van een squadron van tachtig SAS-commando's naar Kosovo. Uit andere bron komt het bericht dat hij dat gedaan heeft op uitdrukkelijk verzoek van bondgenoot de Verenigde Staten.

De regering-Clinton deinst terug voor de inzet van eigen *special forces* nu zich al drie Amerikaanse militairen in Servische gevangenschap bevinden. Meer krijgsgevangenen zouden het thuisfront in rep en roer brengen, om maar te zwijgen van eventuele gesneuvelden.

redactie buitenland

KWESTIES / *Vluchtelingen*

De sociaal-democratische premiers van de buurlanden Zweden en Finland zijn elkaar in de haren gevlogen, nadat de Finse regering begin deze week had aangekondigd slechts vijftig Kosovo-vluchtelingen op te willen vangen. Eerder had Zweden gemeld, vijfduizend vluchtelingen te willen opnemen.

Zweedse media ontvingen het Finse aanbod met hoongelach, maar ook in Finland zelf barstte kritiek los. De Zweedse premier Goran Persson zei openlijk teleurgesteld te zijn over de Finse opstelling.

Maar Finland staat op het standpunt dat de vluchtelingen het best in hun eigen regio kunnen worden opgevangen. „Wij volgen geen bevelen op van een bepaald land", zo sneerde de Finse premier Paavo Lipponen richting Stockholm.

Toch trok Helsinki zich blijkbaar wel iets aan van de kritiek, want vrijdag verklaarde hij toch nog duizend vluchtelingen te willen opvangen. Dat Finland terughoudend is met de opvang van vluchtelingen komt niet als een verrassing: het land staat bekend om zijn restrictieve immigratiepolitiek.

Piet de Blaauw

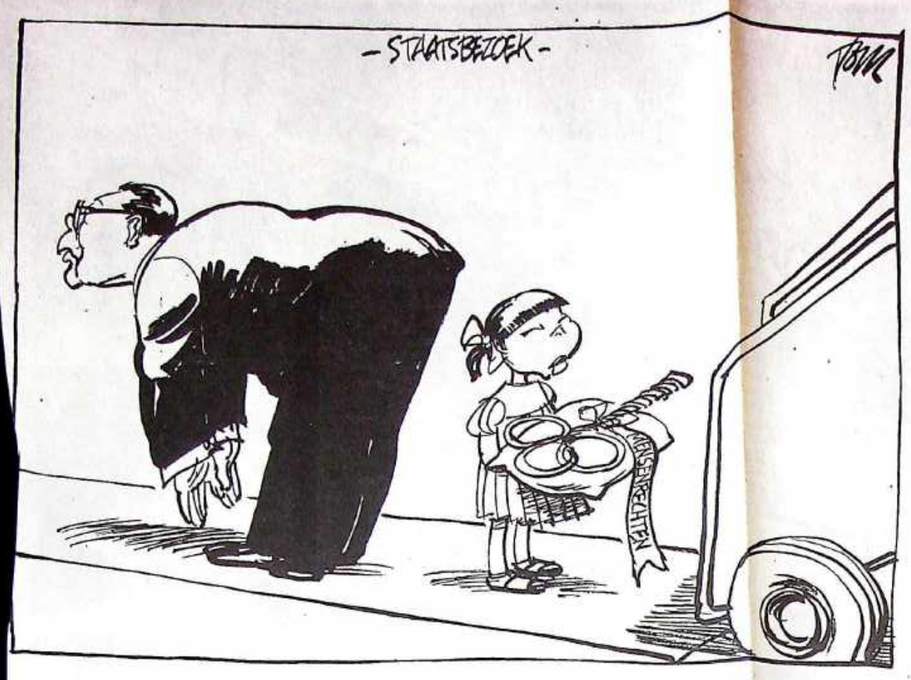

Tom Janssen

Verliezen beperken sneuvelbereidheid

De grote steun van de Nederlanders voor Navo-acties in Kosovo, die afgelopen weekeind bleek uit een onderzoek van Trouw, kan dramatisch omslaan. Bij ernstige verliezen aan eigen zijde, en zelfs ook bij de tegenstander, blijken burgers zich tegen de acties te keren.

Kosovo

Leon Wecke

Zesentachtig procent van de Nederlanders vindt, volgens een recente *Trouw*-enquête, dat Nederland aan de acties tegen Joegoslavië moet blijven meedoen, ook als er slachtoffers vallen. Dit laatste lijkt een belangrijk gegeven tegen de achtergrond van de kennelijke opvatting bij militairen, politici en wetenschappers dat voor de Nederlandse (en Amerikaanse) krijgsmacht geldt dat zij breed inzetbaar is, zolang het risico van echt schieten maar afwezig blijft.

In dit kader wordt wel verwezen naar de zogeheten 'slachtofferhypothese' van de Amerikaanse hoogleraar Mueller, welke inhoudt dat er een onverbrekelijk verband bestaat tussen verliezen enerzijds en steun voor een bepaalde militaire actie anderzijds. Op grond van studie over de publieke steun voor de Vietnam- en Korea-oorlog kwam Mueller tot zijn bevindingen. Het beëindigen door de VS van militaire acties als gevolg van geleden verliezen is daar een illustratie van. Daarbij denke men aan de acties in Somalië waar op één dag achttien Amerikaanse doden te betreuren waren en het opblazen van het hoofdkwartier in de Libanon, waarbij 250 doden vielen.

Bewindslieden hebben zich ingenomen getoond met de resultaten van de enquête die *Trouw* samen met de Stichting maatschappij & krijgsmacht door het Nipo heeft laten uitvoeren. Zoals bekend is het Nederlands volk groot voorstander van 'vredesoperaties' en heeft het waarden als mensenrechten en internationale rechtsorde hoog in het vaandel geschreven. Enkele maanden na Srebrenica bleek uit onderzoek van het Studiecentrum voor Vredesvraagstukken van de KUN, dat we tezamen met Maatschappij en Krijgsmacht ondernamen, dat na dit debacle 68 procent van de Nederlanders voorstander bleven van VN-vredesacties en 62 procent vond zelfs dat onze participatie in de acties in ex-Joegoslavië gecontinueerd diende te worden.

Er is echter een domper op de Nederlandse en Amerikaanse bereidheid tot militaire actie. In geval van aanzienlijke of tot de verbeelding sprekende verliezen zal de aanvankelijke meerderheid die de militaire actie ondersteunt, in een minderheid gaan verkeren. Uit het door ons sinds 1990 enige malen herhaalde onderzoek blijkt voor het dreigen met de krijgsmacht ten behoeve van mensenrechten en internationale rechtsorde door de jaren heen een meerderheid van 70 tot 80 procent te bestaan. Van hen blijkt vervolgens ongeveer 60 procent het eens te zijn met het inzetten van de krijgsmacht voor deze doeleinden. Maar bij aanzienlijke verliezen van de 'tegenpartij' daalt het draagvlak tot een minderheid van zo'n 40 procent. Bij aanzienlijke verliezen aan de eigen zijde betreft de score iets meer dan 30 procent.

Het gaat dus niet om het arriveren van een enkele *body bag* op Schiphol, maar om aanzienlijke of anderszins het publiek aansprekende verliezen. Op grond van ons onderzoek en ook de Trouw-enquête kan gesteld worden dat een Nederlandse deelname aan een riskante grondoperatie door een meerderheid zal worden toegejuicht. Maar op basis van onze onderzoeksresultaten kan verondersteld worden dat die steun voor een riskante grondoperatie snel in een minderheidssteun zal veranderen. Dat de slachtofferhypothese een door politici en journalisten in het leven gehouden mythe is, dient te worden ontkend. En zelfs in het geval het wel een mythe zou betreffen, zou dit een psychologische gedragsrelevante werkelijkheid zijn.

Politici zullen er goed aan doen de slachtofferhypothese ernstig te nemen. En kennelijk doen zij dat ook. Voorlopig zien wij bij overheden als die van Nederland en de VS risico-mijdend gedrag als het om het inzetten van de krijgsmacht gaat. Dat heeft natuurlijk wel grote consequenties voor de toekomst van ons defensiebeleid. Als men ervan uit blijft gaan dat alleen op afstand – kruisraketten, veilige bombardementen – aan gevechtsactie kan worden deelgenomen, impliceert dat de onmogelijkheid de krijgsmacht voor 'normale' gevechtstaken in te zetten. En als die opvatting blijvend is, zou men er goed aan doen de krijgsmacht met name op risicoloze operaties af te stemmen. Het is te hopen dat de slachtofferhypothese niet proefondervindelijk al dan niet bewezen zal worden. Maar zolang dat niet gebeurt, blijven we wel met het probleem zitten dat het publiek slechts tot op geringe hoogte 'sneuvelbereid' is.

Natuurlijk zijn er tal van factoren die invloed op het publieke en daarmee ook op het politieke draagvlak hebben, zoals de overtuigingskracht van de regering, het doel waarvoor gestreden wordt, de duur van de operatie en de mate van succes. Ook de publieke betrokkenheid bij een militaire operatie speelt een rol. Als men er geen enkel nationaal of ander hoogwaardig belang in ziet en het doel alsmaar onbereikbaar blijft, zal de publieke opinie bij aanzienlijke verliezen ook eerder voor gezien tekenen. Maar dit alles neemt niet weg dat een riskante militaire operatie niet alleen riskant is voor de deelnemende militairen, maar ook voor de verantwoordelijke politici, die tot die operatie besloten hebben.

Het feit dat niet eens lang geleden de Nederlandse burgers vijfduizend gesneuvelden in Indonesië accepteerden en nu bij verliezen hoogstwaarschijnlijk de publieke handdoek in de politieke ring zullen gooien, is relatief gemakkelijk te verklaren. Het ontzag voor de bevelende overheid is sterk afgenomen en een daadwerkelijke bedreiging van ons land, waartegen wij ons te weer moeten stellen, bestaat niet meer. Een tot de verbeelding sprekend positief effect van riskante vredesoperaties is door de burgers niet geregistreerd. En in onze individualistische samenleving wordt veel waarde gehecht aan de rechten van de mens en daarmee aan het belangrijkste recht: op leven. De ontkerkelijking heeft tot een opwaardering van het aardse leven geleid ten koste van dat in het hiernamaals. En de gezinnen in het Westen zijn klein: het sneuvelen van een kind is veelal vijftig procent van het nageslacht vernietigd.

Leon Wecke is polemoloog, Studiecentrum voor Vredesvraagstukken, KUN

Ieder z'n eigen oorlog

BREEDVELD

Even afgezien van de barre werkelijkheid zelf, is de oorlog in Kosovo vooral ook onze reactie op wat daar gebeurt; althans op wat we denken dat daar gebeurt, want in beelden uitgedrukt is het een oorlog van vluchtelingen, van oplichtende flitsen op een tv-scherm van getroffen doelen, van peperdure Navo-spullen en van bewogen, maar vastberaden sprekende politici en militairen. Wie daar achter probeert te kijken besluipt al gauw het gevoel dat er zich oorlogen tegelijk afspelen, die ieder voor zich om een eigen reactie en aandacht vragen.

Zo is er de oorlog van de primaire emoties. Van mensen en dus ook van kinderen in nood, die moeten worden geholpen. Dus wat is er mooier dan een actie 'Knuffels voor Kosovo'? Goed voor de kinderen daar, maar tegelijk ook een dankbare uitlaatklep voor de geschokte kinderziel hier. Maar zoals dat gaat, het kan ook verkeren. Een vriendin van me wordt nog wel eens zwetend wakker vanwege haar lief-ste beertje dat ze in 1953 had 'moeten' afstaan voor de getroffen kindertjes van de watersnoodramp: in een boerenschuur bleek het achteloos op een grote hoop te zijn gegooid.

Ophouden met bombarderen. Ophouden ongeacht de gevolgen is zo'n primaire reactie waaraan Freek de Jonge en Herman van Veen inmiddels met een bewonderenswaardige inzet van ongericht pacifisme gestalte hebben gegeven. Bij weer anderen borrelen spontaan de *vijandsbeelden* op. Tot je je realiseert dat het andere kamp er vermoedelijk geen haar anders over denkt. Zo vertelde een collega me hoe ze als de bliksem getroffen werd door een foto maandag op de voorpagina van de *Volkskrant*. Daar stond de anders zo vriendelijke leidster van de crèche van haar zoontje op de Dam verbitterd temidden van enkele tientallen demonstrerende Servische landgenoten. Mijn collega realiseerde zich dat haar juffrouw ongetwijfeld belast is met de gedachte: aardige kinderen waar ik voor zorg, maar hun ouders gooien wel doodleuk bommen op ons land.

En dan is er de oorlog van de militairen. De oorlog van de gepensioneerde generaals die je uitleggen wat een rare oorlog dit is met een Navo die met de handen op de rug moet vechten. Luchtacties. Geen inzet van grondtroepen. De generaal b.d Berkhoff ('Sjakie Plof') moest door een radiopresentator zelfs tot kalmte worden gemaand toen hij in het vuur van zijn betoog al te luidruchtig een shagje aan het draaien was voor de microfoon. Nee, voor militairen is het een fluitje van een cent. Met tanks vanuit Hongarije oprukken over de laagvlakte naar Belgrado. Een tankcolonne is er in een uur doorheen, zodat diezelfde dag nog het kloppend hart van deze oorlog tot zwijgen kan worden gebracht.

Dat brengt ons ten slotte bij de oorlog van politici. Ze doen hun best en als burger zou je er volmaakt vrede mee kunnen hebben als ze met enig strategisch inzicht te werk gingen. Maar meestal besluipt me het gevoel dat ze hun vak uitoefenen met op hun neus de „vervormende bril van de komende presidentsverkiezingen", zoals de Amerikaanse columnist William Pfaff schrijft. Ieder besluit wordt afgewogen op de effecten op de kiezer met als gevolg dat politici lelijk klem zitten tussen enerzijds de wens van de kiezer een eind te maken aan het afslachten van Kosovaren, maar anderzijds is er de kennelijk onwil bij diezelfde kiezer om daar echte offers voor te brengen.

Tot uit het *Trouw*-onderzoek blijkt dat de kiezer *toch minder vrijblijvend over deze oorlog denkt en echt* een eind wil maken aan het moorden. Op zo'n moment ben je geneigd te denken: waarom zijn politici niet bereid diesovereenkomstig te handelen? Waarom telkens weer die machteloosheid? Alsof we met al ons getob over onze 'eigen' oorlog – hoe belangrijk ook – in staat zijn de echte oorlog te winnen.

Willem Breedveld

Citaten uit een oorlog

„Zowel Clinton als Blair gebruiken de Joden als ze Servische aanvallen in Kosovo vergelijken met de massamoord door de nazi's. In Auschwitz zijn 65 familieleden van me vermoord omdat ze Joods waren. Dat is genocide."
Aca Singer, inwoner Belgrado, The New York Times

„Is er geen enkele relatie tussen het trage optreden van de internationale gemeenschap tegen Milosevic en het feit dat zijn slachtoffers moslims zijn? Het lijkt op de afwachtende houding van de geallieerden tegenover Hitler, toen de Joden slachtoffers waren."
Mario Vargas Llosa, schrijver Peru, El País

„Genocide is de bedoeling en de begeerte om een volk te vernietigen. Omvangrijke schendingen van mensenrechten en moord op politieke tegenstanders, hoe verschrikkelijk ook, zijn bouwstenen voor genocide-in-voorbereiding, maar nog geen genocide. Kosovo is geen Auschwitz. Auschwitz was een uitroeiingskamp, een zwart gat in de geschiedenis. Slachtoffers werden erheen gebracht om in as te worden omgezet. De nachtmerrie in Kosovo vraagt om actie, niet om vergelijking."
Elie Wiesel, Amerikaans schrijver en Nobelprijswinnaar voor de Vrede, Newsweek

„Is 'Kosovo' een Joegoslavische aangelegenheid waar de buitenwereld geen belang bij heeft? Alsof Hitler geen probleem was wanneer hij alleen Duitse Joden had vermoord."
Ralph Peters, officier b.d., The New Yorker

„Het is in ook in ons belang dat de wereld zwakkeren helpt. Maar niemand kan naties redden die hun zelfverdediging niet kunnen mobiliseren. Zo zal niemand ons verdedigen als we onszelf niet verdedigen."
Benjamin Netanjahoe, president Israël, The Jerusalem Post

Anoniem surfen lukt ook op de Balkan niet

Surfen op het Internet zonder sporen achter te laten is aantrekkelijk, vooral in Joegoslavië. Maar gebruikers kunnen door lekken toch worden geïdentificeerd, zo heeft een Amerikaanse beveiligingsdeskundige vastgesteld.

Door onze redacteur
MARIE-JOSÉ KLAVER

AMSTERDAM, 14 APRIL. Anonieme webdiensten, bedrijven en instellingen die Internetgebruikers de mogelijkheid bieden anoniem te surfen zijn niet zo veilig als wordt gedacht. Door beveiligingslekken in deze diensten kunnen surfers toch geïdentificeerd worden.

Dit zegt de Amerikaanse beveiligingsdeskundige Richard M. Smith van Phar Lap Software. Smith, die een uitstekende reputatie geniet op het gebied van computer- en Internetbeveiliging, heeft lekken ontdekt in de vier bekendste anonieme webdiensten: Anonymizer, Onion Router, Lucent Personalized Web Assistant en AIX Privacy.

Anonieme webdiensten (ook wel *anonymizers* genoemd) verbergen privacygevoelige informatie over Internetgebruikers, zoals herkomst, e-mail adres en surfgeschiedenis. Zij worden veel gebruikt door activisten voor de rechten van de mens en dissidenten. Dagelijks maken tienduizenden Internetters gebruik van *anonymizers*. Via de grootste anonieme webdienst, Anonymizer, worden maandelijks 7,5 miljoen webpagina's opgevraagd.

Vanwege de oorlog in Joegoslavië, die wel de eerste Internetoorlog wordt genoemd, staan *anonymizers* nu sterk in de belangstelling. Ze stellen Internetgebruikers uit Joegoslavië in staat onopgemerkt door de autoriteiten, die strenge censuur op de media uitoefenen, websites over de hele wereld te bekijken met nieuws over de crisis rondom Kosovo.

De webdienst Anonymizer is een paar dagen geleden een speciaal privacyproject voor Kosovo begonnen. Kosovaren, Serviërs en andere geïnteresseerden kunnen via een extra snelle Internetverbinding een aantal websites over de oorlog in Joegoslavië bekijken en anoniem e-mail sturen naar bijvoorbeeld familie en persbureaus. Op elektronische discussielijsten is te zien dat er onder Kosovaren en Serviërs veel belangstelling is voor anoniem e-mailen en surfen. Ook Joegoslaven in veilige landen maken soms gebruik van anonieme Internetdiensten omdat ze bang zijn dat hun berichten tot sancties tegen achtergebleven familieleden kunnen leiden.

Smith adviseert gebruikers van Anonymizer en de andere diensten als zij echt anoniem willen blijven doeltreffende maatregelen te nemen. In hun browser moeten zij JavaScript, Java en ActiveX uitzetten. Deze toepassingen zijn volgens de beveiligingsdeskundige uit Cambrigde in Massachusetts verantwoordelijk voor de lekken.

• INTERNET: www.nrc.nl/Beveiliging

Doelen geraakt, maar niet verwoest

NAVO vraagt VS nog 300 vliegtuigen

BELGRADO, BRUSSEL, 14 APRIL. NAVO-opperbevelhebber Wesley Clark heeft de VS driehonderd extra vliegtuigen gevraagd voor de luchtacties tegen Joegoslavië. In Brussel maakt men zich zorgen over een mogelijke escalatie van het conflict, na een inval van Servische militairen in Albanië.

In Oslo werden gisteren de Amerikaanse en de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Albright en Ivanov, het eens over een aantal algemene principes, maar Rusland blijft zich verzetten tegen de NAVO-bombardementen en de legering van een NAVO-troepenmacht in Kosovo. In Brussel praten vandaag de EU-leiders en de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, over de crisis. Duitsland heeft bevestigd te werken aan een nieuw vredesplan.

De NAVO-luchtvloot voor de aanvallen op Joegoslavië bestaat nu uit 550 vliegtuigen, waarvan 250 gevechtsvliegtuigen. Generaal Clark vroeg gisteren de VS driehonderd toestellen erbij. Hij gaf gisteren toe dat bij de aanvalsmissies veel doelen wel zijn getroffen, maar niet zijn verwoest. Het Amerikaanse ministerie van Defensie kondigde aan het Congres om drie tot vier miljard dollar te zullen vragen ter financiering van de oorlog tegen Joegoslavië. De bondgenoten versterken hun militaire aanwezigheid op de Balkan met 1.800 Amerikaanse, 700 Franse en 700 Britse militairen.

Volgens Duitse en Amerikaanse media zoekt de NAVO in eigen

massale schendingen van de mensenrechten door Serviërs in de vorm van bloedbaden onder Albanezen, het gebruik van Albanezen als menselijk schild bij militaire doelen en systematische verkrachting van Albanese vrouwen. De BBC liet gisteren een slachtoffer van verkrachting aan het woord. Ze vertelde dat de Serviërs na een aanval op haar dorp bij Djakovica zeven vrouwen apart namen en verkrachtten. Vier van hen werden daarna gedood. De NAVO meldde de luchtfoto's te hebben die wijzen op massagraven in Kosovo.

Aan de grens tussen Kosovo en Albanië staken vijftig Servische infanteristen gisteren de grens over. Ze bezetten twee dorpen, staken er een in brand en vertrokken. De NAVO en de VS hebben laten weten de inval hoog op te nemen. Belgrado is de afgelopen weken beschuldigd van pogingen Macedonië en Albanië te destabiliseren door de verdrijving van honderdduizenden Kosovaren. Daarbij speelde de vrees mee dat Belgrado die pogingen kan ondersteunen door grensschendingen en provocaties door zijn strijdkrachten. De VS waarschuwden Belgrado gisteren de oorlog niet uit te breiden

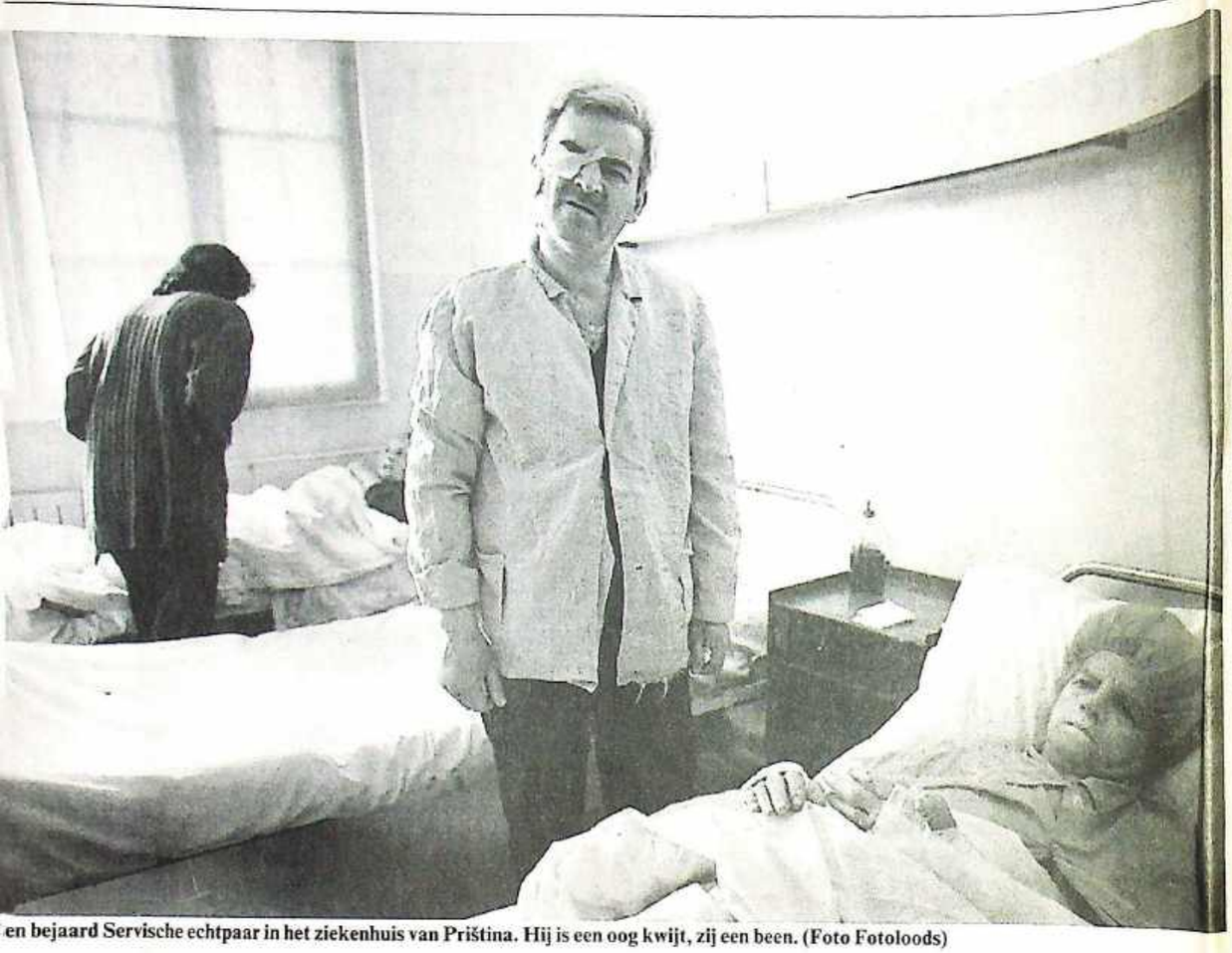

en bejaard Servische echtpaar in het ziekenhuis van Priština. Hij is een oog kwijt, zij een been. (Foto Fotoloods)

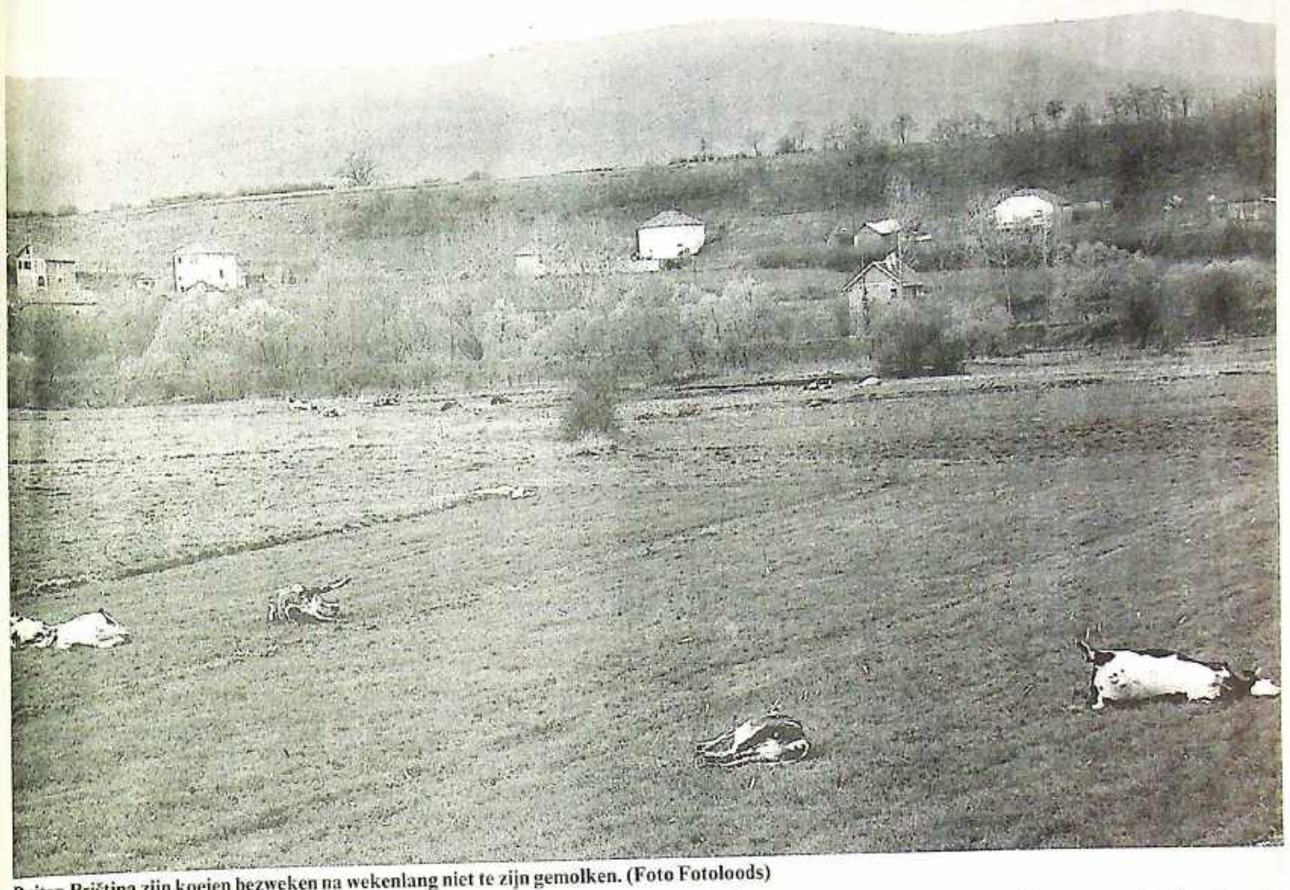

Buiten Priština zijn koeien bezweken na wekenlang niet te zijn gemolken. (Foto Fotoloods)

Sfeer wel beter na gesprek Oslo

Rusland en VS: geschillen blijven

SLO, BRUSSEL, 14 APRIL. Rusland en de VS verschillen ook na het gesprek van de ministers lbright en Ivanov in Oslo nog van mening over de crisis in Kosovo. Maar de sfeer tussen beie landen lijkt wel opgeklaard.

Brussel wordt de crisis vandaag sproken door de regeringsleirs van de EU en secretaris-generaal Kofi Annan van de VN. Daarkomt een nieuw Duits vredesn ter sprake.

Het gesprek tussen de ministers n Buitenlandse Zaken Albright Ivanov, gisteren in een hotel in lo, was het eerste op dit niveau sen beide landen sinds de VO-acties op 24 maart begonn. In drie uur praten werden de isters het wel eens over enkele cipiële zaken: er moet een eind en aan het geweld in Kosovo.

moeten spelen bij elke „internationale [militaire] aanwezigheid" in Kosovo. Bovendien moet Belgrado ermee instemmen. Het overleg noemde hij „een stap voorwaarts, hoewel niet zo'n grote als we hadden gehoopt".

Albright zei dat „de kloof" tussen Washington en Moskou smaller was geworden. „We hebben enige voortgang bereikt. De Amerikaans-Russische relatie is gevestigd op onze vele gemeenschappelijke belangen en doelen die we delen." Diplomaten concludeerden dat het gesprek de sfeer tussen de

met Rusland samenwerking wil op ieder gebied. Die samenwerking heeft volgens hem nu al een hoge kwaliteit bereikt. Hij zei over de Kosovo-crisis nauwe contacten te onderhouden met premier Primakov en met president Jeltsin.

Jeltsin benoemde vandaag oud-premier Viktor Tsjernomyrdin tot zijn gezant in enig overleg over Kosovo. Zijn minister van Defensie, Sergejev, dreigde gisteren uit protest tegen de NAVO-luchtacties de Russische eenheden uit SFOR, de vredesmacht in Bosnië, terug te trekken en marineschepen naar de

Duitsland legt vandaag een vredesplan voor Kosovo op tafel. Het voorziet in een VN-vredesmacht in Kosovo en in nauwe samenwerking met Rusland.

Door onze correspondent
MICHÈLE DE WAARD

BERLIJN, 14 APRIL. Joschka Fischer, de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, heeft vandaag een vredesplan inzake Kosovo voorgesteld. Het zes-stappen-plan voorziet in een nauwe betrokkenheid van Rusland en de VN bij een vredesregeling.

Liefst deze week nog moet een bijeenkomst worden gehouden van de acht belangrijkste industrielanden G-8 (VS, Japan, Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Canada, Italië, Rusland) over het vredesplan. Kern van het Duitse vredesvoorstel is dat de Joegoslavische president Milošević zijn troepen uit Kosovo terugtrekt en het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK zijn acties staakt, er een tijdelijke wapenstilstand van 24 uur komt en onder leiding van een VN-vredesmacht de vluchtelingen naar Kosovo terugkeren.

Het Duitse plan bestaat uit de volgende stappen:

Fischer presenteert Duits vredesplan

een begin met de terugtrekking van „alle militaire, politie- en paramilitaire krachten uit Kosovo". Tegelijkertijd moet het UÇK zijn tegenaanvallen staken. Intussen wordt een internationale VN-vredesmacht samengesteld, die de aftocht van de Serviërs en vrede in

'NAVO staakt acties tijdens aftocht Serviërs'

Kosovo moet garanderen.

- Het vredesvoorstel dient zo snel mogelijk door de Veiligheidsraad van de VN, liefst dezelfde dag nog, te worden geautoriseerd.
- Zodra Belgrado met de aftocht begint, staakt de NAVO haar luchtaanvallen voor 24 uur. Het UÇK mag zijn stellingen niet verlaten, zolang nog geen internationale vredesmacht in Kosovo is aangekomen. Is het de Serviërs ernst met het vertrek van de militairen uit Kosovo, dan wordt de wapenstilstand verlengd, totdat de terugtrekking is voltooid en duurzaam van luchtaanvallen wordt afgezien. Voordat de internationale vredesmacht er is, komen parallel aan de aftocht van Joegoslavische troepen, 'vooruitgeschoven krachten' van de landen, die de VN-vredesmacht gaan vormen, in Kosovo.
- Parallel hieraan moet de veiligheid in en buiten Kosovo militair worden ondersteund door de NAVO-luchtmacht en NAVO-grondtroepen.
- Zodra het vredesakkoord door een VN-resolutie is bekrachtigd, moeten internationale hulporganisaties hun werk in Kosovo oppakken.
- Gelijktijdig met de aftocht van Joegoslavische troepen, kan de terugkeer van vluchtelingen naar Kosovo beginnen. De Veiligheidsraad autoriseert een overgangsregeling tot een definitieve politieke regeling voor de Balkan is overeengekomen.

Het vredesplan dat Fischer vandaag in Brussel heeft gepresenteerd, is het gevolg van intensieve diplomatieke bemoeiingen van zowel regeringspartijen (SPD en Groenen) als de oppositie (CDU/-

'Vredesmacht VN met medewerking van Rusland'

CSU) om Amerika, de EU-landen, Rusland en de Verenigde Naties op één lijn te krijgen voor een vredesregeling.

Hoewel de regering van bondskanselier Gerhard Schröder (SPD) zich van meet af aan loyaal tegenover de NAVO toonde en direct bereid was aan de luchtaanvallen mee te doen, wordt in Duitsland in toenemende mate gevreesd voor een isolement van Rusland naarmate de crisis escaleert. Fischer, zijn staatssecretaris Wolfgang Ischinger, onderminister Günter Verheugen, de Beierse CSU-premier Edmund Stoiber en CDU-buitenland-expert Karl Lamers zijn de afgelopen weken naar Moskou gereisd, niet alleen om Rusland bij een vredesregeling, maar ook bij een internationaal plan voor duurzame vrede op de Balkan te betrekken.

Al sinds de *Ostpolitik* van oud-SPD-kanselier Willy Brandt vormt de toenadering tot de toenmalige Sovjet-Unie, naast de *Westbindung*, een hoeksteen van de Duitse buitenlandse politiek. Zeker als huidig EU-voorzitter benut Bonn zijn vriendschappelijke betrekkingen met Moskou optimaal om vrede op de Balkan te bereiken.

Ook het feit dat de NAVO-actie niet de goedkeuring heeft van de Veiligheidsraad zit de Duitsers niet lekker.

Bovendien is de rood-groene regering helemaal niet zeker van instemming van de Bondsdag voor het geval Duitsland samen met de NAVO grondtroepen in Kosovo wil inzetten. Daarom zet Bonn op Kofi Annan, secretaris-generaal van de VN. Hij is de „beste kaart" om tot een vredesregeling te komen.

sovo terugtrekken, de vluchtelingen moeten terugkeren en humanitaire organisaties moeten toegang krijgen tot Kosovo.

Maar de ministers bleven van mening verschillen over twee hoofdpunten. „Rusland blijft tegen de NAVO-campagne", zo zei Ivanov na afloop. Hij noemde het NAVO-geweld „een doodlopende weg".

Ivanov zei dat de VN een rol de felle Russische uithalen van vorige week. Toen voerde president Jeltsin het scenario van een dreigende Europese oorlog en zelfs een Derde Wereldoorlog op bij zijn kritiek op de NAVO-acties.

De Duitse bondskanselier, Schröder, zei vanmorgen in het Europees Parlement dat hij ervan overtuigd is dat Rusland wil optreden als een stabiliserende factor in Europa. Hij verzekerde dat de EU

De Joegoslavische vice-premier Vuk Drašković zei gisteren dat „het uur van het compromis" is aangebroken. Volgens hem heeft het Westen twee eisen aan Belgrado ingetrokken, namelijk dat het moet instemmen met een NAVO-troepenmacht in Kosovo en dat Kosovo een „derde republiek" binnen Joegoslavië moet worden, naast Servië en Montenegro. (AFP, Reuters, AP)

Inval Serviërs was strafactie

Servische troepen staken gisteren de grens met Albanië over en bezetten een dorp. Tirana en de NAVO reageerden bezorgd.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 14 APRIL. Even heerste gisteren de vrees voor een nieuwe fase in de oorlog om Kosovo, die van de escalatie naar het buitenland: vijftig Servische infanteristen staken de grens met Albanië over, bezetten twee gehuchten en staken er een in brand. „Servië wil ons de oorlog binnenzuigen", concludeerde Tirana direct.

De vrees had zo zijn redenen. De Joegoslavische president, Milošević, heeft de afgelopen weken honderdduizenden Kosovaren op de vlucht gejaagd, de grenzen met Albanië, Macedonië en Montenegro over. Zijn eerste doel was zonder twijfel de 'etnische schoonmaak' van Kosovo, een plan dat al enkele maanden in zijn la heeft gelegen („We kunnen Kosovo binnen één week leegmaken", pochte hij begin maart tegenover de Duitse minister Joschka Fischer, die later heftig betreurde hem niet serieuzer te hebben genomen). Maar duidelijk is dat Milošević de destabilisatie van de buurlanden door die zee van vluchtelingen op de koop toe heeft genomen of zelfs – wat waarschijnlijker is – als bijkomend voordeel heeft gezien.

De inval van de Servische infanteristen in de twee gehuchten in het noordoosten van Albanië versterkte gisteren even het vermoeden dat de verwachte escalatie en internationalisering van de oorlog was begonnen. Maar het is nog niet zover: de Serviërs trokken zich na enkele uren terug. En het is ook niet waarschijnlijk dat Milošević, als hij op die escalatie uit is, in Albanië begint. Niet omdat het Albanese leger zoveel voorstelt, want de omvang van dat leger is na de golf van anarchie twee jaar geleden teruggebracht van 70.000 tot 10.000 man, en ze zijn nog slecht bewapend ook, met stokoude tanks en nog stokoudere vliegtuigen: geen partij voor de Servische en Joegoslavische troepen.

Als Belgrado wil escaleren, dan in Macedonië

Maar het bergachtige terrein in dit deel van Albanië leent zich slecht voor oorlog. Bovendien zijn de troepen van Milošević door de NAVO-aanvallen te zeer verzwakt voor een grote invasie.

Het is veel waarschijnlijker dat Milošević zo'n op destabilisatie gerichte escalatie in Macedonië zou beginnen. Niet met een grote inval, maar met stoken, prikacties, provocaties en schermutselingen. Macedonië is een staat op drijfzand. De regering, een coalitie van Macedonische en Albanese nationalisten, is door de toevloed van meer dan 120.000 Albanese vluchtelingen ernstig verdeeld en verzwakt. De Macedonische meerderheid is geradicaliseerd uit vrees voor een door de vele Albanese vluchtelingen in haar nadeel verschuivend etnisch evenwicht. De Albanese minderheid radicaliseert van de weeromstuit mee. Skopje reageert paniekerig en star en dumpt in *Nacht und Nebel*-acties vluchtelingen over de Albanese grens of zet ze tegen hun wil op vliegtuigen naar elders. Het wil de vluchtelingen kwijt, zo snel mogelijk. En dat zet kwaad bloed bij de grote Albanese minderheid. Als Milošević het conflict wil laten escaleren, leent het Macedonische kruitvat zich daar veel beter voor dan het althans politiek redelijk stabiele Albanië.

Ook het door zijn felste binnenlandse criticus, Milo Djukanović, geregeerde Montenegro, de zusterrepubliek van Servië, komt eerder in aanmerking dan Albanië. De combinatie van tienduizenden vluchtelingen uit Kosovo en NAVO-bombardementen op doelen van het federale leger verhoogt de interne onrust in Montenegro en verzwakt de positie van de pro-Westerse Djukanović dermate dat men er serieus rekening houdt met een coup ten gunste van Milošević.

Al met al ligt het voor de hand dat de Servische inval in Albanië geen deel uitmaakt van een geplande escalatie van de oorlog naar het buitenland, maar eerder een strafactie was voor de openlijke steun van Albanië voor het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK, dat in het noordoosten van Albanië bases en opleidingskampen heeft en vanuit dat noordoosten Kosovo binnendringt.

Paasfeest en oorlog. In Kosovo was het afgelopen zondag, de dag waarop de orthodoxe christenen volgens de Juliaanse kalender de Opstanding vieren, een bijna logische combinatie.
Bij een NAVO-bombardement werd niet alleen het postkantoor van Priština vernietigd maar ook huizen in de omgeving. Servische jongetjes uit de stad gingen de volgende ochtend met de nationale vlag de straat op, drie vingers in de lucht om de Servische onverschrokkenheid te symboliseren.
In het ziekenhuis elders in de hoofdstad van Kosovo werden tegelijkertijd de gewonden van het bombardement verzorgd, onder wie een ouder Servisch echtpaar: hij is zijn oog verloren, zij een been kwijtgeraakt.
Vijftig kilometer buiten Priština zijn de Albanese dorpen ondertussen verlaten. De bewoners zijn gevlucht of verdreven. De koeien zijn, na weken lang niet gemolken te zijn, bezweken. (Foto Fotoloods)

Clark: 'Het gaat langzaam'

De NAVO-luchtacties hebben in Joegoslavië veel schade aangericht. Toch vroeg opperbevelhebber Clark gisteren om een aanzienlijke uitbreiding van de luchtvloot.

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 14 APRIL. De NAVO heeft in drie weken van bombardementen grote schade toegebracht aan de Joegoslavische strijdkrachten. Maar de bereidheid van de Joegoslavische president, Milošević, om schade te incasseren is „zeer hoog".

Dat zei gisteren de opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten in Europa, generaal Wesley Clark, tegen de pers. Clark vroeg gisteren de NAVO-landen meer dan driehonderd extra vliegtuigen voor de luchtactie tegen Joegoslavië. „Het gaat langzaam maar het is wel effectief", zei Clark. De Joegoslavische luchtafweer is beschadigd, maar niet uitgeschakeld. De schade aan de luchtafweer kan volgens de generaal weer worden hersteld. Hij sprak van een wedloop tussen „vernietigen en repareren". Van de brandstofopslagplaatsen is 70 procent vernietigd, maar Clark gaf toe dat er nog steeds olie wordt geïmporteerd. Het uitschakelen van troepen en voertuigen vanuit de lucht is moeilijk, zei Clark.

Als beperkende factoren van de luchtactie tot nu toe noemde Clark het weer en het feit dat bijkomende schade aan burgerdoelen zo veel mogelijk wordt voorkomen. Meer dan de helft van de geplande aanvallen moest worden afgelast wegens slecht weer. De afgelopen drie weken hebben NAVO-vliegtuigen 5.924 vluchten gemaakt, waarvan 1.687 leidden tot aanvallen.

De VS hebben het afgelopen weekeinde al 80 extra vliegtuigen toegezegd. Toen de actie begon, op 24 maart, waren vierhonderd vliegtuigen paraat, inmiddels zijn dat 550, waarvan 250 gevechtsvliegtuigen. Met de nieuwe aanvraag zou het totaal boven de duizend uitkomen. Betekent dit dat de actie moeilijker is dan verwacht, werd Clark gevraagd. Hij antwoordde dat de luchtactie niet begonnen was met een militair eindoel. „We hoopten dat Milošević zou inzien dat de NAVO het serieus meent." Maar altijd al was voorzien in een steeds grootschaliger actie. „Het wordt zo lang en moeilijk als president Milošević het maakt." Voedseldroppings voor de 260.000 ontheemden in Kosovo, zoals Groot-Brittannië heeft gesuggereerd, zouden volgens Clark zeer moeilijk zijn. Het zou zestig tot honderd vluchten per dag vergen van relatief trage vliegtuigen die veel risico zouden lopen om door het Joegoslavische luchtafweergeschut te worden geraakt.

Aan de hand van kaarten met getallen over troepensterktes legde Clark uit dat Milošević al op 23 december vorig jaar niet meer voldeed aan de eisen inzake troepenterugtrekking waarmee hij op 13 oktober onder bedreiging van luchtaanvallen had ingestemd. Daarna heeft Milošević zijn troepensterkte in Kosovo enkel uitgebreid.

Clark excuseerde zich uitgebreid voor de luchtaanval eerder deze week op een spoorbrug in het zuiden van Servië, waarbij een trein werd geraakt en tien mensen omkwamen. Aan de hand van filmbeelden liet hij zien dat de piloot gefixeerd was op het midden van de brug, toen plots de trein van links kwam en werd geraakt. Vervolgens wilde de piloot toch zijn werk afmaken, maar door de rook zag hij niet dat de trein een eind was doorgeschoven en raakte hij deze voor de tweede keer.

Vredesmacht in de maak

13-4-99

NAVO praat over diplomatiek offensief

Door onze correspondent Frans Boogaard

BRUSSEL - De internationale troepenmacht die in Kosovo moet toezien op de naleving van een vredesakkoord, komt misschien al in actie vóór zo'n akkoord er is. Ook hoeft deze troepenmacht niet langer per se onder leiding van de NAVO te staan.

Na afloop van de eerste NAVO-ministerraad sinds het begin van de luchtacties boven Joegoslavië, nu bijna drie weken geleden, zei secretaris-generaal Solana dat de troepen die moeten instaan voor een veilige terugkeer van de vluchtelingen, 'zo snel mogelijk' naar Kosovo moeten.

Die haast vloeit voort uit grote zorg over het lot van de zeker 260.000 ontheemden in Kosovo, die volgens Solana van honger en uitputting dreigen te sterven. De Amerikaanse minister Albright zei dat zeker 700.000 etnische Albanezen grote risico's lopen. De NAVO overweegt op voorstel van de Britse minister Cook voedseldroppings. De militaire leiding van het bondgenootschap moet de komende dagen uitzoeken of zulke droppings mogelijk zijn zonder dat ze in handen vallen van de Joegoslavische strijdkrachten en militaire politie. De NAVO stelt hoe dan ook de Joegoslavische president Milosevic verantwoordelijk voor het lot van de ontheemden. „Als deze mensen sterven, is dat de verantwoordelijkheid van de Serviërs", aldus Albright. Solana: „Wij zullen de onmenselijke daden van Milosevic en zijn commandanten niet vergeten."

De NAVO besloot gisteren haar luchtacties onverminderd voort te zetten. „Milosevic zal verliezen en hij wéét dat hij verliest", aldus Solana. Tegelijkertijd wil de NAVO samen met de Russen de diplomatieke druk op Belgrado opvoeren.

Albright ontmoet vandaag haar Russische ambtgenoot Ivanov. Om haar gesprekken meer kans te geven, liet de NAVO gisteren op Duits en Frans voorstel formeel in het midden wie de internationale troepenmacht voor Kosovo mag leiden. VN-secretaris-generaal Annan, is morgen aanwezig bij een speciale top van Europese regeringsleiders en staatshoofden in Brussel. De EU-top gaat deels over Kosovo.

Op pagina 11
NAVO doet concessie aan de Russen en Milosevic

Op pagina 13
Commentaar

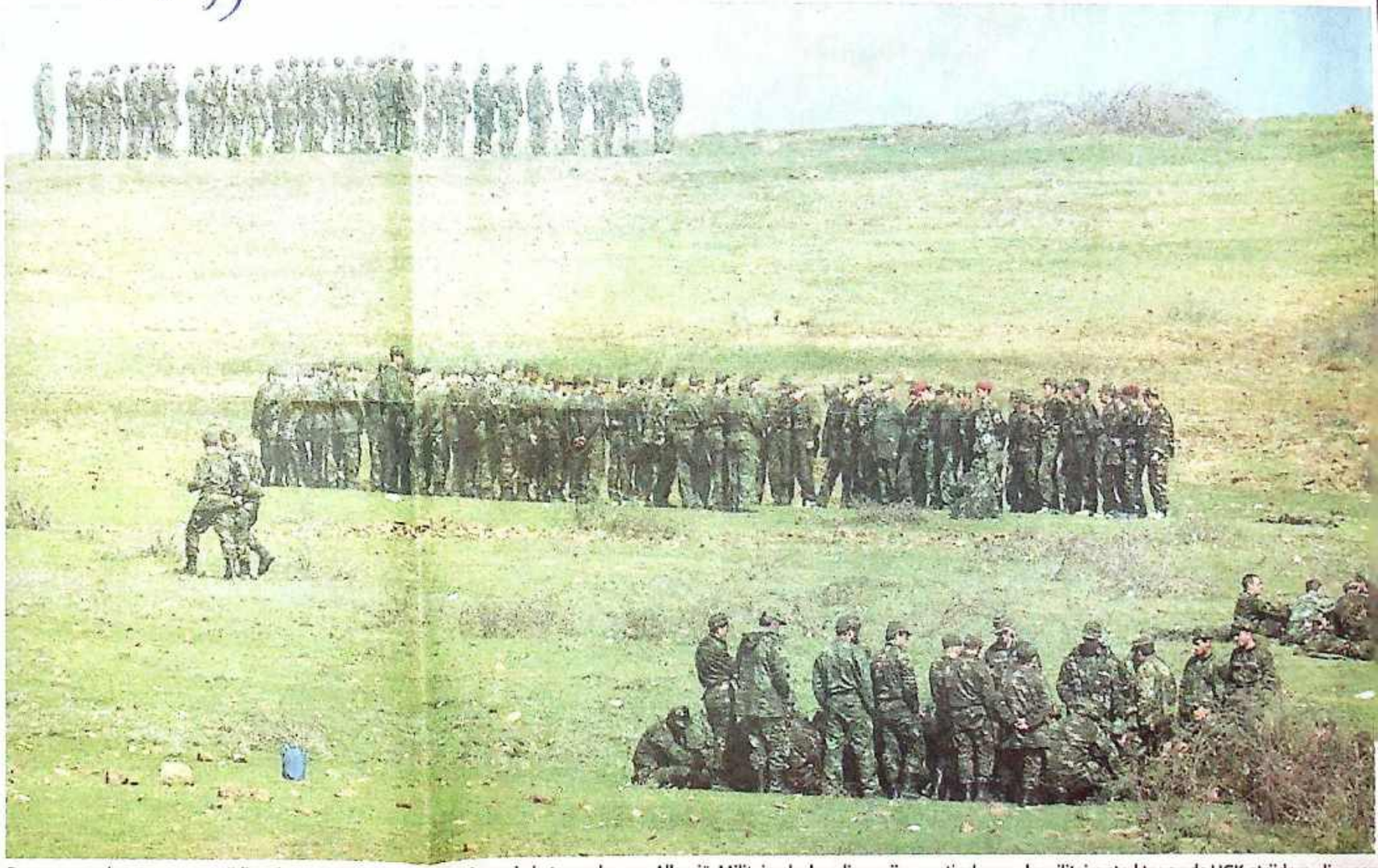

Recruten van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) oefenen in een kamp in het noorden van Albanië. Militaire deskundigen zijn sceptisch over de militaire sterkte van de UCK-strijders, die geen partij zijn voor de goed opgeleide en met moderne techniek uitgeruste soldaten van het Joegoslavische leger in Kosovo. Het UCK recruteert jongeren vanaf 16 jaar. *Foto Jerome Delay/AP*

Albanië in oog van Kosovo-orkaan

door Jan-Kees Emmer

TIRANA, dinsdag

De Albanese bevolking wordt zich met de dag meer bewust van een dreigend conflict met Servië nu het land zich onvoorwaardelijk achter de Albanese Kosovaren en de NAVO-bombardementen heeft gesteld.

De Serviërs laten merken dat het ze niet zint dat Albanië openlijk steun verleent aan het Kosovaarse bevrijdingsleger UCK en gastvrijheid verleent aan de NAVO-troepen en -vliegtuigen. Aan de grens tussen Kosovo en Albanië heeft dit al geleid tot schermutselingen met Servische troepen die in hun jacht op Kosovaarse guerrillastrijders doordrongen op Albanees grondgebied.

Gezoem

Maar ook in de hoofdstad Tirana is de oorlog dichterbij dan in de meeste andere buurlanden van Servië. Zodra de zon ondergaat, hoor je het gezoem van de NAVO-vliegtuigen op weg naar doelen in Servië en Kosovo. Albanië heeft het gehele luchtruim ter beschikking gesteld aan het bondgenootschap. Ook het vliegveld van Tirana is in handen van de NAVO. Officieel om de hulp aan de vluchtelingen te coördineren...

„De dreiging is groot. We moeten snel hulp hebben van de NAVO, want alleen kunnen we het Servische leger niet aan", schreef de belangrijke Albanese politicus Arian Starova gisteren in de krant Shekulli, die gratis in de vluchtelingenkampen wordt uitgedeeld.

De voormalige minister voorziet een treffen tussen Albanië en Servië. „En dat is gevaarlijk voor het voortbestaan van ons land. We moeten daarom de NAVO zoveel mogelijk gastvrijheid verlenen, zodat ze ons kunnen beschermen."

En iedere Albanees lijkt het met Starova eens te zijn. „We kunnen het niet in ons eentje aan", zegt Arben Gugushka. Hij is directeur van het grootste zwembadencomplex van Albanië aan de rand van Tirana. In plaats van zonnebadende zwemmers waakt hij de komende maanden over 2300 vluchtelingen uit Kosovo die op de terreinen van zijn zwembad worden opgevangen.

Het kamp in het zwembad wordt uitsluitend bevolkt door kinderen, vrouwen en bejaarden. „Jonge mannen zijn er niet meer. De mannen die er waren, zijn inmiddels gerekruteerd door het UCK, dat bijna iedere dag in het kamp komt kijken. Iedereen die kan vechten, wordt door hen overgehaald zich aan te sluiten", vertelt de zwembaddirecteur, die het UCK daarbij geen strobreed in de weg legt.

Daarbij heeft Gugushka, ooit een prominent Albanees kogelstoter, iets dat je aan zijn lichaamsbouw nog kunt afzien, wel andere zorgen. „Iedere dag moeten de mensen hier weer eten, en het is steeds weer een groot probleem al dat voedsel bij elkaar te schrapen."

Want ondanks de enorme hoeveelheid hulp die momenteel het land binnenkomt, is de situatie nog steeds niet onder controle. Dat zie je in Tirana maar al te goed. Voor de officiële kampen zitten mensen te bedelen om voedsel en geld. Ze kunnen de opvangcentra niet binnen omdat die vol zitten. „Pas als er weer mensen doorgestroomd zijn naar andere plekken, laten we weer nieuwe vluchtelingen toe", zegt de machteloze Gugushka.

Spoorloos

En ook onder de Kosovaren die wél een vaste opvangplek hebben bemachtigd, is het leed nog lang niet geleden. Velen missen familie en vrienden en weten niet of die nog in leven zijn. Zo worden we aangeklampt door Faik Arive. „Weten jullie waar mijn vrouw en kinderen zijn?" vraagt hij ons. Arive was met hen naar Macedonië gevlucht. „Daar ben ik hen een week geleden in het gedrang kwijtgeraakt en sindsdien zijn ze spoorloos."

Als we hem een lift aanbieden naar het kantoor van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen Unhcr, barst hij in snikken uit. „In Macedonië dachten we veilig te zijn en nu ben ik ze alsnog kwijt."

Zo staat het dagelijks leven in Albanië momenteel volledig in het teken van de vluchtelingencrisis en het dreigende conflict met Servië.

„En dat blijft nog wel een tijdje zo. Ik was vanmiddag op het vliegveld en zag dat de NAVO-troepen die het beschermen, druk bezig zijn om zich in te graven. Één ding werd mij toen duidelijk: die zijn hier niet zomaar weg", zegt een Albanese taxichauffeur.

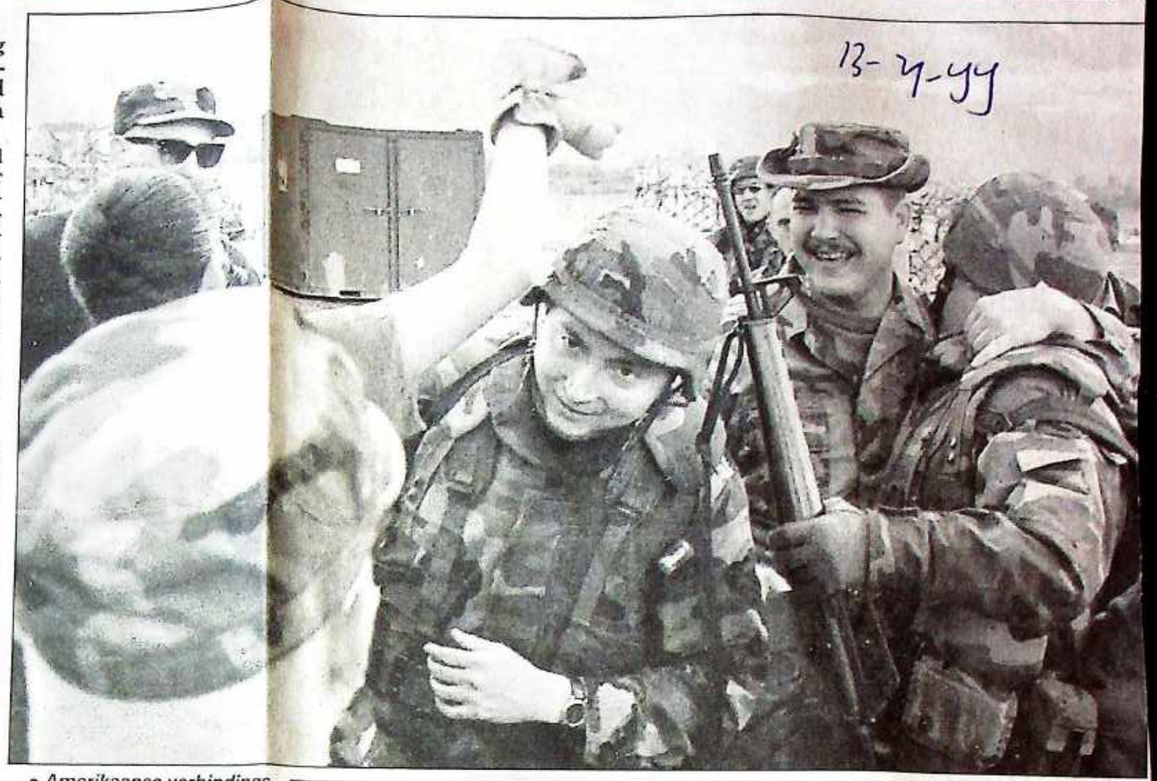

• Amerikaanse verbindingstroepen uit Duitsland worden door hun collega's van de luchtmacht hartelijk begroet bij hun aankomst in Tirana. de luchthaven van de Albanese hoofdstad is veranderd in een geallieerde veste, ook al hebben de arriverende grondtroepen een vredelievende taak gekregen.

FOTO: AP

Machteloos medelijden in Kroatië

door Bertjan ter Braak

DUBROVNIK, dinsdag

Bij het bloedig uiteenspatten vanaf 1991 van wat eens Joegoslavië was, kwamen tot voor kort drie partijen voor: de Serviërs, de Bosnische moslims en de Kroaten. Sinds Milosevic zijn acties in Kosovo is begonnen en de NAVO daar met acties op heeft gereageerd, zijn ook de Albanezen met onuitwisbare tv-beelden de westerse huiskamers binnengedrongen.

„Wij hebben een groot medelijden met de Kosovaren. Wat zij doormaken, de gesel van Slobodan Milosevic, dat hebben wij immers ook over ons heen gehad", zegt Milan Peric, geboren en getogen in Dubrovnik. „Maar het is niet onze oorlog. Wij zijn op geen enkele manier deel van het conflict."

In Cavtat, iets zuidelijker nog dan Dubrovnik, is de rust onwerkelijk. De toeristen blijven in drommen weg uit de paradijselijke omgeving. „Weten de mensen dan niet dat er hier helemaal geen oorlog is?" verzucht Sonja Glavinic, manager van een hotel.

Bitter is men wel dat het westen nu pas zo hard ingrijpt tegen Milosevic. „Die man is alleen maar uit geweest op zijn eigen macht. Zelfs na zijn operaties in Kroatië en Bosnië werd hij in Dayton (waar in november 1995 het vredesakkoord voor ex-Joegoslavië werd gesloten) door velen in het Westen nog als een van de architecten van dat akkoord geprezen", zegt Stanka Kraljevic op het vredige eiland Korcula.

„Hier in de stad loopt een man rond die een veel diepere stem heeft dan vroeger, want ze hebben hem in het concentratiekamp gedwongen elke avond, weer of geen weer, urenlang naar de maan te blaffen, alsof hij een hond was. Zo heeft iedere Kroaat zijn bittere herinneringen en zijn omgekomen familieleden of vrienden."

Kroatië, zegt zij, heeft nog genoeg van zijn eigen verleden te verstouwen. „Velen kunnen de televisiebeelden uit Kosovo, Macedonië en Albanië niet zien. Ik moet toegeven dat ik zelf ook de knop omdraai. Maar ik volg de toestand wel op de radio", besluit mevrouw Kraljevic. 's Nachts grommen de NAVO-vliegtuigen hoog boven Korcula.

• Franjo Tudjman ...juiste man?...

Hoewel vrijwel elk gesprek uiteindelijk weer op Milosevic en Kosovo terechtkomt en hoe schrijnend de beelden van de vluchtelingen ook zijn, de Kroaten worden nog dagelijks aan hun eigen oorlog herinnerd met wrange gedenktekens. Wie van Split via Knin naar Zagreb rijdt, kan er niet omheen.

Grafstenen met plastic bloemen langs de kant van de weg. Kerkhoven vol kersverse gedenkstenen, omdat zelfs de begraafplaatsen vernield werden. Geraamtes van kerken, van huizen en winkels. Een enkele Cyrillische tekst herinnert eraan dat ook de Kroatische Serviërs hier flink te lijden hebben gehad. Vluchtelingen uit het kapot geschoten Vukovar in het verre Oost-Slavonië wonen nog steeds in opvanghuizen aan de kust.

„En dan moet je bedenken dat onze economische situatie evenmin erg rooskleurig is", legt Sasha, een inwoner van Split, uit. „Het toerisme wil nog steeds niet van de grond komen, maar de regering doet er ook te weinig aan. Misschien was Franjo Tudjman de juiste man om Kroatië naar de onafhankelijkheid te leiden, maar zijn HDZ-partij heeft zo langzaamaan wel erg veel negatieve dingen op haar conto. Miljoenen zijn er verdwenen, die ons land hard nodig heeft."

En het Westen? „Ach, het Westen", verzucht hij, „is niet echt geïnteresseerd. Als jullie dat waren, hielpen jullie ons er weer bovenop te komen. Jullie mensen weten vaak niet eens waar Kroatië ligt. Ik hoor wel eens van Britten of Duitsers of Nederlanders dat ze wel in Split of Dubrovnik zijn geweest, maar nog nooit in Kroatië.

En laatst zag ik toevallig via de satelliet een Nederlandse weersverwachting op tv. Dan heeft zo'n man het toch weer over het voormalige Joegoslavië als hij een wolkenveld boven ons land aanwijst. Nee mijnheer, ons land heet Kroatië en wij zijn onafhankelijk, dat zou u moeten weten. Als wij op Indonesië wijzen, zeggen wij ook niet 'de voormalige Nederlandse kolonie'!"

Algemeen Dagblad

ONAFHANKELIJK

Campagnes en hun effecten

OPNIEUW komt er een campagne tegen alcoholgebruik onder jongeren. De overheid tast diep in de buidel om jeugdige afnemers, maar ook hun leveranciers er op te wijzen dat zij ten minste zestien (voor licht alcoholhoudende producten) of achttien (voor gedestilleerd) jaar moeten zijn om drank te mogen kopen. Aan die norm wordt andermaal ruim bekendheid gegeven, omdat er op grote schaal de hand mee wordt gelicht.

De overheid heeft een goede reden toe te zien op naleving van de regels die zij stelt. Als zij zichzelf al niet serieus zou nemen, wie zou het dan wel doen? En drankverkopers behoren hun verantwoordelijkheid te nemen. Tegelijk zit er ook een onbevredigend element in al weer zo'n campagne, omdat daarmee duidelijk wordt hoe gering het effect van deze pogingen tot gedragsbeïnvloeding is. Zou dat aanleiding moeten zijn ze dan maar achterwege te laten? Nee, dat niet, want alcohol blijft onder jongeren voor grote risico's zorgen, in het verkeer en in de uitgaanscentra, zoals fatale voorvallen helaas regelmatig laten zien. Maar de organisatoren en bedenkers van zulke campagnes moeten zich er wel van bewust zijn dat het bereik van hun boodschap beperkt is. Betutteling en betweterij helpen in elk geval niet. Uiteindelijk zullen resultaten er pas komen als de opvattingen over buitensporig alcoholgebruik in de samenleving zich aanpassen. Daarbij spelen geboden en verboden een minder indringende rol dan een herhaald be-

Strijd tegen zinloos geweld begint op school

Door drs. Jan Sintnicolaas
Onderwijssocioloog

TIJDENS een avondje stappen voelt driekwart van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar zich onveilig op straat, blijkt uit recent onderzoek in opdracht van het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ).

Alcohol is de grootste boosdoener. Jongeren gaan gemiddeld een of twee keer per week uit en een kwart van hen is regelmatig dronken of aangeschoten. Van de ondervraagde jongeren doet 43 procent aan 'indrinken', het voorafthuis nuttigen van een paar glazen alcohol om in de stemming te komen. Ruim eenderde drinkt dan per avond meer dan tien glazen en één op de tien meer dan 21 glazen. Volgens het NIGZ ontstaat agressie op plaatsen waar in korte tijd veel kan worden gedronken. Er zou een relatie bestaan tussen overmatig drinken en prijsacties, zoals tijdens zogenaamde *happy hours*. Om straatgeweld te beteugelen zou daar iets aan moeten worden gedaan.

Geweld op straat en een gevoel van onveiligheid is van alle tijden. Steeds vaker echter raken jongeren bij geweld betrokken. Ook op scholen neemt het gevoel van onveiligheid toe. Een op de drie Rotterdamse scholieren loopt met een wapen op zak, blijkt uit GGD-onderzoek. Voor het onderzoek werden vijfduizend derdeklassers op 33 Rotterdamse scholen ondervraagd. Van de ondervraagde leerlingen uit het voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) gaf veertig procent aan gewapend te zijn. Bij vwo'ers was dat negentien procent. Meestal gaat het om zakmessen, vlindermessen en stiletto's. Het bezit van vuurwapens komt sporadisch voor.

In Rotterdam mogen docenten van middelbare scholen leerlingen fouilleren op het bezit van wapens. Dat hebben politie, justitie en de gemeente Rotterdam besloten. Ook in andere grote steden van Nederland voelen scholieren zich op school niet altijd veilig. „Als de bel gaat en de school is uit, ben ik hier meteen weg. Ik voel me niet veilig", aldus een leerlinge van een school in Utrecht. „Binnenkort krijg ik traangas van mijn ouders, Als je een wapen hebt, moet je het ook gebruiken als je in moeilijkheden zit." Op haar school zou ongeveer 25 procent van de leerlingen met een wapen rondlopen.

In Amsterdam is de situatie niet veel beter. Uit onderzoek op twaalf middelbare scholen in Amsterdam-Oost en -West blijkt dat eenderde van de leerlingen en één op de vijf docenten in een jaar tijd slachtoffer is geweest van delicten als slaan, schoppen, seksuele misdragingen, afpersing of mishandeling met een wapen.

Waar komt al dat geweld vandaan en wat is er tegen te doen? Zeker is dat de leerling is veranderd en dat de school onvoldoende is meegegroeid met die verandering. De gewijzigde thuissituatie speelt een belangrijke rol. Seks, geweld, armoede en dood zijn er niet langer taboe. Bepaalden volwassenen ooit welke invloeden de kinderen mochten ondergaan, die tijd is voorbij! Na de jaren vijftig is de maatschappij zo snel veranderd dat ouderen op grond van leeftijd en positie onmogelijk nog kunnen pretenderen te weten wat goed voor hun kinderen is. Integendeel, veelal zijn jongeren veel meer vertrouwd met de nieuwste ontwikkelingen in de samenleving dan hun opvoeders. Ook de emancipatie van de vrouw en de erosie van religie en ideologie hebben gevolgen gehad voor de opvoeding binnen het gezin. Steeds vaker gaan gezinsleden hun eigen weg. Beperkingen en restricties, bijvoorbeeld op seksueel gebied, vallen weg of worden minder dwingend. Over alles en iedereen moet worden onderhandeld.

Camera's en politie geven leerlingen gevoel van veiligheid niet terug

Socialisatie en integratie vinden meer dan voorheen buiten het gezin plaats. Ook de school heeft hier een taak. Onder druk van toenemend materialisme en individualisme kwam het politieke debat op gang over de pedagogische opdracht van de school. De toenmalige minister Ritzen (Onderwijs) pleitte ervoor meer aandacht te besteden aan zaken als respect, rechtvaardigheid, eerlijkheid, verantwoordelijkheidsbesef, gemeenschapszin, solidariteit en tolerantie. Je hoeft de krant maar op te slaan of de televisie aan te zetten om te zien hoe actueel het idee van Ritzen nog is.

Respect voor andersdenkenden is vaak ver te zoeken. Gemeenschapszin laat te wensen over. Verantwoordelijkheidsbesef heeft veelal plaatsgemaakt voor eigen belang. Om over eerlijkheid maar te zwijgen. Het aantal mensen dat zich door overheid en particulieren onrechtvaardig behandeld voelt, neemt toe. Blijven over solidariteit en tolerantie, waarvan deskundigen zeggen dat deze gevoelens, voor zover aanwezig, flinterdun zijn.

Jammer is dat scholen de middelen zijn onthouden de ideeën van Ritzen vorm te geven. Onderwijs moet nu eenmaal op een koopje. Leraren moeten de straat op om een redelijke salarisverbetering af te dwingen. En dat, terwijl de OESO vaststelt dat Nederland nog steeds minder geld aan onderwijs besteedt dan het gemiddelde in de 29 OESO-landen.

Als het de overheid ernst is met het terugdringen van het geweld, zal er eerstiets moeten worden gedaan aan het schoolklimaat. Een klimaat waarin jonge mensen zich prettig en veilig voelen. Dat bereik je niet door camera's op te hangen of politie in de school te halen. Klassenverkleining, meer ruimte en meer mogelijkheden voor zelfwerkzaamheid van leerlingen, lijken me beter.

Geef leerlingen meer verantwoordelijkheid voor de gang van zaken op school. Behandel ze volwassen. Het beteugelen van geweld kan op school beginnen!

Van der Schot

BRIEVEN AAN Algemeen Dagblad

Stierenvechten (5)

Volgens mij worden stieren wel degelijk van tevoren gemarteld voor een stierengevecht, anders zou zo'n persoon toch helemaal geen partij zijn voor een dier van makkelijk 500 kilo. Het enige wat hij doet als hij de arena betreedt is zoeken naar de uitgang, maar daar krijgt dit van nature vreedzame dier nooit de kans toe. Ik hoop dat de meeste mensen de onzin die de lezer uit Den Haag verkoopt (AD, 31 maart) links laten liggen, zodat deze middeleeuwse praktijken spoedig tot het verleden zullen behoren.

P. de Wit, Rotterdam.

NAVO (22)

Ik ben altijd voorstander van de NAVO geweest en heb niets op met Servië of met het pacifisme. Toch ben ik het met de NAVO-aanvallen volstrekt oneens. Volgens internationale regels heeft de NAVO het recht niet bommen te gooien op een autonoom land dat het bondgenootschap niet direct bedreigt. Het is verschrikkelijk wat er in Kosovo is gebeurd, maar nu de situatie is geëscaleerd, vergeten we dat de aanvallen bedoeld waren om Servië te dwingen NAVO-troepen in Kosovo toe te laten. Nu wordt ons handelen gerechtvaardigd door de ellende die juist het gevolg is van die aanvallen. De NAVO zit er helemaal naast. Het zou onze politici sieren dit gezichtsverlies te accepteren en de militaire acties te staken, voor ze nog meer ellende veroorzaken.

M. ter Haar, Zwolle.

NAVO (23)

In elk NAVO-land zou in een referendum moeten worden gevraagd of de bevolking het eens is met de bombardementen op Joegoslavië. Ik ben ervan overtuigd dat de meerderheid van de bevolking van de NAVO-landen tegen de bombardementen is. Ik ben ook tegen de bombardementen, omdat ik ervan overtuigd ben dat de NAVO-leiders de oorlog in Kosovo niet hebben willen voorkomen. Ze hebben de oorlog willen hebben om hun macht te vergroten en om de Russen te laten zien dat ze niet meer in Europa te vertellen hebben.

Ir. J.A. Bakker, Rijswijk.

Vluchtelingen

Ik ben het met de heer Van Dijk (AD, 31 maart) eens dat de vluchtelingen in Albanië en Macedonië niet in de kou moeten staan. Maar ik ben het niet met hem eens dat de vluchtelingen in Nederland moeten worden opgevangen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen.

M. van der Meer, Rotterdam.

Vluchtelingen

Ik ben het met de heer Van Dijk (AD, 31 maart) eens dat de vluchtelingen in Albanië en Macedonië niet in de kou moeten staan. Maar ik ben het niet met hem eens dat de vluchtelingen in Nederland moeten worden opgevangen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen.

M. van der Meer, Rotterdam.

Vluchtelingen

Ik ben het met de heer Van Dijk (AD, 31 maart) eens dat de vluchtelingen in Albanië en Macedonië niet in de kou moeten staan. Maar ik ben het niet met hem eens dat de vluchtelingen in Nederland moeten worden opgevangen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen. Ik ben van mening dat de vluchtelingen in de regio moeten worden opgevangen. Daar zijn ook de meeste vluchtelingen. Nederland heeft al veel vluchtelingen opgevangen. Ik vind dat de Nederlandse regering de vluchtelingen in de regio moet helpen.

M. van der Meer, Rotterdam.

excessen zien, kan dat ze tot inkeer brengen. Maar daar is veel inspanning en geduld voor nodig.

Op Rusland valt niet te rekenen

IN DE CRISIS op de Balkan speelt Rusland tot nu toe een hinderlijke rol. De vergane wereldmacht pruilt omdat ze meent dat de NAVO haar buitenspel heeft gezet. Maar de werkelijkheid is dat de Russen alle kansen om een constructieve rol te spelen, hebben verbruid.
De Russen hebben, met de Chinezen, belemmerd dat de Verenigde Naties optraden tegen de terreur van Milosevic. Te midden van de zes landen van de Contactgroep, die Milosevic in Rambouillet en Parijs tot de orde zou roepen, fungeerde Rusland als een remmende factor. Toen de NAVO op 24 maart begon met haar aanvallen op de troepen van Milosevic, distantieerden de Russen zich en boden ze de sinistere despoot morele steun. De Russen hebben zich onbetrouwbare partners getoond. De NAVO onthoudt zich van openlijke kritiek op de houding van de Russen, hoewel ze daartoe ruimschoots aanleiding heeft. Ze wil voor president Jeltsin, die in Moskou toch al onder vuur ligt, het bestaan niet nog lastiger maken. Ze is niet gebaat bij een al dan niet gedwongen heengaan van Jeltsin. De president heeft ten minste de verzekering gegeven dat Rusland zich niet in de strijd in Joegoslavië zal mengen. Het westen beseft dat het met een opvolger zo goed als zeker slechter af is.
De situatie in Rusland is labiel en zijn opstelling dientengevolge grillig. Moskou is vrijwel zeker niet in staat in Joegoslavië de vrede brengende rol te spelen, die het de afgelopen week is toegedacht. De NAVO zal Milosevic op eigen kracht moeten laten buigen.

DE DICTATOR & DE DICHTER

Nederland moet passen als grondtroepen naar Kosovo gaan

Door A.J.van Vuren
Generaal-majoor bd

DE NAVO stond na de mislukte besprekingen in Rambouillet voor een dilemma: moest Milosevic met militair geweld worden gedwongen akkoord te gaan met een regeling voor Kosovo of was het beter om niets te doen?

Niets doen was eigenlijk geen optie want dan hoeft geen enkele dictator zich nog iets aan te trekken van de NAVO en haar opvattingen over vrede, veiligheid en mensenrechten: barbarij heeft dan vrij baan. Anderzijds voelde het Westen er weinig voor een oorlog te beginnen en het leven van haar militairen op het spel te zetten. De publieke opinie was niet rijp voor de inzet van grondtroepen. Dus koos men voor een tussenoplossing: met een beetje geluk kon Milosevic met luchtaanvallen tot reden worden gebracht en konden bloedige gevechten op de grond worden vermeden.

Tegen luchtaanvallen kon Milosovic weinig uitrichten dus vocht hij terug met de verdrijving van de Albanese bevolking van Kosovo. De Russen, maar ook heel wat waarnemers in NAVO-landen geven merkwaardig genoeg de NAVO de meeste, of alle schuld voor deze etnische zuivering, terwijl men toch zou denken dat de Serviërs daar verantwoordelijk voor zijn. Het is overigens de vraag of Milosovic veel bereikt met zijn gruweldaden. De buurlanden waar de Albanezen naar toe zijn gedreven, zijn weliswaar zwaar belast maar niet gedestabiliseerd en de publieke opinie in de meeste NAVO-landen keert zich tegen hem.

De luchtaanvallen duren bijna drie weken. Aanvankelijk bombardeerde de NAVO met grote terughoudendheid, in de hoop dat Milosovic na minimale verliezen zou opgeven. Vervolgens werd de NAVO gehinderd door aanhoudend slecht weer waardoor Servische troepen in Kosovo niet konden worden aangepakt.

Nu luchtaanvallen Milosovic niet op de knieën brengen, moeten condities worden geschapen voor de terugkeer van de verdreven Kosovaren. Het lot van Albanezen in Kosovo is onzeker, maar de inzet van grondtroepen lijkt dichterbij te komen aangezien de publieke opinie zich steeds meer tegen Milosevic keert. Het zal echter aan het Amerikaanse publiek moeilijk te verkopen zijn als zij andermaal het leeuwendeel van de grondtroepen moeten leveren. Als het zo ver komt, zullen de Europeanen behoorlijk moeten bijdragen. NAVO-grondtroepen moeten het Servische leger uit Kosovo verdrijven maar het daarbij laten. Een opmars naar Belgrado zou wel eens in een langdurige, bloedige oorlog kunnen ontaarden en de Russen, misschien ook wel de Chinezen te zeer in het harnas jagen. Deskundigen zeggen dat voor omvangrijke grondoperaties tussen de honderd- en tweehonderdduizend militairen nodig zijn. Wat zou Nederland hier aan kunnen (of moeten?) bijdragen? Rambouillet voorzag in de legering van een troepenmacht van 28.000 man in Kosovo om de naleving van het akkoord zeker te stellen. Den Haag wilde daaraan een eenheid van bataljonsgrootte (circa 600 man) bijdragen.

> Alleen integratie Korps Mariniers in Landmacht kan soelaas bieden

Nu voor een grondoperatie tenminste 100.000 man nodig zijn, zou een proportioneel deel van de bijdrage van Nederland uit ongeveer vier keer zo veel troepen moeten bestaan als ons land aan de vredesmacht had willen leveren. Dat komt neer op één complete brigade met bijvoorbeeld twee bataljonspantserinfanterie, een tankbataljon en een afdeling artillerie. In 1993 verscheen de Prioriteitennota die de krijgsmacht, en in het bijzonder de Landmacht drastisch verkleinde, en die zich oriënteerde op vredesoperaties. Eén van de doelstellingen was dat Nederland een brigade zou moeten kunnen leveren voor vredesoperaties, hetgeen in de praktijk neer komt op feitelijke gevechtsvoering. Die doelstelling staat nog altijd recht overeind en komt precies overeen met de hiervoor beredeneerde, Nederlandse bijdrage aan grondoperaties tegen Joegoslavië.

Voor zo'n operatie zijn beschikbaar: het Korps Mariniers, de Luchtmobiele Brigade en drie gemechaniseerde brigades (uitgerust met tanks en pantservoertuigen). Het Joegoslavisch leger is ook uitgerust met tanks en pantservoertuigen, dus valt het Korps Mariniers af omdat het ongeschikt is voor operaties tegen een gepantserde tegenstander. De Luchtmobiele Brigade valt ook af want haar helikopters die - merkwaardig genoeg - zijn ingedeeld bij de Luchtmacht, zijn nog lang niet operationeel. Resteren de drie gemechaniseerde brigades van de Landmacht. Echter, de parate eenheden in die drie brigades samen, leveren nog steeds niet één complete parate brigade op. Het tekort aan parate pantserinfanterie- en tankbataljons is nijpend.

Het komt er dus op neer dat Nederland helemaal niet in staat is om te voldoen aan zijn in de Prioriteitennota geformuleerde doelstelling een brigade te leveren voor vrede afdwingende operaties. En dus kan Nederland zijn deel van de kar niet trekken bij grondoperaties ter bevrijding van Kosovo. Tussen onze ambities en onze mogelijkheden gaapt een groot gat.

Minister De Grave (Defensie) kondigt in zijn Hoofdlijnennotitie aan dat hij de paraatheid van de drie gemechaniseerde brigades wil vergroten. Daartoe heft hij enerzijds de wel beschikbare, maar niet parate tankbataljons op en stelt anderzijds meer pantserinfanterie in paraatheid. Uiteraard verliezen de brigades met de opheffing van die tankbataljons een groot deel van hun slagkracht. Het is duidelijk dat er heel wat verdergaande maatregelen nodig zijn.

Die oplossing is te vinden door de mariniers die in de huidige, geopolitieke context nooit als zeesoldaten optreden, in te delen bij de Landmacht. Op die manier kunnen de gemechaniseerde brigades werkelijk paraat worden gesteld en worden de doelstellingen van de Prioriteitennota alsnog waar gemaakt.

DEZE PAGINA IS EEN TREFPUNT VAN MENINGEN

Artikelen geven uitsluitend de opvatting van de auteur weer. Alleen de commentaren in de linkerkolom vertolken de mening van de krant. Het zenden van een bijdrage aan Algemeen Dagblad impliceert dat de schrijver aan Algemeen Dagblad bv toestemming geeft tot vastlegging, verveelvoudiging en verspreiding ervan in gedrukte -, elektronische - en enige andere vorm, waaronder databank, Internet, door telecommunicatie, op diskette, CD-Rom en CD-I.
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren, dan wel te redigeren of in te korten. Artikelen (maximaal 500 woorden) en ingezonden brieven (maximaal 200 woorden) voorzien van naam, adres en telefoonnummer sturen aan: Trefpunt AD; telefax 010-406.69.69; Postbus 8983, 3009 TC Rotterdam, email (voor artikelen) trefpunt@ad.nl en (voor brieven) brieven@ad.nl.
Redactie: COR VAN SANTEN, TON OLDE MONNIKHOF, CON TUYL EN ADA PIEK (brieven).

vraagd of de waanzinnige oorlog in Joegoslavië moet worden voortgezet. Die referenda zullen aantonen dat iedereen tegen deze oorlog is. Het is volkomen zinloos om door te gaan. Onze leider zouden het lef moeten hebben toe te geven dat ze fout zaten met de acties. Grondtroepen sturen is uit den boze: de reactie van Rusland is onvoorspelbaar. Voor je het weet, zitten we in de Derde Wereldoorlog. Is dat nu ons doel?

ing.T.D.Holtjer, Arnhem

NAVO (24)

De oorlog tegen Joegoslavië is onrechtmatig en schept een levensgevaarlijk precedent nu de NAVO overal gewapend mag ingrijpen. Bovendien is bombarderen van een kruitvat onverantwoord. Nog nooit zat die vreselijke Milosevic zo stevig in het zadel; nog nooit was de menselijke nood zo groot; nog nooit was een kans op duurzame vrede op de Balkan zo ver weg en escalatie zo dichtbij. Nog een geluk dat in elk geval de SP de internationale rechtsregels wil handhaven. Beschaving begint bij praten en eindigt bij het platgooien van landen.

J.van den Hout, Tilburg

NAVO (25)

Helaas is het waar dat zich een verschrikkelijk drama afspeelt in Kosovo, waarbij honderdduizenden mensen van huis en haard zijn verdreven. Toch mogen we niet vergeten dat zich in Servië ook drama's afspelen, veroorzaakt door het geweld van de NAVO. En ook mogen we niet vergeten dat dit conflict is uitgelokt door Kosovaren die een zelfstandige staat wilden stichten. Zij vormden een terroristisch leger. Als de VN die de soevereiniteit van landen garandeert, aan de onderhandelingstafel was gaan zitten, was er misschien niets gebeurd.

H.van Hamburg, Eindhoven

Ermelo

Met het tendentieuze en onjuiste artikel 'De revanche van Ermelo' (AD, 8 april) wordt de inwoners van Ermelo onrecht aangedaan. Dat partytenten op strand Nulde worden geplaatst, is pertinent onjuist. De tenten staan op strand Horst, meer dan 15 kilometer van de plek waar in de herfst van 1998 de legertenten zijn opgezet. In het artikel wordt vermeld dat justitie zich na de gebeurtenissen in Ermelo revancheerde door tochtvrije tenten neer te zetten in Heumesoord en Mill, maar in Ermelo zijn na het debacle met de legertenten óók luxe tenten neergezet. Niet wordt vermeld dat Ermeloërs dag en nacht in touw

en gewerkt in Nederland, op mijn 54ste invalide geworden. Al die jaren premies gestort, pensioenpremie afgedragen en van de ene op de andere dag word je beroofd van al je rechten op een rustige oude dag in je geboorteland. Nederland heeft een hele hoge pet op als het gaat om morele waarden. Is dit dan wel moreel verantwoord?

E.F. Macnack, Zoetermeer.

Premiebetaling

In 1998 betaalden mijn vrouw en ik via AOW *f* 81,35, via mijn pensioen *f* 173,71 en wij samen aan het Zilveren Kruis *f* 80,75 premie voor het ziekenfonds. Dit jaar zijn deze bedragen resp. *f* 90,91, 194,76 en 118,25. Dat wil zeggen dat wij sinds 1 januari over dit jaar *f* 817,32 meer betalen. het is dan wel erg gemakkelijk ons verzekerden blij te maken met de afschaffing van de eigen bijdrage ad *f* 200: een sigaar uit eigen doos!
De kosten in de gezondheidszorg rijzen de pan uit, maar wat te zeggen van het feit dat via drie kanalen deze premie moet worden voldaan? Er zouden vast miljoenen kunnen worden bespaard door de totale premie via één kanaal te innen.

W. Vaatstra, Utrecht.

Privékilometers (3)

Snelle jongens met vette BMW's, Mercedesen, Alfa's en andere gratis verstrekte bakken worden gelukkig nog wat harder aangepakt. Gratis auto's als douceurtje bij je salaris, het is te schandalig om los te lopen en er dan nog in durven rijden ook!
Door deze stemmingmakerij krijgt iemand met een eenvoudige bedrijfswagen het dubbel voor z'n kiezen. Een Astraatje wordt door de werkgever volgestopt (tot zelfs op de achterbank toe) met materiaal en voor zo'n 'tweezitter' betaal je een verplichte bijdrage van *f* 200 per maand om privékilometers te mogen maken. Elk extraatje mag je uit eigen portemonnee bekostigen en bij diesel rijden in plaats van lpg betaal je de extra brandstofkosten over alle (dus ook de zakelijke) kilometers zelf en een hogere fiscale bijtelling. De grote klappers kun je maken als je met vakantie gaat in het buitenland, maar helaas is de brandstof daar voor eigen rekening (en die kun je niet aftrekken door de gigantische fiscale drempel). Al met al *f* 6500 per jaar (bij 7100 privékilometers per jaar) om in een pakhuisje op wielen te mogen rijden. Taxi rijden is bijna goedkoper.

Hans Dubbeld, Rotterdam.

Vluchtelingen uit Kosovo gaan op de luchthaven van Skopje in Macedonië aan boord van een vliegtuig dat hen naar Duitsland zal brengen. (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

Bijeenkomst ministers

NAVO is eensgezind over acties

BRUSSEL, BELGRADO, 13 APRIL. De NAVO heeft gisteren, op de eerste bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de alliantie sinds het begin van de luchtacties tegen Joegoslavië, haar vastbeslotenheid onderstreept om de bombardementen voort te zetten tot Belgrado buigt.

Vannacht is de vluchtelingenstroom uit Kosovo weer op gang gekomen in een kilometerslang konvooi.

NAVO-chef Javier Solana beschuldigde in Brussel de Serviërs van „barbaarse praktijken" in Kosovo. Hij zei dat „Milošević verliest en weet dat hij verliest".

De NAVO-ministers herhaalden de voorwaarden waaraan Belgrado moet voldoen voordat de acties worden beëindigd: stopzetting van het geweld in Kosovo, een troepenaftocht, de terugkeer van vluchtelingen, de toelating van een vredesmacht en medewerking aan een nieuw statuut voor Kosovo. De ministers spraken gisteren zelf ook over de status van Kosovo. De mogelijkheid wordt overwogen om van Kosovo een internationaal protectoraat te maken. Tot nu toe werd uitgegaan van een autonoom Kosovo in Joegoslavië.

De ministers gaven de militairen van de alliantie de opdracht uit te zoeken hoe hulp kan worden worden voedseldroppings overwogen. Er zouden 700.000 vluchtelingen in Kosovo zijn, van wie 260.000 zonder onderdak.

Inmiddels bereiken berichten over hongersnood en besmettelijke ziekten vanuit Kosovo de buitenwereld. Vijfduizend vluchtelingen bereikten vannacht Albanië. Ze meldden dat in Kosovo de Serviërs Kosovaren dwingen te helpen bij het leggen van mijnen en dat ze worden gebruikt als menselijk schild bij een luchtmachtbasis. Het niemandsland tussen Kosovo en Macedonië bij Blace is vandaag weer volgestroomd met honderden vluchtelingen.

Het UÇK meldde zware gevechten bij de stad Junik, waarbij vijftien Serviërs en vijftien UÇK-strijders waren gedood; de Serviers meldden „150 terroristen" te hebben „geliquideerd". (Reuters, AP, AFP) [• *Vervolg* NAVO: pagina 5]

• UNIE VAN MOSKOU: pagina 5

Militairen bieden hulp in Albanië

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 13 APRIL. Het ministerie van Defensie stuurt binnen enkele dagen 360 militairen naar Albanië. Zij zullen deelnemen aan de humanitaire NAVO-actie 'Allied Harbour' voor de opvang van vluchtelingen uit Kosovo. Dit heeft minister De Grave in een brief aan de Kamer geschreven.

De tienduizend militairen van de NAVO die naar het gebied gaan, worden ingezet bij de eerste opvang en de ondersteuning van vluchtelingen aan de grens tussen Kosovo en Noord-Albanië, het bouwen van noodaccommodaties en het vervoeren van hulpgoederen en vluchtelingen. Naast Nederland leveren ook Duitsland, Frankrijk, Italië, België en Denemarken manschappen. De kosten voor Nederland voor deze operatie bedragen vijftien miljoen gulden. De Nederlandse bijdrage bestaat uit een bataljonshoofdkwartier en een beveiligingscompagnie van het Korps Mariniers (respectievelijk 80 en 140 man), een transporteenheid van de Koninklijke Landmacht (140 man en 40 vrachtauto's) en een reeds in Macedonië gestationeerd Chinook-detachement van de Koninklijke Luchtmacht (70 man en drie helikopters). De Nederlandse deelname aan 'Allied Harbour' zal zich voornamelijk bezighouden met het vervoeren van hulpgoederen en vluchtelingen. Ter logistieke ondersteuning van de Nederlandse deelname zal ook het amfibisch transportschip H.M. Rotterdam, met 180 mariniers aan boord, naar Albanië worden gezonden.

Bombardementen maken NAVO ongeloofwaardig

13-4-99

De kersverse Oost-Europese NAVO-leden maken zich zorgen over de gedaanteverwisseling die het bondgenootschap door de acties tegen Joegoslavië heeft ondergaan. **Aleksander Smolar** meent dat de offensieve strategie de geloofwaardigheid van de NAVO aantast.

Het bombarderen van Servië en de Servische strijdkrachten in Kosovo is nu niet direct wat de nieuwe NAVO-leden verwachtten toen ze zich aansloten bij de voornaamste Westerse veiligheidsalliantie. Polen, maar ook Hongarije en de Tsjechische Republiek, meenden dat ze lid werden van de oude NAVO, een bondgenootschap dat Europa moest beschermen tegen dreigingen uit het oosten. Dat was het doel waarvoor zij hun middelen en hun publieke opinie hebben gemobiliseerd. Nu blijken ze te zijn beland in een organisatie die onderhevig is aan een radicale gedaanteverwisseling.

Over de aanval van de NAVO op Servië wordt wel gezegd dat het de eerste oorlog van de 21ste eeuw is. De strijd in Kosovo is het eerste conflict van enige omvang waarin overwegingen van strategie, grenzen, bevolking, natuurlijke hulpbronnen en zelfs ideologie geen rol spelen. Het Westen voert oorlog om principes. Het vecht, zoals president Clinton zei, „om een eind te maken aan een morele tragedie". Het gaat erom een epidemie uit te roeien waarvan de dragers in de 20ste eeuw waren: nazisme, communisme, fascisme en nu dan nationalisme.

De NAVO mengt zich voor het eerst in de binnenlandse aangelegenheden van een ander land. Dit betekent een beduidende beleidswijziging, een degradatie van de soevereiniteit van staten en een verhoging van de status van ethische normen in de internationale betrekkingen.

Grote waarde lijkt te worden gehecht aan een consensus over morele normen en over de vraag wie gelijk heeft en wie ongelijk. Hoewel slechts weinigen de immoraliteit van het Servische optreden thans in twijfel trekken, zullen toekomstige morele kruistochten wellicht meer omstreden zijn.

Naast ethische overwegingen heeft ook zorg over de toekomst van de Europees-Amerikaanse betrekkingen en die van de NAVO na de Koude Oorlog een rol gespeeld bij het besluit te interveniëren. De val van de Sovjet-Unie ontnam de NAVO haar primaire bestaansrecht.

Wie wordt er thans nog door Rusland bedreigd? Juist Ruslands zwakte is een dreiging die doet vrezen voor een chaos, onvoorzien gebruik van kernwapens of een tweede Tsjernobyl. De NAVO is doende een nieuwe doctrine op te stellen die later deze maand in Washington, bij de viering van het vijftigjarig bestaan van de NAVO, zal worden aangenomen. Het blijft een defensief bondgenootschap, dat echter klaar zal staan om aan te vallen ter bescherming van vrede en stabiliteit of ter bestrijding van terrorisme en de verspreiding van kernwapens.

Voor de bondgenoten gaat het om meer dan het drama van de verdreven Kosovaren

De nieuwe NAVO stelt de kwestie van de publieke instemming aan de orde. Waarom, vraagt het publiek zich af, zouden landen de hoge prijs van een oorlog betalen, en wellicht het leven van hun militairen opofferen, wanneer noch de nationale veiligheid noch vitale nationale belangen worden bedreigd? In een tijd waarin informatie onmiddellijk beschikbaar komt en televisiebeelden ons dagelijks schokken kunnen oorlogen niet meer zonder de steun van het publiek worden gevoerd.

Oppervlakkig beschouwd worden moreel gemotiveerde oorlogen hierdoor vergemakkelijkt: taferelen vol ellende op de televisie wekken primaire emotionele reacties en gevoelens van solidariteit op. Maar de publieke opinie kan veranderen wanneer een conflict los staat van de eigen veiligheid of vitale belangen, vooral wanneer de geallieerde slachtoffers zoons en broers zijn, of wanneer de tegenpartij reageert met terroristische aanslagen.

Vrees voor de wisselvalligheid van de publieke opinie leidt ertoe dat men zijn toevlucht zoekt bij technologie en de 'nul slachtoffers'-doctrine, de mythe van de risicoloze oorlog die het geallieerde optreden in deze tijd beheerst. Iedereen beseft dat er grondtroepen nodig zijn om de verdrijving van etnische Albanezen te stoppen en de Serviërs Kosovo uit te jagen. Toch klampen de presidenten Clinton en Chirac en de premiers Blair en Schröder zich vast aan het denkbeeld dat grondtroepen pas het slagveld op zullen worden gestuurd in wat Clinton eufemistisch noemt een „gedogend klimaat".

Bombarderen is dus een compromis tussen optreden en nietsdoen, tussen de noodzaak van een interventie en de onwil om het risico te dragen. De verklaring vooraf, in strijd met de elementaire regels van de oorlogvoering, dat de NAVO geen grondtroepen zou inzetten, gaf Milošević het voordeel van het initiatief en een veilig gevoel. Terwijl de NAVO voortging met haar luchtaanvallen, voerden paramilitaire Servische benden, min of meer onder leiding van Belgrado, hun eigen oorlog tegen de burgerbevolking. En hoe pathetisch klonk de reactie hierop van NAVO-secretaris-generaal Javier Solana: „We bezitten wel niet de middelen om er een eind aan te maken, maar we hebben in elk geval laten zien dat we het willen proberen."

Ziehier een dramatische tegenspraak tussen een universalistisch streven en de onwil om de prijs te betalen die dat streven vergt, met als gevolg een assortiment lapmiddelen. Dat is de wezenlijke zwakte van de NAVO en het roept serieuze vragen omtrent haar toekomst op. De dreiging van de Sovjet-Unie maakte dat men bereid was zich te verdedigen en daarvoor een hoge prijs te betalen. Kunnen we op die bereidheid rekenen wanneer de dreiging weliswaar reëel maar vager is, abstracter, potentieel en dikwijls geografisch ver weg? De bestendigheid van het bondgenootschap hangt af van het antwoord op deze vraag.

Het Westen heeft de slag om Kosovo verloren, maar de oorlog nog geenszins. De inzet is hoog. Door de ogen van de bondgenoten gezien, gaat het om meer dan het dramatische feit van de verdreven Kosovaren of de stabiliteit van de Balkan.

Wat op het spel staat is de NAVO en de toekomst van de Europees-Amerikaanse betrekkingen. De recente acties van de NAVO ondermijnen de geloofwaardigheid die ze nu juist hadden moeten bevestigen in het nieuwe klimaat van na de Koude Oorlog. Onder de eersten die een oplossing voor deze paradox vol spanning afwachten, bevinden zich de nieuwe leden van het Atlantisch Bondgenootschap.

Alekander Smolar is voorzitter van de Stefan Batory Foundation in Warschau en voormalig adviseur van de Poolse premier Tadeusz Mazowiecki. Tevens is hij als onderzoeker verbonden aan het Centre National de la Recherche Scientifique in Parijs. *© Project Syndicate*

De NAVO weet even niet wat ze eigenlijk wil

Na drie weken oorlog zoekt de NAVO naar antwoorden op diverse vragen: Is Rambouillet dood? Wat voor Kosovo wil ze? Welke troepenmacht kan er heen?

Door onze correspondent
BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 13 APRIL. Eensgezind herhaalden de negentien NAVO-landen gisteren bij monde van hun ministers van Buitenlandse Zaken dat ze nog steeds pal staan achter de luchtaanvallen op Joegoslavië en dat ze doorgaan tot president Milošević buigt. Maar het doel van hun militaire operatie, die nu bijna drie weken duurt, is inmiddels verschoven. En de plannen voor wat er moet gebeuren met Kosovo nà de luchtactie zijn, in de woorden van minister Van Aartsen, nog in „het vrij denken" stadium.

De Turkse minister Cem gaf het gistermiddag onomwonden toe: „We weten niet wat er gebeurt de *day after* de luchtactie." Cem bepleitte dat nu een beleid wordt ontwikkeld om duidelijk te maken: welk Kosovo willen we? NAVO-secretaris-generaal Solana erkende dat het akkoord van Rambouillet, dat vorige maand alleen door de Albanese Kosovaren is ondertekend en dat voorziet in een autonoom Kosovo in Joegoslavië, „niet meer het finale akkoord kan zijn na de gebeurtenissen van de afgelopen weken". Maar het belangrijkste op dit moment, aldus de secretaris-generaal, is een „garantie voor de terugkeer van de vluchtelingen".

Daarmee is het doel verschoven van de NAVO-luchtactie. De inzet aan het begin was het voorkomen van een humanitaire ramp, maar nu die catastrofe zich inmiddels heeft voltrokken, is het terugdraaien van die humanitaire ramp de inzet geworden. „De kern is nu de terugkeer van de vluchtelingen in een veilige omgeving", onderstreepte gistermiddag de Duitse minister Fischer. Die terugkeer moet zo snel mogelijk gebeuren, zei even later Solana, onder begeleiding van een internationale troepenmacht.

Maar ook wat betreft die troepenmacht lijkt het NAVO-standpunt te veranderen. Werd aanvankelijk verzekerd dat een vredesmacht pas naar Kosovo zou gaan als er een door beide partijen ondertekend vredesakkoord lag, nu wordt gesproken van een troepenmacht in een „omgeving die dat toestaat". Op de vraag wat dat betekent, wilde secretaris-generaal Solana gisteren niet antwoorden. Een NAVO-functionaris zei later: „Dat moeten we bekijken op het moment dat we licht aan het eind van de tunnel zien." Volgens de Britse minister Cook zullen er geen grondtroepen naar Kosovo gaan die zich „een weg naar binnen schieten". Mogelijk wordt bedoeld dat de troepenmacht naar Kosovo gaat op het moment dat de Servische troepen geen weerstand meer kunnen bieden, hoewel dit nog enige tijd zou kunnen duren.

Ook over de structuur van de troepenmacht voor Kosovo wordt nu anders gesproken dan drie weken geleden. In de zoektocht naar een oplossing voor het Kosovo-conflict wordt weer meer gekeken naar een rol voor Rusland, dat weliswaar deel uitmaakt van de Contactgroep voor voormalig Joegoslavië maar dat is afgehaakt sinds de NAVO-luchtaanvallen. Om Moskou nauwer te betrekken bij het vinden van de diplomatieke oplossing, wordt niet langer gesproken van een „door de NAVO geleide troepenmacht" die moet toezien op de veiligheid in Kosovo, maar van een „internationale troepenmacht" waarbij in het midden wordt gelaten wie deze leidt. Mogelijk wordt Rusland betrokken bij een Kosovo-troepenmacht, KFOR, op dezelfde wijze als nu bij de vredesmacht voor Bosnië, SFOR, die onder leiding staat van de NAVO maar een speciale commandostructuur heeft voor Russische soldaten.

Op de middellange termijn is het doel van de NAVO, in de woorden van Fischer en zijn Amerikaanse collega Albright, een „multi-etnisch Kosovo". Maar hoe dat Kosovo er bestuurlijk moet uitzien, is een open vraag nu 'Rambouillet' achterhaald is, of lijkt. Een verregaande vorm van autonomie van Kosovo binnen de grenzen van Joegoslavië zou nu voor de Kosovaren onaanvaardbaar zijn. „Milošević heeft de grondslag van Rambouillet veranderd door een etnische oorlog te voeren", zei Fischer. Albright zei dat de NAVO-ministers gisteren gediscussieerd hebben over „een soort internationaal protectoraat". Onafhankelijkheid en deling van Kosovo zijn opties die volgens haar niet worden overwogen. „Deling is in tegenspraak met een multi-etnische maatschappij." De Belgische minister Derycke heeft voorgesteld van Kosovo een internationaal mandaatgebied te maken. Zijn Franse collega Védrine sprak van een „vorm van voogdij, uitgeoefend door de internationale gemeenschap".

Hebben drie weken luchtacties de kans op een oplossing voor de Kosovo-crisis eigenlijk wel dichterbij gebracht, werd secretaris-generaal Solana gisteravond gevraagd. „De kans om een grondige oplossing te vinden wel, ja", antwoordde hij. Maar het is duidelijk dat die oplossing nog lang niet is gevonden.

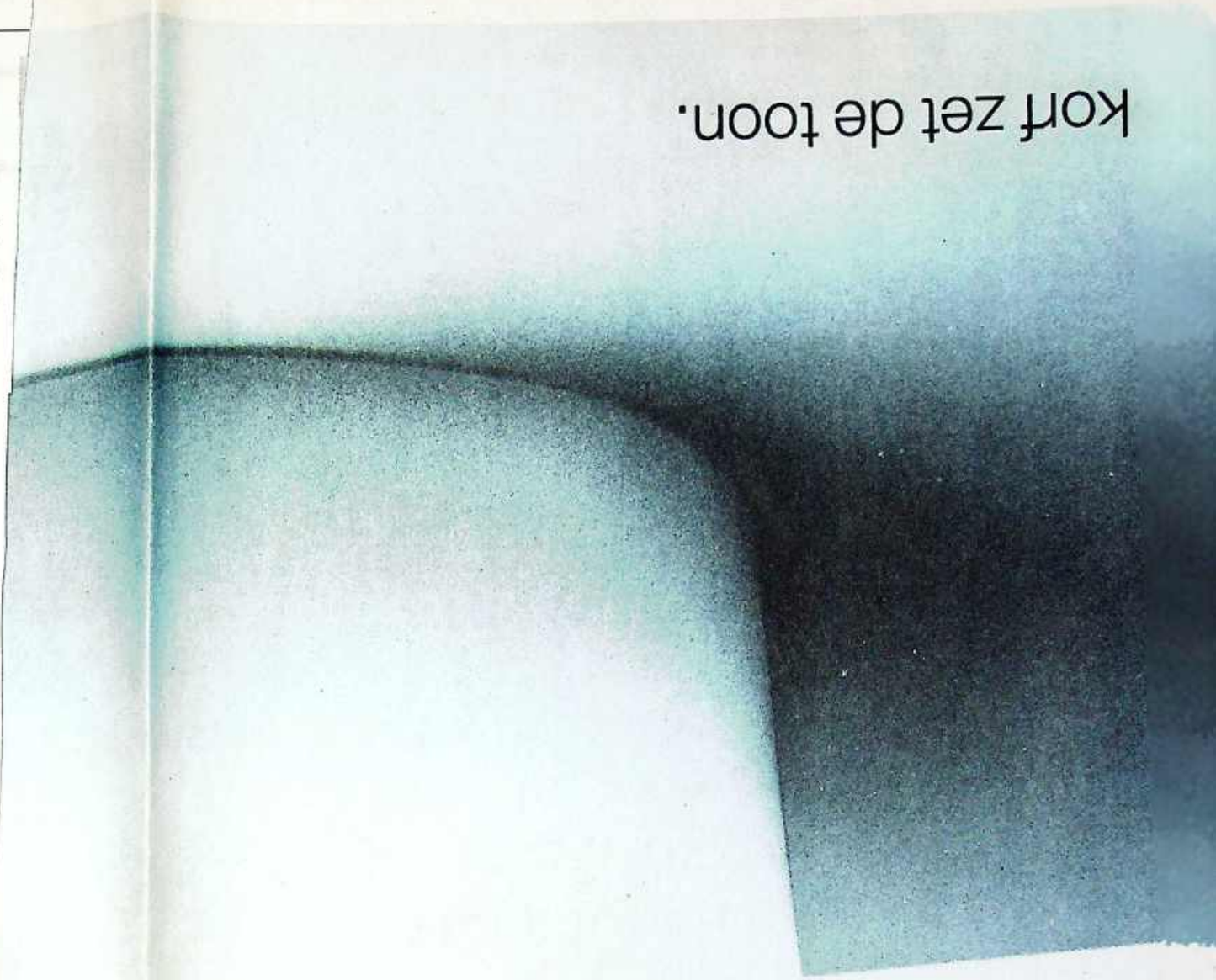

Fransen zijn pro- én anti-Amerikaans

Filosoof Pascal Bruckner over de Franse houding in de Kosovo-crisis

Veel Fransen verkiezen de veroordeling van de Verenigde Staten boven handelend optreden tegen Milošević. De Franse schrijver en filosoof Pascal Bruckner keert zich tegen deze 'aberraties' en 'archaïsmen'.

Door onze correspondent
MARC CHAVANNES

PARIJS, 13 APRIL. „In Frankrijk zijn ideeën veel belangrijker dan feiten. Een Angelsaksisch soort pragmatisme bestaat hier niet. Die ideeënziekte blijft een van de ergste Franse kwalen. De communistische partij is wel veranderd, het zijn geen marxisten meer, maar ze kiezen nog steeds voor de Russen boven de Amerikanen."

Bruckner ziet drie hoofdstromen in het Franse antiamerikanisme. „Extreem-rechts beschouwt de VS als een smeltkroes van joden, negers en gemengdbloedigen, het eind van de individuele worteling, het eind van het Europese

Fransen over de Verenigde Staten in Kosovo

De rol van VS in Kosovo-crisis in het algemeen (in procenten)

ken verloren. Dat zullen we ze inpeperen. Die oorlog zal genadeloos zijn."

Bruckner, die zich altijd socialist heeft gevoeld, heeft een andere verklaring voor de ideologische anti-NAVO samenwerking dezer dagen tussen Max Gallo (woordvoerder van Mitterrands eerste premier Mauroy) en Charles Pasqua (die met Philippe de Villiers een rechtse anti-Europa lijst vormt). „Die soevereinisten hebben heimwee naar de door De Gaulle na de verloren oorlog geniaal tot leven gebrachte mythe van Frankrijks grandeur. Hij stapte toch maar uit de NAVO. In hun antiamerikanisme maken zij een verenigd Europa, waar ze mordi-

voor conversaties en concepten. Maar in grote crises leidt het tot stommiteiten en afschuwelijke aberraties. Zoals het onder één noemer brengen van Milošević en de NAVO. Een klein deel van dit volk zal altijd liever een dictator redden dan toegeven dat de Verenigde Staten gelijk hebben."

Pascal Bruckner zegt het zonder stemverheffing. Zijn deelname aan het Franse publiek debat wordt al jaren gekenmerkt door goed getimede tegendraadse constateringen, die nooit zijn ontaard in comfortabele conservatieve patronen. *Le Sanglot de l'homme blanc* (1983) ontleedde het Westerse ontwikkelingshulp-syndroom. *La Mélancholie démocratique* (1990) en *La Tentation de l'innocence* (1995) schetsten het lastige lot van de moderne, vooruitstrevende burger.

Vorige week waagde Bruckner het op de opiniepagina van *Le Monde* een in Frankrijk ongebruikelijke vraag te stellen: 'Waar komt deze anti-Amerikaanse razernij vandaan?' Aanleiding was de hausse aan artikelen, petities en protestmarsen tegen de NAVO-bombardementen in Servië. Voor

Pascal Bruckner (Foto Sophie Bassouls/Sygma/ABC)

de in het openbaar agerende coalitie van uiterst rechtse en uiterst linkse figuren waren Clinton en Hitler, Chirac en Mussolini logische paren.

Bruckner: „Extreem-rechts en extreem-links haten elkaar, maar van de Verenigde Staten hebben ze een nog grotere afkeer, dus hebben ze tijdelijk vrede gesloten en samen een petitie tegen de NAVO-bombardementen opgesteld. De katholieke traditie in dit land betekent: afkeer van geld, walging van liberalisme en de Angelsaksische mentaliteit. Socialisten en katholieken vinden elkaar op dit punt. Frankrijk is in veel opzichten veranderd de laatste tien, twintig jaar. Men geniet van de voordelen van het kapitalisme en de markteconomie, maar bij de minste of geringste crisis komen dit soort archaïsmen weer boven.

„Het gaat om een minderheid die veel aan het woord komt, maar niet representatief is voor de publieke opinie. De massa in Frankrijk heeft de markteconomie omhelsd. Dankzij die spraakzame minderheid is Frankrijk ook het laatste land dat het communisme en één mensensoort. In hun ogen is Amerika de voorloper van één universele melange. Vroeger verzette extreem-rechts zich al tegen het 'cosmopolitisme', een term die later is overgenomen door Stalin. Amerika belichaamt voor uiterst rechts alles wat men haat in de moderne wereld.

„In zekere zin geldt dat ook voor de tweede anti-Amerikaanse stroming in Frankrijk, die van communistisch links en hun medestanders, die de VS zien als het centrum van racisme en ongelijkheid, het toppunt van de kapitalistische verschrikking. Sartre schreef in het begin van de jaren vijftig al (naar aanleiding van de Sacco en Vanzetti-zaak): 'Amerika is hondsdol'. Ten tijde van de Vietnam-oorlog werd Amerika opnieuw het verdoemde land bij uitstek. Dat is nooit overgegaan.

„Er is ook een anti-Amerikaanse trek die in alle Fransen zit. Frankrijk heeft de ambitie universele waarden zoals de mensenrechten uit te dragen. Op die universele pretentie concurreert Frankrijk direct met de Verenigde Staten, die ook zeggen voor de hele wereld op te komen. Het gaat

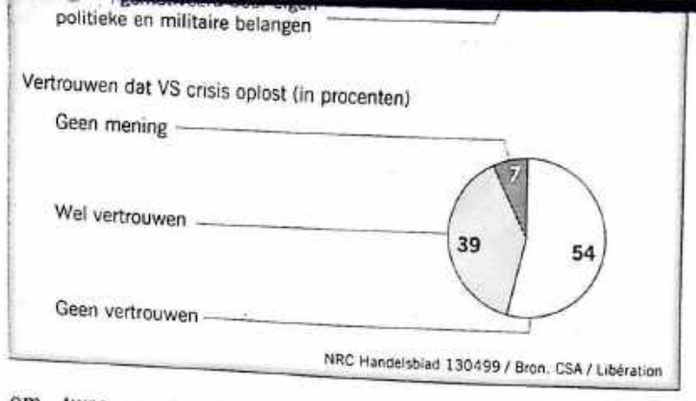

om twee soorten beschaving. Frankrijk heeft inmiddels de middelen niet meer die bij de pretenties passen, maar de concurrentie is gebleven.

„De georganiseerde barbarij in Kosovo heeft vooral gemeenschappelijke waarden naar boven gebracht, net als in 1917, 1942 en 1948. Dat zijn de Westerse waarden waar de meerderheid van de Fransen achter staat. Deze crisis heeft de pavlov-reacties van extreem-rechts en extreem-links genadeloos aan de kaak gesteld. Revolutionaire communisten en trotzkisten (zoals Daniel Bensaïd in *Le Monde* van 9 april), Pierre Bourdieu en de zijnen, veel auteurs in *Le Monde Diplomatique*, leven op een andere planeet. Zij maken de sociaal-democratie uit voor paladijn van het wereldkapitalisme. Zij brengen zichzelf volstrekt in diskrediet met hun hallucinerende onzin. Deze mensen willen horen noch zien. Tegenover 300 NAVO-doden staan de 250.000 die Milošević sinds 1991 op zijn naam heeft gebracht. Als Servië verslagen is en Milošević berecht, heeft uiterst links ieder recht van spre-

vooral hun diepgaande economische malaise. In die zin zijn ze niet veel meer dan de lamme en de blinde die elkaar aanklampen op een zebra met knipperlicht.

Pas sinds vorige week bestaat er een ontwerp-verdrag over de vorming van de Unie, dat evenwel in beide landen eerst nog uitvoerig moet worden besproken. Er is geen gemeenschappelijke begroting en er is ook geen gemeenschappelijk leger en die komen ook voorlopig niet. Wat het ver weg gelegen Joegoslavië in die Unie van politieke weifelaars en economische kreupelen te zoeken heeft weet niemand.

Het is duidelijk dat Belgrado met de beoogde toetreding op militaire en economische hulp rekent. Maar de lamme in Moskou en de blinde in Minsk zijn niet in staat tot economische hulp van welke aard of omvang dan ook en ten aanzien van militaire hulp bestaat een wapenembargo tegen Joegoslavië waarin – Unie of geen Unie, lid of geen lid – geen verandering komt.

Vorig jaar gooiden in Joegoslavië ultra-nationalisten als de huidige Servische vice-premier Vojislav Šešelj al een balletje op over aansluiting bij de Unie van de Slavische broeders. In Moskou werd dat denkbeeld toen afgewezen als zowel onpractisch als strijdig met de belangen van Rusland. Het verdween geruisloos van tafel, tot deze week. En onder indruk van de pan-Slavische retoriek mag men er in Minsk, Moskou en Belgrado nu even anders over denken, maar de bezwaren zijn niet veranderd en dat zal bij de practische invulling van het verzoek van Joegoslavië – als het daartoe ooit komt – ook duidelijk blijken.

NAVO

Overleg VS en Rusland

[• *Vervolg* van pagina 1] Vandaag praat in Oslo de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Madeleine Albright, met haar Russische collega, Igor Ivanov, over manieren om de oorlog te beeindigen. De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, mengt zich ook in de diplomatieke inspanningen. Hij woont morgen in Brussel een speciale top van EU-leiders over Kosovo bij en heeft zich bereid verklaard president Milošević te ontmoeten. Annan heeft dat in een brief aan de Joegoslavische leider gemeld. Een antwoord is nog niet gekomen.

De Hongaarse regering heeft gisteren na overleg met de Russische minister voor Noodsituaties alsnog een hulpkonvooi uit Rusland en Wit-Rusland naar Servië doorgelaten.

Het konvooi was aan de Hongaars-Oekraïense grens tegengehouden omdat er gepantserde vrachtwagens en tankauto's met dieselolie deel van uitmaakten. Volgens Boedapest kwam dat neer op een schending van het wapenembargo tegen Joegoslavië. Gisteren maakten de gepantserde vrachtwagens en de tankauto's rechtsomkeert, richting Moskou, waarna de rest van het hulpkonvooi – met medische apparatuur, een veldhospitaal, dekens en voedsel – door de Hongaren werd doorgelaten. Het kwam vanochtend in Joegoslavië aan. (Reuters, AP, AFP)

Joegoslavië heeft gisteren gevraagd om toetreding tot de Unie van Rusland en Wit-Rusland. Veel meer dan retoriek is het verzoek niet.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 13 APRIL. Het regende warme woorden, gisteren in Belgrado, over Slavische broederschap en historische stappen: 136 van de 178 leden van de twee kamers van het federale parlement stemden vrijwel unaniem – geen tegenstemmen, zes onthoudingen – en vrijwel zonder debat voor aansluiting van Joegoslavië bij de Unie tussen Rusland en Wit-Rusland. Joegoslavië, zei premier Momir Bulatović, heeft aangetoond dat het niet alleen is.

Het was mooi. Het was een prachtige neerslag van de pan-orthodoxe liefde die de Serviërs, de Russen en de Wit-Russen in haar greep heeft, en van de hoop op steun van de Slavische en orthodoxe broeders in het oosten. Voor de rest was het echter louter symboliek: veel verder dan die warme woorden en het gevoel annex de hoop niet alleen te zijn reikt het besluit niet.

Het verzoek – een laatste trap na richting Tito, wiens trotse beleid van blokvrijheid gisteren ten grave werd gedragen – is in strijd met de federale grondwet omdat de Montenegrijnse leden van het federale parlement niet waren uitgenodigd of zelfs maar geïnformeerd en zonder formele instemming van Montenegro dit soort beslissingen nu eenmaal niet kunnen worden genomen. De Montenegrijnen hebben dan ook prompt gezegd zich er niets van aan te trekken. Als de regering in Podgorica haar stukje Joegoslavië ergens bij wil aansluiten, dan bij het Westen, en zeker niet bij de Unie tussen Moskou en Minsk. Zelfs onder de Serviërs is de instemming niet unaniem: vicepremier Vuk Drašković, géén vriend van de Russen en nog vorige week de verwoorder van bittere kritiek aan het adres van Moskou, boycotte de zitting van het parlement gisteren.

De stap is verder zonder practische betekenis omdat de Unie van Rusland en Wit-Rusland een papieren unie is. De presidenten Boris Jeltsin en Aleksandr Loekasjenko besloten in 1996 tot hun Unie. Het uiteindelijke doel: een samengaan van beide landen. Maar die blijven wel naast elkaar bestaan, met handhaving van hun eigen soevereiniteit, grondwet, beleid en staatssymbolen. Er zijn veel mooie voornemens over een gemeenschappelijke munt, wettelijke harmonisatie en economische integratie, maar in de praktijk zijn de Russen en de Wit-Russen na jaren van gehannes nog niet verder gekomen dan een douane-unie waarover de Russen zo hun twijfels hebben, want er wordt heel wat afgesmokkeld tussen beide landen en het zijn de Russen die daar veel geld mee verliezen.

Rusland en Wit-Rusland zijn, vinden vooral veel Russen, en veel waarnemers, te verschillend om samen te gaan. Rusland telt 147 miljoen inwoners, Wit-Rusland tien miljoen. In Rusland bestaat een – zij het haperende – democratie die in het Wit-Rusland van de autoritaire Loekasjenko volledig ontbreekt. In Rusland heerst de markteconomie, in Wit-Rusland de oude planeconomie. Te verenigen zijn die twee systemen niet. Gemeen hebben beide landen

Serviërs hopen op Unie van Moskou en Minsk – vergeefs

Ingezonden mededeling

FAXEN IN KLEUR, KAN DAT?

Kijk op www.kleurenfax.nl

Nieuwe leider staatsgreep N

NIAMEY - Het leger in N heeft de leider van de pr tiële garde, majoor Dao lam Wanké, benoemd t zitter van de Raad voor le Verzoening. Volgens zal de raad 'uitvoerenc gevende macht uitoefi een periode van neger den'. De presidentiële verantwoordelijk voo die de voormalige pr Ibrahim Bare Maïna

Transporten naar Albanië

ROTTERDAM - Het eerste transport met hulpgoederen van stichting War Child in Amsterdam is gisteren aangekomen in de Albanese havenstad Durres. War Child heeft gekozen voor gedeeltelijk vervoer over water. Vanaf Slovenië is de vrachtwagen met 30 ton goederen over de Adriatische zee naar Durres verscheept. Morgenmiddag vertrekt vanuit Geldermalsen een konvooi van zeker 40 vrachtwagens met de opbrengst van de inzamelingsactie voor Kosovo.

Hongarije laat Russen door

BOEDAPEST - Hongarije heeft besloten een Russisch konvooi met humanitaire hulp toch door te laten naar Servië. Moskou had gewaarschuwd dat de betrekkingen tussen beide landen anders zouden worden geschaad. Het konvooi van 73 vrachtwagens zat sinds zaterdag vast aan de grens tussen Hongarije en Oekraïne. Volgens de Russische tv-zender NTV weigerde de Hongaarse douane het transport door te laten omdat het uit militaire voorwerpen bestaat. Ook wilde de douane garanties dat de trucks na aflevering weer terugkeren naar Rusland.

Kazerne ingericht voor Kosovaren

DEN HAAG - De Ponteniers-kazerne in Raamsdonksveer (gem. Geertruidenberg) wordt ingericht voor de opvang van 600 vluchtelingen uit Kosovo. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers heeft hierover een akkoord gesloten met het ministerie van Defensie en Geertruidenberg. Met de

In Blace valt een kille regen

Honderdduizenden etnische Albanezen zijn Kosovo ontvlucht. De 23-jarige studente Shqipe Ratkoceri zat bij de eerste golf vluchtelingen. Zij verloor tijdens de barre tocht het contact met haar vader en haar broer. Verslaggever Bert Huisjes tekende uit haar mond het dagboek van haar vlucht op.

Wij zijn gisteren afgezet op de grens, bij Blace. De overgang heet Deneral Jankovic, in een nauw dal waar een riviertje door stroomt naar Macedonië. Behalve bussen zijn er veel families met auto's. Het was er een drukte van belang. Er stopte zelfs elk half uur een trein bij een cementfabriek en er waren mensen met tractors en ezels uit dorpen. Ik kreeg een naar gevoel. Mijn opa en oma wonen ook in een dorp. Zijn dorpen dan ook niet veilig?

De Servische grenspost was geen probleem, ze keken niet eens naar ons. Maar voor de Macedonische grens stond een lange rij. Duizenden mensen stonden daar al te wachten, tussen de grenzen in. Maar niemand mocht door. Tegen de nacht zijn we maar gaan zitten op een weiland met wat populieren, tussen de grenspost en het riviertje. Tot overmaat van ramp begon het kort na middernacht te regenen. Sommige vluchtelingen hadden een plastic zeiltje, waar ze onder konden schuilen. Maar wij hadden niets. Om de kou te verdrijven liepen we maar rondjes, sloegen ons warm met onze armen. We hebben geen moment geslapen; naast ons lag een gezin met wel drie baby's die allemaal huilden. Misschien kunnen we vandaag verder. Heel de dag blijven er mensen toestromen. Eén dag was de grens helemaal dicht, maar nu mag er af en toe iemand uit. Het zijn enkelingen die geluk hebben. Voor de Macedonische grens stroomt het niemandsland vol. Er is geen eten en er is nauwelijks water. 's Middags is de zon fel. Alles droogt op, maar er is geen schaduw. Burin en Luzzir, dat is mijn neef van 15, zijn op onderzoek uitgegaan. Er willen mensen terug, Kosovo in, maar dat wordt verhinderd door militairen. Aan de Macedonische kant staan honderden Macedonische militairen. Zij rollen draad op. Draad met mesjes erop, zodat niemand illegaal het land in kan.

De situatie wordt steeds nijpender. Er zijn geen wc's en er komen steeds meer mensen bij. Af en toe geven hulpverleners flessen water en wat broden, maar voor deze duizenden mensen is dat niet genoeg. Kinderen krijsen, luiers kunnen niet worden verschoond. Alles ruikt vies. Burin heeft een fles water voor ons gehaald. We verdelen hem eerlijk. Het water is warm, maar smaakt heerlijk.

Hij zegt dat de Macedonische politie iedereen uiteen zal slaan als wordtgedrongen voor water en brood. Zelfs kinderen en oude mensen krijgen met de wapenstok. Burin is ziedend. Tegen de avond gaan Burin en Luzzir naar de grenspost om in de rij te staan. Ze proberen ons er uit te krijgen. Af en toe mogen er wat gezinnen vertrekken. Ze moeten voorzichtig zijn, heb ik gezegd.

Als het donker wordt, klinken aan beide kanten van de grens schoten. Er wordt gericht op vluchtelingen, die uit het niemandsland willen ontsnappen. Omons heen verzamelen zich de schimmen van kennissen, buurtgenoten en verre familie. Ze vertellen verschrikkelijke verhalen. In Jurosovac en Pristina is geschoten, en ook in de dorpen. Twee leeftijdgenoten van mij, Vlamour en Fallan, zijn uit de auto getrokken en door het hoofd geschoten door mannen met zwarte kappen. Ik moet verschrikkelijk huilen. Een andere familie wilde met de auto weg. Iedereen zat al in de wagen, maar toen de vader nog wat uit het huis wilde pakken werd hij doodgeschoten. Daarna moest de familie vertrekken en bleef het lichaam achter op straat. De Serviërs zouden hem wel begraven, zeiden ze.

Het begint opnieuw te regenen. Burun heeft gelukkig 's middags een stuk plastic geregeld, en daar ga ik met mijn oom en tante onder zitten. Waar blijven Burin en Luzzir? Het is donker en de grens is al uren gesloten. Ik maak me ongerust, want er klinken voortdurend schoten en zware knallen."

Morgen deel 3

Britten trainen in Macedonië

NAVO doet concessie aan Russen

Vervolg van pagina 1

Vredesmacht

Door niet langer te spreken over een 'NAVO-geleide' troepenmacht, komt de verdragsorganisatie niet alleen tegemoet aan de Russen, maar ook aan Milosevic. De discussie over het commando is overigens verre van afgerond.

Solana en ook minister Van Aartsen zeiden een gedeelde leiding 'weinig efficiënt' te vinden, Albright zei dat voor de NAVO een 'duidelijke leiderschapsrol' is weggelegd. De Amerikanen zijn er niet happig op de leiding af te staan aan niet-militaire organen als de VN of OVSE, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, die eerder in Kosovo waarnemers stationeerde.

Hoewel de NAVO-raad voorlopig blijft werken op basis van de Rambouillet-vredesvoorstellen, die voorzien in een autonoom Kosovo binnen het Joegoslavische staatsverband, gaan steeds meer stemmen op van de Servische provincie een beschermd gebied of protectoraat te maken. „We proberen een situatie te creëren waarin de Kosovaren kunnen terugkeren zonder bang te hoeven zijn voor terreur of voor hun leven", aldus Albright. Zij bevestigde dat 'er discussie is over een internationaal beschermde status'. Ook de ministers Védrine (Frankrijk) en Derycke (België) lieten zich in die zin uit. Van een deling van Kosovo in een Servisch en een Albanees deel is geen sprake.

De NAVO-ministers besloten op hun top, over anderhalve week in Washington, met nadere voorstellen te komen over een door de EU al aangezwengeld pact dat de Zuidoost-Balkan meer politieke en economische stabiliteit moet geven. Dat pact moet volgens Albright ook Joegoslavië omvatten:

ren in Albanië. Zo'n 600 Nederlandse militairen vertrekken deze week per schip en over land om mee te doen aan de NAVO-operatie Allied Harbour.

De NAVO-macht wordt ingezet bij de eerste opvang en ondersteuning van vluchtelingen aan de grens van Noord-Albanië. De Albanese regering en VN-organisatie voor vluchtelingen UNHCR hebben daarom gevraagd. Aan de actie doen behalve Nederland ook België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk en Italië mee. Eerder heeft de VS troepen toegezegd.

Het kabinet stuurt:

- Een bataljonshoofdkwartier van mariniers (80 man);
- 140 mariniers voor beveiliging van de Nederlandse manschappen;
- een transporteenheid van de landmacht (140 man en 40 vrachtauto's);
- het amfibisch transportschip Rotterdam (160 man);
- drie Chinook-transporthelikopters die nu nog actief zijn in Macedonië, bijgestaan door een ondersteunigseenheid van 70 tot 120 man.

Minister De Grave (Defensie) zei nadrukkelijk dat deze Nederlandse inzet uitsluitend is bestemd voor humanitaire operaties. De actie zal in principe drie maanden duren en kost 15 miljoen gulden.

Een Nederlandse artillerieeenheid van 120 man is al onderweg naar Griekenland om van daaruit naar Macedonië te reizen. Zij moet daar de gestationeerde Duitse brigade versterken die niet beschikt over voor de eigen veiligheid noodzakelijke vuursteun.

In totaal zijn er nu 235 Nederlandse soldaten voor de Navo in Macedonië. Nederlandse genietroepen helpen bij het opzetten van vluchtelingenkampen. In Bosnië zijn 1600 Nederlandse militairen actief om toe te zien op de naleving van de akkoorden van

...enten ampe... ...pel zijn er nu drie locaties voor de opvang van Kosovaren. Of het zover komt, hangt mede af van de besluitvorming in de EU en in het kabinet.

Journalist zwaargewond

TIRANA - In Padesh, aan de grens tussen Joegoslavië en Albanië, is een Europese journalist zwaar gewond geraakt toen hij probeerde met het Kosovo-Bevrijdingsleger (UCK) Servië binnen te trekken. Naam en nationaliteit van de verslaggever zijn niet bekendgemaakt. De Italiaanse tv meldde gisteren dat het om een fotograaf gaat die door schoten is gewond. De man is inmiddels opgepikt door een helikopter van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa.

'150 UCK-strijders geliquideerd'

BELGRADO - Het Joegoslavische leger heeft zeker 150 strijders van het Kosovo-Bevrijdingsleger UÇK 'geliquideerd' bij de grens met Albanië, zo meldt het officiële Joegoslavische persbureau Tanjug. Volgens Tanjug zijn de doden gevallen bij een poging van enkele honderden soldaten van het UCK om Kosovo binnen te vallen. Ze zouden in het gebied bij Kosare en Morina hebben geprobeerd de grens over te komen.

'Den Haag niet daadkrachtig'

AMSTERDAM - Vluchtelingenwerk Nederland heeft bij de Tweede Kamer aangedrongen op 'respect voor het Vluchtelingenverdrag' en 'meer doortastendheid van deregering op gebied van de opvang van Kosovaren in Nederland'. De organisatie vindt de inzet van 'Den Haag' niet daadkrachtig en evenmin bereidwillig. „De feitelijke inzet van de Nederlandse regering blijft onduidelijk", aldus Vluchtelingenwerk.

John Glenn wil complete oorlog

WASHINGTON - De Amerikaanse oud-senator John Glenn (77), veteraan van twee oorlogen en zowel de eerste mens in de ruimte als later de oudste, is voorstander van een complete oorlog in Kosovo. „Als je de strijd aangaat, moet je alles inzetten", zegt hij. „Ik voorzie niets dan ellende in Kosovo als we niet krachtig optreden." Glenn wil wel zekerheid dat de bombardmeenten Joegoslavië militair hebben verlamd voor er grondtroepen worden ingezet.

Britse militairen in Macedonië oefenen 20 kilometer ten zuiden van de hoofdstad Skopje. Zij horen bij de 10.000man sterke NAVO-troepenmacht die in de regio werd gestationeerd voor vredesmissies in Kosovo. Nu helpen zij bij de opvang van Kosovaarse vluchtelingen en bereiden zich voor op een mogelijke inzet bij een grondoorlog. *Foto Oleg Popov/Reuters*

van een beschaafde Europa, ... van deze barbarij."

Tot zover onze correspondent in Brussel. Onze politieke redactie meldt dat Nederland zal meedoen aan de humanitaire NAVO-missie van ruim 10.000 militai-

trekt morgen vanuit Vlissingen en heeft een week nodig om Albanië te bereiken. Tegen die tijd komen ook de landmacht-eenheden aan die met vrachtwagens naar Albanië reizen.

Joegoslavisch parlement streeft naar Slavische unie

Door Esther Verhalle

MOSKOU — Het Joegoslavische parlement (Servië en Montenegro) is groot voorstander van een Slavische unie tussen Rusland, Wit-Rusland en Joegoslavië. Het parlement stemde maandag bijna unaniem voor aansluiting bij de politieke unie tussen Rusland en Wit-Rusland.

Zowel de Russische president Jeltsin als de minister van Buitenlandse Zaken Ivanov reageerde met gematigd enthousiasme. President Loekasjenko van Wit-Rusland nam de uitnodiging aan van zijn Joegoslavische ambtgenoot Milosevic voor een bezoek aan Belgrado op korte termijn.

De Democratische Partij der Socialisten (DPS) van de Montenegrijnse president Djukanovic boycotte de zitting van het Joegoslavische parlement. Montenegro, dat samen met Servië de Federatieve Republiek Joegoslavië (FRJ) vormt, probeert een pro-westerse koers te varen en zich af te zetten tegen Milosevic.

In Rusland reageerde de linkse oppositie bij monde van communistenleider Gennadi Zjoeganov onmiddellijk positief op de uitspraak van het Joegoslavische parlement.

Balkanspecialist Sergej Romanenko vindt uitbreiding van de unie eerder gevaarlijk. „Servië heeft Rusland alleen nodig in conflictsituaties. Helaas interpreteert een deel van onze politieke elite dat als een uiting van de eeuwige Slavische broederschap en het historische bondgenootschap. Dat zijn mythen", zegt Romanenko.

President Milosevic gebruikte ironisch genoeg parlementsvoorzitter Seleznjov, die vorige week een bezoek bracht aan Belgrado, om zijn wens tot opname in de unie over te brengen aan president Jeltsin.

Vorig jaar boorde Seleznjov een dergelijk voorstel van de Joegoslavische vice-premier Seselj en het extremistische parlementslid Vladimir Zjirinovski de grond in boorde.

Albanië investeert in de toekomst

Vervolg van pagina 1

Yusuf Islam

Het moet gezegd dat Macedonië er bijzondere opvattingen op nahoudt over wie wel en wie niet Albanië in mogen. Enkele dagen voor Yusuf Islams onfortuinlijke botsing met de douane, scheurde een konvooi van tientallen bussen in het holst van de nacht ongehinderd over de grens. De passagiers bestonden uit duizenden Albanezen wier aanwezigheid in Macedonië de regering kennelijk onwelgevallig was en die, naar nu blijkt, geen idee hadden waar ze naartoe werden gebracht.

Velen hadden een week lang onder mensonterende omstandigheden doorgebracht in het kamp bij Blace, het beruchte niemandsland tussen Macedonië en Servië.

De omstandigheden die ze in Albanië hebben aangetroffen zijn echter nauwelijks beter. „Het is een kwestie van tijd voor hier TBC uitbreekt", zegt de 16-jarige Kosovaar Adhurim Xhemajli, die al een weeklang met zijn vader en ruim duizend andere lotgenoten vastzit in het vervallen sportpaleis van de Albanese provinciestad Korça. „Ik vraag me af waarom wij hier zijn. Al dagenlang probeer ik erachter te komen waar mijn moeder is. Vader en ik zijn haar kwijtgeraakt toen we in Blace op transport werden gezet. De politie knuppelde ons de bus in, maar voor mijn moeder was geen plaats meer. Blace is nu leeg, dus waar is ze?"

Op een steenworp afstand drentelt de 22-jarige Feride Miftara rusteloos rond in een piepkleine kamer van een studentenhuis dat ten behoeve van de vluchtelingen is ontruimd. „Blace was de diepste hel die ik me kan voorstellen, maar hier heeft de wanhoop me pas goed in zijn greep", zegt de moeder van een zoontje van drie. „Ik moet weg uit dit oord. Albanië heeft geen toekomst, hoe aandoenlijk aardig de mensen er ook zijn. De armoede hier is erger dan ik ooit gezien heb." Ze pauzeert even en zegt dan zacht: „Luister, jullie zijn toch mensen. Haal me hier uit. Je hoeft het niet te beloven. Als je het maar doet."

De voor het sportpaleis rondhangende Selimi Selim, wiens 11 maanden oude dochtertje in Blace stierf aan onderkoeling, meent te weten welke machinaties er achter het gesol met de vluchtelingen zitten. „Onze deportatie is het gevolg van een akkoordje tussen Macedonië en Albanië. Voor het eerste land, met zijn gemengde bevolking, betekent een toevloed van tienduizenden Albanezen een regelrechte bedreiging van de sociale en politieke verhoudingen. Albanië daarentegen hengelt naar aandacht en hulp van de NAVO en de EU. Wat dat betreft geldt voor Tirana: hoe meer vluchtelingen hoe beter. Wij en de ellende die wij meedragen zijn voor dit land een investering voor de toekomst."

Italië heeft intussen veel kritiek op de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR. Staatssecretaris Barberi die de humanitaire actie 'Regenboog' in Albanië leidt: „Vrijwilligers hebben zich bij mij beklaagd over de houding van het Hoge Commissariaat van de VN. Neem het kamp van Kukes, waar we allemaal samen aan zouden werken. Wij, Italianen zouden op 5 april een tentenkamp voor 3200 vluchtelingen klaar hebben. Dat lukte. De VN had gezegd dat ze een kamp met 12.000 plaatsen klaar zouden hebben voor 7 april. Er staat nu nog geen tent."

Het Italiaanse kamp in Kukes barst uit zijn voegen. Barberi: „Misselijk word ik van het feit dat de VN zich vooral zorgen maakt om het nummer waarop geld kan worden gestort. Terwijl er genoeg geld is. Alleen al uit de VS is 50 miljoen dollar gestort. De Duitse regering heeft daar nog eens 16 miljoen dollar aan toegevoegd. Maar de VN draait duimen."

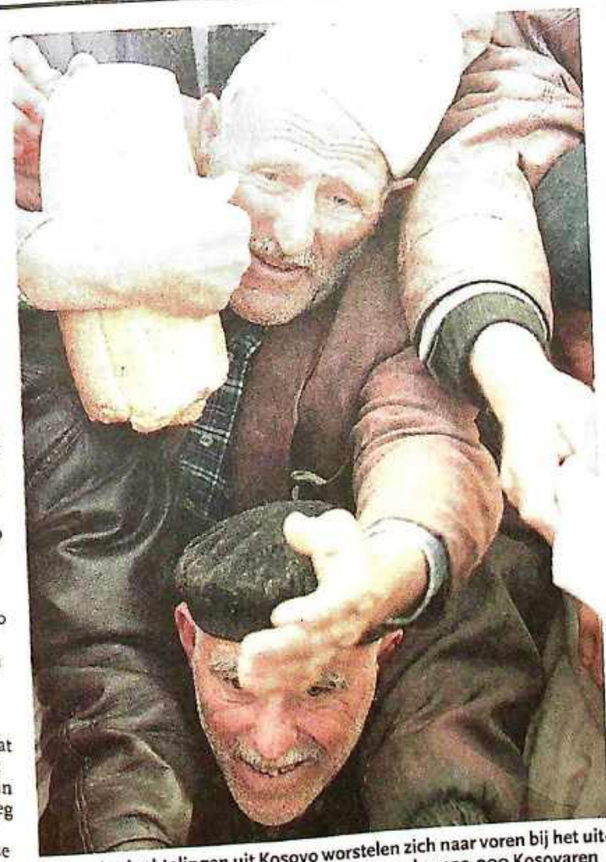

Bejaarde vluchtelingen uit Kosovo worstelen zich naar voren bij het uitdelen van brood in het Albanese Kukes. Meer dan 250.000 Kosovaren in Albanië zijn voor hun eten afhankelijk van hulporganisaties. *Foto AP*

Journalisten in paniek door dood Curuvija

Van een onzer verslaggevers

BELGRADO - Zelfs Slavko Curuvija, criticus van het regime van Milosevic, verwachtte geen kogel in zijn rug, maar zondag werd hij voor zijn huis in het centrum van Belgrado doodgeschoten. Hij werd door twee mannen opgewacht, één keer in zijn rug geschoten en, toen hij op de grond lag, nog een keer in zijn hoofd.

Tien dagen geleden zat de hoofdredacteur en eigenaar van de onafhankelijke bladen Dnevni Telegraf en Europljanin nog thuis. Verbaasd dat de politie hem na een veroordeling tot vijf maanden gevangenisstraf wegens publicaties over een moord met politieke achtergronden niet kwam halen. De NAVO was al een paar dagen aan het bombarderen. „Ik wacht maar af", antwoordde hij op de vraag of hij niet bang was. Curuvija riep Milosevic in zijn kranten op om af te treden, maar zijn grootste vijand was Milosevic' vrouw, Mirjana Markovic met haar neo-communistische partij de JUL. Drie maanden geleden vroeg Mirkovic zich publiekelijk af hoe het mogelijk was dat 'een uitgever van een krant in Servië de Amerikanen steunt in hun wens het land te bombarderen'. Op de eerste dag van de bombardementen beantwoordde de commentator van een door de staat gecontroleerd medium die vraag met: „Dat is natuurlijk Slavko Curuvija. Maar vandaag, nu de bommen vallen, houden de verraders hun mond. Je hoort ze niet. Als ze hopen dat wij hun verraad daardoor vergeten, hebben ze het bij het verkeerde eind."

Dat leek een rechtstreeks dreigement aan het adres van Curuvija, wiens Dnevni Telegraf een behoorlijke oplage haalde. Dissident of niet, hij had invloedrijke vrienden die ook met Milosevic en diens vrouw op vertrouwelijke voet stonden. Waarschijnlijk kreeg hij uit die kringen de belangwekkende informatie die zijn krant breeduit bracht.

Een van zijn belangrijkste bronnen zou Jovica Stanisic zijn. Stanisic was tot voor een half jaar het hoofd van de Servische Staatsveiligheid en werd ontslagen omdat hij Milosevic gezinde elementen uit de dienst weerde. Curuvija maakte het ontslag bekend en karakteriseerde Stanisic als een 'democratisch georiënteerde professionele politieman, die nauwe banden onderhield met de regering van Montenegro en tegen het geweld in Kosovo was'.

Afgelopen herfst publiceerde Curuvija een lang artikel in de Europljanin, waarin hij Milosevic er van beschuldigde verantwoordelijk te zijn voor de economische afbraak van het land en het politieke isolement waarin het terecht was gekomen. Hij riep Milosevic op af te treden. Op de dag dat dit artikel verscheen werd Europljanin verboden.

Met zijn bladen week Curuvija uit naar Montenegro, maar de politie hield de transporten van de krant naar Servië in de gaten en nam keer op keer grote delen van de oplage in beslag. Het was zo onzeker hoeveel exemplaren Belgrado haalden dat men zich niet meer op de Dnevni Telegraf kon abonneren. Wie geluk had kon hem op straat kopen.

De dood van Curuvija heeft paniek veroorzaakt onder de onafhankelijke journalisten in Servië. Zij zien de moord als het begin van een campagne tegen hen en maken zich zorgen over het decreet van twee dagen geleden dat de overheid het recht geeft 'alle personen die mogelijk gevaar opleveren voor de staatsveiligheid te arresteren en naar een geheime plaats over te brengen'.

De Balkan beleeft zijn zoveelste oorlog. De controverse tussen de NAVO en Servië leidt tot een vluchtelingenstroom die Albanië en Macedonië ontwricht. Ook andere landen, met een grote instabiliteit als gevolg van eigen minderheden, volgen met angst en beven de dramatische gebeurtenissen.
Op deze pagina een overzicht.

Voor én tegen de NAVO

ROEMENIË

Boekarest - Roemenië bevindt zich in een precaire positie. De 20 miljoen orthodoxe christenen in het land - een overgrote meerderheid - voelen sympathie voor de Servische geloofsgenoten. Aan de andere kant lonkt het land naar het lidmaatschap van de NAVO en wil door al te openlijk beleden steun aan Belgrado de kansen niet in gevaar brengen.

Boekarest hoopt uitgerekend in deze maand op de NAVO-top in Washington te worden ingedeeld in een kopgroep van landen die op termijn voor het felbegeerde lidmaatschap van de westerse alliantie in aanmerking komt.

Desondanks weigeren de Roemenen de Serviërs af te vallen. Het geloof bindt de twee volken. De orthodoxe patriarch Teoctist sprak in zijn paasviering van onze 'Servische broeders'. De bewolking die de NAVO hindert bij haar aanvallen en de Serviërs beschermt, noemde hij 'een schepping van God'.

De regering heeft het luchtruim opengezet voor NAVO-vliegtuigen maar staat onder politieke druk van een parlement dat ge-

Grote vrees voor economische isolatie

BULGARIJE

Sofia - Bulgarije vreest geïsoleerd te raken door het conflict tussen buurland Joegoslavië en de NAVO. De economische gevolgen zijn nu al voelbaar, zegt premier Ivan Kostov.

De regering en belangrijkste ondernemingen maken zich zorgen over het verlies van handelspartner Joegoslavië. De bevolking in de grensstreek ziet de lucratieve smokkelpraktijken verloren gaan. Ook moeten de Bulgaren die op weg willen naar de rest van Europa omrijden via Roemenië omdat zij vanwege de bombardementen de Servische wegen niet kunnen gebruiken.

De klap komt extra zwaar aan omdat Bulgarije langzaam herstelt van een zware economische crisis als gevolg van te traag verlopende hervormingen en welig tierende corruptie. Nog altijd moet de regering de strijd aanbinden met de zeer machtige (deels Russische) maffia, die controle uitoefent over een deel van de economie, maar het land lijkt op de goede weg. De diepste armoede is achter de rug en afgelopen jaar verleende het Internationaal Monetair Fonds (IMF) Sofia nog een lening van anderhalf miljard gulden om het hervormingsprogramma voor de komende drie jaar te ondersteunen. De Bulgaarse regering wil niets liever dan aansluiting bij de NAVO en de Europese Unie. Zij heeft zich dus direct achter de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië geschaard. De bevolking heeft echter gemengde gevoelens over de bombardementen. Niet alleen staan de Serviërs de Bulgaren zeer na wat cultuur en religie betreft, ook kunnen veel Bulgaren de gespannen verhouding van de Serviërs met de moslims in Kosovo goed begrijpen. Sofia heeft de rechten van de grote Turkse minderheid - ook moslims - ook altijd vrijwel gegeerd.

Het was daarom ook enigszins ironisch toen de Bulgaarse autoriteiten vorige week alarm sloegen nadat bekend werd dat Joegoslavië de 50.000 etnische Bulgaren in het oosten van Servië mobiliseerde.

De oorlog kan ook zeer nadelige gevolgen hebben voor het milieu. Eind vorige week bleek dat een olievlek van 15 kilometer lengte en 400 meter breedte in het Bulgaarse deel van de Donau was aanbeland. Volgens de Bulgaarse autoriteiten was die ernstige milieuvervuiling ontstaan in Servië, nadat de NAVO verscheidene olie-installaties had gebombardeerd.

Dure solidariteit

ALBANIË

Tirana - Cynici in Albanië halen de schouders op over alle rampspoed als gevolg van de Kosovocrisis. „Voor de oorlog werden we al het armenhuis van Europa, het Wilde Oosten, genoemd en stonden we te boek als hopeloos geval. Kan het dan nog erger?", zo vragen zij zich af.

Met de broodnodige hulp van het Westen probeert Albanië zo goed en zo kwaad als het kan de enorme stroom vluchtelingen uit Kosovo op te vangen. Hulpverleners, toch redelijk gehard door ellende elders, zijn geroerd door de opvang van de paar honderdduizend Kosovaren in Albanië. Bijna elk Albanees gezin geeft wel onderdak aan vluchtelingen. „Onze broeders zijn zonder uitzondering welkom", zegt premier Majko. „Het weinige dat we hebben, zullen we delen. En wat we niet hebben, delen we ook."

Optimisten in Albanië zeggen dat de crisis dát heeft gebracht wat het land zo miste: solidariteit met de ander, een gemeenschappelijk doel. Na de val van de dictatuur van Enver Hoxha was de dorst naar vrijheid (en de onkunde daarmee om te gaan) zo groot dat er alleen individuele belangen bestonden.

De maatschappij werd een jungle waar het recht gold van de sterkste, veelal de maffia. Honger naar geld zorgde voor anarchie, zeker na de ineenstorting van de piramidefondsen waardoor de Albanezen werden beroofd van hun laatste spaargeld. De enkele politici die tot kalmte maanden, werden weggehoond door anderen zoals oud-president Berisha die slechts dachten aan eigen gewin. Voor steeds meer Albanezen verd de situatie zo hopeloos dat ij hun heil zochten in een (vaak llegaal) bestaan in West-Europa. lijna een halve eeuw zorgde de alinistische dictator Hoxha erwor dat er niemand in en uit Albanië kon, de laatste weken worden de grensposten overlopen. Premier Majko probeert van de nood een deugd te maken. Hij wil niets weten van een 'Albanese renaissance', lees de vorming van een Groot-Albanië (met Kosovo en een deel van Macedonië), waarvoor (Kosovaarse) nationalisten zich sterk maken. Majko houdt de Albanezen voor dat de toestroom van de 'Kosovaarse broeders' op de korte termijn een zeer zware last is, maar dat - met grootschalige hulp van het Westen - zijn land van de ondergang wordt gered. Zelfs wordt het fundament gelegd voor een betere toekomst voor héél de samenleving, 'van welke samenstelling dan ook en binnen de huidige grenzen'.

Een land dreigt ten onder te gaan

MACEDONIË

Skopje - In Macedonië regeert de angst. De komst van 130.000 Albanese Kosovaren ontwricht de maatschappij.

De stabiliteit in de republiek is uiterst kwetsbaar. Die kwetsbaarheid zit al in de naam: 'macédoine' staat voor mengelmoes, samenraapsel. Er is weinig voor nodig om onrust te stoken. Het wordt dan ook een godswonder genoemd dat Macedonië erin slaagde zich zonder geweld af te scheiden van Tito's Joegoslavische 'modelstaat, en vervolgens vreedzaam te blijven.

De uittocht uit Kosovo heeft de bestuurders in Skopje in paniek gebracht. Tot 24 maart, toen de uittocht op gang kwam, was bijna 70 procent van de 2,3 miljoen Macedoniërs Slaaf (en aanhanger van de Orthodoxe Kerk) en ruim 22 procent etnisch Albanees (en moslim). Militante Slaven hameren erop dat met de opvang van elke 23.000 vluchtelingen uit Kosovo het aantal Albanezen met een procent toeneemt. „Straks zijn wij een minderheid", aldus hun slogan.

De hoogbejaarde president Gligorov (81) maakt overuren om de vrede te bewaren. De spanningen in de samenleving nemen toe met de dag. „Wij bezwijken onder de financiële last. Onze handel met de buurlanden komt tot stilstand. Fabrieken sluiten hun deuren en de werkloosheid was al 35 procent. We zijn arm, doodarm. We kunnen elke vorm van hulp gebruiken om de Kosovaarse last te dragen. Anders dreigen we kopje onder te gaan", aldus Gligorov.

Bovendien blijft de vraag hoe lang de president nog kan beschikken over zijn regering. De eis van de Slavische partijen dat het aantal vluchtelingen in hun land moet worden gelimiteerd, zorgt voor groot wantrouwen bij coalitiepartner DPA, de Albanese Democratische Partij. Er dreigt ook een politieke crisis.

Het wantrouwen onder de Slavische Macedoniërs, die steeds meer begrip tonen voor het koppige Servië, leidt ertoe dat de Albanese minderheid hardere garanties stelt. Sommige leiders roepen al om afscheiding. „We werden voor de crisis al met de nek aangekeken. Met de komst van onze Kosovaarse broeders worden we helemaal behandeld als uitschot", aldus militante Albanezen.

Klem tussen de NAVO en Servië

Podgorica - Veel Montenegrijnen hebben spijt als haren op hun hoofd. Na de ineenstorting van het multinationale Joegoslavië van maarschalk Tito besloten zij in 1992 als enige republiek met het machtige Servië verder te gaan in een federatie. 'Vanwege de sterke verwantschap', aldus de regering in Podgorica.

machtsspelletjes in Podgorica

Roemenië verkeert in grote economische problemen en kent grote politieke instabiliteit. Er bestaat bovendien een wankele vrede tussen de orthodox-christelijke meerderheid en de etnisch Hongaarse minderheid in Transsylvanië. De behandeling van de etnische Hongaren heeft lange tijd de relatie tussen Roemenië en het nieuwe NAVO-lid Hongarije verziekt.

Roemenië heeft in de strijd om het NAVO-lidmaatschap in ieder geval een slag binnengehaald. Het land voelt zich onveilig, ingeklemd als het ligt tussen Rusland en het onrustige Joegoslavië. Javier Solana, de secretaris-generaal van de NAVO, gaf daarom de verzekering dat een aanval op Roemeens grondgebied door het bondgenootschap 'met grote ernst' zal worden beoordeeld. Het is wel geen veiligheidsgarantie, zoals het NAVO-verdrag geeft, maar biedt wel bescherming van de machtige alliantie.

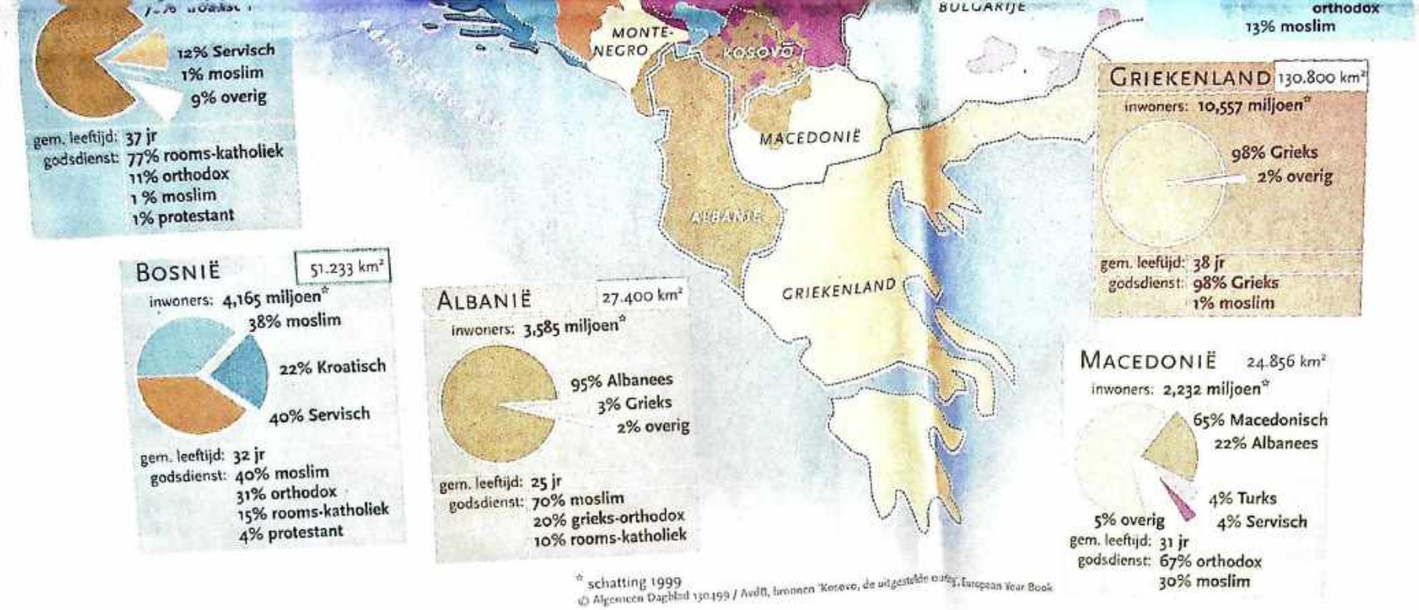

© Algemeen Dagblad 130499 / Avdfl, bronnen 'Kosovo, de uitgestelde oorlog', European Year Book

Schijnbare rust na oorlog

KROATIË

ZAGREB - Kroatië lijkt tot rust te zijn gekomen na de burgeroorlog van 1991 en 1992 tegen de Servische minderheid. Voor een deel is dat schijn. Nationalistische emoties bepalen de politiek. De Servische, Hongaarse en Italiaanse minderheden voelen zich niet op hun gemak en worden uit overheidsfunkties geweerd.
De burgeroorlog leverde in eerste instantie verlies van grondgebied op. Een strook van de aan Servië grenzende provincie Oost-Slavonië en de aan west- en oost-Bosnië grenzende Krajina's, vielen in handen van de Serviërs. Met Operatie Storm, een verrassingsaanval, heroverde Kroatië het verloren gebied.

De bevolking van 4.450.000 zielen bestaat voor 78 procent uit Kroaten, wier voorvaderen zich in de zesde eeuw in het gebied vestigden en assimileerden met de Illyriërs, die aan Rome waren onderworpen. Serviërs vormen nog steeds een minderheid van 12 procent van de bevolking.
De etnische Hongaren in de noord-oostelijke Baranja en kleine regio's in het grensgebied met Hongarije zijn met een half procent een te verwaarlozen groep, maar hun aanwezigheid heeft invloed op de Kroatisch-Hongaarse betrekkingen. Om wraakacties tegen de Kroatische Hongaren te voorkomen, accepteerde Boedapest in 1991 knarsentandend dat Kroatië via haar grondgebied wapens smokkelde.
In Istrië, in het zuidwesten, is een derde van de bevolking van Italiaanse afkomst. De provincie, waar Slaven zich in de zevende eeuw vestigden, was eeuwenlang in handen van Italië en Oostenrijk. Na de Tweede Wereldoorlog werd het bij Kroatië gevoegd. Tot 1991 waren er geen etnische problemen, maar na de burgeroorlog werden het bestuur en publieke posten 'gezuiverd'. Italo-Kroaten werden uit officiële funkties ontslagen. Italië, dat een belangrijke rol speelde bij de erkenning van een onafhankelijk Kroatië, liet weten niet in Istrië te zijn geinteresseerd.

Bosnische moslims vormen bijna 1 procent van de Kroatische bevolking. De verhouding tussen Kroaten en moslims is vooral gespannen omdat etnische Kroaten in de moslim-Kroatische federatie in Bosnië in grote delen van het land de macht opeisen.

Geen stabiliserende rol

GRIEKENLAND

ATHENE - Amerikaanse militairen lossen in de Griekse havenstad Thessaloniki hulpgoederen met op de achtergrond een muur waarop is gekalkt: Griekenland uit de NAVO.
Beter kan de innerlijke verscheurdheid van de Grieken niet worden geïllustreerd. Griekenland wil een loyaal NAVO-lid zijn, maar voelt zich ook verwant met het Servische broedervolk in Joegoslavië. Thessaloniki is doorvoerhaven voor humanitaire acties in Kosovo, maar tevens worden ruiten ingegooid van Amerikaanse vestigingen uit protest tegen de luchtacties. Het orthodoxe Pasen werd in de Griekse kerken gevierd in verbondenheid met de orthodoxe christenen in Joegoslavië.
De publieke opinie en de media in Griekenland zijn mordicus tegen de luchtaanvallen. De regering verzet zich weliswaar niet tegen de acties maar weigert er aan deel te nemen en houdt niet op het einde van de bombardementen te bepleiten. Het verzet tegen de NAVO-acties komt vooral voort uit eigenbelang. Griekenland wil niet worden overstroomd met op drift geraakte Kosovo-Albanezen. In het land woont al een half miljoen etnische Albanezen en een miljoen trekt jaarlijks de grens met Griekenland over voor het doen van seizoenwerk. De criminaliteit onder de seizoenarbeiders is hoog, zegt Athene. Griekenland is bovendien bang dat de Albanezen een Groot-Albanië willen stichten dat delen van Macedonië en Griekenland opslokt. Athene was altijd al tegen de vorming van Macedonië. De roep om zelfstandigheid in Kosovo kan, vreest Athene, aanstekelijk werken op de Turks sprekende moslims in het westen van Thracië.
Athene maakt zich ook zorgen over de Griekse minderheid in Zuid-Albanië. Als een stortvloed van verdreven Kosovo-Albanezen daar naar toe trekt, kan de bevolkingssamenstelling in dit landsdeel - dat door Griekenland Noord-Epirus wordt genoemd - drastisch veranderen. De 100.000 etnische Grieken in Albanië voelen zich al beroofd van de mogelijkheid hun Grieks-orthodoxe godsdienst te belijden. Met zoveel regionale belangen is Griekenland als NAVO-front-staat niet in staat gebleken een stabiliserende rol te spelen in dit deel van de Balkan.

Verscheurd door extreem nationalisme

BOSNIË

SARAJEVO - De Joegoslavische republiek Bosnië-Herzegovina leek na de Tweede Wereldoorlog het schoolvoorbeeld te worden van vreedzaam met elkaar samenlevende culturen. Om hun een eigen identiteit te geven, proclameerde president Tito de islam tot een van de Joegoslavische volksnaties. Moslims, etnische Kroaten en etnische Serviërs vormden toen, in 1946, de bevolkingsmeerderheid van Bosnië. Binnen enkele weken werd de Bosnische soldaat tot kanonnenvoer gedoopt.

Het duurde niet lang of nationalistische Kroaten en Serviërs, waarbij ook de moslims zich als groep gingen identificeren. Tijdens de oorlog werd de indruk gewekt dat moslims met 38 procent de meerderheid van de bevolking in Bosnië uitmaakten, maar dat is onjuist. Van de ruim vier miljoen inwoners is 40 procent van Servische afkomst. Etnische Kroaten vormen 20 procent. Bosnië speelde historisch de rol van een muur tussen het christendom en de islam. Aan het eind van de vijftiende eeuw werd het merendeel van Bosnië veroverd door de Ottomaanse koning Tamerlan, maar na diens dood viel het in handen van het koninkrijk Servië.
Van de 12de tot de 19de eeuw was het onder verschillende koningen een onafhankelijke staat. Dat was vooral te danken aan de ontoegankelijkheid van het gebied dat geen uitweg naar zee had.
De Turken regeerden Bosnië van die tijd een tot het in 1878, na de Russisch-Turkse oorlog, onder Oostenrijks-Hongaars bestuur kwam. Onder Turkse heerschappij bekeerden Kroaten en Serviërs in Bosnië zich tot de islam. Over-gens zonder dwang. Op grond daarvan wordt de moslims in Bosnië door zowel de Kroaten als de Serviërs verraad verweten.
De burgeroorlog in Bosnië escaleerde voor altijd door extreem nationalistische uitingen van Kroaten en Serviërs. Beide groepen probeerden zoveel mogelijk land te veroveren in de hoop daarna op te gaan in een 'Groot-Kroatië' of 'Groot-Servië'. Er werd fel gestreden om streken met delfstoffen (centraal Bosnië) en industriën (Sarajevo, Banja Luka, Prijedor, Bosasnski Brod, Mostar, Lukavac en Tuzla).
Een poging van de VN-onderhandelaars Vance en Owen om de strijd in Bosnië te beëindigen door etnische groepen een eigen gebied te geven, strandde op de voorgestelde bestandsgrenzen, die dwars door de etnische culturen sneed.

Zeven jaar later vechten Montenegro en zijn jonge, progressieve president Djukanovic voor hun bestaan. Zij zitten klem tussen de NAVO en Servië door het conflict om Kosovo. De NAVO bestookt onder meer doelen bij de hoofdstad Podgorica en de federale regering in Belgrado spreekt van verraad omdat Montenegro Servië niet onvoorwaardelijk wil volgen in de crisis.
De geplaagde president, die flirt met in de ogen van Milosevic 'duivelse begrippen' als persvrijheid en vrije markteconomie, dreigt zijn Servische collega Milosevic met een burgeroorlog als deze probeert zijn regering met een staatsgreep ten val te brengen. ,,Ik heb er weet van dat de precaire situatie wordt misbruikt om hier de staat van beleg af te kondigen.''
Djukanovic houdt de laatste weken ernstig rekening met een coup. De aanwijzingen stapelen zich ook op. De commandant van het federale Joegoslavische leger, die op redelijke voet stond met de president, is vervangen door een vertrouweling van Milosevic.
Diens premier Bulatovic, vorig jaar nog de rivaal van Djukanovic bij de presidentsverkiezingen in Montenegro, zou de federale overheid misbruiken voor Albanese vluchtelingen uit Kosovo in Montenegro aangrijpen om onrust te zaaien. Montenegro heeft een eigen Albanese minderheid van zeven procent en die zou door de stroom vluchtelingen uit Kosovo 'onevenredig hard en gevaarlijk groeien'.
Djukanovic weet dat als Milosevic echt kwaad wil, hij binnen een uur aan de kant wordt gezet. Een grote minderheid van de bevolking steunt Milosevic en de 10.000 politieagenten op wie de president eventueel een beroep kan doen, zijn geen partij voor de federale soldaten. Waar de Montenegrijnse president op hoopt is dat Milosevic zich geen 'tweefrontenoorlog' kan permitteren.
De Belgische historicus Raymond Detrez, een Balkan-kenner die doceert aan de universiteiten van Leuven en Gent, betoogt in zijn jongste boek 'Kosovo. De uitgestelde oorlog' dat 'ook de nieuwe Unierepubliek Joegoslavië een staat is die zich exclusief en uitdrukkelijk als Servisch wil manifesteren'. In zo'n staat is geen plaats voor Albanese Kosovaren.
In zo'n staat worden Montenegrijnen (die zichzelf juist presenteren als de 'oer-Serviërs') en de leden van de Hongaarse minderheid in het noorden van de federatie gedoogd, onder de leiding van Servië.

Zorgen over Hongaren in Servië

HONGARIJE

BOEDAPEST - Hongarije is het enige NAVO-land dat aan Joegoslavië grenst. In plaats van een betere garantie op vrede is Boedapest met het NAVO-lidmaatschap betrokken geraakt bij een oorlog.
Vanaf een Hongaarse basis vertrekken Amerikaanse vliegtuigen. In theorie zou zelfs een NAVO-aanval met grondtroepen mogelijk zijn vanuit Hongarije.
Dit laat de Hongaarse bevolking niet onberoerd. Volgens een opiniepeiling vreest de helft van de Hongaren dat de oorlog overslaat naar hun land.

Vooral de Hongaarse minderheid in Joegoslavië baart Boedapest zorgen. In de Servische provincie Vojdovina wonen zeker 300.000 etnische Hongaren, die in angst leven voor Joegoslavische represailles.
Novi Sad, de tweede stad van Servië en de provinciehoofdstad van Vojdovina, is al sinds het begin van de luchtaanvallen een belangrijk doelwit van de NAVO.

Het effect daarvan is dat de Servische inwoners, die nooit grote fans waren van Milosevic, zich steeds meer op Belgrado richten. Voor de etnische Hongaren is dit een slechte ontwikkeling. Volgens de leider van de grootste etnisch Hongaarse partij in Vojdovina, Jozsef Kasza, leeft zijn achterban in angst en apathie. Hij bekritiseerde Boedapest voor wat hij de 'overdreven publieke pro-NAVO-campagne' noemde. ,,De NAVO heeft een groot aantal leden dus het is niet de belangrijkste taak van Hongarije om een oorlog te beginnen met zijn buren of eraan deel te nemen'', aldus Kasza. ,,Sterker nog, deze bedreigende situatie brengt de 300.000 Hongaren in gevaar.''

Dagblad 20
Rijnevenland 13/4/99

Servisch-Albanese dialoog is nog niet verloren

Pax Christi houdt contact

In het geweld van de Kosovo-oorlog dreigen vele goede werken ten onder te gaan. Zoals de dialoog die Pax Christi op gang bracht tussen Serviërs en Kosovo-Albanezen.

Door Erik van Schaik
Utrecht

Pax Christi maakt de schade op. „Inmiddels hebben we gelukkig weer verbinding met onze contacten uit Kosovo die zijn gevlucht," meldt Jan Gruiters van de katholieke vredesorganisatie.

„En onze Servische partners in Belgrado zeggen dat ze betrokken blijven bij de dialoog met de Kosovo-Albanezen. Maar zij moeten gezien de stemming in het land uiterst behoedzaam opereren. Als je ze spreekt via de telefoon, hoor je op de achtergrond het luchtalarm afgaan."
De Servische contacten van Pax Christi bevinden zich vooral in de hoek van de studenten, die twee jaar terug dagelijks de straat opgingen tegen het regime van Milosevic. Dat zij de contacten met Kosovaren nog willen aanhouden, is opmerkelijk. Door de NAVO-luchtaanvallen lijken alle Serviërs zich om Milosevic te hebben geschaard. Openlijke kritiek op het regime is amper nog te bespeuren. De kritische uitgever/journalist Slavko Curuvija werd zondag door onbekenden vermoord.

„De vervreemding tussen Joegoslavië en het Westen is huizenhoog gestegen," merkt Gruiters. „De ruimte voor onze gesprekspartners is er niet groter op geworden." Tegelijk signaleert hij tekenen die erop wijzen dat niet alle Serviërs zich conformeren aan het regime. „De jongens die niet willen meevechten bijvoorbeeld vormen een reëel probleem." Servië overweegt de doodstraf weer in te stellen voor deserteurs.

Pax Christi bemoeit zich sinds het uiteenvallen van Joegoslavië actief met de kwestie-Kosovo. Om de dialoog te bevorderen tussen Serviërs en Albanezen werd een project opgezet met steun van de Nederlandse, Belgische en Britse regeringen. Vorig jaar nog steeg het aantal deelnemende Servische en Albanese organisaties van negen naar 21.

Geen wonder dat Pax Christi zich, anders dan zijn oecumenische tegenhanger IKV die onmiddellijk pleitte voor het sturen van grondtroepen, wat meer op de vlakte heeft gehouden. De organisatie probeert te redden wat er te redden valt van haar dialoogproject. Op 22 april gaat er een team naar Macedonië en Albanië om ter plekke de balans op te maken.

Tegelijk doet Pax zijn best om openingen te zoeken zodat de politiek en diplomatie weer een kans krijgen. Zo verzocht PC Internationaal afgelopen vrijdag de NAVO om een tijdelijk staakt-het-vuren in acht te nemen uit respect voor het (Servisch-)orthodoxe paasfeest. Het mocht niet zo zijn.
In de analyse van Pax Christi resten het Westen nu nog drie opties. Gruiters somt op: „Ten eerste is er een compromis denkbaar, dat neer zal komen op een verwatering van het conceptakkoord van Rambouillet (vergaande autonomie voor Kosovo, red.). Maar het is de vraag of dat met de demonisering van Milosevic door de NAVO nog haalbaar is. In de tweede plaats kan er een internationaal protectoraat over Kosovo komen, maar alleen als Servië daarmee instemt of als het volledig verslagen is. Ten derde zou een beperkt aantal grondtroepen een *safe haven*, veilig gebied, voor vluchtelingen kunnen instellen in Kosovo. Dat komt neer op een feitelijke opdeling van de provincie. En dan zul je de komende tientallen jaren nog tal van guerrilla-acties van het UÇK zien om het verloren gebied te heroveren."

Prov. Zeeuwse Crt. 14/4/99

Pax Christi raakt contacten kwijt

door Erik van Schaik

In het geweld van de Kosovo-oorlog dreigen vele goede werken ten onder te gaan. Zoals de jarenlange dialoog die de katholieke vredesorganisatie Pax Christi onderhoudt met Serviërs en Kosovo-Albanezen. „We maken nu de schade op", zegt Jan Gruiters van Pax Christi.

„Inmiddels hebben we tot onze grote opluchting weer verbinding met onze contacten uit Kosovo, die naar Macedonië of Noorwegen zijn gevlucht. En een aantal van onze Servische partners in Belgrado zegt dat ze betrokken blijven bij de dialoog met de Kosovo-Albanezen. Maar zij moeten gezien de stemming in het land uiterst behoedzaam opereren. Als je ze spreekt via de telefoon, hoor je het luchtalarm afgaan."

Studenten

De Servische contacten van Pax Christi bevinden zich vooral in de hoek van de studenten, die twee jaar terug dagelijks de straat opgingen tegen het regime van Slobodan Milosevic. Dat zij de contacten met Kosovaren nog willen aanhouden, is opmerkelijk.
Door de NAVO-luchtaanvallen lijken alle Serviërs zich achter Milosevic te hebben geschaard. Openlijke kritiek op het regime is amper nog te bespeuren. De kritische uitgever/journalist Slavko Curuvija werd zondag door onbekenden vermoord.

Doodstraf

„De vervreemding tussen Joegoslavië en het Westen is huizenhoog gestegen", zegt Gruiters. „De ruimte voor onze gesprekspartners is er niet groter op geworden." Tegelijk zijn er signalen dat niet alle Serviërs zich conformeren aan het regime. „De jongens die niet willen meevechten bijvoorbeeld vormen een reëel probleem." Servië overweegt de doodstraf weer in te stellen voor deserteurs.
Pax Christi bemoeit zich sinds het uiteenvallen van Joegoslavië actief met de kwestie-Kosovo. Zij probeerde de dialoog te bevorderen tussen Serviërs en Albanezen, en zette daartoe een project op met steun van de Nederlandse, Belgische en Britse regeringen.
Vorig jaar nog steeg het aantal deelnemende Servische en Albanese organisaties van negen naar 21. Geen wonder dat Pax Christi Nederland zich, anders dan haar oecumenische partner IKV die pleitte voor het sturen van grondtroepen, wat meer op de vlakte heeft gehouden. De organisatie probeert te redden wat er te redden valt van haar dialoogproject. *GPD*

Publicatie : Limburgs Dagblad
Datum : 12/04/1999
Pagina : 1

Regio : Limburg
Oplage : 76241
Frequentie : dagelijks

19

IKV-secretaris Mient-Jan Faber bij Jonge Socialisten in Maastricht:

'Eerst pauze, dan grondtroepen'

Door Rik van Druten

Hét gezicht van de anti-kruisrakettenbeweging in de jaren tachtig, IKV-secretaris Mient-Jan Faber, is nu een van de grootste pleitbezorgers van de inzet van grondtroepen in Kosovo. Zaterdagavond probeerde hij in Maastricht de jongerenafdeling van de PvdA, de Jonge Socialisten, te overtuigen.

Maastricht - De geplande kroegentocht op de avond van het tweedaagse voorjaarscongres van de Jonge Socialisten moest het afleggen tegen de actualiteit. Niet alleen workshops over jongerenparticipatie, wao en asielbeleid, maar ook een inderhaast ingelaste discussie over de grootste gewapende conflict in Europa sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog, Kosovo.

Voor de iets oudere vredesactivist is het even wennen. Centrale organisaties uit de anti-kruisrakettenbeweging in de jaren tachtig, Mient-Jan Fabers Interkerkelijk Vredesbedraad (IKV) en de voorlopers van GroenLinks, pleiten nu voor het inzetten van grondtroepen tegen Servië, terwijl voormalige haviken als de VVD'er Jan Dirk Blaauw zich nu daartegen juist afzetten.
De Jonge Socialisten hebben geen oog voor die rolverwisseling. De meesten kleuterden er nog lustig op los toen Faber op 21 november 1981 de eerste grote demonstratie tegen de plaatsing van Navo-kruisraketten in Europa op het Museumplein in Amsterdam leidde.

Ook aan Faber valt het niet af te zien. Alsof hij nooit uit het nieuws is geweest spoedt de IKV-voorman zich weer van de ene forumdiscussie naar de andere actualiteitenrubriek.
Geduldig houdt hij in Maastricht de Jonge Socialisten voor dat er wel degelijk alternatieven waren voor de luchtaanval van de Navo op Servië. „Iedereen die er eventjes over had nagedacht, wist van te voren dat de luchtaanvallen geen eind zouden maken aan Milosevic' jacht op de Albanese bevolking van Kosovo. Ze hebben hem juist het argument gegeven om zijn gang te gaan."

Dat niemand een pasklare oplossing heeft, is niet zo erg, betoogt Faber. „Het gaat er nu om dat er iets gebeurt." En Faber zou Faber niet zijn als hij daarvoor geen suggestie had. „Laat de Navo een gevechtspauze inlassen, om secretaris-generaal Kofi Anan van de Verenigde Naties de gelegenheid te geven om toch in elk geval te probéren een oplossing te vinden."

Maar niemand binnen de Navo wil als eerste die suggestie doen, constateert Faber, bang om het eensgezinde front tegen Milosevic te verbreken. Bevreesd dat zoiets wordt uitgelegd als het mislukken van de Navo-inzet. Toch heeft Faber daarop zijn hoop gevestigd. En daarom is hij naar het voorjaarscongres van de Jonge Socialisten gekomen. „Misschien dat een motie van de Jonge Socialisten de Partij van de Arbeid en vervolgens de Nederlandse regering in beweging kan brengen."

Een dag later blijkt Fabers komst naar Maastricht niet voor niets geweest: de Jonge Socialisten spreken zich uit voor de inname van het niemandsland langs de grens van Kosovo om de vluchtelingen te beschermen. Ook moeten er ter bescherming van de Kosovaren ten minste gronddtroepen naar Albanië, vinden ze.

Utr. Nieuwsblad 16/4'99

SP belegt debat over Kosovo

Utrecht – De Socialistische Partij doorbreekt politieke stilte over Kosovo-oorlog. De partij houdt vandaag 'Beter-dan-Bommen-debat' in De Kargadoor, Oudegracht 35. Onder leiding van Barend de Ronden zullen de kamerleden Van Bommel (SP) en Apostolou (PvdA), wetenschapper Den Dekker (vakgroep Volkerenrecht Universiteit van Amsterdam) en vertegenwoordigers van IKV, Vrouwen voor Vrede en Pax Christi in debat gaan over de kosten- en batenrekening van drie weken bombarderen. Na een inleidende ronde kan ook het publiek zich in de discussie mengen. Tijd: 20.30 uur. Inlichtingen: tel. 030 - 2870327.

BERLIJN: Theo Jongedijk **BOEDAPEST:** Frank van Vliet **BRUSSEL:** Ruud Kreutzer **FRA**
JERUZALEM: Hans Kuitert **JOHANNESBURG:** Sibolt van Ketel **LONDEN:** Petra Janbroers **MOSKOU**
PARIJS: Pieter Nijdam **ROME:** Maarten van Aalderen **SA**

Belgrado wil in Unie met (Wit-)Rusland

Van onze correspondent
BOEDAPEST, dinsdag

Het Joegoslavische parlement heeft gisteren met grote meerderheid ingestemd met een voorstel tot aansluiting bij de unie tussen Rusland en Wit-Rusland. President Milosevic hoopt hiermee militaire steun van deze bondgenoten te krijgen in de oorlog met de NAVO.

Moskou heeft koel op het plan gereageerd. De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, zei weliswaar het voorstel te begroeten, maar noemde geen datum voor een toetreding van Joegoslavië.

Het fel anti-westerse Wit-Rusland was wel enthousiast. President Loekasjenko heeft inmiddels een uitnodiging van Belgrado aanvaard om een bezoek te brengen aan zijn collega Milosevic.

In de kleine deelrepubliek van de Joegoslavische Federatie, Montenegro, reageerde de hervormingsgezinde president Milo Djukanovic heel anders. Djukanovic wijst een bondgenootschap met Rusland af en zou liever deel uitmaken van de NAVO.

Herhalingsoefening

NAVO geef Milosevic geen lucht

door Guido van de Kreeke
BRUSSEL, dinsdag

De NAVO is eensgezind en onverzettelijk. De negentien ministers van Buitenlandse Zaken

'Tommy'

Zoon Soeharto voor rechter wegens corruptie

JAKARTA, dinsdag
De jongste zoon van de In-

• *Twee Amerikaanse MH-53 gevechtshelikopters komen aanvliegen op de luchthaven van de Albanese hoofdstad Tirana, gevolgd door een MH-60 helikopter. De MH-53-toestellen zijn gisteren ingezet voor het vervoer van voedselpakketten naar een vluchtelingenkamp tussen Kukes en de grens met Kosovo, waar 6000 etnische Albanezen bivakkeren. Het was de eerste keer dat helikopters werden ingezet voor een hulptransport.*
FOTO: REUTERS

In Novi Sad zegt de NAVO een fabriek voor luchtafweerraketten te hebben getroffen. De Serviërs claimen dat er een woonwijk is getroffen.

Bij de Albanees-Joegoslavische grens werden opnieuw gevechten gemeld. Tenminste 150 etnische Albanezen zouden gisteren volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug zijn gedood bij confrontaties met het Servische leger in Kosovo. De groep vluchtte in paniek terug toen de Serviërs hen onder vuur namen. Volgens de Serviërs verleende de NAVO luchtsteun aan de rebellen.

Servië beschuldigt de Verdragsorganisatie er ook van helikopters in Noord-Albanië in te zetten om strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) te verplaatsen. Albanië zou het UCK steunen met artillerie bij hun acties in Kosovo.

Albanië beschuldigt Servië ervan mortieren op zijn grondgebied af te vu-

Riksja-rijders in Parijs

WOLKEN

• ***Groot-Brittannië heeft zijn gevechtsvliegtuigen de afgelopen weken zodanig aangepast dat ze in staat worden geacht accuraat door wolken heen te bombarderen. Dit biedt de NAVO meer tactische mogelijkheden in het luchtoffensief tegen de Servische troepen. De luchtaanvallen van de verdragsorganisatie werden tot op heden regelmatig bemoeilijkt door het dichte wolkendek. Dat maakte zogeheten precisiebombardementen, waarbij zo min mogelijk burgers of burgerdoelen worden geraakt, een***

Soeharto, Hutomo 'Tommy' Mandala Putra, is gisteren in een rechtbank in de hoofdstad Jakarta formeel aangeklaagd wegens corruptie. Hij is de eerste telg uit de familie Soeharto die wegens wandaden wordt vervolgd.

Als Tommy schuldig wordt bevonden kan hij levenslang krijgen. De aanklacht betreft een vastgoedtransactie van zijn bedrijf Goro met het staatsbedrijf Bulog in 1997. Volgens de aanklagers kreeg Goro grond van Bulog voor de bouw van een winkelcentrum in Jakarta in ruil voor 155 hectaren grond elders. Beide partijen wisten echter dat Goro het geld niet had om die grond aan te kopen.

In dezelfde zaak zijn het voormalige hoofd van Bulog, Beddu Amang, en Tommy's zakenpartner Riccardo Gelael aangeklaagd. Tegen expresident Soeharto loopt een afzonderlijk corruptieonderzoek. (AP)

Zweedse minister van Financiën opgestapt

STOCKHOLM, dinsdag

De Zweedse minister van Financiën, Erik Asbrink, is gisteren volkomen onverwacht afgetreden, naar hij zei wegens het gebrek aan vertrouwen van premier Persson. De directeur van het nationale arbeidsbureau, Bosse Ringholm, is benoemd tot zijn opvolger.

„Ik heb zondag via de media vernomen dat de premier een totaal andere analyse van de financiële situatie heeft dan ik", aldus Asbrink. (Reuters)

Chocola in beklaagdenbank

Van onze correspondent

ROME, dinsdag

Op de universiteit in de Noord-Italiaanse stad Pavia is gisteren een symbolisch proces gehouden tegen chocolade. De gedaagde werd voor het 'gerechtshof' gedragen, dat werd voorgezeten door Dino Cristiani, in werkelijkheid advocaat.

De 'officier van justitie' beschuldigde chocolade van een verslavende werking en een aanslag op de slanke lijn en de gezondheid. De 'advocaat' vond juist dat chocola positieve bijwerkingen heeft.

Voedingskundigen, psychologen en gedragskundigen gaven allemaal hun geleerde mening over het snoepgoed. Zo zou chocolade de ademhaling stimuleren, stress tegengaan, maar ook het psychische en lichamelijke welzijn bevorderen. Iemand beweerde zelfs dat dankzij het eten van chocolade de betere seksuele prestaties mogelijk zijn.

De 'rechter' sprak aan het einde van de dag 'de verdachte' vrij, onder luid applaus van de publieke tribune, die duidelijk op de hand was van chocolade.

van de verdragsorganisatie — gisteren in Brussel bijeen voor een buitengewone vergadering — gaven opnieuw dat signaal overduidelijk aan Belgrado.

Want de Joegoslavische president Slobodan Milosevic moet en zal op de knieën. De humanitaire catastrofe die hij in en rond Kosovo heeft aangericht, is van zo'n omvang dat de NAVO-bombardementen zullen doorgaan tot hij aan alle internationaal gestelde eisen heeft voldaan.

„President Milosevic verliest en hij weet dat hij verliest. We gaan door tot hij al onze doelstellingen heeft geaccepteerd", aldus NAVO-secretaris-generaal Solana na het beraad.

Doorgaan

In een gemeenschappelijke verklaring stelden de NAVO-bewindslieden dat de aanvallen zullen doorgaan zolang Milosevic niet voldoet aan de vijf eisen: de militaire acties in Kosovo staken; alle troepen uit het gebied terugtrekken; instemmen met de stationering van een internationale vredesmacht; instemmen met de onvoorwaardelijke en veilige terugkeer van de vluchtelingen; en aangeven te willen onderhandelen over een akkoord op basis van de overeenkomst van Rambouillet.

De NAVO-ministers gaven hun militairen opdracht om zo nodig voedseldroppings voor te bereiden voor de honderdduizenden vluchtelingen binnen Kosovo zelf voor wie „hongersnood en totale uitputting dreigen". „Wij proberen Milosevic niet alleen te stoppen, maar wij nemen zelfs de zorg op ons voor de slachtoffers die hij maakt", aldus Solana.

NAVO-woordvoerder Jamie Shea gaf toe dat de operatie langer duurt dan de Verdragsorganisatie in eerste instantie had verondersteld: „Milosevic heeft een heel groot incasseringsvermogen voor de schade die hem wordt toegebracht."

Volgens de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, Van Aartsen, worden alle kaarten voor het breken van Milosevic onverminderd op de luchtcampagne gezet. „Waar we deze kunnen intensiveren, doen we dat."

Over het inzetten van grondtroepen werd in Brussel niet gesproken. De Britse minister van Buitenlandse Zaken Cook sloot dat zelfs uit: „Daar heb je drie maanden voorbereiding voor nodig en die tijd hebben we niet."

Samenwerking

Waar mogelijk zal bij het vinden van oplossingen voor de Kosovo-crisis samenwerking worden gezocht met Rusland. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright zei vandaag in Oslo met haar Russische ambtgenoot Ivanov te zullen bespreken hoe de verschillen overbrugd kunnen worden.

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Joschka Fischer, verwacht veel van het onderhoud tussen Albright en Ivanov. Hij stelde dat Rusland zou moeten deelnemen aan een internationale vredesmacht onder de vlag van de Organisatie van Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) die na de oorlog in Kosovo moet worden gelegerd. Tot nu toe waren met name de VS tegen deelname van andere organisaties dan de NAVO.

In verband met de beoogde vredesmacht wordt niet langer gesproken van een „NAVO-geleide troepenmacht" om deelname voor vooral Rusland te vergemakkelijken. „De naam is niet belangrijk, als de structuur maar goed is", zo werd gesteld. Er wordt van uitgegaan dat met de komst van een internationale troepenmacht ook de Albanezen hun wapens inleveren. De Duitse minister noemde de komende week „beslissend".

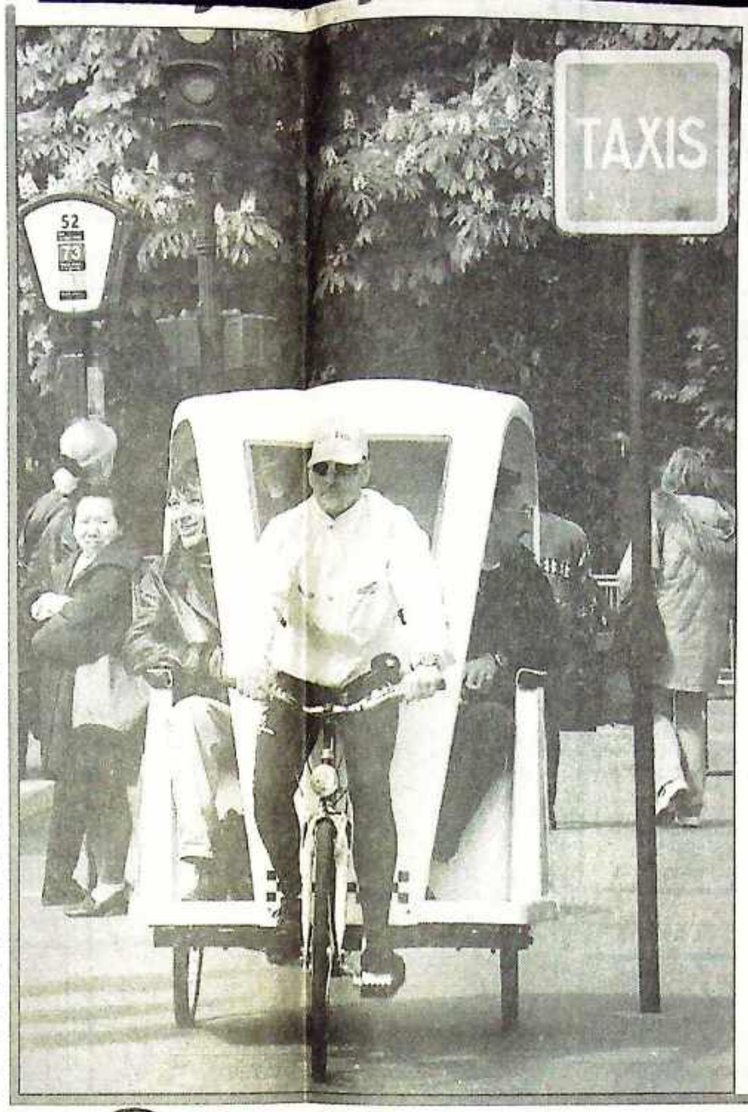

• Knalgele riksja's fleuren sinds gisteren het Parijse straatbeeld op. Ze zouden een geduchte concurrent moeten worden van de taxi en batobus (waterbus). De initiatiefnemers van het project, de broers Patrick en Didier Léonhart, zien goede kansen voor het oosterse transportmiddel. De beide veteranen uit het Vreemdelingenlegioen verwachten met hun riksja's zo'n honderd banen te scheppen. De zogenoemde 'vélo taxis' kunnen maximaal twee passagiers vervoeren en zullen gaan rijden van de Place de l'Opéra naar de Nationale Assemblée, waarbij gestopt zal worden bij de musea Louvre en d'Orsay. Een ritje van een uur voor twee personen komt op een kleine 45 gulden.

FOTO: AP

GLOBAAL

PLATGELEGD — Honderden vrachtwagenchauffeurs hebben gisteren met hun enorme trucks het centrum van Londen en diverse andere Britse steden platgelegd uit protest tegen onder meer de accijnsverhoging op diesel. In Londen werden de betogers gesteund door de taxi's.

■ **KRIJGSRAAD** — In Lausanne is gisteren een proces geopend tegen een voortvluchtige Rwandese oorlogsmisdadiger. Het is de eerste maal sinds de genocide in Rwanda in 1994 dat een Rwandees door een buitenlandse rechtbank wordt berecht.

■ **TE GAST** — De Europese Unie heeft Libië uitgenodigd komende donderdag in Stuttgart als waarnemer de top van landen van de Europese Unie en haar mediterrane partners bij te wonen.

Bosnische Kroaat voor Tribunaal

door Joost Ruempol

DEN HAAG, dinsdag

Het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag is gisteren het proces begonnen tegen Dario Kordic, de hoogste Bosnische Kroaat die van oorlogsmisdaden wordt verdacht en voor het tribunaal is verschenen. Hij staat terecht met Mario Cerkez, commandant van de Kroatische Defensieraad.

Volgens de aanklacht was Kordic (39), vice-president van de in augustus 1993 uitgeroepen Bosnisch-Kroatische republiek, actief betrokken bij de systematische terreurcampagne tegen moslims in Centraal-Bosnië. Cerkez (40) zou niet alleen opdracht hebben gegeven, maar ook zelf deel hebben genomen aan de vervolging van de moslim-bevolking in Ahmici in de Lasvavallei. In 1993 zouden daar meer dan 100 moslims zijn vermoord.

In zijn openingsbetoog schetste aanklager Geoffrey Nice de hel in Ahmici. „Op de avond van 16 april 1993 was het dorp geheel rood gekleurd door het vuur dat de huizen verbrandde en door het bloed van de mensen die waren gedood".

Kordic en Cerkez meldden zich in 1997 vrijwillig bij het tribunaal, samen met de gevreesde generaal Blaskic. Het tweetal wordt zowel persoonlijk als voor de daden van hun ondergeschikten verantwoordelijk gesteld, maar beweert onschuldig te zijn.

ren. Het straatarme land heeft voor de verdediging de hulp van de NAVO ingeroepen.

„De NAVO moet ingrijpen om de Servische artillerie onschadelijk te maken", aldus de minister van Binnenlandse Zaken, Petro Koci.

Bij gevechten in de grensstreek zouden drie Albanezen en vier UCK-strijders door een mortieraanval op Albanees gebied zijn gedood. Bij Padesh op zo'n 300 kilometer van de hoofdstad Tirana zijn drie UCK-leden en een Franse journalist zwaar gewond geraakt.

CAT STEVENS

• Yusuf Islam, beter bekend als de zanger Cat Stevens die wereldberoemd werd met nummers als Father and Son, Wild World, en Morning has Broken, heeft verklaard door Macedonische grenswachten te zijn beroofd.

Islam zei dat de Macedoniërs hem 60.000 Duitse marken hebben afgenomen. Met dat geld wilde hij naar Albanië om vluchtelingen te helpen. Eerder al had hij geld verspreid onder gezinnen in Macedonië die etnische Albanese vluchtelingen uit Kosovo hadden opgenomen.

Jeltsin oneens met uitstel 'impietsjment'

Van onze correspondent

MOSKOU, dinsdag

Het Russische lagerhuis, de Staatsdoema, heeft gisteren besloten om de voor donderdag geplande stemming over de 'impietsjment', de afzettingsprocedure, tegen president Boris Jeltsin voor onbepaalde tijd uit te stellen.

Dit tot ongenoegen van de 68-jarige Kremlinleider zelf, die er op aandrong om het afzettingsdebat „nu te houden, of anders voorgoed te vergeten". Na maanden van fysieke en politieke malaise is Jeltsin de laatste dagen begonnen aan een opvallend offensief, waarbij hij zelfs liet doorschemeren dat het kabinet van premier Jevgeni Primakov niet heilig voor hem is.

Jeltsin wordt beschuldigd van de ineenstorting van de Sovjet-Unie in 1991, het met tanks uiteenjagen van het parlement in 1993, het te gronde richten van het Russische leger, „genocide" op het Russische volk (vanwege de door hem gevoerde economische politiek) en het ontketenen van de oorlog in Tsjetsjenië.

Voor de 'impietsjment' is een tweederde meerderheid in de Doema en de Federatieraad, de Russische Senaat, nodig. Daarna moet het ook de goedkeuring krijgen van de Hoge Raad en het Constitutionele Gerechtshof.

Maar de communisten, die de 'impietsjment' al tijden hebben gebruikt als politiek drukmiddel, waren er kennelijk niet zeker van dat ze de benodigde meerderheid in het lagerhuis deze week konden behalen.

Reden voor het uitstel is ook, dat het huidige regiment voorziet in een geheime stemming, terwijl de communisten een open stemming willen.

Wonderen de wereld uit...

Van onze correspondent

LONDEN, dinsdag

Een Britse pinksterkerk is door de reclame commissie op de vingers getikt, omdat de kerk beweert 'miraculeuze genezingen' te verrichten. Een krantenadvertentie verhaalt uitvoerig over een zieke man die na de zondagochtenddienst gezond de kerk verliet, „volledig genezen door Jezus".

Volgens de commissie is de advertentie een onkiese wijze om 'kwetsbare klanten' te werven. De gemeente, gehuisvest in Brentwood in het Zuid-Engelse Essex, is al eerder in opspraak gekomen door te verkondigen dat een priester zes mensen uit de dood had laten verrijzen.

Dit keer gaat het om de wonderbaarlijke genezing van ene David Gregg, die 'roerloos' de kerk werd binnengedragen, maar twee uur later opstond en wegliep. Sindsdien zou hij zelfs geen pijnstiller meer hebben geslikt.

Vredesmacht Kosovo desnoods zonder Navo

Kosovo

Redactie buitenland

BRUSSEL – De Navo eist niet langer een hoofdrol in een eventuele vredesmacht voor Kosovo. In een verklaring van de Navo-ministers van buitenlandse zaken wordt de Navo niet meer nadrukkelijk genoemd als bewaker van de vrede in Kosovo.

Deze opening maakt een nieuwe ronde van diplomatiek overleg over Kosovo mogelijk. De Navo hoopt daarmee de weg vrij te maken voor een doorbraak in de Kosovo-crisis. De aanwezigheid van Navo troepen na een eventuele vredesregeling in Kosovo was een harde eis van de VS, die tevens op het grootste verzet van de Joegoslavische regering stuitte.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright, gaat vandaag naar Oslo voor een ontmoeting met haar Russische ambtgenoot Ivanov. Zij zei mogelijkheden te zien voor deelname van de OVSE en de VN aan een eventuele vredesmacht. De VS waren aanvankelijk bang dat een vredesmacht zonder de Navo een speelbal van de Joegoslavische president Milosevic zou worden. Een rol voor de OVSE en de VN maakt het echter mogelijk om Rusland te betrekken in een vredesregeling. De noodzaak daartoe wordt de laatste dagen vrij breed onderstreept.

De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, zal aanwezig zijn bij een conferentie van de EU-landen morgen over Kosovo. De Duitse bondskanselier en huidig EU-voorzitter Schröder had hem gisteren uitgenodigd. Annan had aangeboden te bemiddelen rond Kosovo en presenteerde vrijdag een plan.

De Navo sprak gisteren uit vast te zullen houden aan militaire acties als middel om hun doelen in de Kosovo-crisis te bereiken. Op hun eerste bijeenkomst sinds het begin van de Navo-acties waren de ministers van buitenlandse zaken volgens Solana eensgezind. De vrees bestaat dat Milosevic de Navo-landen uiteen speelt.

Op de twintigste dag van de bombardementen op Joegoslavië kwamen bij een Navo-aanval op een spoorbrug in het zuiden van Servië tien mensen om het leven, meldden de Joegoslavische autoriteiten. Op het moment van de ontploffing reed een trein over de brug. De Navo zegt de trein per ongeluk te hebben geraakt. Het spoor zou deel uitmaken van militaire aanvoerlijnen naar Kosovo.

Ook in Pristina zouden mensen zijn gedood door Navo-acties. Drie burgers werden in hun auto door een bom getroffen. Bij de Albanees-Joegoslavische grens werden opnieuw gevechten gemeld. Het Joegoslavische leger doodde zeker 150 strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UCK, aldus het persbureau Tanjug.

De vluchtelingenstroom uit Kosovo lijkt gestokt. De VN-hulporganisatie UNHCR meldde gisteren geen grote groepen meer te hebben gezien aan de grensovergangen met Macedonië, Albanië en Montenegro. Het is niet bekend of de Joegoslavische autoriteiten de grens hebben gesloten.

Op het symbolische tijdstip van vijf voor twaalf begon gisteravond in theater Carré de artiesten-actie Staakt het vuren. Zangers als Marco Borsato, Boudewijn de Groot en Mathilde Santing, en woordkunstenaars als Remco Campert en Freek de Jonge wilden gezamenlijk wat 'zinloze kunst' tegenover het 'zinloze geweld' brengen. „De actie gaat niet over politiek, maar over slachtoffers, en dan vooral kinderen", zegt een woordvoerster van Carré. Het personeel in Carré werkte de hele nacht gratis door, en ook voor de artiesten was het liefdewerk. Alle kaarten – van veertig tot honderd gulden – waren uitverkocht; de opbrengst gaat naar War Child.

MEER NIEUWS OP PAGINA 4,5,6

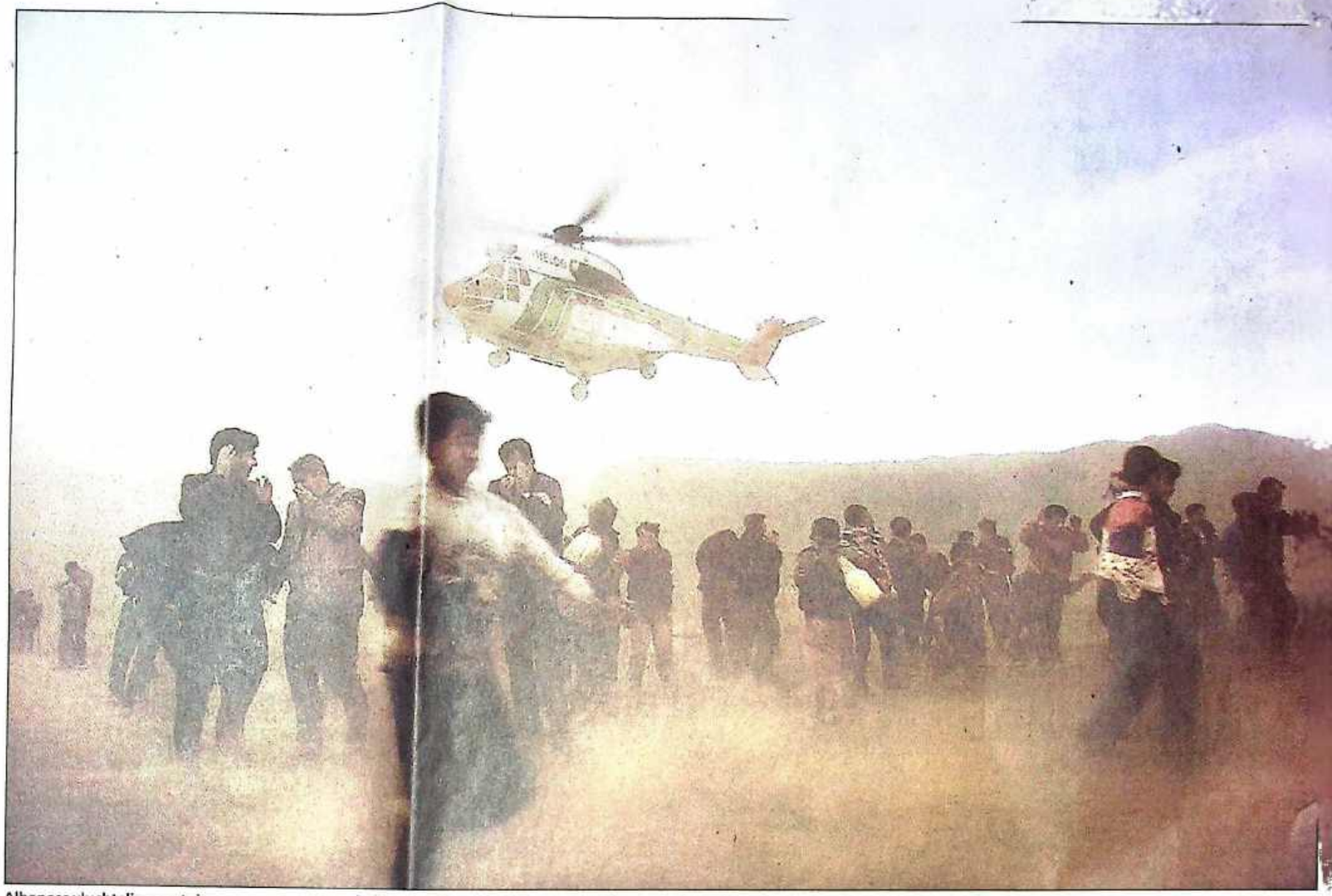

Albanese vluchtelingen stuiven weg wanneer een helikopter, die zojuist hulpgoederen heeft afgeleverd, opstijgt in een kamp bij Kukes, in Albanië. FOTO REUTERS

'Het westen vecht voor zichzelf'

13-4-99

Baton Haxhiu

Frank Koools

TETOVO – De Macedonische Albanees aan het volgende tafeltje zucht als Baton Haxhiu het terras oploopt. „Ik zie nu met eigen ogen dat hij nog leeft. Geloof me: veel mensen hier huilden toen ze op tv vertelden dat hij dood was."

Ook in het Westen reageerden velen verontwaardigd toen de Navo twee weken geleden bekend maakte dat de Serviërs de 32-jarige hoofdredacteur van Kohaditore (Dagblad De Tijd) en drie andere Albanese prominenten hadden vermoord.

Hij gold als gematigd, een voorstander van dialoog, zijn krant als welingelicht, de betrouwbaarste spreekbuis van Kosovo.

Haxhiu zat ondergedoken in een kelder in Pristina toen hij het nieuws van zijn eigen dood via de radio hoorde. „Ik kon niemand laten weten dat het niet waar was. Wat moesten mijn vrouw en dochter doormaken?"

Vier dagen later durfde hij pas zijn onderduikadres te verlaten en wist vermomd na een tocht door de bergen het land uit te komen. Met hulp van de Britten en Amerikanen, zegt zijn medewerker.

Een modern Italiaans restaurant in de West-Macedonische stad Tetovo is nu zijn redactielokaal, de telefoon op de bar zijn kantoor. Doorlopend gebaren obers hem daarheen, lopen mensen op hem af, omhelzen hem. Een oude man staart minutenlang met glanzende ogen naar hem.

Hij is onrustig, voor vragen heeft hij amper geduld. Zijn gezin zit nog altijd in Kosovo, ondergedoken. Zeven dagen heeft hij al niets gehoord, zegt hij in één adem. Hij wil aan de slag, zijn krant weer oprichten. Die wil hij gratis in de vluchtelingenkampen gaan verspreiden.

Vol cynisme praat hij over de oorlog. „In tien dagen kan de hele militaire operatie voorbij zijn, precies op tijd voor de herdenking van 50 jaar Navo (op 24 en 25 april in Washington, red.). Want let wel: dit is geen oorlog tussen Serviërs en Albanezen, maar een gevecht van de Navo tegen een dictator. Waarbij wij, Albanezen, een hele hoge prijs betalen."

Hij verwijt de Navo niets, maar zegt geen enkele illusie te hebben dat de lidstaten vechten ten bate van de Albanezen uit Kosovo. „Ze doen het voor zichzelf. De hele geloofwaardigheid van de alliantie staat op het spel. Daarom hebben zij maar één keus, dat is doorvechten tot het einde."

„Ze willen de oorlogsmachine-

Doodgewaande Albanese hoofdredacteur duikt op in Macedonië

rie van president Milosevic vernietigen. Die heeft de laatste jaren het grootste leger op de Balkan uit de grond gestampt. Ze zijn hem nu zoveel schade aan het toebrengen, dat ze zeker weten dat hij voor de komende tien jaar geen problemen meer kan maken, zoals eerder in Kroatië en Bosnië."

Daarna moet Kosovo een eigen bestuur krijgen dat volledig onder westerse controle staat. „Zo'n protectoraat is voor iedereen dé oplossing. De Navo kan dan tegenover de gehele internationale gemeenschap staande houden dat ze nooit een onafhankelijk Kosovo heeft erkend. Het stelt de Albanezen in staat aan een open, vrije, democratische samenleving te gaan bouwen."

Dan moeten de Navo-troepen wel snel Kosovo binnentrekken en voorkomen dat het bevrijdingsfront UCK daar als winnaar uit de strijd opdaagt.

Zijn strijders zijn militair verre van uitgeschakeld en ze worden goed geleid, weet hij. De Navo-bezettingsmacht zou hen moeten ontwapenen voor ze met een grote afrekening beginnen.

Als die Navo-intocht niet snel gebeurt, ziet hij nog een ander gevaar. „De Albanezen hier in Macedonië zullen dan de wapens opnemen om de Albenezen uit Kosovo te helpen. Ze kijken niet maanden alleen maar toe. Dat is het horror-scenario, want dan heb je een Balkan-oorlog."

Minstens vijf jaar lang moet de Navo-bezetting blijven. „Want wij moeten vanaf niets beginnen met democratische instellingen." Voor de gematigde leider Ibrahim Rugova is daarbij geen rol weggelegd. „Die is politiek dood." Hij maakt een wegwerpgebaar. Rugova verscheen onlangs op televisie samen met de Servische leider Milosevic, hoewel onduidelijk is of het mogelijk om archiefbeelden ging.

Welke status Kosovo na die vijf jaar moet krijgen, wil Baton Haxhiu niet zeggen. „Praten over die status is nu irrelevant." Maar het gebied moet in elk geval los van Servië. „Dat is echt voor eeuwig kapot."

Wat hem betreft mag de Servische minderheid blijven en kan ze ruimte krijgen in de nieuwe samenleving, maar hij zegt erbij dat het ih de praktijk moeilijk zal blijken. „Zij waren bij het vuile werk betrokken. De paramilitairen die onze mensen doden of verdreven, waren onze eigen buren met groene of zwarte maskers voor."

„Niemand van ons vergeet dit ooit, maar ik heb veel mensen ontmoet die zweren dat ze het ook nooit kunnen vergeven en die om wraak roepen. Ik vraag me ook af of de Serviërs zelf ons ooit nog recht in de ogen kunnen kijken."

Nambiar: NATO is Guilty for Humanitarian Disaster

April 13, 1999

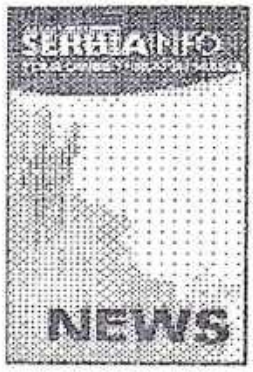

New Delhi, April 13, 1999 (Tanjug) - Indian general Satis Nambiar, who was the commander of UN peace forces in Bosnia in 1992 and 1993, condemned criminal NATO aggression on Yugoslavia saying that western military alliance is responsible for humanitarian disaster.

General Nambiar also said that NATO action against sovereign and non-aligned Yugoslavia is a violation of UN charter and that it presents a threat to world peace.

Reflecting on his engagement in peace forces, Nambiar explained that his withdrawal from Bosnia mostly resulted from the fact that NATO there started taking the leading role instead of the UN.

"I wasn't prepared to stay there under those circumstances. NATO was deeply involved and conducted military operations in Bosnia under the cover of UN, which resulted in disapproval of many officers," he said.

Nambiar pointed out that NATO intervention raises many questions regarding India and developing countries, because it designates many dangers, in the first place, humanitarian one.

Stressing that his observations are based on his personal experience, Indian general warned about the destructive effects of western media that are persistently defending all the actions of their countries.

"Since the world can watch only reports from CNN and BBC, and the press-conferences from NATO briefings, it is clear that West is trying to blame Yugoslavia for everything. From my own experience in Bosnia I can tell you that the mayor objective of western electronic media is to present only political views of their governments. Let's not delude ourselves with the freedom of media in "the greatest democracy of the world", said Nambiar.

They are doing it now too, Nambiar says, persistently showing pictures of Albanian refugees in order to accuse Yugoslavia although

"While the world grieves over 'innocent Albanians' no one pays attention to Serbian refugees from Croatia," says Nambiar adding that NATO carries most of the responsibility for humanitarian disaster on Kosmet, while the rest of the world is responsible in as much as it "doesn't raise its voice against this unilateral military intervention."

"Pressure on Yugoslavia to sign the draft of the agreement in Rambouillet under the threat of bombs is a violation of Vienna convention," says Nambiar.

Asking the question - where does this lead international affairs, Nambiar says that the perspective "at least for the shorter period is gloomy" because UN are "weak and inefficient" and the western world, led by America insists on "imposing its norms" to the rest of the world.

"Sovereignty and territorial integrity are no longer sacred, because secessionist movements in the world initiated by terrorist activities are becoming a formula for the destruction and breaking up of sovereign states," says Nambiar.

He stressed that US citizens and NATO members are responsible for what their leaders are doing, adding that he believes people "will sooner or later force their governments to reconsider their policy and regard world values with more responsibility".

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

Ook Serviërs huilen om Kosovaren

13-4-99

Niet alle Serviërs haten Kosovaren, en ook niet alle Kosovaren zien Serviërs als hun vijanden. Dat de twee groepen elkaar per definitie naar het leven staan, is een van de mythes in het conflict in Kosovo. Die moeten worden doorgeprikt om tot een oplossing te kunnen komen.

Kosovo

Emerson Vermaat

"Toen we weg moesten, huilden onze Servische buren," hoorde ik van een vluchtelinge uit Kosovo, tijdens een recent bezoek aan de grensstreek van Macedonië en Kosovo. Een andere vluchtelinge vertelde over een Servische vriendin die zei: „Het kan me niks schelen dat je Albanese bent. Voor mij zijn alle mensen gelijk."

Niet alle Serviërs zijn fanatieke nationalisten die de politiek van etnische zuivering ondersteunen. Ik ving berichten op over Joegoslavische soldaten die vluchtelingen brood gaven. Ook werden niet alle vluchtelingen onderweg beroofd. Ik heb zelf kunnen zien hoe een groep vluchtelingen uit Pristina mét hun auto's de grens over kon. Verschillende vluchtelingen vertelden mij dat ze onderweg redelijk met rust waren gelaten. Ze hadden hun paspoorten en geld nog. „We hebben geluk gehad," hoorde ik hen zeggen. Want veel andere vluchtelingen vertellen dramatische verhalen over beroving, het afpakken van auto's en paspoorten, executies, het in brand steken van huizen, enzovoorts. Ik vrees dat die laatste verhalen nog het meest representatief zijn.

Maar dat er Serviërs zijn, ook binnen het leger, die de wandaden van hun landgenoten verafschuwen, staat voor mij vast. Het viel me op dat een aantal vluchtelingen uit Kosovo nog steeds geen blinde haat tegen de Serviërs koestert. Als ze terugkeren en er een onafhankelijk Kosovo komt – wat ze allemaal hopen – moet er ook voor de oorspronkelijke Servische bewoners van Kosovo een plaats zijn.

De mythe dat Serviërs en Albanezen absoluut niet met elkaar samen kunnen leven, moet dus worden doorgeprikt. Maar er zijn nog andere mythen. De Servische oorlogspropaganda doet alsof alle Serviërs opnieuw slachtoffer zijn van een fascistisch complot. In Macedonië hoorde ik dat de Servische radio het steeds weer over de 'Navo-fascisten' had. Voor president Milosevic en de zijnen gaat het om dezelfde strijd als die bijna zestig jaar geleden tegen de nazi's werd gevoerd. In feite gaat het om een geraffineerde verdraaiing van de geschiedenis. Bij de partizanen van Tito, die toen het gewapend verzet tegen de nazi-bezetters belichaamden, ging het om multi-etnische groepen. Tito verafschuwde elke vorm van eng nationalisme en etnocentrisme.

Daarom streden er in de rangen van de partizanen ook moslims mee. Een van hen ontmoette ik in 1992 in Sarajevo. Hij vertelde mij dat Milosevic met zijn eng-Servische nationalisme in feite het hele ideaal van de partizanen had verraden. Milosevic en de Servische nationalisten staan voor alles waar wij als partizanen juist tegen streden, meende hij. In feite hebben die Servische nationalisten meer gemeen met de nazi-ideologie van rassensuperioriteit dan met de Joegoslavische verzetsgroepen onder leiding van Tito. Er waren ook Servische Cetniks die met de nazi's collaboreerden. Wie meent dat er in de Tweede Wereldoorlog alleen aan Servische kant martelaren waren, zit er naast.

De Zwitserse psycholoog Carl Gustav Jung (1875-1961) schreef eens dat de kwade geesten van het nationaal-socialisme ook na 1945 niet dood zijn. Zij kunnen op elk moment weer van een ander land en volk bezit nemen. „De demonen zullen een nieuw slachtoffer zoeken." voorspelde hij. Diezelfde Jung schreef over 'de onweerstaanbare fascinatie van het kwaad': „De slechtheid van anderen werkt aanstekelijk."

Alleen zo kunnen we verklaren waarom de Servische nationalisten tot hun praktijken van 'etnische zuivering' zijn gekomen. Het gaat hier om praktijken en methoden die in alles herinneren aan wat de nazi's in de Tweede Wereldoorlog deden.

Er is nog een mythe die moet worden doorgeprikt. De mythe dat het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) het enige echte alternatief is dat de weerloze Albanezen uit Kosovo nog hebben. Het UCK is soms niet minder wreed en extreem dan degenen die het bestrijdt. Het UCK is een keiharde guerrillabeweging die geen genade kent. Voor het UCK moet Kosovo alleen uit Albanezen bestaan, voor Serviërs is geen plaats. Daar komt nog de verwerpelijke ideologie bij van het 'Groot-Kosovo'.

Het UCK is een storende factor die een politieke oplossing waarin gematigde krachten een rol spelen, in de weg staat. Handtekeningen en beloftes van het UCK zijn net zo betrouwbaar als die van Milosevic. De Navo mag nooit overgaan tot steun aan de UCK. Het gevaar bestaat dan dat Albanië zich tot een soort uitvalsbasis van het gewapende verzet ontwikkelt, net als Pakistan dat in de jaren tachtig was voor het verzet in Afghanistan.

Het beste voor Kosovo is voorlopig een internationale status met een troepenmacht van de OVSE of de Verenigde Naties (dus met deelname van Rusland) die een mandaat krijgt om effectief op te treden.

Emerson Vermaat is publicist. Hij bezocht sinds 1991 regelmatig de oorlogsgebieden in het voormalig Joegoslavië

Congres bijeen

Onduidelijk of Clinton steun krijgt voor grondtroepen

Van onze correspondent

WASHINGTON – De Amerikaanse president Clinton moet deze week in het Congres steun zien te krijgen voor de Navo-luchtacties en voor de mogelijke inzet van grondtroepen. Maar hoe breed die steun is, is nog volstrekt onduidelijk.

De besluiten over de Navo-bombardementen vielen de afgelopen drie weken niet in Washington, maar in Brussel. Het Congres was op reces. De Senaat gaf 23 maart met 58 tegen 41 stemmen toestemming voor Amerikaanse deelname aan de luchtacties.

De meeste Democraten stonden achter het Witte Huis, maar bijna driekwart van de Republikeinse fractie stemde tegen. Onder hen waren fractieleider Trent Lott, diens plaatsvervanger Don Nickles en Jesse Helms, de invloedrijke voorzitter van de Senaatscommissie voor buitenlandse zaken. En vervolgens vertrokken zij naar hun thuisbasis of op 'dienstreis' naar een ver buitenland, en lieten niets meer horen.

Andere politici hebben de afgelopen weken wél de deur platgelopen bij de tv-talkshows, vooral de senatoren John McCain en Joe Biden. Biden is de trouwe adjudant van Clinton, en de Democratische nummer één in de commissie voor buitenlandse zaken. McCain is veel intrigerender. Deze Republikeinse aspirant voor de presidentsverkiezingen steunt het beleid niet alleen, hij is zelfs een groot voorstander van het inzetten van (Amerikaanse) grondtroepen.

De oorlog kent slechts een doel: winnen, vindt McCain. Bijval onder zijn mede-Republikeinen is gering en beperkt zich tot onder meer John Warner, de voorzitter van de defensiecommissie en Richard Lugar, erkend internationalist in de Senaat. Maar na een paar weken van aarzelen zit nu ook Biden op de lijn van McCain. Afgelopen zondag stelde Biden vast dat Clinton de optie van de grondtroepen nooit had moeten laten varen.

Natuurlijk is het de nachtmerrie van iedere Amerikaanse president om Amerikaanse soldaten de oorlog in te sturen. Want vrijwel zeker staat hij kort daarna met zijn echtgenote op Dover Airforce Base in Delaware bij met Stars en Stripes bedekte doodskisten.

Tweederde van de Amerikanen zei vorige week in een opiniepeiling van omroep ABC dat het goed is om grondtroepen te sturen. Maar ABC vroeg door: En als er tien Amerikanen sneuvelen? Honderd? Duizend? Bij dat laatste dodental was de steun tot 28 procent geslonken. Deskundigen schatten dat er bij een grondoorlog 1500 Amerikanen sneuvelen. Clinton wil deze optie zo lang mogelijk afhouden.

De kritiek die hem de afgelopen weken ten deel is gevallen is dat hij die aarzeling duidelijk heeft getoond en daarmee de gedachte bij Milosevic heeft gesterkt dat als Servië maar stand blijft houden de Navo het onderspit zal delven.

Clinton is begonnen de partijleiders in de Senaat bij te praten over zijn beleid. Later in de week vergadert het Congres, met de ministers Albright en Cohen. Er ligt al een resolutie vóór grondacties en één tégen grondacties. Zelfs de meest doorgewinterde deskundigen durven niet te voorspellen hoe de uitslag in beide stemmingen zal zijn.

Vluchtelingenkinderen spelen bij een toiletgebouw in aanbouw in het opvangkamp in Bojane, Macedonië. FOTO PETER DE JONG, AP

Russen lauw over drama in Kosovo

Moskou

Wessel de Jong

MOSKOU – Vluchtelingen uit Kosovo? Voor de Russen is het onbegrijpelijk dat die voor de Navo een reden vormen om Joegoslavië aan te pakken. „Wij hebben ook veel vluchtelingen. Russen uit de Baltische republieken, Russen uit Oezbekistan en Tadzjikistan. Die hebben ook problemen, ze kunnen nergens heen."

Niemand in het westen bekommert zich om de Russen die zijn verdreven uit de voormalige Sovjetrepublieken, constateert Svetlana (43), een boekhoudster van het voormalige paleis annex museum Ostankino in het noorden van Moskou. Het verbaast haar dat de bommenwerpers wél opstijgen voor de Albanezen. Veel Russen zoeken naar andere verklaringen voor de Navo-bombardementen. De werkloze Denis van 23, die op de tram staat te wachten aan de Prospect van de Vrede, verdenkt de Amerikanen ervan Europa in hun greep te willen houden met de luchtaanvallen. „Want de Amerikanen zijn bang voor de euro en voor een verenigd Europa." Olga van 55, die staat te wachten op dezelfde tram, is ervan overtuigd dat de Verenigde Staten met de luchtaanvallen nieuwe wapens willen testen. Geen enkele ondervraagde wil ingaan op de vraag wat hij of zij weet van het humanitaire drama in Kosovo. „Wat ze ons vertellen", luidt het standaard antwoord.

Toch is in Rusland aan juiste informatie te komen over Kosovo. De commerciële zender NTV bericht dagelijks uit de vluchtelingenkampen. Sterverslaggever Pavel Lopkovo wekt een bewogen indruk. Hij kondigde zondagavond aan de gruwelverhalen van de vluchtelingen zorgvuldig te zullen vastleggen. Dat NTV hem stuurt, bewijst dat de zender Kosovo belangrijk vindt.

De staatstelevisie ORT en de 'Jeltsin-zender' RTR, die samen het grootste bereik hebben in Rusland, maken echter nauwelijks gewag van de onafzienbare stroom vluchtelingen uit het oorlogsgebied. De zenders zijn wel kritisch over de Joegoslavische leider Slobodan Milosevic. Ze zijn boos dat hun eigen cameraploegen werden uitgewezen.

Weinig Russen lijken te voelen voor een directe betrokkenheid van Rusland bij de oorlog. Velen vinden dat dichter bij huis nog genoeg problemen liggen, bijvoorbeeld in de opstandige deelrepubliek Tsjetsjenië.

Bij menig Rus hoeven de Albanezen uit Kosovo niet op veel medelijden te rekenen. Midrjas (35), een tataarse moslim, vindt dat Rusland snel wapens moet leveren aan Joegoslavië. Dat daarmee dan geloofsgenoten worden bestreden, deert hem niet. Hij vindt de Albanezen eigenlijk een stel bandieten. De Russisch-orthodoxe Valentina (61) heeft vooral medelijden „met de Serviërs".

Een uitzondering vormt Jelina. De jonge moeder is geschokt door de beelden van de vluchtelingen. Ze is er is dan ook zelf een. Jelina moest de Azerbeidzjan eind jaren tachtig verlaten tijdens de pogroms op de Armeense minderheid.

Italiaanse politie neemt wapens UCK in beslag

ANCONA – De Italiaanse politie heeft gisteren in Ancona aan de Adriatische Zee drie vrachtwagens in beslag genomen waarin hulpgoederen voor de vluchtelingen uit Kosovo zouden zitten. De vrachtwagens, die afkomstig waren uit Sarajevo in Bosnië, bleken echter wapens te bevatten. Aangenomen wordt dat ze bestemd waren voor het Bevrijdingsleger van Kosovo, UCK.

Hongarije laat Russisch transport alsnog door

BOEDAPEST – De Hongaarse premier Viktor Orban heeft gisteren in een poging een dreigend geschil met Moskou af te wenden een Russisch konvooi met hulpgoederen toestemming gegeven naar Joegoslavië door te reizen. Het konvooi was zaterdag aan de grens met Oekraine tegengehouden. Moskou had met harde maatregelen gedreigd als de Hongaarse regering het doorreisverbod niet zou intrekken.

Cat Stevens beroofd door grenswachten

LONDEN – Yusuf Islam, de zanger die bekend werd onder de naam Cat Stevens, heeft gezegd dat Macedonische grenswachten 66.000 gulden (in Duitse marken) van hem hebben gestolen. Hij wilde met het geld naar Albanië om vluchtelingen uit Kosovo te helpen. Islam had in Macedonië geld gegeven aan gezinnen die vluchtelingen opvingen en wilde vervolgens naar Albanië gaan om daar hetzelfde te doen. De schepper van nummers als 'Wild World', 'Morning has Broken' en 'Peace Train' gaf zijn zangcarrière in 1977 op om zich te wijden aan de verspreiding van de islam.

Paaien van Rusland is begonnen

Moskou

Martijn Roessingh

AMSTERDAM – Met iedere dag dat de Kosovo-crisis langer duurt, neemt de roep om een diplomatieke oplossing waarbij Rusland is betrokken toe.

Vandaag is het de beurt aan de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright, die in Oslo zal proberen haar Russische collega Igor Ivanov te paaien. Het is hun eerste gesprek sinds de Navo-bombardementen op 24 maart begonnen.

Aanleiding voor het gesprek is de harde taal van de Russische president Boris Jeltsin. Die zei vrijdag dat er een Europese oorlog en mogelijk zelfs een wereldoorlog dreigt als de Navo grondtroepen inzet. Gevoegd bij het sturen van een Russisch verkenningsschip naar de Middellandse Zee en de later weer ingetrokken suggestie – van Doema-voorzitter Gennadi Seleznjov – dat er voor het eerst sinds twee jaar weer kernraketten op Navo-landen zullen worden gericht, is er genoeg reden voor Albright om Ivanov te raadplegen.

Andere Navo-landen lonken eveneens naar Rusland. De Franse president Chirac had gisteren een 'positief en nuttig telefoongesprek' van drie kwartier met Jeltsin. „We zijn blij dat Rusland met ons aan een oplossing voor Kosovo wil werken, ook al verschillen we van mening over de Navo-acties", zei de woordvoerder van het Elysée. En de Duitse onderminister van buitenlandse zaken Ischinger overlegde in Moskou over een nieuw Duits plan. Bonn zou – als het vuren is gestaakt en een politiek akkoord is bereikt – een vredesmacht in Kosovo willen legeren die de rugdekking heeft van de Verenigde Naties en mogelijk door de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa (OVSE) wordt geleid. In beide internationale organisaties speelt Rusland een belangrijke rol. Het plan lijkt bedoeld om de bezwaren in Moskou – en Belgrado – tegen een Navo-geleide vredesmacht voor Kosovo weg te nemen.

Het besef dat Moskou onmisbaar is voor oplossing van het conflict in Joegoslavië wordt ook gevoed door Belgrado, dat keer op keer verklaarde 'nooit' meer met de agressoren in de Navo of de Contactgroep voor het voormalige Joegoslavië te zullen onderhandelen. En om de band met Rusland nog wat aan te halen, besloot het Joegoslavische parlement gisteren zich aan te sluiten bij de Slavische Unie – een vooral symbolisch verband van Rusland en Wit-Rusland. „Een grote, historische stap op weg naar stabiliteit, veiligheid en vrede op de drempel van een nieuwe eeuw", zei de Joegoslavische president Slobodan Milosevic. En een nieuwe manier om Rusland bij het conflict op de Balkan betrokken te houden, zal hij erbij hebben gedacht. Rusland reageerde vriendelijk doch koeltjes, en zei dat de aansluiting van Belgrado zal worden bestudeerd.

Al het gevlei klinkt de Russische elite als muziek in de oren. Moskou voelde zich genegeerd door de Navo, die de eerste concessies die de Russische premier Primakov loskreeg van Milosevic als 'volstrekt onvoldoende' van de hand wees. Maar Rusland wil vooralsnog iets van de Navo, waar de alliantie nog niet aan toe is: dat het geweld wordt gestaakt en onverwijld het diplomatieke pad wordt gekozen. „We zullen net zolang bombarderen, tot de eisen zijn ingewilligd", herhaalde Navo-secretaris-generaal Solana gisteren nog maar eens na afloop van een beraad van de Navo-ministers van buitenlandse zaken.

Maar het is duidelijk dat steeds vaker verder wordt gedacht. In Brussel bespraken de Navo-ministers twee mogelijke oplossingen voor Kosovo op middellange termijn: de Servische provincie wordt een internationaal protectoraat of vormt een confederatie met Joegoslavië. Opdeling zou in iedere vorm voor de Navo zijn uitgesloten – hoewel Albright zondag nog had gezegd dat Kosovo wèl opgedeeld zou kunnen worden, waarbij de Serviërs toegang zouden houden tot orthodoxe heiligdommen.

Wat er verder ook wordt bedacht, een 'internationale troepenmacht', waarin ook Russen zitten, zal een eventueel akkoord moeten uitvoeren. Het komt goed uit dat de Noorse minister Knut Vollebaek, gastheer van het overleg tussen Albright en Ivanov, op dit moment ook voorzitter is van de OVSE. Misschien worden in Oslo de eerste contouren geschetst van een vredesplan waar Moskou achter staat omdat het de rol krijgt die het naar eigen zeggen verdient: die van onmisbaar land in de internationale politiek.

Rusland en Wit-Rusland zijn niet zo dik

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM – De 'unie' tussen Rusland en Wit-Rusland is op zijn best symbolisch. Er zijn wat douane-regelingen, en af en toe doen politici mooie uitspraken over het doel: 'verzet plegen tegen een éénpolige wereld' – lees: de Verenigde Staten. In december spraken president Jeltsin en zijn Wit-Russische collega Loekasjenko af om nog dit jaar 'eéń staat' te vormen, maar veel progressie is niet geboekt.

Sinds de Navo-acties willen (Wit-) Russische communisten en nationalisten Joegoslavië bij de unie. Loekasjenko noemde ooit een 'drielandenunie' een optie, maar dacht daarbij aan buurland Oekraïne in plaats van ver weg gelegen Joegoslavië.

Een adviseur van Jeltsin meldde gisteren dat eerst 'alle juridische vragen rond het voorstel van Belgrado nauwkeurig worden bekeken', op een toon die doet vermoeden dat dat nog lang duurt.

'Drama vluchtelingen Montenegro vergeten'

Artsen zonder grenzen

Rita van Veen

AMSTERDAM – Als er niet snel hulp komt, zullen er Albanese vluchtelingen in Montenegro sterven. In het grensgebied met Servië bivakkeren tienduizenden Albanezen zonder noemenswaardige hulp. „Het is hier de vergeten hoek in het Kosovo-drama", zegt Jaques de Milliano, die met een team van Artsen zonder grenzen sinds een week in het gebied werkt.

Montenegro, deel van de Joegoslavische federatie, blijft verstoken van internationale hulp. De zestigduizend gevluchte Albanezen zijn aan hun lot overgelaten. De drama's die zich afspelen bij de Montenegrijnse grens zijn vergelijkbaar met die in Macedonië en Albanië, alleen staan er geen hulpverleners of Westerse militairen klaar om de mensen op te vangen.

Na moeizaam onderhandelen heeft Artsen zonder grenzen vorige week een team naar het grensgebied kunnen sturen met dertig ton medicijnen, schoon water, tenten, dekens en speciaal voedsel. De Albanese bevolking van Montenegro doet wat ze kan. „In het grensdorp Rozaje staan vier fabrieken die tot de nok toe vol zitten met vluchtelingen. Er zijn geen toiletten, overal liggen uitwerpselen en voor het voedsel zijn ze aangewezen op de lokale bevolking."

En per dag komen er zo'n duizend nieuwe vluchtelingen bij. Ook in de plaatsen Plav, Ulcinje en Tusi is de situatie onhoudbaar geworden. „Zelfs de moskeeën zitten vol vluchtelingen. Of ze leven op straat."

De Milliano is net terug uit de bergen, iets over de grens in Kosovo. Daar hielp hij mee met het opzetten van zes grote 'transittenten' vlak onder de top. Vluchtelingen die dagen hebben vastgezeten in de bergen krijgen er een dagrantsoen en warme dekens. Aan de andere kant van de berg wordt zwaar gevochten. Vluchtelingen zitten vaak dagen klem tussen de strijdende partijen.

De Milliano, die vorig jaar uit onvrede over het asielbeleid zijn partij, het CDA en de Tweede Kamer verliet, vindt dat de Europese landen bereid moeten zijn vluchtelingen uit Montenegro tijdelijk op te nemen. „De vluchtelingen voelen zich niet veilig in Montenegro. Zij die kunnen, proberen naar Albanië door te reizen. Maar de tocht door Montenegro is niet zonder gevaar." Ook hulpverleners worden bedreigd. „De Servische militia rijdt rond in Rozaje. Het zijn de jongens van Arkan die ons regelmatig intimideren."

Het Westen moet volgens De Milliano proberen om voor de vluchtelingen een vrijgeleide af te dwingen naar veiliger landen.

Officieel zijn de Albanese vluchtelingen in Montenegro 'ontheemden in eigen land'. Hulp komt alleen van het lokale Rode Kruis en Artsen zonder grenzen.

'UCK-strijders zijn kanonnenvoer'

HAMBURG – „De UCK-strijders zijn kanonnenvoer voor het veel sterkere Joegoslavische leger", zegt de Duitse Oost-Europa- en militair deskundige prof. August Pradetto. Het UCK is de afgelopen weken zeer verzwakt. De nieuwe, piepjonge, rekruten zijn volgens hem nauwelijks opgeleid en provisorisch bewapend.

BLADEN / *Kosovo slokt de bladen op, ook in het kleine nieuws*

Niet verwonderlijk dat alle hier besproken weekbladen hun omslagverhaal wijden aan de oorlog om Kosovo. De Amerikaanse *Time* en *Newsweek* en het Duitse *Der Spiegel* trekken er elk zo'n 25 pagina's voor uit, met veel foto's en kaarten. De Britse *Economist* en het Duitse *Die Zeit* doen er, althans kwantitatief, beduidend minder aan. In alle bladen verhalen over hoe de Navo erin verzeild raakte, of luchtbombardementen alleen de doorslag kunnen geven of dat de inzet van grondtroepen nodig zal zijn, plus reportages over vluchtelingen en analyses over de vraag hoe het allemaal moet aflopen.

Gerelateerd aan de Kosovo-crisis meldt *Der Spiegel* ook nog wat klein nieuws, klein in meerdere opzichten. Want daar blijkt achteraf dat Oskar Lafontaine, die vorige maand aftrad als minister van financiën en het kabinet van SPD-voorman Gerhard Schröder de rug toekeerde, dat *ook* gedaan heeft omdat hij het niet eens was met het Duitse beleid ten aanzien van Kosovo. Lafontaine heeft vertrouwelingen er even aan herinnerd dat hij tegen een overijlde luchtoorlog tegen Joegoslavië heeft gewaarschuwd. Kringen in de kanselarij doen de berichten af als een late poging tot revanche van Lafontaine op Schröder.

Schröder overigens ontpopt zich, volgens *The Economist*, als een sterke kanselier, die als huidig voorzitter van de Europese Unie de Berlijnse EU-top heeft gered. Niet dat de zogenaamde 'Agenda 2000' sterk tot de verbeelding spreekt, maar deze kwam er, enerzijds dankzij Duitse inschikkelijkheid over de financiële bijdrage van de bondsrepubliek aan de EU, en anderzijds dankzij de onverzettelijkheid waarmee Schröder zich inzette om de top niet in het honderd te laten lopen. „Internationale crises, zo lijkt het, brengen het beste boven in deze man", schrijft *The Economist*. En toen de Russische premier Primakov vanuit Belgrado naar Bonn vloog in de hoop daar iemand te vinden die, tegen de zin van de Navo, nog wel een *deal* met Milosevic zou willen sluiten, kreeg hij in de kanselarij zo'n hard antwoord dat ze er in het Amerikaanse Pentagon bij wijze van spreken van gingen blozen.

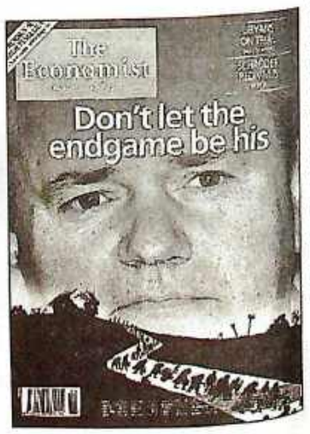

Raar op het eerste gezicht, mijmert *The Economist*, want het stel in de Duitse regering dat zich bezighoudt met Kosovo, Schröder zelf, minister van defensie Rudolf Scharping en de Groene minister van buitenlandse zaken, Joschka Fischer, zijn allebei producten van de '1968-generatie', die toen zo kritisch tegenover de Amerikanen en zo sceptisch tegenover de Navo stond. Maar misschien heb je juist wel zo'n trio nodig om het Duitse volk ervan te overtuigen dat Duitsers voor het eerst sinds 1945 naar het buitenland moeten om daar te vechten.

Minder prozaïsch is de verklaring van *The Economist* dat Schröder, nu Lafontaine verdwenen is, weinig mensen om zich heen heeft die het tegen hem op durven te nemen. Schröder, schrijft het Britse blad, heeft, afgezien van Fischer, niet zoveel op met de Groenen. Veel argumenten heeft hij niet nodig om een alternatieve coalitie met de christen-democraten, of zelfs met de liberalen van de FDP, aan te gaan. De Groenen weten dat en zij (althans hun relevante leiders) passen er voor op de kanselier voor de voeten te lopen. *„Schröder über alles"*, klagen ze in koor, maar dat ook weer niet te luid.

Der Spiegel heeft voor de derde keer de rangorde bepaald van de Duitse universiteiten en hogescholen, dat wil zeggen, zoals Duitse studenten die zien. Meer dan 12 000 studenten kregen vragen voorgelegd over de kwaliteiten van hun docenten, van de colleges, bibliotheken, laboratoria enzovoort. De eerste en tweede keer dat zo'n onderzoek werd gehouden (in 1989 en 1993) maakten 'Oost-Duitse' hogescholen en universiteiten geen schijn van kans. Nu 'scoren' kleine, overzichtelijke, hogescholen en universiteiten in voormalig Oost-Duitsland veel hoger dan de massale leerfabrieken in 'West-Duitsland'.

Johan ten Hove

Navo: Luchtfoto's van massagraven

BRUSSEL – De Navo zegt over aanwijzingen te beschikken dat de Serviërs recentelijk massagraven in Kosovo hebben aangelegd. Tijdens de dagelijkse persconferentie in Brussel werden luchtfoto's van de omgeving van het dorp Pusto Selo, in het zuidwesten van Kosovo, getoond, gemaakt op 9 april, die 96 verse graven laten zien.

De Navo beschikte gisteren ook over luchtfoto's waarop een geoefend oog grote groepen vluchtelingen kon waarnemen, op wegen en in bossen, onder meer in de omgeving van Malisevo in Centraal-Kosovo. Voor het eerst maakt de Navo werk van het fotografisch volgen van de vluchtelingenstromen binnen Kosovo, die volgens de Navo 200 000 mensen omvatten.

Navo-woordvoerder Jamie Shea zei gisteren dat de luchtaanvallen dit weekeinde 'relatief beperkt' zijn gehouden, omdat het orthodoxe Servië Pasen vierde. Desondanks zijn er onophoudelijk bombardementen uitgevoerd. Pristina, de hoofdstad van Kosovo, is vanaf zaterdagochtend continu gebombardeerd.

Tientallen kruisraketten sloegen er in, onder andere rond en op de luchthaven. Volgens de plaatselijke, Servische autoriteiten vielen er zes burgerdoden, waaronder een baby.

Bij sommige Navo-vluchten boven Joegoslavië werden pamfletten uitgeworpen om de bevolking de redenen van de Navo-acties duidelijk te maken. Veel missies moesten voortijdig afgebroken worden vanwege het slechte weer.

Servische eenheden hebben gisteren tijdens gevechten met verzetsstrijders van het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK) ook doelen in Albanië bestookt. De Serviërs vuurden mortiergranaten af op dorpen in Albanië. De beschietingen kostten twee burgers in de plaats Tropoje het leven, volgens de plaatselijke politie.

Albanië heeft besloten de Navo de controle te geven over het Albanese luchtruim, de havens en alle andere militaire infrastructuur.

De politieke ambassadeurs bij de Navo besloten dit weekeinde 8 000 militairen naar Albanië te sturen in het kader van de humanitaire hulp aan de vluchtelingen.

Volgens diverse door de staat gecontroleerde Albanese media is het Albanese bevrijdingsleger UCK succesvol in de strijd tegen het Joegoslavische leger in Kosovo. In de stad Pec zouden ze na urenlange gevechten zelfs de Albanese vlag hebben gehesen en in Pristina zou het UCK Servische legereenheden en politiebureaus aangevallen. Navo-woordvoerders zeggen ervan overtuigd te zijn dat de Joegoslavische president Milosevic wankelt. Het hoofd van het militaire comité van de Navo, de Duitse generaal Klaus Naumann, verklaarde dat gisteren. En secretaris-generaal Solana zei over aanwijzingen te beschikken dat de houding van Milosevic ten aanzien van Kosov minder vasthoudend wordt e dat delen van de Joegoslavisch legerleiding beginnen te morre

De Amerikanen sturen 82 extr vliegtuigen naar het gebied e Groot-Brittannië stuurt drie extr oorlogsbodems naar de Adriat sche Zee.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5, 6 EN 13

Meer militairen naar grens Kosovo

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Minister De Grave van defensie verwacht dat er deze week meer Nederlandse militairen worden ingezet voor vluchtelingenhulp aan de grenzen met Kosovo.

Vandaag beslissen de Navo-ministers van defensie in Brussel onder meer over uitbreiding van de hulpoperatie. De Grave acht het mogelijk dat ook Nederlandse troepen voor het eerst afreizen naar de opvangkampen in Albanië, waar nu al achtduizend Navo-militairen zijn gestationeerd.

In Vlissingen is gisteren begonnen met het inschepen van extra wapens van de landmacht voor de Navo-troepen in Macedonië. Het vrachtschip Sentosa kreeg vijf zware houwitsers (artillerie), 55 wielvoertuigen en zes containers met granaten en ander materiaal aan boord om in de Griekse haven Thessaloniki af te leveren. Een groep van 120 landmachtmilitairen arriveert daar omstreeks 20 april om de spullen mee te nemen naar hun basis in Macedonië. Defensie houdt vol dat het zware geschut louter is bedoeld voor de bescherming van de vluchtelingen in het gebied en niet voor offensieve acties tegen de Servische troepen in Kosovo.

VERVOLG OP PAGINA 3

12-4-99

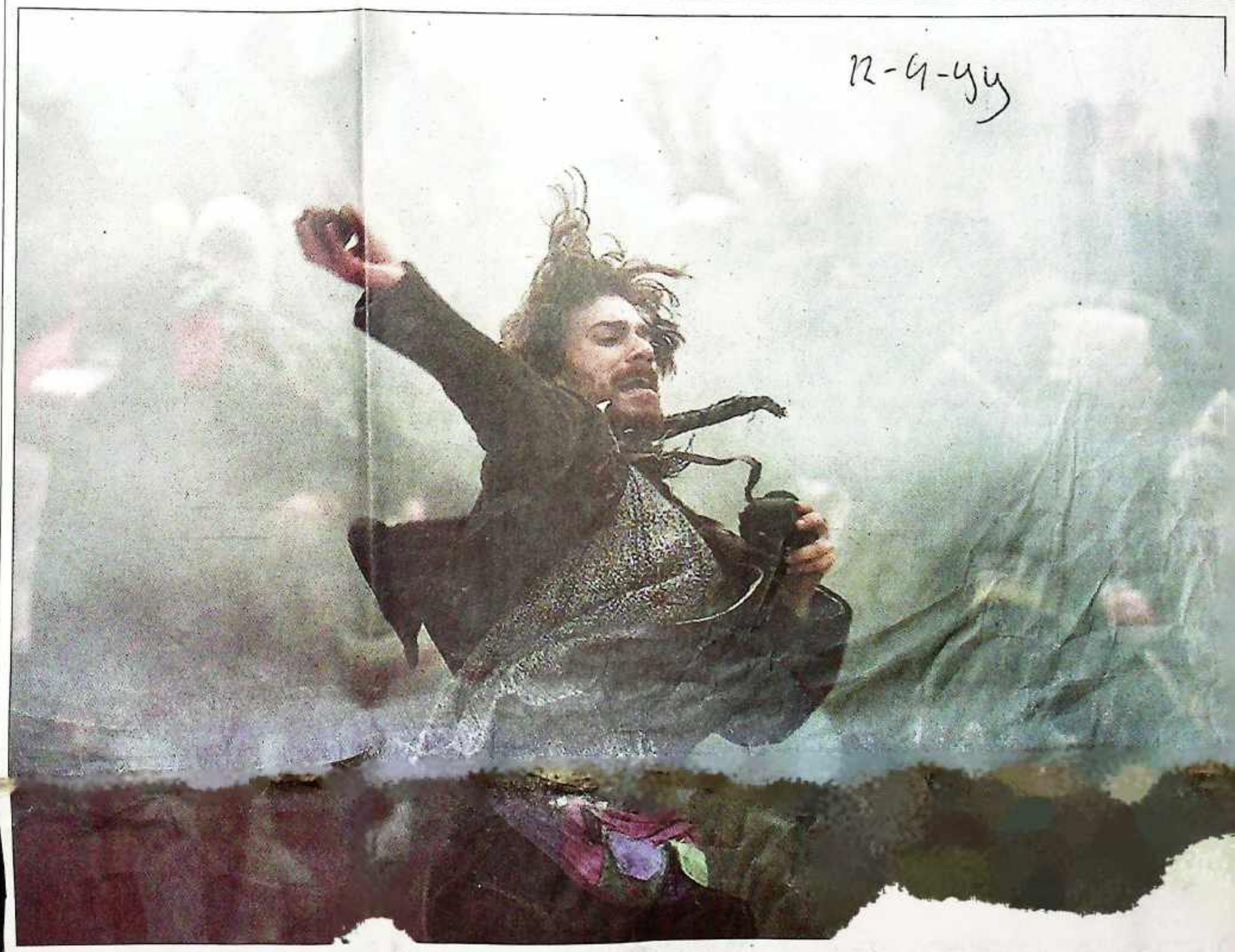

Woedend protest

Een anti-Navo demonstrant gooit een steen naar de politie, tijdens een protestdemonstratie bij de luchtmachtbasis in Aviano, in Noord-Italië. „Stop de bommen!", werd er geschreeuwd, terwijl de gevechtsvliegtuigen opstegen. Een vrouw en haar twaalfjarige zoon raakten gewond tijdens de botsing tussen de ruim driehonderd demonstranten en de politie.

FOTO REUTERS

'anatieke Servische betogers laten zich horen op de bijeenkomst op de Dam in Amsterdam

FOTO PETTERIK WIGGER'

12-4-99

Serviërs jagen demonstranten voor de vrede angst aan

'rotest

/an onze verslaggever

AMSTERDAM – Jongeren van Servische afkomst hebben linkse betogers tegen de Navo-bombardementen zaterdag zoveel schrik aangejaagd, dat een demonstratie in Amsterdam zaterdag voorlijdig is opgebroken.

Met spreekkoren en dreigende taal probeerden de Serviërs de betoging tegen geweld te verbouwen tot een steunbetuiging aan het Servische regime. Dat ging de organisatie van linkse actiegroepen te ver. Uit vrees voor 'provocaties' werd een tocht van de Dam naar het oorlogsmonument De Dokwerker afgeblazen.

Het leek aanvankelijk een traditioneel links betoginkje te worden, op de Dam in Amsterdam, met nog geen duizend mensen, van wie menigeen al vele jaren dit soort gelegenheden afloopt.

Ze wilden het Navo-geweld veroordelen en tegelijk hun betrokkenheid met de Albanese slachtoffers van Servië demonstreren. „Stop de bommenregen maar stop ook de etnische zuiveringen", verwoordde Eerste-Kamerlid Pitstra van GroenLinks de bedoeling. Maar de organisatie had er niet op gerekend dat enkele tientallen Serviërs, merendeels jongeren die zich in Servische vlaggen hadden gehuld, geen enkele zin hadden om braaf naar sprekers te luisteren en al helemaal niet naar veroordelingen van Milosevic. Gejoel dat Kosovo van Servië is en gefluit dat sprekers onverstaanbaar maakte, verlamden de betoging. Herhaalde oproepen tot kalmte hadden geen effect.

Er werden ook aanhangers van de beruchte Servische krachtpatser Arkan, die ooit uit een Nederlandse gevangenis is ontsnapt, gesignaleerd. Zij zouden een demonstrant met een pamflet waarin Milosevic een oorlogsmisdadiger werd genoemd, onderhanden hebben willen nemen. De politie nam de man in bescherming.

De organisatie besloot af te zien van een tocht door het drukke centrum naar het stadhuis en De Dokwerker. „We waren bang dat het onderweg tot grotere provocaties zou komen", legde organisator W. van der Klift uit. Ieder een maakte zich snel uit de voeten. In een mum van tijd was de Dam kalm en weer overgeleverd aan toeristen en duiven.

Journalist vermoord in Belgrado

BELGRADO – De vooraanstaande onafhankelijke journalist Slavko Curuvija, eigenaar van het dagblad Dnevni Telegraf, is gisteren in Belgrado vermoord. Dit hebben collega's gemeld.

Volgens ooggetuigen werden er verscheidene schoten op hem afgevuurd met een automatisch pistool toen hij een gebouw verliet in het centrum van de stad. De Servische politie bevestigde later dat Curuvija om het leven is gebracht door 'onbekende aanvallers'. Volgens het persbureau Tanjug is er een 'intensieve speurtocht naar de daders' van start gegaan.

Curujiva, die beschouwd werd als een tegenstander van het regime van Milosevic, en twee medejournalisten van de Dnevni Telegraf werden vorige maand veroordeeld tot vijf maanden gevangenisstraf omdat zij hadden laten doorschemeren dat een Servische regeringsfunctionaris betrokken was bij een moord.

Dnevni Telegraaf en het blad *Evropljanin*, eveneens eigendom van Curuvija, kregen vorig jaar een hoge boete wegens schending van de restrictieve wet op informatie.

Hongarije stopt Russisch konvooi

MOSKOU – Hongarije heeft een Russisch konvooi met hulpgoederen en benzine, bedoeld voor Joegoslavië, de doortocht geweigerd.

Er werd vanuit Moskou met ingehoudend dreigementen op gereageerd. „De behandeling van deze vracht door de Hongaarse autoriteiten is een hele belangrijke test voor de Hongaars-Russische betrekkingen", aldus een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken in Moskou.

Volgens Hongarije, dat sinds enige weken lid is van de Navo, omvat het konvooi goederen die onder de VN-sancties tegen Joego-

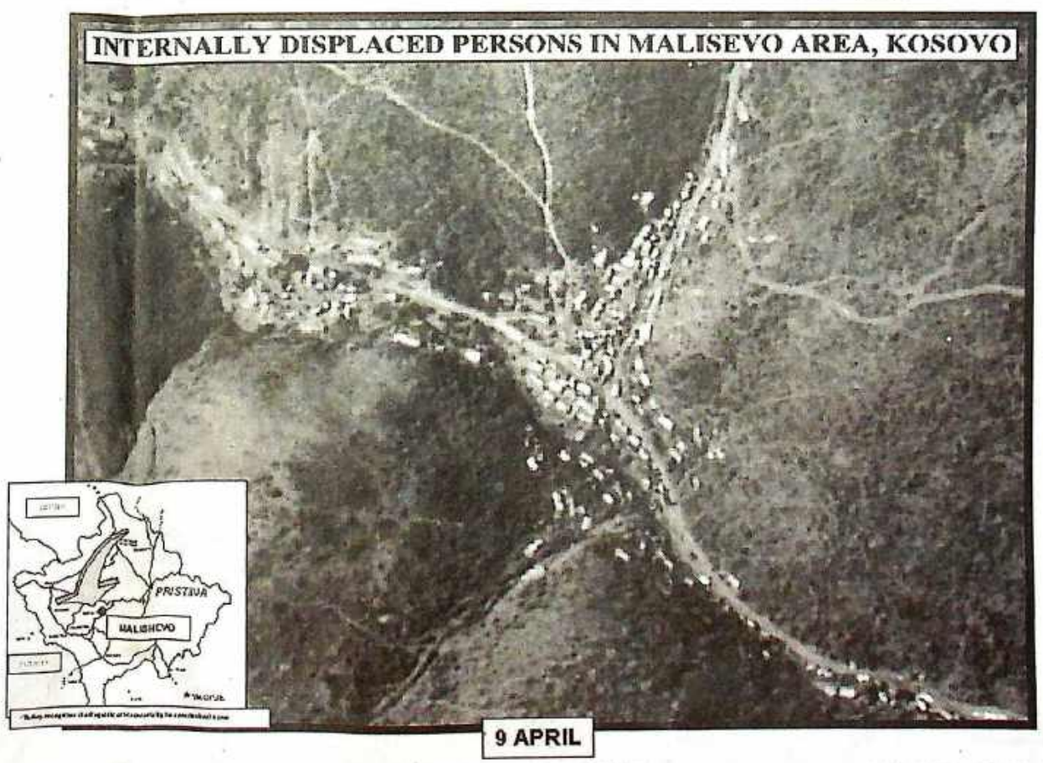

Luchtfoto's van Kosovo

De dienst van Woord en Gebed zal worden gehouden op woensdag 14 april a.s. om 14.00 uur in de Gereformeerde Kerk „Open Hof", Rijnstraat 18 te Katwijk aan den Rijn, waarna de begrafenis zal plaatsvinden op de algemene begraafplaats aan de Kerklaan te Katwijk aan den Rijn.

Er is gelegenheid tot condoleren op dinsdag 13 april a.s. van 19.30 uur tot 21.00 uur in de Gereformeerde Kerk „Open Hof" te Katwijk aan den Rijn en na afloop van de begrafenis.

Mij spreekt de blomme een tale,
mij is het kruid bekend,
mij groet het altemale,
dat God geschapen heeft.

Bedroefd, maar ook dankbaar voor een bijzondere en liefdevol leven, hebben wij afscheid moeten nemen van mijn geliefde man en onze zorgzame vader en opa

B. Westerdijk

en kinderen

De dienst van Woord en Gebed zal worden gehouden op donderdag 15 april om 13.30 uur in de Gereformeerde kerk, Wijkbolstraat 3 te Tzn Boer. Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de Algemene begraafplaats aan de Hollaan te Scheemda.

Zij, die samen met ons haar de laatste eer wensen te bewijzen worden verzocht om 13.15 uur in de noemde kerk aanwezig te zijn.

Na de begrafenis is er gelegenheid tot condoleren in de aula aan de Gastuislaan te Scheemda.

Trouw

HOOFDKANTOOR
Wibautstraat 131
1091 GL Amsterdam
Postbus 859
1000 AW Amsterdam
telefoon (020) 5 62 94 44
Hoofdredacteur: Jaap de Deg en
Frits van Exter (hoofdredacteuren),
Wim Jansen en Harriet Salm
(adjunct-hoofdredacteuren).

Advertenties worden geplaatst volgens de regelen voor het Advertentiewezen. Advertentieteksten op aanvraag.

opgave 1 in 3 Mln!
ma t/m vrij 08.30 - 20.00 uur
telefoon (020) 6 65 86 86
Mini-advertentieafdeling
postbus 1518
1000 BM Amsterdam
faxnummer (020) 6 65 63 21

REDACTIE AMSTERDAM
faxnummer (020) 6 68 03 89
Redactie Den Haag
e-mail redactie@trouw.nl
Redactie Den Haag
Wim Jansen en Harriet Salm
(adjunct-hoofdredacteuren).

AFDELING KLANTENSERVICE
opgave abonnementen,
verhuizingen,
vakantieregelingen, etc.
ma t/m vrij 08.00 - 20.00 uur

REDACTIE ROTTERDAM
faxnummer (070) 3 65 69 11

geven, zou te zien zijn hoe de grondstructuur over een grote oppervlakte is veranderd. De graven zouden zich bevinden in het dorp Pusto Selo, in de buurt van de stad Orahovac.

Britse minister Cook schat dat aantal zelfs op 400 000 mensen. De vluchtelingen zouden zich schuilhouden in de heuvels en bergen, zoals hier, op de luchtfoto, in een dal in de buurt van Malisevo.

FOTO'S AP, REUTERS

12-4-99

Russen werden dit soort konvooien tijdens de Bosnische oorlog altijd doorgelaten.

Albanië veel armer dan Kosovo

door Minka Nijhuis

TIRANA – Er schuilt iets ironisch in de vlucht van de Albanese Kosovaren naar Albanië. Hun thuisland Kosovo mag dan het armste deel van Joegoslavië zijn, de levensstandaard ligt er nog altijd aanzienlijk hoger dan in het onafhankelijke Albanië.

Van oudsher was het culturele leven in Kosovo gevarieerder en het contact met de rest van wereld groter. Over het algemeen beschouwen Albanese Kosovaren Albanië als de achterlijke armoedzaaier van de familie.

Vooral bij hun aankomst in het straatarme noorden vergapen de vluchtelingen zich aan de staat waarin het land verkeert. Ongelovig staren ze naar de troosteloze verlaten fabrieken en de verroeste autokarkassen waarmee het landschap bezaaid ligt. Vluchtelingen uit de steden komen, steken in hun vervuilde, maar redelijk *trendy* kleding af tegen de in grauwe kleren gestoken dorpsbewoners uit de heuvels.

'Kan ik mee?' vraagt een jonge vrouw in de hoofdstad Tirana als zij hoort dat Nederland zich op de komst van vluchtelingen voorbereidt. Helemáál een grapje is het niet. Nog maar vijf jaar geleden gaf 82 procent van de ondervraagden (in een onderzoek door de Economische Faculteit van de Universiteit van Tirana) aan te willen emigreren. Tussen 1991 en 1995 raakte het isolement, waarin het land na de Tweede Wereldoorlog onder leiding van Enver Hoxha verzeild was geraakt, doorbroken. Meteen vertrokken 250 000 van de 3,5 miljoen Albanezen naar het buitenland. De economie draait voor een belangrijk deel op de gelden die deze Albanese gastarbeiders naar het thuisfront overmaken.

Toch heeft Albanië, de armste staat van Europa, met een bewonderenswaardige gastvrijheid gereageerd op de naar schatting 300 000 vluchtelingen die de afgelopen twee weken de grens overstroomden.

Volgens de kinderarts Lajla Pernaska van de Albanese Vrouwenfederatie wordt nog steeds ongeveer veertig procent van de vluchtelingen door Albanese gezinnen opgevangen. De hulp wordt uit eigen mond gespaard. Het gemiddelde inkomen van een Albanese familie ligt rond een paar honderd gulden per maand en overheidssteun aan gastgezinnen is nog maar nauwelijks op gang gekomen. Pernaska is niet de enige die op korte termijn problemen met de opvang van vluchtelingen voorziet, omdat de logeerpartij de draagkracht van de families te boven gaat.

De dertigjarige therapeute en onderwijzeres Minela Kovaci besteedt al haar vrije tijd aan kinderen, die ze met behulp van hun tekeningen over de traumatische ervaringen van de afgelopen weken en maanden laat praten. In de overvolle tent waar ze haar werk verricht, liggen stapels tekeningen met vuurspugende monsters, tanks, geweren, het Kosovo Bevrijdingsleger UCK en de Nato.

Afgelopen weekend gaf een lokale band een serie concerten ten bate van de vluchtelingen en een privé-tv-station zendt achter elkaar namen en locaties uit van vluchtelingen die op zoek zijn naar familieleden.

Vluchtelingen in vuile maar trendy kleren

De buitenlandse hulp komt met stromen binnen. Volgens de Verenigde Naties is het luchtruim rond Tirana soms zo vol met vliegtuigen en helikopters dat niet alle vluchten kunnen landen. In de Engelstalige dagblad *Albanian Daily News* wordt door een lokaal bedrijf al met medische service en onderhoud van helikopters geadverteerd.

De instroom van buitenlandse hulp verloopt niet zonder problemen. Meer dan één non-gouvernementele organisatie had moeite de medicijnen uit handen van de douane te krijgen. De opslagplaatsen van de hulpgoederen van de UNHCR (het hoge commissariaat voor vluchtelingen van de VN) zijn geplunderd.

„Ook hier is het oorlog", glimlacht een man wiens vrouw voor een organisatie werkt die schoenen en ondergoed uitdeelt aan de kinderen in een tentenkamp in de hoofdstad Tirana.

In 1991 ging het Albanese parlement over tot de erkenning van de 'Republiek Kosovo'. Veel verder ging de solidariteit echter niet, omdat de vroegere president Sali Berisha vond dat Albanië allereerst zelf zijn 'vijftig verloren jaren' in moest halen. Maar de Servische agressie versterkt de gevoelens van nauwe verwantschap met de Kosovaarse Albanezen.

'Navo naar Kosovo', zegt het meterslange spandoek dat op het operagebouw in het centrum van Tirana hangt. Regelmatig wordt het toeterende verkeer in het centrum van Tirana onderbroken door groepjes demonstranten die hun woede uiten over wat er in Kosovo gebeurt. 'Leve het UCK!', 'Milosevic betekent genocide!' zeggen hun banieren.

Maar al die solidariteit kan snel verdwijnen als het ons in de portemonnee gaat raken, vrezen Albanezen die voor hulpverleningsorganisaties werken.

'Geef hulp aan Montenegro'

De journalist Dick Verkijk zet al sinds begin jaren vijftig alles in het werk om verslag te doen van gebeurtenissen in Oost-Europa. Lange tijd was hij correspondent in Belgrado, tot hij in '95 werd uitgezet. Hij reisde de afgelopen dagen door Montenegro, samen met Oost-Europa-kenners Martin van den Heuvel en Alexander Munninghoff. Gedrieën roepen ze nu de Nederlandse regering op het kleine Montenegro te hulp te komen.

door Dick Verkijk

BOEDAPEST – De Albanezen in Kosovo vluchten voor de bombardementen van de Navo, zegt Belgrado. In Rozaje en Uljcin (Montenegro) heeft niemand ons dat bevestigd.

De Albanezen worden helemaal niet weggejaagd, maar vluchten voor het geweld dat door de UCK wordt geprovoceerd, zegt Belgrado. In Rozaje en Uljcin heeft niemand ons dat bevestigd. En in Rozaje en Uljcin kunnen ze het weten. Want in die Montenegrijnse grensplaatsen zitten 59 000 vluchtelingen uit Kosovo samengeperst.

Mehmut Fekar, een 37-jarige boer uit het dorpje Karina in het district Istok in het noord-westen van Kosovo, vertelt het zo. Om drie uur 's nachts werd er op de deur gebonkt. Een Servische gewapende heer kwam meedelen dat Mehmut binnen drie uur zijn huis moest verlaten. En er werd ook op de deuren gebonkt van de andere zeshonderd bewoners van het dorp. Er zat niets anders op dan de vierentwintig tractoren, die de dorpelingen rijk waren, rijklaar te maken, er grote aanhangwagens aan te koppelen en daar alle zeshonderd bewoners op te laden. Op een oude vrouw na. Die was niet transportabel. Dat werd op eenvoudige wijze opgelost door een Servische held: hij schoot de vrouw op haar bed dood, goot er benzine overheen en stak de boel in brand.

Toen de dorpsbewoners om zeven uur 's morgens hun dorp uitreden, zagen ze dat al hun huizen in brand werden gestoken. De zes koeien van Mehmut waren al eerder door Serviërs de stal uitgejaagd. „Maar dat hindert niet. We hebben het er levend van afgebracht en dat is het belangrijkste", zegt Mehmut.

En dan het verhaal van die oudere Albanees in Uljcin aan de Adriatische kust. Met zijn hele familiegroep: vader, kinderen, kleinkinderen, moeders, dochters al een jaar geleden uit Djakovica in het zuiden van Kosovo verjaagd. Vijf maanden woonden zij elders in Kosovo. Toen opnieuw weggejaagd. De hele familie vegeteert nu al zeven maanden in een grote kale kamer van een niet meer in gebruik zijnd bedrijfspand. Slapen doen ze op de grond. Uitgeblust en verbijsterd staan de familieleden om ons heen – ontworteld en ontheemd in alle opzichten.

Zo zijn er nog duizenden identieke verhalen. Tienduizenden, honderdduizenden, 750 000 identieke verhalen. 750 000 leugenaars, zegt Belgrado. Het is waar, in deze contreien is het bijna folklore, bij alle nationaliteiten, om te overdrijven, om zelf te geloven in verhalen die je van anderen hebt gehoord. Maar deze verschrikte ogen, de verbijsterde gezichten, het haperende vertellen, het is anders dan anders.

Serviërs sluiten consequent ogen voor nazi-praktijken

Mijn leven lang heb ik geprobeerd niet te generaliseren, niet praten over de joden, de Duitsers, de Serven, de Kroaten, de Moslims. Maar als ik zie hoe massaal Serviërs de bombardementen (waar ik tegen ben) karakteriseren als 'fascistische moordpartijen' en geen seconde aandacht schenken aan de werkelijk nazistische praktijken in Kosovo – dan heb ik de grootste moeite om dat standpunt te handhaven. Gelukkig heb ik nog net genoeg goede Servische vrienden om me voor die fout te behoeden. Dat de Serviërs in Belgrado niet geloven in de leugens die ze pretenderen te geloven, bewijzen ze zelf. De propaganda is: de Navo ontziet de burgerbevolking niet. Toch gaan Serviërs *en masse* op bruggen of rond het tv-gebouw staan 'als menselijk schild'. Waarom? Omdat ze weten dat de Navo alles doet om burgerslachtoffers te vermijden. Zouden ze in hun eigen propaganda geloven, dan horen ze te denken dat de Navo juist gretig objecten zou bombarderen waar zich burgers bevinden.

Montenegro, dat zich dapper en nog met succes uit de strijd heeft weten te houden, heeft naar verhouding het grootste aantal vluchtelingen in de regio binnen zijn grenzen. Kenmerkend voor de tolerantie binnen dat deelstaatje van de Joegoslavische federatie is dat het zowel tienduizenden Servische vluchtelingen uit Bosnië als Albanese vluchtelingen uit Kosovo herbergt. Vijftien procent van de bevolking bestaat uit vluchtelingen, maar voor Montenegro geen luchtbrug met goederen, medicamenten, dekens. De Montenegrijnse regering verdient beter.

deVerdieping

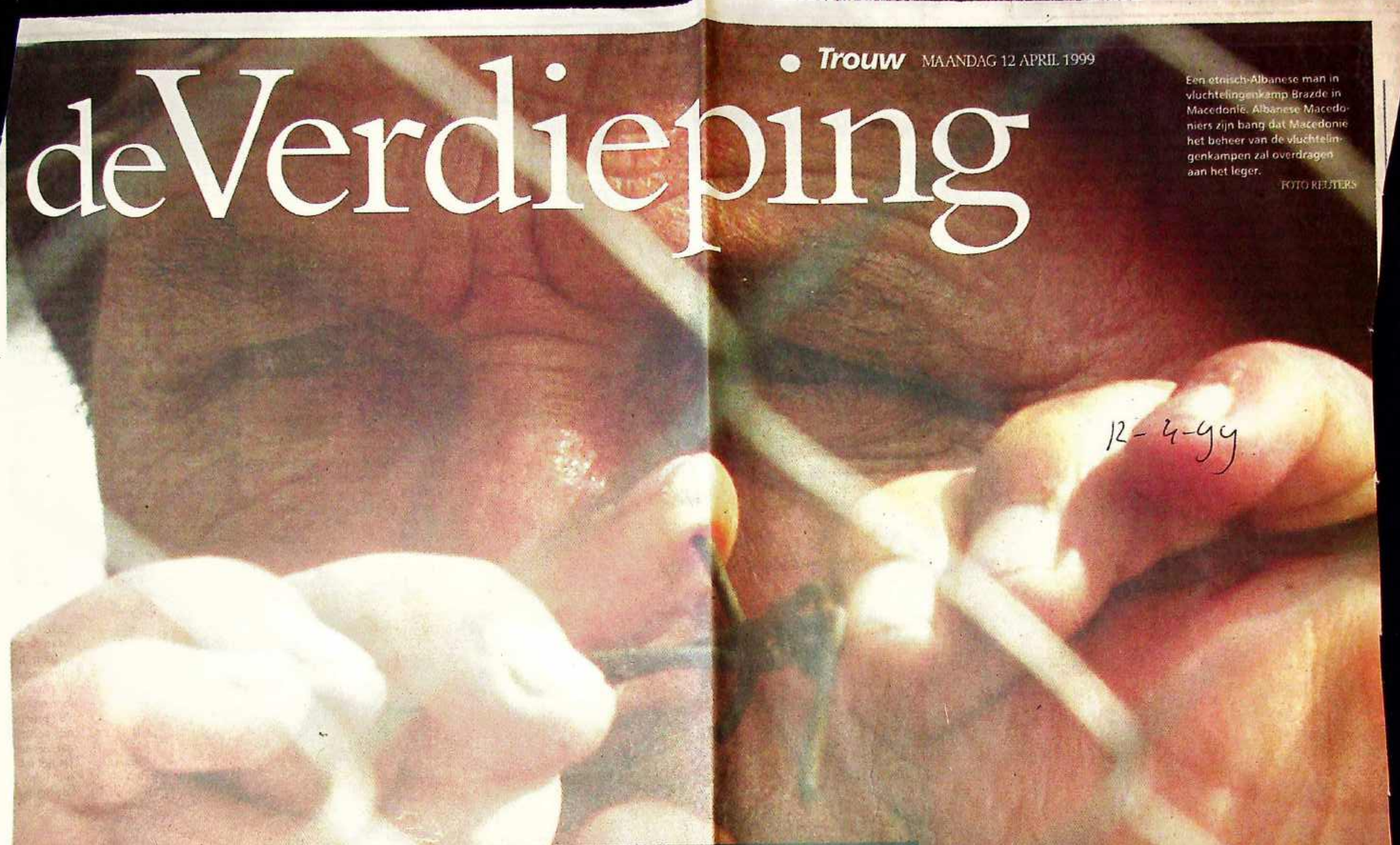

Een etnisch-Albanese man in vluchtelingenkamp Brazde in Macedonië. Albanese Macedoniers zijn bang dat Macedonië het beheer van de vluchtelingenkampen zal overdragen aan het leger.
FOTO REUTERS

12-4-99

EEN op de DRIE is een Albanees

Macedonië

Frank Kools

De verhouding tussen Macedoniërs en Albanezen in Macedonië was ook voor de Kosovo-oorlog koeltjes. De stroom vluchtelingen uit Kosovo verstoort het subtiele evenwicht dat er was. Orthodoxe Macedoniërs hopen dat de Albanezen snel weer weggaan.

Duizenden Macedoniërs drommen zaterdagavond samen op het plein voor de kathedraal in de hoofdstad Skopje. In hun hand gele kaarsjes, een narcis of een hardgekookt ei dat rood is geverfd, verwijzend naar het bloed van Jezus. Om middernacht zingt de patriarch: „De Heer is opgestaan." „Ja, hij is waarlijk opgestaan", antwoordt het publiek. Het orthodoxe paasfeest is begonnen.

Mensen drukken elkaar de hand, zoenen, slaan hun ei tegen dat van een omstander stuk en pellen het af. Uit jaszakken komen zoutpotjes tevoorschijn. Kort hangt een eierlucht op het plein. Net als eerder op de avond vallen er wat spatten regen. De eerste groepjes werken zich uit de menigte, naar huis of naar de cafés die laat open blijven.

„Het is lang niet zo druk als vorige jaren", zegt de 37-jarige Nada. „Het weer zit wat tegen". Ze bloost: „Nee, er spelen meer dingen. De mensen zijn bang. De oorlog is maar twaalf kilometer hier vandaan." In verband met Pasen heeft de Servische president Milosevic eenzijdig een bestand in Kosovo afgekondigd. De gevechten en de vluchtelingenstroom kunnen snel weer beginnen. „Macedonië is niet veilig."

„Ik keur niet goed wat Milosevic doet", benadrukt ze, maar met de Navo-aanvallen weet ze ook geen weg. Al dagen loopt ze met het plan een brief te schrijven aan CNN of de BBC om het Westen haar worsteling uit te leggen. Maar ze krijgt niets op papier. „De bombardementen doen pijn", probeert ze. „Het valt zwaar, tegen Servië te zijn. Vijftig jaar lang zaten wij in één land."

Andere kerkgangers zijn stelliger. De bombardementen moeten ophouden, liefst meteen, maar in elk geval tijdens Pasen. In de menigte zou een anti-Navo-petitie rondgaan, al kan niemand zeggen waar die zich dan echt bevindt. Op een muur tegenover de kathedraal staat naast het woord Nato een hakenkruis gekalkt.

Nada is nog beduchter over wat er binnen Macedonië zelf zal gebeuren. De oorlog dwong ruim 120 000 Albanezen uit Kosovo de grens over. Dat zet de fragiele relaties tussen de Macedonische meerderheid en de Albanese minderheid (zo'n dertig procent op een totale bevolking van twee miljoen) in Macedonië onder toenemende spanning. Met als gevaar dat het conflict uitwaaiert en de hele Balkan in vlam zet.

Er gingen geruchten over ongeregeldheden, aanslagen bij de paasnacht, zegt Nada, dat zal ook mensen bij de kathedraal weggehouden hebben. De regering zou op springen staan door hevige ruzies tussen de twee voornaamste coalitiepartners: de Macedonische nationalisten en de Albanese radicalen. Het officierenkorps zou steeds meer pro-Servië worden. Die verhalen deden ook vorige week al de ronde, zegt ze erbij, en het is nog niet tot een uitbarsting gekomen. Een jongeman zegt dat het hem koud laat wat met de Kosovaarse vluchtelingen gebeurde, aan de grens bij Blace. Dagenlang zaten tienduizenden zonder voedsel of water in de open lucht voor zij het land in mochten. Zijn maatje zegt dat ze het leed over zichzelf hebben afgeroepen. „Ze moeten zo nodig een eigen staat hebben. Wat hebben ze: een leeg land."

Nada vond de beelden op televisie gruwelijk. Toch begrijpt ze waarom de regering de grens niet zomaar opengooit. „Er kunnen terroristen van de UCK (Kosovaars bevrijdingsfront) tussen zitten. We konden niet iedereen zomaar binnenlaten. Ze brengen het geweld mee." Bovendien is het land te arm, zegt ze. Fabrieken sluiten hun poorten omdat ze niet meer met Servië, de belangrijkste afzetmarkt, kunnen handelen.

Vertrouwen kan ze de Albanezen niet. „Jaren geleden hebben ze geprobeerd een eigen staat te maken in een deel van het land. Nu zeggen ze dat ze dat niet langer willen. Maar met zoveel extra Albanezen erbij, wie zegt dat ze het niet weer proberen?"

Deze angst voor het Albanese gevaar komt de laatste dagen steeds prominenter naar voren in Macedonische kranten. Het *Dagblad Macedonië* interviewde leden van de Academie van Wetenschap in de Albanese hoofdstad Tirana. De droom van een Groot-Albanië bleek er springlevend. De Academieleden eisten voor de Albanezen in Macedonië een eigen deelstaat in het Westen op. In de ogen van veel Macedoniërs slechts de eerste stap naar afscheiding.

In de krant *Nieuw Macedonië* spreekt de staatssecretaris van buitenlandse zaken zijn angst uit dat de 'demografische verhoudingen' in het land grondig aan het veranderen zijn. Als de vluchtelingen niet of maar deels terugkeren naar Kosovo, zullen de Macedoniërs nauwelijks nog in de meerderheid zijn. Het dringt steeds meer door in Skopje dat het nog een hele tijd gaat duren voordat er sprake kan zijn van terugkeer.

Dejan, medewerker van het nationale archeologische museum, ziet de komst van de vluchtelingen als een bedreiging. Hij woont net buiten de hoofdstad en zijn buurt telt zo'n tien Macedonische gezinnen en veertig Albanese. „Sinds een paar weken moet ik in een gevangenis leven." Alle Albanezen in de buurt hebben vluchtelingen in huis genomen. „Die zitten de hele dag op straat en hangen wat rond." Ze misdoen niemand iets, maar toch. „Mijn vrouw gaat niet buiten, de kinderen mogen alleen nog binnen spelen."

Is het contact met zijn Albanese buren veranderd sinds de oorlog begonnen is en sinds Blace? „Hoezo veranderd? Er was geen contact. Wij groeten elkaar op straat. Dat is het. Als iemand echt wat nodig heeft, helpen we elkaar."

Hij is niet bang dat de Kosovaarse vluchtelingen voorgoed land blijven. „Iedereen die bij een gezin zit, heeft zich eerst op het politiebureau moeten melden. Als Kosovo weer veilig is, gaat de politie ze halen."

Ook in Skopje zelf leven de twee gemeenschappen grotendeels langs elkaar heen. De Macedoniërs wonen voornamelijk in het nieuwe centrum op de Westoever, de Albanezen zitten vooral in het oude stadshart aan de overzijde.

Daar is de woede groot over hoe de Macedonische regering en het publiek hun Kosovaarse broeders in nood behandelen. De 26-jarige Nejazi, die een kraam met zoetwaren en koekjes in de bazaar heeft, kan er niet over uit. „Hoe konden ze brood en water weigeren aan de mensen in Blace? Militairen hebben met hun stokken vrouwen en kinderen geslagen. Ze hebben geschoten. Wat zijn dat voor mensen?"

„Geen enkele Macedoniër heeft een vinger uitgestoken. Het kan ze niets schelen. Ze behandelen ons als drek. Ook het Macedonische Rode Kruis heeft amper wat uitgericht. Volgens mij houdt die een deel van die spullen uit het westen voor zijn eigen mensen. El Hilal (de Albanese tegenhanger, red.) moest het doen."

In de ogen van Mevlan Tahiri, vooraanstaand parlementslid van de PDP, de gematigde Albanese partij die momenteel in de oppositie zit, heeft Blace enorme schade toegebracht aan de verhoudingen in Macedonië. „Nog heel lang voedt dit het onderling wantrouwen. Want we hebben nu duidelijk gezien hoe anti-Albanees de Macedoniërs zijn." Hij heeft de kloof deze week alleen maar wijder zien worden.

Nieuwe deportaties van groepen vluchtelingen over de grens met Albanië of per vliegtuig zullen de Albanezen niet meer accepteren, zegt. „Dan zullen wij echt in verzet komen, de wegen blokkeren, zodat niemand tegen zijn wil ergens wordt heen gebracht. Wij hebben hard gewerkt om de stabiliteit in dit land te bewaren. Maar als wij niet onze eigen mensen mogen redden, wat rest ons dan nog?"

Grote angst binnen zijn gemeenschap is dat de Navo-troepen binnenkort het beheer over de vluchtelingenkampen aan het Macedonische leger over zullen dragen. Die bewaakt nu alleen nog het kamp Radusa waar 1500 vluchtelingen zitten. Artsen zonder grenzen noemde dat recentelijk 'het ergste kamp in Macedonië'. De soldaten zouden „zeer nerveus en agressief" zijn.

Alle verhalen over UCK-infiltratie onder de vluchtelingen lacht parlementslid Tahiri weg. „Is er al één wanklank vernomen? Heeft maar één vluchteling zelfs maar zijn hand tegen een ander opgeheven? Ook hoeft de regering niet te zeggen dat ze niet kan betalen. Alles komt van Albanezen. Die pijn zit in onze schouder, niet in haar budget. Of moet ze eerst betaald worden door het Westen om menselijkheid te tonen?"

Wat hem betreft hoeft de regering niet bang te zijn dat het land uit elkaar valt. „Dat was alleen een excuus om niets te hoeven doen. Hoe zou Macedonië op dit moment uiteen kunnen vallen? Dat zal de Navo nooit toestaan. Het is in het belang van de hele wereld dat Macedonië stabiel blijft. De Macedoniërs zullen hun staat niet verliezen. Kunnen ze dan nu wat humaniteit gaan tonen?"

Oproep Albanië aan NAVO

‘Duits plan in kwestie-Kosovo’

BELGRADO, BRUSSEL, 12 APRIL. De NAVO zoekt volgens berichten uit Brussel naar een diplomatieke uitweg om de Kosovo-crisis op te lossen. Duitsland werkt aan een vredesplan dat voorziet in de legering van een formeel en in naam door de OVSE geleide vredesmacht in Kosovo. Dat plan wordt aan Rusland voorgelegd. Als Rusland ermee instemt, wordt het aan Belgrado voorgelegd.

Albanië heeft zijn luchtruim, havens en grondgebied ter beschikking gesteld van de NAVO. Het heeft de NAVO bovendien gevraagd Servische artillerie in het grensgebied te bombarderen. Volgens Tirana wordt Albanees grondgebied regelmatig door de Servische artillerie beschoten. Twee Albanese burgers kwamen gisteren bij zo'n aanval om het leven. Bij gevechten even over de grens, in Kosovo, werden gisteren drie strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK en een Franstalige journalist, die het UÇK vergezelde, zwaar gewond.

Volgens de *Sunday Telegraph* heeft de NAVO tachtig Britse commando's naar Kosovo gesluisd om bommenwerpers naar posities van de Servische politie te leiden en eventuele massagraven te lokaliseren.

De NAVO verminderde dit weekeinde het aantal bombardementsvluchten naar Joegoslavië wegens het orthodoxe paasfeest en wegens het slechte weer. De luchtvloot wordt met 82 Amerikaanse toestellen uitgebreid en de Britten sturen het vliegdekschip HMS Invincible naar de Adriatische Zee. Gisteren werden vooral doelen rond Belgrado, Kragujevac en Priština bestookt, waaronder munitiedepots, vliegvelden, bruggen, een olie-opslagplaats, twee radiorelaystations en wegen. Volgens NAVO-generaal Naumann is tijdens de nu bijna drie weken durende campagne vijftig procent van de beoogde doelen verwoest en veertig procent zwaar beschadigd.

Belgrado meldde dat drie burgers om het leven zijn gekomen – onder wie een kind – toen een raket insloeg in een dorp in Kosovo. Er zou ook een raket zijn ingeslagen in een woonwijk van Novi Sad in de Vojvodina, maar hierbij zouden geen slachtoffers zijn gevallen.

De Joegoslaven hebben dit weekeinde de grens met Macedonië gesloten gehouden, maar die naar Albanië geopend. Gisteren stroomden tweeduizend verdreven Kosovaren de grens over, hetgeen suggereert dat de massale campagne van etnische zuivering in Kosovo voortduurt. De NAVO toonde luchtfoto's van door de Serviërs systematisch verwoeste woonwijken. Volgens de Britse minister Cook verschuilen zich in de bergen van Kosovo nog 400.000 op de vlucht gedreven Kosovaren.

De Serviërs toonden gisteren een Australische medewerker van de humanitaire organisatie CARE, die op 31 maart met een collega in Joegoslavië werd opgepakt. De man bekende op de televisie te hebben gespioneerd voor de NAVO. Een Australische minister zei in een reactie dat zijn landgenoot onder dwang voor de televisiecamera's was gebracht en dat de bekentenis „bespottelijk" was. Ook CARE liet zich in die zin uit.

De leider van de Kosovo-Albanezen, Ibrahim Rugova, heeft in een vraaggesprek met het Duitse blad *Der Spiegel* gezegd dat zijn recente ontmoeting met de Joegoslavische president Milošević onder dwang tot stand kwam. Milošević zou kat en muis met hem spelen. Rugova zou Joegoslavië willen verlaten, maar van de autoriteiten te horen hebben gekregen dat hij niet weg mag omdat hij „onderweg woedende Serviërs zou kunnen ontmoeten". (Reuters, AFP, AP)

• DOSSIER: www.nrc.nl

Joegoslavische soldaten steken een kaars op en slaan een kruis bij een bezoek aan het klooster van Gračanica in Kosovo. Gisteren vierden de Serviërs het orthodoxe paasfeest. (Foto Reuters)

Een angstige paasnacht in de schuilkelder

Volgens de NAVO heeft het bondgenootschap zijn bombardementen dit weekeinde wegens het orthodoxe paasfeest afgezwakt. In Priština is daarvan weinig te merken geweest.

Door O. ALEKSANDROVIĆ

PRISTINA, 12 APRIL. In angst en paniek hebben de resterende bewoners van Priština de orthodoxe paasnacht van zaterdag op zondag doorgebracht. Juist na middernacht, toen in de orthodoxe kerk de Kruisgang had moeten beginnen, vielen er bommen op de stad. „Duistere krachten" of „krachten van de hel", zo worden de luchtaanvallen nu genoemd.

In de kelder van hotel-Grand in het centrum, drie weken geleden nog een discotheek, is nu de schuilkelder gevestigd. Hier probeert Vesna, die hier bijna elke zaterdag danste of witte wijn dronk met vrienden, onder een deken op de dansvloer te slapen, samen met haar driejarige dochtertje. Ze woont naast het hotel, honderd meter van het stafkwartier van het leger. Daar zullen vroeg of laat ook bommen vallen, weet ze. „Het zou beter zijn als dat meteen gebeurt. Ik heb geen kracht meer. Niets is erger dan op de dood te moeten wachten", zegt Vesna. „Het is onzinnig om militaire objecten te bombarderen die geen betekenis meer hebben. Het stafkwartier is leeg."

Dat klopt, althans volgens onze informatie. In het stafkwartier bevindt zich een tiental soldaten. Het decor doet denken aan een slecht provinciaal theater dat zijn beste tijd heeft gehad. Het lijkt er op, aldus de Serviërs, alsof de NAVO „stafkaarten van twintig jaar geleden gebruikt".

Dat beeld wordt ook opgeroepen door de andere militaire objecten die we mogen zien, zowel voor als na de aanvallen van de NAVO. Bij een paar kazernes even buiten Priština was geen soldaat te zien, noch enig militair materieel of communicatieapparatuur. In heel Priština werken nog slechts twee telefoons: in hotel-Grand is een lijn beschikbaar, inclusief een pauzemuziekje uit de film *The Sting*, in de kamer van chef-de-clinique van het ziekenhuis staat de andere.

In het ziekenhuis liggen slachtoffers van het geweld. Een Albanees jongetje is dit weekeinde gewond geraakt. Hij weet nog niet dat zijn moeder is omgekomen. Hij huilt alleen van de pijn. Bij een 12-jarige meisje, Filita Ahmeti, zijn de benen geamputeerd. Ze kijkt slechts naar het plafond.

Overdag is de Servische politie bezig om de omgeving te zuiveren van de 'terroristen' van het UÇ[illegible]. Bij wijze van vergelding worden vijf huizen van 'terroristen' in brand gestoken. Ook de vluchtelingen moeten er aan geloven. Naar Macedonië zijn drieduizend vluchtelingen op weg, te voet of in karren. Soldaten controleren voor hun vertrek de huizen. Sommige worden in brand gestoken. Dat zaait angst. De chauffeur van een auto wordt staande gehouden en met de dood bedreigd. Hij is een 'verrader'. Hij moet de auto uit en op zijn knieën gaan zitten. Er wordt een kalasjnikov tegen zijn borst gezet. De soldaten beraden zich reid hem te doden. Tot een commandant uiteindelijk ingrijpt.

Dit weekeinde zijn [illegible] tanks bij Priština aangekomen, hoewel er volgens bewoners van de stad geen olie en benzine was opgeslagen. [• DOSSIER: pagina 5]

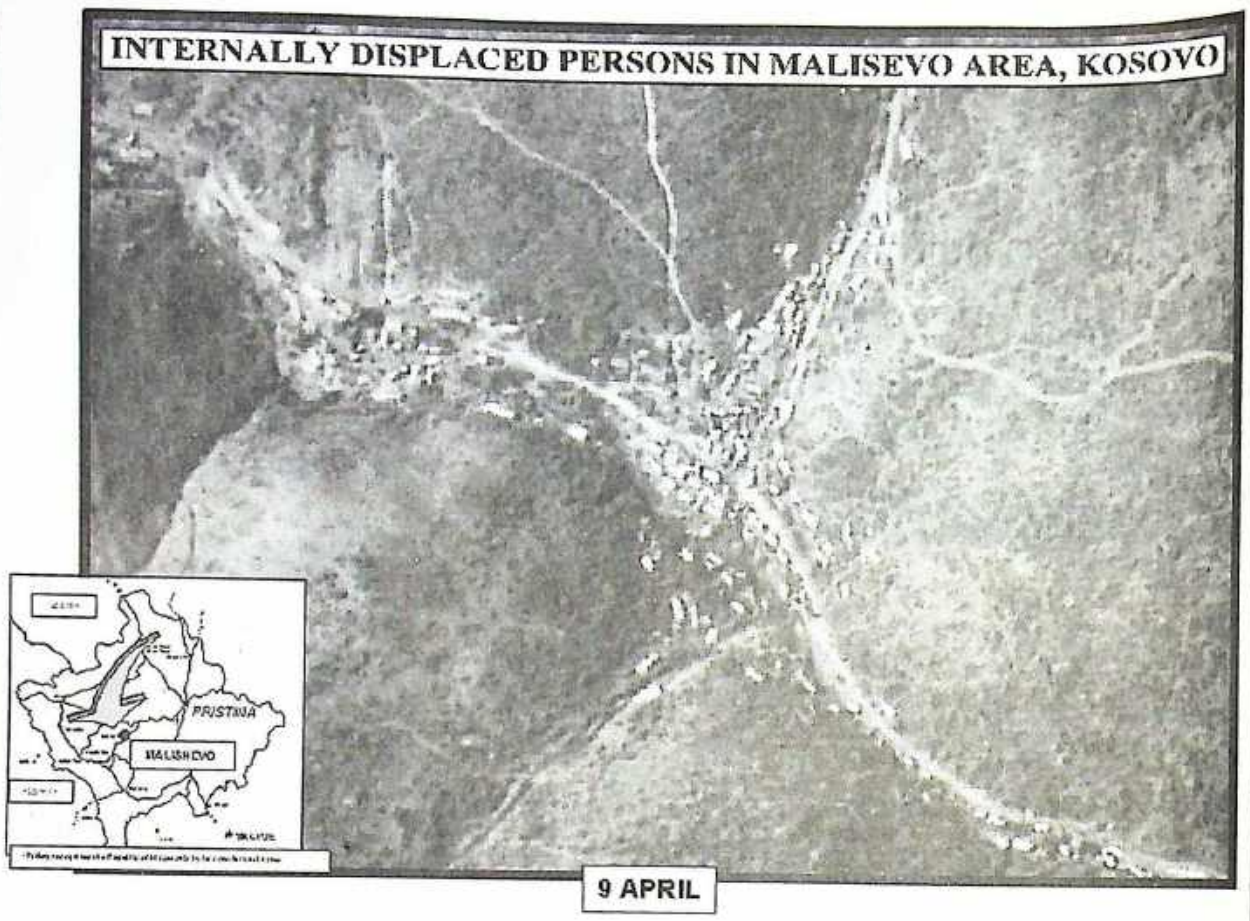

De NAVO heeft gisteren deze (vrijdag genomen) foto vrijgegeven van wat zij omschrijft als ontheemden in het zuidwesten van Kosovo. (Foto Reuters)

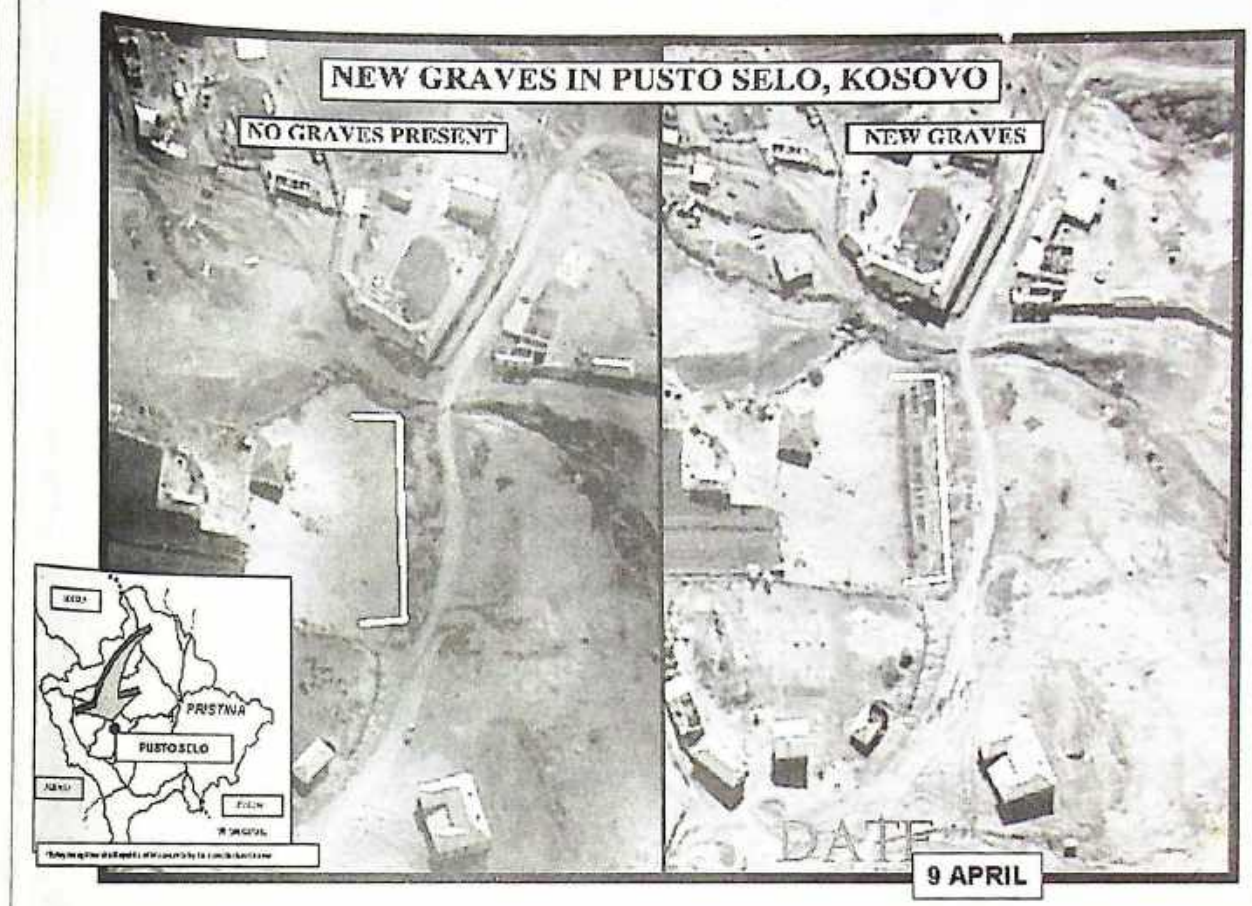

Deze twee luchtfoto's laten volgens de NAVO zien dat in het dorp Puštoselo onlangs een massagraf is gegraven. De tweede foto werd afgelopen vrijdag genomen, de datum van de eerste is niet vermeld. (Foto Reuters)

'400.000 Kosovaren houden zich nog schuil'

LONDEN, 12 APRIL. Volgens de Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, zijn binnen Kosovo 400.000 mensen op de vlucht. Ze houden zich verborgen in de bergen, bang voor de Serviërs en niet in staat naar het buitenland te vluchten. Hoe Cook aan die schatting kwam, werd niet toegelicht. Andere schattingen over het aantal verdreven Kosovaren die zich in de regio verborgen houden belopen aantallen tot 260.000.

De NAVO gaf gisteren foto's vrij die beweringen over massagraven en massale vernietiging van bezit van verdreven vluchtelingen zouden bevestigen.

Het aantal vluchtelingen in Albanië bedraagt op dit moment 309.500. In Macedonië zitten er 121.000, volgens de jongste cijfers van de vluchtelingenorganisatie van de VN, de UNHCR. In Montenegro, de zusterrepubliek van Servië, hebben 61.000 Kosovaren een toevlucht gezocht en in Bosnië

'Bij hulp ontbreekt centrale coördinatie'

Gesprek met Daan Everts, chef OVSE-missie in Albanië

Het hoofd van de OVSE in Albanië, Daan Everts, heeft felle kritiek op de hulpverlening aan de vluchtelingen uit Kosovo. „Iedere centrale coördinatie ontbreekt."

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

TIRANA, 12 APRIL. Hij wordt herkend op straat en betaalt in het café nooit zijn koffie. Sommigen noemen hem 'president'. En tijdens de Lewinsky-affaire zinspeelden Albanese kranten op zijn diplomatieke gaven. Kon hij niet bemiddelen in de crisis tussen Bill en Hillary Clinton? Zelf grinnikt de Nederlander Daan Everts (58), sinds eind 1997 hoofd van de missie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Albanië, het hardst.

De crisis in Kosovo is niet zijn eerste. Hij zag eerder de vluchtelingen in Cambodja en in Rwanda. In Goma, Congo, stierven de mensen nemen. Het is onze grootste grief. Iedere centrale coördinatie ontbreekt bij deze crisis. In Kukës kwam een hulptransport met brood aan; bij gebrek aan beter deelde de chauffeur de broden maar uit op straat, zowel aan Kosovaren als aan Albanezen. Tamelijk onsystematisch."

Was het Westen voldoende voorbereid?

„Deze humanitaire ramp van een enorme omvang is wel heel plotseling ontstaan. Dat maakt hulpverlening moeilijk. Niemand had gedacht dat Milošević daadwerkelijk een heel volk zou deporteren. Het is waanzinnig."

Was dat niet naïef? Hij heeft in Bosnië ook gruweldaden begaan.

„Maar de internationale gemeenschap heeft de gebeurtenissen in Bosnië ontzettend hard veroordeeld. Dat zou niet nog een keer gebeuren, dachten we, een herhaling van zetten leek onmogelijk.

West-Europese landen. Zitten de Kosovaren hier lang zonder enige hoop op terugkeer, dan willen de mannen weg, naar West-Europa. Aan de andere kant vluchten vooral vrouwen, kinderen en ouderen uit Kosovo. Die willen niet naar West-Europa, die willen terug naar huis. De houding van de Macedonische regering is daarom erg kwalijk. Ze zet mensen buiten omdat ze vreest dat de vluchtelingen zullen blijven en het wankele evenwicht tussen de bevolkingsgroepen zullen verstoren. Dat is niet waar."

Minister Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking) was vorige week in Macedonië. Had ze ook naar Albanië moeten komen?

„Ik vind het betreurenswaardig dat Herfkens Albanië niet heeft bezocht. Het was goed geweest als zij van de vierbaansweg van Macedonië via de potholes van Albanië naar de vluchtelingen hier was gereden."

positionele Democratische Partij van Sali Berisha en de regerende Socialistische Partij. Maar die toenadering is wederom verzand. Berisha is teruggekeerd naar zijn oude politiek van confrontatie. Hij boycot het parlement. Degene die zijn beleid in twijfel trekt, is nog niet jarig. Anderzijds staat Albanië wel onder internationaal toezicht en onder scherpe controle van het IMF en de Wereldbank."

„De kwestie-Kosovo leek de partijen bij elkaar te brengen. Maar Berisha heeft een aantal misrekeningen gemaakt. Hij keurde het akkoord van Rambouillet af, omdat hij dacht dat het volk onmiddellijke vrijheid voor Kosovo zou eisen. Dat bleek niet zo te zijn. Hij heeft de regering aangevallen om de verwelkoming van de vluchtelingen uit Macedonië. En hij heeft de nieuwgevormde regering in ballingschap van Kosovo direct aangevallen. Dat zijn opnieuw voorbeelden van zijn confronterende manier van oppositie voeren; hij geeft geen krediet aan welke stap van de regering dan ook, zelfs niet in deze crisistijd."

...ijn in meerderheid afkomstig uit ...e Sandžak, de door een moslimmeerderheid bevolkte regio tussen ...ervië en Montenegro.

In Turkije hebben op dit moment 8.750 Kosovaren een toevlucht gevonden. Voor een deel zijn ze per vliegtuig uit Macedonië geëvacueerd. In Kroatië bevinden zich vijf- tot zesduizend vluchtelingen, in Bulgarije 2300. Naar Duitsland zijn enkele honderden Kosovaren overgebracht.

Het totale aantal Kosovaren dat sinds het begin van de NAVO-luchtacties op 24 maart uit Kosovo is verdreven bedraagt 456.000. Sinds begin 1998 zijn er 515.000 naar het buitenland gevlucht.

Duitsland heeft laten weten niet veertigduizend Kosovaren te zullen opnemen, zoals vorige week nog werd gezegd, maar tienduizend. (Reuters)

ander probleem. De internationale organisaties, en met name de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR, zijn volgens Everts te laat op gang gekomen.

Waarom?

„Ik zei drie dagen na het begin van de bombardementen 150.000 vluchtelingen te verwachten. De UNHCR dacht aan 50.000 mensen. Ik zei okee, jullie kennen tenslotte de vluchtelingenproblematiek. Maar er gebeurde niets. Als eerste richtte de OVSE twee coördinatiecentra op: een in Tirana en een in Kukës. Na negen dagen kwam de coördinator van de UNHCR eens. De huidige UNHCR-coördinator kan nog geen deuk in een pakje boter slaan en het hoofd van het centrum is ook al geen mannetjesputter. Anderen moeten die taak dus op zich

Heeft de Albanese regering goed gehandeld?

„Albanië moet worden beloond voor de bewonderenswaardige opvang van 250.000 vluchtelingen. Het Westen moet royaal hulp geven en een deel van die hulp moet blijven, in de vorm van infrastructuur, apparatuur en bilaterale overeenkomsten. Zonder de enorme opvang door de Albanezen zelf was de situatie veel beroerder geweest. Mijn tolk in Kukës had al een week lang zeventig mensen in zijn huis, die lagen in rijen naast elkaar te slapen. Albanezen die vluchtelingen in huis nemen moeten daarvoor worden betaald. De UNHCR heeft dat vorig jaar bij de opvang van zo'n 20.000 Kosovaren al gedaan."

Daan Everts (Foto NRC Handelsblad, Maurice Boyer)

Hoe lang kan Albanië dit volhouden?

„Met hulp kan Albanië een eind komen. Een werkloos gezin bijvoorbeeld kan bijverdienen door vluchtelingen in huis te nemen. Op die manier houden de mensen het langer vol, al duurt zulke opvang geen eeuwigheid. Intussen moeten we tentenkampen en prefab-huizen bouwen en hard werken aan de terugkeer van de Kosovaren. Dat is ook van belang voor de

Herfkens wil de structurele ontwikkelingshulp aan Albanië stoppen.

„Ik begrijp daar niets van. Albanië is het armste land van Europa, de achterbuurt van Europa. Macedonië is twee keer zo ontwikkeld, heeft een uitstekend wegennet, tolwegen, een goed kadaster en een redelijk goed functionerend overheidsapparaat en blijft wel 'programma-land'. Ik heb Herfkens gevraagd waarom de hulp aan Albanië wordt teruggebracht. Albanië krijgt al genoeg van Italië, zei ze toen. Die hulp komt echter uitermate langzaam. Misschien is de minister bang voor te weinig controle. Of vreest ze het slechte Albanese bestuur."

Is die vrees onterecht? Is dat bestuur niet inefficiënt en verdeeld?

„Er was toenadering tussen de op-

...en ...e ...osovaren ...am... let' direct moeten tekenen?

„Ze hebben een tactische fout gemaakt. Hadden ze getekend, dan was de onwil van Milošević duidelijk geworden en hadden maatregelen genomen kunnen worden. Maar de Kosovaren wilden eerst thuis overleggen. En zo kreeg Milošević drie weken de tijd om zijn hele oorlogsmachine op gang te brengen. Een vreselijke fout. De Serviërs schoten onder onze ogen dorpen in puin. We konden niets doen. Ons vertrek uit Kosovo is traumatisch geweest voor de mensen daar. Ze stonden te huilen toen we vertrokken."

Heeft de NAVO de juiste strategie gevolgd?

„Over de details van de militaire strategie laat ik me niet uit, maar er moest worden opgetreden."

Hongarije houdt hulp Russen tegen

BOEDAPEST, 12 APRIL. De Hongaarse autoriteiten houden sinds gisteren aan de grens met de Oekraïne een Russisch-Wit-Russisch hulpkonvooi voor Joegoslavië tegen, omdat het voor een deel uit militaire pantservoertuigen bestaat en tien andere vrachtwagens zo grote hoeveelheden dieselolie vervoeren – 56 ton – dat van civiele hulpverlening geen sprake zou zijn. De leveranties zijn volgens Boedapest in strijd met het wapenembargo tegen Joegoslavië. „Dieselolie kun je niet zien als humanitaire hulp", aldus een Hongaarse woordvoerder.

De Russen hebben de pantserwagens teruggetrokken maar eisen doorgang van de overige 68 vrachtwagens. Hongarije weigert met verwijzing naar de grote hoeveelheden benzine. Het konvooi vervoert verder onder andere een veldhospitaal, medische apparatuur, ontsmettingsmiddelen, dekens en voedsel.

Moskou is woedend. Het waarschuwde Boedapest vandaag dat de actie de bilaterale relaties kan beschadigen. De Hongaarse ambassadeur werd zowel gisteren als vanochtend in Moskou op het matje geroepen bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Minister Igor Ivanov zei de Hongaarse actie tegen de hulpgoederen „walgelijk" te vinden, „Ze gaat in tegen alle regels en gebruiken." Moskou brengt het Hongaarse initiatief in verband met de recente toetreding van Hongarije tot de NAVO. Een Russische woordvoerder zei vandaag dat „dit aangeeft hoever de NAVO wil gaan."

President Jeltsin stuurde gisteren zijn minister voor Noodsituaties naar Boedapest om een oplossing te vinden.

Ook Joegoslavië heeft inmiddels scherp bij de Hongaren geprotesteerd. (Reuters, AFP)

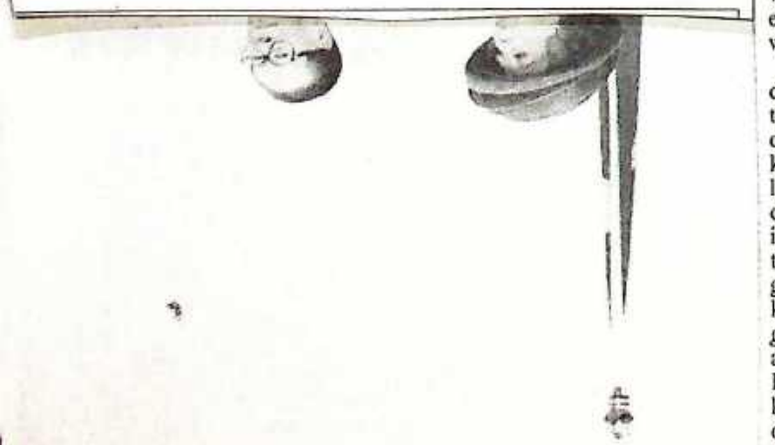

SLAVKO ĆURUVIJA (1948-1999)

Te lastig, te goed geïnformeerd

Door onze redacteuren PETER MICHIELSEN en COEN VAN ZWOL

ROTTERDAM, 12 APRIL. Een eerste ontmoeting, op een herfstavond in 1991, in de deprimerende en naargeestige sfeer van de stationssnackbar van Hollands Spoor vóór de verbouwing, vaal neon, kroketten, loempia's, patat: Slavko Ćuruvija, een rijzige man met zwart haar en een zwart baardje, flamboyant, elegant: de verkeerde man op de verkeerde plaats. Correspondent van het Joegoslavische blad *Politika* in Londen en Den Haag – maar weggezuiverd, door de aanhang van Slobodan Milošević. Werkloos en brodeloos. Niet meer welkom in Belgrado. Te kritisch. Te lastig. Te goed geïnformeerd. *Politika,* 's lands beste krant, was een spreekbuis van het Servische nationalisme geworden. Of hij soms voor *NRC Handelsblad* kon schrijven? Af en toe?

Hij kon. Van tijd tot tijd verschenen zijn artikelen op de Opiniepagina, voortreffelijke analyses, vol *ins* en *outs* die niemand wist: Slavko Ćuruvija's banden met Belgrado waren allerminst verbroken. Hij kende er iedereen en leek van iedereen ook alles te weten.

Een andere ontmoeting, eind december 1996. Elke avond betoogden nu al twee maanden lang duizenden op straat tegen de verkiezingsfraude van Slobodan Milošević, en dat zouden ze blijven doen, tot februari, tot Milošević inbond. Ćuruvija was in Belgrado terug, dezelfde rijzige man, elegant, grijs nu. Twee onafhankelijke kranten gaf hij uit, *Dnevni Telegraf* en *Evropljanin.* Hij zat in een achterafstraat bij het centrum van Belgrado hoog in een donkere kantoorflat in een glazen kantoor, omgeven door felverlichte redactieruimten met computers en drukke medewerkers. Hij leidde trots rond.

Een insider, nog altijd, een met banden naar alle kanten, bij alle partijen. Een journalist zonder illusies. Vuk Drašković, de bebaarde oppositieleider met de wapperende haren die toen elke avond met Zoran Djindjić en Vesna Pešić het protest leidde? „Vuk zei me twee maanden geleden: ik wil dezeverkiezingen helemaal niet winnen. Drašković is bang om te winnen. Een opportunist. Een foute man met een foute aanhang: zijn partijmensen stelen elk kiesdistrict leeg waar ze winnen. Vuk Drašković is een beetje gek." Zoran Djindjić, die ging nog wel, ook al had ook hij zijn flirt met het nationalisme gehad. Vesna Pešić, *Dritte im Bunde,* de kleine energieke vrouw die dagelijks tussen haar beide geestverwanten voorop liep, de politiecordons tegemoet? „Pešić? Ach, zij wil alleen maar héél graag op het Vuk-mobiel komen."

De ware boosdoener in het Joegoslavië was volgens Ćuruvija nog niet eens Slobodan Milošević, maar zijn vrouw, Mirjana Marković, leider van de neo-communistische partij JUL (Verenigd Joegoslavisch Links), die hij zelf ooit nog had geadviseerd. „Milošević wilde al in een vroeg stadium tegemoetkomen aan de demonstranten. Zij niet. En zij bracht hem op andere gedachten. Milošević zal niet op de betogers schieten. Marković? O ja, die wel." Mirjana Marković, zei Slavko Ćuruvija in december 1996, leidt een partij van politieke terroristen.

In oktober vorig jaar werden zijn twee bladen veroordeeld tot een boete van 100.000 dollar wegens een open brief waarin Ćuruvija had opgeroepen tot het aftreden van Milošević, wiens beleid tot „wetteloosheid, angst, dictatuur en terreur" had geleid.

Foto Reuters

De boete was onbetaalbaar. De kranten gingen dicht.

Een derde ontmoeting, diezelfde maand, oktober 1998. „De sluiting van *Dnevni Telegraf* is een waarschuwing. Pour encourager des autres." Diezelfde week trachtte de politie zijn appartement binnen te vallen. Ćuruvija kreeg steun van Vuk Drašković en diens vrouw Danica en van Jiří Dienstbier, ex-dissident, mensenrechtenrapporteur van de VN, die hem in zijn flat gezelschap hielden om te verhinderen dat de politie die leeg zou halen.

Ćuruvija, in oktober: „Ik denk dat ik groot gevaar loop. Mijn vijanden in de top van de regering verspreiden geruchten over me. Een vriend die in nauw contact staat met de familie Milošević heeft me gewaarschuwd dat ik moet uitkijken. 'We letten op jou', zei hij." Milošević, aldus Ćuruvija, „schijnt te geloven dat ik een spion ben, het hart van een samenzwering van gematigden. Ik zou op aandrang van de Amerikanen topfiguren in het leger en de geheime dienst ronselen voor een staatsgreep."

Kort daarop werd Momčilo Perišić ontslagen als legerleider en verdween ook de chef van de veiligheidsdiensten, Stanišić, van het toneel.

In maart kreeg Ćuruvija met twee van zijn collega's vijf maanden cel wegens de bewering dat een hoge Servische leider was betrokken bij de moord op een arts. Hij had zijn bladen inmiddels verhuisd naar Montenegro.

Nog iets later verkocht de opposant Vuk Drašković zich aan het bewind: hij is nu vice-premier van Slobodan Milošević en zegt mooie dingen over de goede bedoelingen van zijn broodheer, over vrede, verzoening en samenwerking.

Gisteren werd Slavko Ćuruvija door twee onbekenden opgewacht in de hal van zijn flatgebouw in Belgrado. Een van hen schoot hem in de rug en vervolgens in het hoofd. De ander sloeg zijn vriendin neer. De politie stelt een onderzoek in. Een „diepgaand" onderzoek.

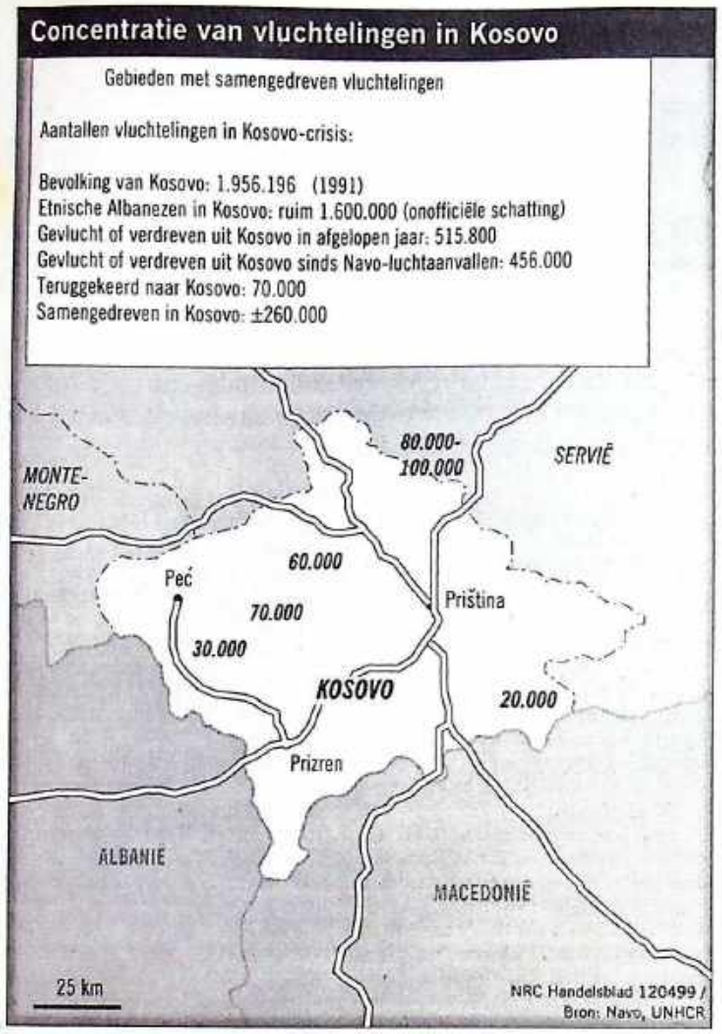

Deze foto laat volgens de NAVO de schade zien die Servische strijdkrachten hebben aangericht in het dorp Prilea, in het westen van Kosovo. (Foto Reuters)

Mogelijk nieuwe rol voor Rusland

Diplomatieke dialoog op gang

Door onze correspondent BIRGIT DONKER

BRUSSEL, 12 APRIL. Terwijl de bombardementen op Joegoslavië doorgaan, vragen NAVO-lidstaten zich af hoe weer een diplomatieke dialoog met Belgrado op gang kan worden gebracht. Daarbij wordt gekeken naar de rol die Rusland eventueel kan spelen.

In Brussel circuleren berichten over een Duits plan, dat Moskou wordt voorgelegd. Het zou voorzien in de legering, in Kosovo, van een internationale troepenmacht die in naam en formeel door de OVSE zou worden geleid en waaraan ook Russen deel zouden nemen. „Zo'n vredesmacht is prima", zei een NAVO-diplomaat vanochtend. „Mits de OVSE de NAVO maar mandateert de troepenmacht te leiden. Er moet eenheid van commando zijn. De dubbele sleutel is voor veel landen ta-

zen in die richting."

De Joegoslavische vice-premier Vuk Drašković zei in een vraaggesprek met het Franse weekblad *Journal du Dimanche* dat Belgrado bereid is met de Kosovo-Albanese leider Ibrahim Rugova te onderhandelen. „We hebben een eenzijdig bestand afgekondigd. Er heerst vrede in Kosovo. We willen een politieke regeling en een buitenlandse aanwezigheid [in Kosovo] toestaan die de uitvoering van die regeling garandeert", aldus Drašković. Hij voegde daaraan toe dat Kosovo een autonomie zal krijgen

Niet uitgesloten wordt dat ook het zenden van grondtroepen ter sprake wordt gebracht, maar een besluit hierover wordt niet verwacht.

Volgens minister Van Aartsen moeten de ministers ook spreken over het „politieke en diplomatieke spoor" naar een oplossing voor de crisis in Kosovo. Van Aartsen zei dit na een onderhoud met Solana en een telefonisch gesprek met de Amerikaanse minister Albright. Bij het vinden van een politieke oplossing is volgens Van Aartsen de rol van Rusland van „vitaal belang". „We moeten het moment

Mijn lichaam was van ijzer

Sinds 24 maart, de eerste dag van de luchtacties van de NAVO, zijn 430.000 Kosovaren naar het buitenland gevlucht of verdreven. Elk van hen heeft zijn of haar eigen verhaal.

Door onze redacteur HARM VAN DEN BERG

TETOVO, 12 APRIL. Donderdagmiddag was het zover. Voor het kantoor van het lokale tv-station in Tetovo in Macedonië werden drie generaties Sefedini herenigd. De broers Agran en Luan Sefedini (35 en 38), hun echtgenotes en hun vijf kinderen zagen hun vader en moeder na een zenuwslopende week terug. Uren later is de vreugde nog groot. Luan grijpt, als zijn vader vertelt over zijn driedaagse verblijf in „de hel", een paar maal diens hoofd en drukt het stijf tegen zich aan. Geeft er een kus op.

Mustafa Sefedini (65), ooit twaalf jaar lang minister van Binnenlandse Zaken van Kosovo, kreeg eind vorige maand in Priš-

kalmeringstabletten mee.

In Priština werden ze die tweede april gedwongen om in een van de 25 wagons te stappen van de trein die al gereed stond voor vertrek naar Blace, de grensovergang met Macedonië. Daar werden de overvolle wagons pas aan de rand van het niemandsland tot stilstand gebracht. „We waren uitgeput, getraumatiseerd, maar ik dacht toen ik het veld overzag met misschien wel 100.000 mensen: dit is de hel." Het zou drie dagen duren. „We hebben voornamelijk gestaan, niet geslapen, zo nu en dan zakte je even weg", zegt Sefedini. Hij drukt

die de grenswachten vroegen hadden we niet, hooguit samen 1200 mark en dat konden we niet missen." Waarom ze vertrokken? Luan is er kort over: „De kinderen konden de bombardementen van de NAVO in de omgeving van Priština niet verdragen. Bovendien zagen we helemaal geen toekomst meer." De sfeer in de stad was onheilspellend, overal werden huizen in brand gestoken, winkelruiten ingegooid, Luan hoorde verhalen over para-militairen die tekeergingen tegen de Albanezen, zag dat huizen werden leeggeroofd. „We wilden niet blijven."

De Albanezen zullen nooit weer gelukkig kunnen leven in Kosovo

het zware montuur van zijn bril steviger op zijn neus. „Het grootste probleem was je hoofd droog te houden in de stromende regen, maar dat ging niet. Pas op de twee-

Zijn vader beschrijft bedachtzaam de situatie zoals die zich ontwikkelde vanaf 1989. „Onder de nieuwe Servische grondwet was de autonomie van Kosovo weg, we

elementaire zijn". Je behoefte deed je zo ongeveer waar je stond, elke centimeter was bezet en voorzieningen waren er niet. Voedsel werd na de eerste dag wel met enige regelmaat verstrekt, water bleef een groot probleem. Kinderen huilden, mensen riepen om familieleden. „Al gauw kwamen er berichten dat baby's stierven aan meningitis. Dat was mijn grootste angst, dat er besmettelijke ziekten zouden uitbreken."

Ondanks zijn hoge bloeddruk had Sefedini lichamelijk weinig last, het voelde of zijn lichaam van ijzer werd, zegt hij glimlachend. Na drie dagen mochten ze „de hel" verlaten en werden ze per bus naar een kamp in Brazda gebracht. „Dat was beter, maar de tweede dag hebben we geen eten gehad. Het Rode Kruis zat er wel, maar deed niets", zegt Sefedini. Donderdag spoorde de directeur van het tv-station in Tetovo, die Luan kende en de broers met hun gezinnen begin vorige week in zijn kantoor onderdak had geboden, ook de ouders op in Brazda. In het kantoor zijn inderhaast enkele kamers ingericht voor de drie generaties.

De vreugde van het samenzijn

gaan van een door de NAVO geleide vredesmacht. „Als dat met een mandaat van de VN is, dan is dat prima." De Franse minister Richard zei zich een vredesmacht „niet direct onder autoriteit van de NAVO" te kunnen voorstellen.

Duitsland zou hopen dat Rusland, als het dit plan zou aanvaarden, druk op Belgrado kan uitoefenen. NAVO-chef Javier Solana zei gisteren dat er „signalen" uit Belgrado komen die wijzen op een bereidheid tot concessies. Daaruit zou „een positief diplomatiek initiatief" kunnen voortvloeien. „Alle tekenen van de laatste dagen wij-

zien".

De negentien NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken komen vandaag in Brussel bijeen om, volgens woordvoerder Shea, „hun vastberadenheid te herhalen om de luchtactie voort te zetten". De ministers zullen nog eens de vijf voorwaarden noemen waaraan de Joegoslavische president Milošević moet voldoen voor het stopzetten van de bombardementen, waaronder een terugtrekking van Servische troepen, een terugkeer van de vluchtelingen en een politieke oplossing voor Kosovo op basis van het akkoord van Rambouillet.

het goede moment Milošević onder druk te zetten."

Ook andere landen onderstrepen dat Moskou niet moet worden buitengesloten. „Het telefoonverkeer met het Kremlin is druk", aldus een diplomaat. Albright heeft morgen in Oslo een onderhoud met haar Russische collega, Igor Ivanov. Ivanov zelf nam dit weekeinde veel terug van de felle retoriek van president Jeltsin, die vrijdag met een Derde Wereldoorlog dreigde. Volgens Ivanov heeft hij er alle vertrouwen in dat zijn overleg met Albright „kan leiden tot een oplossing".

moesten, maar ik dacht dat we nog wel even tijd zouden hebben", vertelt Sefedini. De volgende dag kwam de politie terug, het was nu menens, hij en zijn vrouw moesten onmiddellijk weg.

Mustafa Sefedini vertelt het verhaal in de kleren die hij bij zijn overhaaste vertrek aanhad: jeans, shirt en wollen vest. Zijn sportschoenen zijn van Luan en passen niet helemaal. Hij heeft de hakken plat gevouwen als bij pantoffels. Het enige dat hij verder mocht meenemen waren een bloeddrukmeter en pillen tegen de hypertensie. Zijn vrouw nam een doosje

zeiltje waar we onder konden gaan zitten." Iedere dag schoven ze weer in de rij om Macedonië binnen te gaan. Maar politie en leger lieten af en toe slechts groepen van acht of tien man door. „Mijn grootste angst was dat ik mijn zoons en hun familie niet meer zou zien."

Zijn zoons, tv-redacteur Luan en jurist Agran, waren op 31 maart al met hun gezinnen vertrokken. Ook zij belandden in het kille en natte openluchtkamp van Blace en stonden een etmaal in de regen. „De auto moesten we bij de grens achterlaten. De paar duizend mark

schoonmaak, de genocide begon." Sefedini ontving als gepensioneerd minister omgerekend 400 tot 500 mark per maand, een bedrag dat door de inflatie in 1993 in werkelijkheid soms niet meer dan drie mark waard bleek. „Albanezen waren derderangs burgers geworden, ze bleven buiten de economie, konden geen overheidsbanen krijgen, hun werk werd gedaan door Serviërs." Veel mannen zochten werk elders in Europa. Het geld maakten ze over aan hun families. Nu zijn ze alles kwijt.

In de regen van Blace keerde Mustafa terug „naar mijn meest

stig op zoek naar een mogelijkheid om met zijn gezin te vertrekken naar Engeland, waar een familielid hen wil opnemen. En ook Luan probeert elders in Europa aan de slag te gaan. De ouders zullen tezijnertijd terug willen naar een beveiligd Kosovo, een protectoraat van de VN. „Als politicus had ik van Europa meer verwacht: de erkenning dat de Albanese meerderheid recht heeft op autonomie", zegt Mustafa. Hij schuift zijn stoel wat dichterbij en zegt nauwelijks hoorbaar: „De Albanezen zullen hierna nooit weer gelukkig kunnen leven in Kosovo."

Crisis rond Kosovo brengt Claes terug van weggeweest

Door onze correspondent

BRUSSEL, 12 APRIL. De NAVO-aanvallen op Kosovo hebben een opvallende comeback tot gevolg. De onlangs in het Agusta-smeergeldproces veroordeelde voormalige NAVO-chef Willy Claes wordt in Belgische en buitenlandse media uitgebreid aan het woord gelaten als commentator.

Hij was gisteren nog te zien in het televisieprogramma De Zevende Dag en vorige week interviewde de Vlaamse krant *De Standaard* hem. Maar ook het *Algemeen Dagblad* en het Amerikaanse televisiestation NBC lieten hem aan het woord.

Claes, die de NAVO leidde van oktober 1994 tot oktober 1995, zegt de Kosovo-crisis te volgen via de media en „bronnen op hoog niveau". Hij is verbaasd dat politici en militairen de Joegoslavische president Milošević zozeer hebben onderschat.

„Dat verbaast me. Want ze kennen Milošević. Ze weten dat hij een onverbeterlijke stalinist is die zijn macht met alle middelen heeft verovered en tracht te behouden", aldus Claes in De Standaard. Hij vindt dat met Milošević niet meer onderhandeld kan worden over de toekomst van Kosovo. „Zijn plaats is voor het Internationaal Gerechtshof van Den Haag."

De oud-NAVO-chef, die in december in het ophefmakende Agustaproces werd veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie jaar, een geldboete van 60.000 frank en ontzetting voor vijf jaar uit zijn burgerlijke en politieke rechten, grijpt de interviews aan om zijn overtuiging uit te spreken dat de Westerse alliantie er uiteindelijk in zal slagen Milošević „militair blind en doof" te maken.

„Ik weet dat de experts zeggen dat je een oorlog niet kunt winnen via de lucht alleen. Mag ik er aan herinneren dat Irak vijf weken lang werd gebombardeerd vooraleer de grondtroepen het strijdperk betraden?"

Foto Leo van Velzen

Het Kosovo-conflict heeft volgens Claes eens te meer de zwakheid van de Europese Unie aangetoond. „Als één instelling door besluiteloosheid wordt gekenmerkt, is het wel de EU. De NAVO doet er misschien lang over maar beslist uiteindelijk wel."

Als het conflict eenmaal is beëindigd, moet Kosovo volgens Claes een verregaande vorm van autonomie krijgen, die nog het meest lijkt op een internationaal protectoraat. „Kosovo kan geen onderdeel blijven van Joegoslavië, maar moet ook geen onafhankelijke staat worden", aldus de voormalige secretaris-generaal.

PASEN

'Zoon voor tweede keer gedood'

[• *Vervolg* van pagina 1] Het depot ligt vlakbij het Servische kerkhof. Een twintigtal grafzerken is door de aanval vernietigd. Een krater van twintig meter breed en vijf meter diep getuigt daarvan. De Serviër Todorović heeft daar zijn zoon begraven die in 1993 in Bosnië is gesneuveld. Nu schreeuwt hij, samen met zijn vrouw, dat „onze zoon voor de tweede keer is gedood".

De erkenning door de NAVO, vrijdag, dat er burgers zijn omgekomen en de excuses die daarbij zijn gemaakt worden in Priština op heel verschillende manieren opgevat.

Sommigen zien de excuses als het begin van een staakt-het-vuren. Anderen beschouwen ze daarentegen als het begin van een grote oorlog. En weer anderen vatten het excuus op als een gebaar waarmee generaals zich vrijpleiten tegenover hun „geciviliseerde achterban".

In een klein dorpje, op vijfendertig kilometer van Priština, was van dit soort discussies gisteren, paasochtend, geen sprake. In de kelder van het plaatselijke hotel bevindt zich nu een geïmproviseerde schuilplaats. Er zijn alleen soldaten. Sommigen drinken raki, anderen koffie. Ze wensen elkaar een gelukkig pasen. „Christus is opgestaan. Hij is waarlijk opgestaan."

Ingezonden mededeling

PRESS NOW

Help de onderdrukte pers in Kosovo
Stort op giro 7676 in Amsterdam

ap NetCard Internet Visa How Low Can You Go?
NEWS STYLE SPORTS CLASSIFIEDS MARKETPLACE

Just $50 gets you started...
Partner Sites:
- Newsweek.com
- Britannica Internet Guide

Clinton Vows to Win Air War

By Terence Hunt
AP White House Correspondent
Monday, April 12, 1999; 4:48 p.m. EDT

BARKSDALE AIR FORCE BASE, La. (AP) -- Despite growing support in Congress for using ground troops, President Clinton expressed resolve Monday to win the air war against Yugoslavia and said President Slobodan Milosevic ``should be under no illusions that we will end it from weariness."

At this home for B-52 bombers and A-10 attack planes, Clinton met with crews who have flown strikes against Yugoslavia and will be heading back overseas soon.

Experience this a History
Travelocity

``We are determined to continue on this mission, and we will prevail because of you and people like you," the president said in a speech near the flight line. He said the United States and its allies ``would like to nip this conflict in the bud before it destabilizes all of Europe."

Clinton told the military personnel and their families that Secretary of State Madeleine Albright was meeting with NATO ministers in Brussels, Belgium, to reaffirm ``our common commitment to do what is necessary to prevail."

But the administration continued to resist sending ground forces while saying NATO has that option if the need arises. ``We do not believe it is necessary," Defense Secretary William Cohen said. ``The president has indicated he has no plans or intent to use ground troops."

The United States has assigned 500 planes to the air operations over Yugoslavia, part of an allied force of close to 700 planes.

As the bombing entered its 20th day, Cohen said, ``President Clinton knew -- all of us knew -- that this struggle was not going to be quick or easy or neat. But we understood that we're going to prevail."

After a four-hour visit, Clinton returned to Washington for an evening meeting with the five top leaders of Congress, back in town after a two-week Easter recess. On Tuesday, 50 to 60 House and Senate members will go to the White House to talk with the president.

The administration is expected to ask Congress this week for money to pay for U.S. participation in the NATO campaign, administration and congressional officials said. They said the administration was

Republicans and Democrats alike are becoming increasingly restive and hawkish on Kosovo, probably reflecting a shift in public opinion polls in favor of introducing ground troops.

Particularly, more and more key members of both parties are criticizing Clinton's decision to count solely on air power to win the conflict. ``You don't want to preclude a legitimate option,'' said Sen. Christopher Dodd, D-Conn., back from a weekend tour of a refugee camp in Macedonia.

Sen. John McCain, R-Ariz., one of the most outspoken critics of the administration's planning, is pressing for the Senate to take up a resolution this week to authorize the president to use ``whatever force is necessary'' to resolve the conflict.

``We're in it; let's win it,'' Sen. Mary Landrieu, D-La., said in a warm-up speech for Clinton. Her comments reflect a sentiment spreading through the rank-and-file in Congress for ground troops.

Senate Majority Leader Trent Lott and House Speaker Dennis Hastert so far are taking a wait-and-see approach. Nine of 11 members of Congress that Cohen took to Europe last week to visit NATO military planners and troops in Italy and Germany later wrote Clinton urging him to support planning for ground troops.

Cohen, meeting with reporters at Barksdale, said airstrikes are taking a toll on Serb forces, lowering morale and prompting some to desert. ``NATO forces are making significant military progress,'' the secretary said.

At the Pentagon, military officers said that allied attacks have cut off 100 percent of Serbia's fuel production capacity, although stockpiled fuel remains available, and that Serb tanks and other armor are now ``hunkering down'' in and around buildings in Kosovo, either to avoid getting bombed or because of fuel shortages.

Also, Air Force Maj. Gen. Charles Wald, a strategic planner for the Joint Chiefs of Staff, told reporters that if weather conditions permit, the full contingent of 24 Army Apache attack helicopters and their support structure will be in Albania as early as next week. Officials as recently as last weekend had said it might be another month before the Apache contingent was fully operational.

Clinton underscored the message of NATO unity and resolve.

``There are a lot of people who didn't think that an alliance of 19 countries could do what we have done,'' he said, ``and could stay together as we have stayed together, would have the patience to endure the inevitable progress'' to deal with bad weather and other problems.

He said the United States seeks no territorial gain or political advantage in Kosovo: ``This is America at its best.''

return of refugees, accept the presence of an international peacekeeping force and permit self-government in Kosovo.

``He can end it tomorrow,'' the president said. ``But until he does, he should be under no illusions that we will end it from weariness.

``We are determined to continue on this mission, and we will prevail.''

Clinton also announced a temporary reprieve in the April 15 income tax filing deadline for service members taking part in the NATO mission -- a traditional move during combat operations. Clinton said relief workers, accredited journalists and some civilian personnel would be covered by his executive order.

He also said that most or all of the pay of American military personnel serving in a combat zone or supporting combat efforts would be tax free. ``With our citizens working so hard to protect the citizens of Kosovo, they shouldn't have to worry about their taxes,'' the president said.

Clinton announced disaster assistance for Bossier Parish, La., which was hit by tornadoes and flooding this month.

© Copyright 1999 The Associated Press

Back to the top

NEWS STYLE SPORTS CLASSIFIEDS MARKETPLACE

No roaming or long distance charges with AT&T Digital One Rate! Click for details.

Yellow Pages Coupon Clicker

D.C.'S ARE ONE PLACE YOU SHOULD GET TO KNOW.
NEWS | STYLE | SPORTS | CLASSIFIEDS | MARKETPLACE
TOP NEWS | WORLD | NATION | POLITICS | METRO | BUSINESS & TECH | HEALTH | OPINION | WEATHER

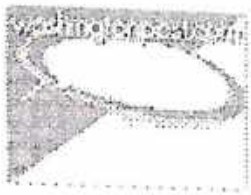

Customer Effort
Newsweek.com
Entrance Interest Guide

Print Edition
Today's National Articles
Inside "A" Section
Front Page Articles

On Our Site
Top News/Breaking News
Politics Section
National Section

NATO Hints of Shift by Milosevic

Orthodox Easter 'Restraint' Gives Way to Airstrikes

By William Claiborne
Washington Post Staff Writer
Monday, April 12, 1999; Page A01

After showing what it called "relative restraint" in deference to Orthodox Easter celebrations, NATO struck again at targets in the heart of Yugoslavia last night, but senior Western diplomats expressed guarded optimism that there could soon be negotiated movement in the Kosovo crisis.

Yugoslavia's official news agency Tanjug said a NATO missile hit a residential area in central Novi Sad, Yugoslavia's second-largest city, last night and early today missiles set afire an oil refinery and struck a military airfield outside the capital of Belgrade. Tanjug reported that thousands of people remained on Belgrade's main bridges early today to form a human shield to protect them from NATO strikes.

Earlier yesterday, more than 50 missiles hit in and around the Kosovo capital of Pristina, Tanjug said. The NATO command said targets included a munitions dump, bridges, oil facilities, Yugoslav troop concentrations and two radio relay stations used for military communications.

As foreign ministers from the western alliance's 19 members prepared to meet in Brussels today for the first time since the bombing began on March 24, NATO Secretary General Javier Solana said there were signs that Yugoslav President Slobodan Milosevic's position on Kosovo was beginning to move under the pressure of bombing and that there was hope for "positive" diplomatic movement in the coming days.

"I think you could expect in the next few days a continuation of the air campaign with full determination but also you will see probably in the next few days some movements on the diplomatic front . . . which I hope will be positive," Solana told BBC radio. He said intelligence reports indicated "some cracking up" in Yugoslavia's military as a result of the bombing campaign.

At the same time, France's foreign minister, Hubert Vedrine, said that NATO was starting to consider a political settlement to the Kosovo conflict and that Russia had an essential role in negotiating a deal. "We have entered a phase where there is a preparation, a reflection and a consultation on what is to follow," Vedrine said in a radio interview in Paris.

There was no clear indication of what the cautious diplomatic talk of possible movement in the standoff with Milosevic signified, but it coincided with the arrival in Brussels of U.S. Secretary of State Madeleine K. Albright for talks with the NATO foreign ministers. On Tuesday, she is to hold talks with Russian Foreign Minister Igor Ivanov in Oslo. Albright is expected to try to mend fences with Russia, which has denounced the airstrikes against Yugoslavia.

Albright said there is a possibility that Russia could be "re-engaged" in efforts to negotiate a new peace settlement in place of one drafted in Rambouillet, France, and rejected by Milosevic. She also suggested that some Serb forces might be allowed to remain in Kosovo as part of a peace settlement, despite recent statements by President Clinton and NATO demanding the withdrawal of troops and police. Kosovo is a province of Serbia, Yugoslavia's dominant republic, and rebels from its majority Albanian population are seeking to end Serb rule.

"We are not stating specifically what the numbers are. . . . We have to be realistic and flexible as we look at the future," Albright told reporters accompanying her.

Vedrine noted that while previous peace plans were framed in terms of only a NATO peacekeeping force in Kosovo after a withdrawal of Serb forces, the Russians "could perhaps join a force that was fixed, decided and determined within the framework of the United Nations." He said the possibility of a combination of different types of security forces was being explored "even if it's a bit early to say any more."

As the Clinton administration prepared for a week of explaining the U.S. Kosovo policy to congressional leaders who have become increasingly doubtful that success can be achieved by airstrikes alone, several U.S. officials said NATO has standby plans for the use of ground troops that could be updated quickly if needed.

The comments by the officials in separate forums appeared to be coordinated because of their rhetorical similarity, suggesting the administration might be attempting to open the door slightly to the possibility of introducing troops in Kosovo. The comments also appeared to be directed at members of Congress, which returns from recess this week with bipartisan plans to press for consideration of the use of ground troops.

Stressing that Clinton remains confident that the air campaign can meet the objectives of forcing Yugoslav President Slobodan Milosevic to end his campaign of ethnic cleansing in Kosovo, allow refugees to return and agree to the deployment of an international peacekeeping force, National Security Council spokesman David Leavy nonetheless said the NATO plans for ground troops in a "nonpermissive environment" remain "on the shelf and can be updated quickly if necessary." He said there had been no request from NATO commanders to use ground forces.

Deputy Secretary of State Strobe Talbott expressed a similar view on CBS's "Face the Nation," saying that NATO had prepared assessments

for a ground force option that "can be taken down off the shelf and updated at any time that the commander-in-chief [Clinton] decides that's necessary." But Talbott said that "for the time being" the bombing would continue without ground troops and that Clinton thinks air power alone will be sufficient.

There were growing concerns over conditions for refugees still inside Kosovo and alarm over the possibility of atrocities by Serb security forces against civilians as Kosovo's borders with Macedonia and Albania remained effectively closed, with the exodus that began with the start of the NATO airstrikes on March 24 slowing to a trickle.

Fighting continued between Yugoslav forces and Kosovo rebels along the Albanian border. In the frontier town of Tropoje, heavy mortar fire struck an Albanian border police headquarters and a residential neighborhood, killing three people and wounding nine, according to Albanian police and officials of the Organization for Security and Cooperation in Europe. Serbian television reported that shells from Albania landed on the Yugoslav side of the border, but Albanian Interior Minister Petro Koci said Serb artillery had been firing on Albania.

British Foreign Secretary Robin Cook said yesterday about 400,000 internal refugees may be wandering around the woods and mountain slopes in Kosovo, terrified of Yugoslav security forces and living without food and shelter but unable to make their way out of the embattled province. Humanitarian agencies pointed out that the United Nations relief agency, UNHCR, and the Red Cross have not been given access into Kosovo to investigate and provide emergency assistance to the displaced persons.

Cook said his estimate of the numbers of internal Kosovo refugees and his description of their plight was formed after talking with Hashim Thaqi, a commander in the separatist guerrilla group, the Kosovo Liberation Army, who negotiated at the failed peace talks last month in Rambouillet.

British officials also said that about 100,000 ethnic Albanian men remain unaccounted for, giving rise to speculation that they may have been massacred, were in hiding or were being held captive by Serb forces. The estimate is based partly on the striking absence of young men of fighting age among the mostly women, children and older men who have fled into Macedonia and Albania.

In Brussels, NATO spokesman Jamie Shea and NATO military spokesman Col. Konrad Freytag showed reporters aerial photographs of a suspected mass grave site in Pusto Selo, southwest of the Kosovo capital of Pristina, and said from the air it looked like the ground had been freshly turned over. Shea said the site looked "somewhat similar" to aerial shots of mass graves during the war in Bosnia.

Defense Secretary William S. Cohen, appearing on ABC's "This Week," said the intelligence community had not confirmed reports of mass graves, but he said he suspected that "we're going to find more and more evidence of mass graves, mass executions and some pretty

horrific stories."

One of the still-unexplained mysteries of the Kosovo crisis was the fate of an estimated 80,000 refugees who were turned back by Yugoslav security forces as they headed toward the newly-closed Macedonian and Albanian borders on Wednesday and were told to return to their homes.

As administration officials and senior U.S. military commanders took to the television talk shows yesterday to pronounce their satisfaction with the air campaign so far, they promised that it will only grow more intense.

NATO Supreme Commander Gen. Wesley K. Clark, who appeared on four interview programs, told CNN's "Late Edition" that the air war was "right on schedule."

"It's starting to really take a bite at this time," he added on the CBS program "Face the Nation."

Tanjug quoted the Yugoslav telecommunications minister, Dojcilo Radojevic, as saying the country's telecommunications system was beginning to collapse "because of the extensive damage inflicted on it" by the airstrikes. Yugoslavia reported six civilian deaths and 23 injuries in Sunday morning's strikes. According to Yugoslav officials, 300 civilians have been killed and 3,000 injured.

Staff writer Edward Walsh contributed to this report.

DEVELOPMENTS IN KOSOVO

NATO hit Yugoslav targets during Orthodox Easter, but spokesman Jamie Shea said the alliance showed "restraint" because of the holiday. Cloudy weather canceled three out of 10 bombing missions, but the alliance reported that it hit a munitions dump, bridges, petroleum facilities and Yugoslav troops in Kosovo. The Serb-run Media Center said the Kosovo capital, Pristina, had been hit 50 times. The Yugoslav news agency Tanjug said missiles hit an oil refinery and military airfield near Belgrade early today.

In Belgrade, Slavko Curuvija, a prominent newspaper owner who represented opposition views, was slain.

Concerns are growing over the conditions for refugees still in Kosovo. British Foreign Secretary Robin Cook said that about 400,000 people may be wandering around Kosovo, living without food and shelter and unable to make their way out of the embattled province.

Yugoslav forces clashed again with Kosovo Liberation Army guerrillas on the Albanian border, killing at least three people.

In Brussels, NATO showed aerial photographs of a suspected mass grave site in Pusto Selo, southwest of Pristina. From the air, it looked

© Copyright 1999 The Washington Post Company

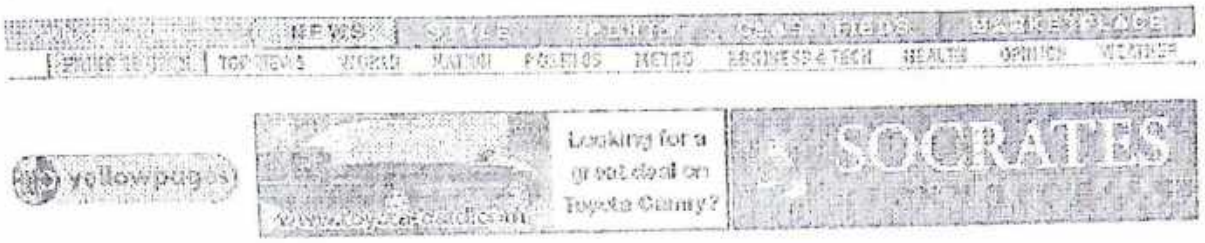

Partner Sites
• Newsweek.com
• Bulletin Board Soda

Print Edition
Today's Editorials
Sunday Outlook
Front Page Articles

On Our Site
Talk Central
Editorials & Opinion

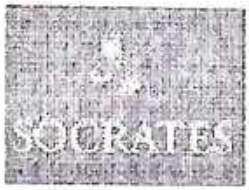

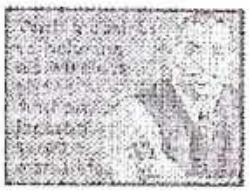

Again a Deal With Milosevic?

By Morton Abramowitz

Sunday, April 11, 1999; Page B07

We are finally coming to the crux of the Balkan war: Slobodan Milosevic, Serbian nationalism and the future of Serbia. Can we face the issue, or do we kick the can down the road once again?

Unlike the two Balkan wars of the early 20th century, which were also deadly and brutal but short, the Balkan War at the end of the century has gone on, incredibly, for most of eight years. U.S. policy has gone from "we have no dog in that fight" in 1991, to American troops deployed in three countries -- soon a fourth -- while we are at war with a fifth. The mighty West has been held at bay by a country of 10 million people. The world has spent well over $50 billion in the former Yugoslavia, and the bill for Kosovo is not in.

Again and again, the West chose not to focus on Serbia, the principal instigator of conflict in the region. It was too hard to think our way through the disintegration of Yugoslavia. Trying understandably to stop the immediate carnage -- first in Slovenia, then Croatia, then Bosnia -- has only bought us time between bloody outbreaks.

When Milosevic abandoned his Serb brethren in Croatia and Bosnia, we helped him to survive politically because he was the only one to make a deal with. We looked to him to provide a measure of regional stability after Dayton. We stuck to that approach despite diminishing returns. Then came Kosovo, and we find ourselves at war with him.

The time has come to sort out what kind of Serbia we would like to see, what its borders should be and how NATO's might can best be used to move events in the direction we want.

First the realities: The West has three protectorates in the Balkans: Bosnia, Macedonia and Albania. The imperative political and humanitarian need to return the refugees to Kosovo will require a fourth. Ground forces will likely be needed in a permissive or nonpermissive environment.

Regardless of how the war turns out, Serbia will again be the loser. Its ravaged economy declines further from shortages and the destruction of infrastructure. Its more democratic elements have been muted. Much of the population is traumatized, once detesting Milosevic but now rallying around him -- at least for the moment. Milosevic is almost at

Kosovars, why would other minorities like the Hungarians in Vojvodina and the Muslims in Sanjak want to remain in today's Serbia? Many scared Muslims are already leaving Sanjak.

But we can take no comfort from Serbia's plight. The West will ultimately have to pay the bills for reconstruction of Serbia and Kosovo. Even with its military degraded, Serbia remains the major power in the former Yugoslavia. Ultimately, there can be no stability or growth in the region without a constructive Serbia. That means a future Serbia that has yet to emerge. And that could take time.

These are the realities we must deal with. We must also deal with major uncertainties within Serbia and within the Western alliance. I do not minimize the limitations of our knowledge and wherewithal to effect desirable outcomes. If Milosevic is removed, we do not know who will take power and how it will be exercised. Many feel his successor(s) could be worse. It is difficult to expect the more democratic elements to come to power at this time, or to know how they too would exorcise the Kosovo demon and virulent Serbian nationalism. We could well see a continued political and economic deterioration, deepening ethnic tensions and the growth of revanchism.

For the present, we must contend with Milosevic. The alliance has not dissolved into bickering on war aims or into public demands to end the bombing as he had hoped. For the moment, the reverse seems to be happening. Milosevic now seems to be signaling that he is prepared for a deal. He has declared the war over in Kosovo and largely suspended the refugee flow.

The alliance has avoided supporting Kosovo independence. The Rambouillet accords, with their significant measure of Kosovo autonomy within Serbia, remain Western policy. We have not declared Milosevic a war criminal or made a serious effort to have him indicted. At this juncture we apparently do not want to preclude the possibility of another deal with him.

Confusion and chaos are the collateral damage of war. We have two basic options.

The first is negotiations again with Milosevic. He is not likely to simply accept what he has firmly rejected. He could propose a deal along the lines of Rambouillet but with less self-government for the Albanians and with changes in the nature of the international security presence. He could even offer partition. The alliance would welcome a respite from ethnic cleansing, the return of deportees and the avoidance of a ground war. It might believe that such a deal buys time for Serbs to realize the disaster Milosevic has brought them and to precipitate his political demise.

The other option is finally to confront our Serbian problem with all its uncertainties. We would not only stick to all our present demands, we would declare him a war criminal. We would make it clear to the

would declare him a war criminal. We would make it clear to the people of Serbia that peace is not possible if he remains in power. We would also state that Kosovo is no longer part of Serbia.

http://search.washingtonpost.com/wp-srv/WPlate/1999-04/11/281l-041199-idx.html 14.4.99

Such actions could generate deepening responsibilities that we do not want and more pain; they do not ensure a satisfactory short term outcome. Getting the alliance to agree would be difficult. But we will never have more power to bring to bear on Milosevic's Serbia than we do now. If we want to bring Serbia into the West we should move in this direction. It is the beginning of the only real exit strategy.

The writer, a former diplomat, served as an adviser to the Albanian delegation at the peace talks in Rambouillet and Paris.

© Copyright 1999 The Washington Post Company

NEWS
TOP NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER
yellow pages
Just because YOU MOM,
doesn't mean you have to pay for it.
Live

Oorlogsinformatie

OORLOG EN PROPAGANDA zijn als twee kruinen op één hoofd. Ze kunnen van oudsher niet zonder elkaar. In de Eerste Wereldoorlog is deze dubbelslag voor het eerst op massale schaal geleverd. Sindsdien is er weinig veranderd. Informatie en desinformatie hebben een tweevoudige betekenis, in politieke én militaire zin: het zijn middelen om de vijand in de luren te leggen en tegelijkertijd de eigen bevolking voor de 'goede zaak' te winnen. De oorlog om Kosovo is daarop geen uitzondering. De suggestie eergisteren van de Franse chef-staf om de televisiestations en zendmasten in Servië te bombarderen – eveneens uitgedragen door een woordvoerder van de NAVO, maar inmiddels niet bevestigd – is daarvan een recente illustratie. De logica achter dit voornemen is helder. Sinds de bombardementen heeft Belgrado de pers stap voor stap gelijkgeschakeld. De radio en televisie zijn nu grotendeels opgenomen in de Servische oorlogsvoering en aldus een militair doelwit geworden, althans voor de NAVO makkelijker te vinden dan de tanks van het reguliere leger.

Op de achtergrond speelt echter ook iets anders: de onvermijdelijke propagandaslag. In Servië woedt die op volle toeren. Verbazingwekkend is dat niet. Joegoslavië wordt geregeerd door een autoritair bewind dat zich in oorlog, zoals bekend, van zijn meest dictatoriale kant laat zien. De Amerikaanse president Bill Clinton is daarom inmiddels een synoniem voor Adolf Hitler. En in het buitenland worden diplomaten en andere zaakwaarnemers op pad gestuurd om alle beschuldigingen aan het adres van president Milošević te ontkennen of honderdtachtig graden de draaien. De verwoestingen in Pristina bijvoorbeeld zijn, anders dan Brussel zegt, veroorzaakt door de NAVO en niet door de Servische politiemacht zelf. Soms blijkt die tegen-informatie overigens ook nog waar te zijn, zo heeft het bondgenootschap gisteren toegegeven naar aanleiding van een aanval op een doel in de hoofdstad van Kosovo.

In de NAVO-landen is van controle op de media geen sprake. Maar de woordvoerders van de alliantie in Brussel en Washington schuwen de retoriek evenmin. Met name NAVO-voorlichter Shea heeft de toon gezet. Als eerste maakte hij, in een verwijzing naar de terreur van de Rode Khmer in Cambodja, gewag van 'killing fields' in Kosovo. Collega's namen het begrip 'orwelliaans' in de mond, als metafoor om de administratieve liquidatie van de gevluchte bevolking kracht bij te zetten. En her er der, zoals op een persconferentie van VN-chef Kofi Annan, viel het woord 'genocide'. De bewijzen voor deze 'genocide' zouden beschikbaar zijn. Maar ze zijn nog niet beschikbaar gesteld, zodat moeilijk is te beoordelen of dit woord de immense en historische lading dekt die de beoogde analogie met 1933-'45 rechtvaardigt.

DEZE VERBALE VELDSLAG is verklaarbaar. De NAVO staat onder geweldige druk. De operatie in en rond Joegoslavië moet tot een goed einde worden gebracht. Elke andere uitkomst is een nederlaag. Maar zonder risico's is de retoriek niet. Ten eerste omdat de alliantie het per definitie moeilijker heeft dan Milošević die de Serviërs – in het defensief gedrukt – kan voorhouden dat ze slachtoffers zijn. Ten tweede omdat de NAVO het draagvlak in de geallieerde landen niet mag verliezen. De menselijke motieven achter de operatie spelen immers een doorslaggevende rol.

Hoewel dit mediabeleid redelijk oogt, loopt de NAVO het gevaar dat ze in haar eigen mes loopt. Onjuiste voorlichting in Brussel zou wel eens als een boemerang kunnen terugkomen. Juist omdat snel succes uitblijft en het humanitaire drama zich dagelijks (ook via de media) openbaart, is het eens te meer van belang dat de informatie van het bondgenootschap betrouwbaar is. Het geven van openhartige antwoorden op serieuze vragen draagt daartoe meer bij dan de wedloop in retorica waartoe sommigen zich nu laten verlei-

den

HN

Jaargang 55 - nr. 14 - 10 april 1999 - f 5,75

Dietrich Bonhoeffer, theoloog voor de 21ste eeuw

Grrls: de sterke millenniummeiden

Mannenontbijt temt christelijke haantjes

Een beetje vrede in Berlijn

EUROPARLEMENTARIER ARIE OOSTLANDER OVER DE WERELDRAAD VAN KERKEN EN KOSOVA:

Collaboratie

10-4-99

Target

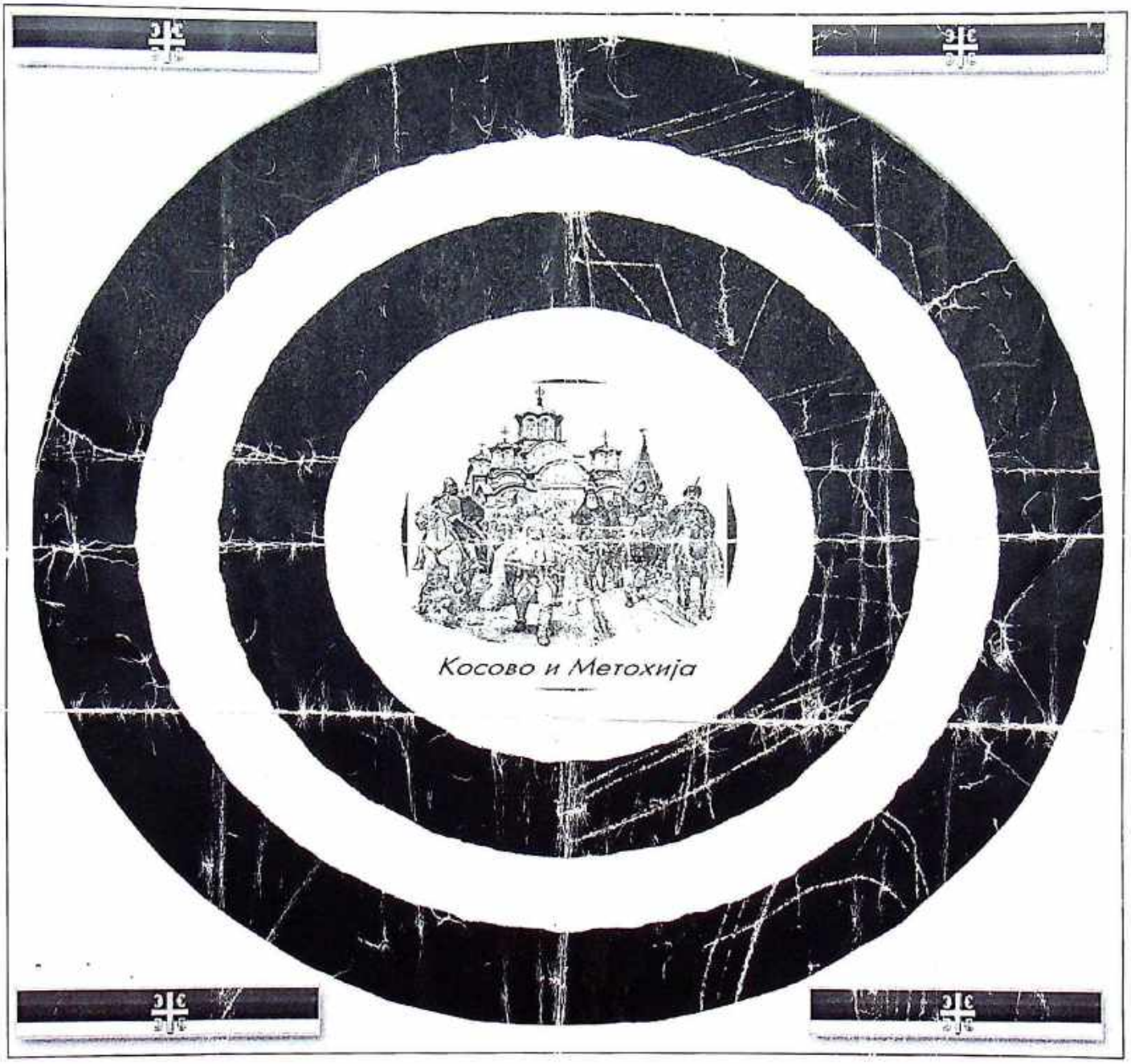

Target

Return-Path: <cecile110276@yahoo.com>
Delivered-To: x9607544@hydra.accu.uu.nl
Date: Sun, 11 Apr 1999 02:21:15 -0700 (PDT)
From: Cecile van <cecile110276@yahoo.com>
Subject: Help
To: B.vanderLaan@students.let.uu.nl
Cc: cecile110276@yahoo.com

HELP THE KOSOVO REFUGEES -- STOP NATO BOMBINGS OF SERBIA!

Dear colleagues,

We are extremely concerned by what has been going on in Yugoslavia during the last few weeks. The world is witnessing a horrible escalation of the war in Yugoslavia we feel that each of us, as a citizen of a democratic country belonging to or sympathizing with NATO,is responsible for. The media and leading politicians are almost unanimous in their support for the military escalation. We think the NATO bombings should be stopped immediately, for the following reasons:

-- The plight of the ethnic Albanians deteriorated dramatically after the NATO bombings began. That Milosevic would use the strategy of ethnic cleansing after the NATO attacks was predictable from the beginning, because all Albanian civilians are now seen as enemies by the majority of Serbians.

-- Since help cannot be sent into Kosovo quickly, there is the imminent danger that ALL ethnic Albanians will be deported from Kosovo in the coming weeks.

-- As the bombings continue, the refugees cannot be helped effectively
either, because the security of the helpers is not guaranteed, and neighboring countries are unable or unwilling to help sufficiently. If the main intention is to avoid a further deterioration of the humanitarian catastrophe, the bombings must be stopped.

-- The NATO war has helped Milosevic gain the support of the vast majority of Serbians, even those who regularly participated in demonstrations against his regime until recently. Only by stopping the war can we help the Serbians who oppose Milosevic's criminal regime.

-- The Rambouillet Treaty was not fair on Yugoslavia: It required the Yugoslav government to allow NATO not only into Kosovo, but also to allow NATO free access to all military structures in Yugoslavia. The ethnic-Albanian representatives signed the Rambouillet Treaty only after being sure that Belgrade would not sign it.

-- Milosevic cannot be compared to Hitler or Saddam: Until the NATO war, Serbia was a civilian society with a public opinion and opposition media. It was a semi-democracy much like pro-western countries such as Croatia, Egypt or Colombia. The NATO war is a war not just
against the Milosevic regime, but against the whole Serbian people.

– About 200 000 Serbians were driven out of their traditional settlement areas in the Krajina region of Croatia by the Tudjman regime in the early 1990s. The West seems to have forgotten their plight entirely, and Western governments have not put pressure on Croatia to allow the refugees back. It is not surprising that the Serbians feel they are being treated unfairly by NATO.

– We applaud the principle of putting Human Rights above the sovereign rights of independent states. But military interventions should treat all countries equally. If NATO bombs Yugoslavia, but condones the brutal oppression of ethnic minorities in countries like Sudan, Rwanda, Turkey, Indonesia, Russia and China, then one suspects that NATO has other goals besides the defence of the Human Rights of ethnic Albanians.

– Human Rights can be defended all over the world only if there are powerful institutions like the United Nations that are universally accepted. The unilateral NATO bombings in Yugoslavia are doing enormous damage to international law and to the prestige of the United Nations
and other really worldwide institutions.
We deplore the fact that the most powerful NATO country, the United States, has repeatedly refused to accept international decisions (such as the banning of land mines), even when they are backed by European NATO countries.

If you agree with our position, please send this message on to other people in NATO and other Western countries. If you don't agree, please take our arguments into account.

Martin Haspelmath, Leipzig, Germany
Davide Ricca, Torino, Italy
Ursula Doleschal, Vienna, Austria

Do You Yahoo!?
Get your free @yahoo.com address at http://mail.yahoo.com

The Washington Post

NetCard Internet Mini-Ads How Low Can You Go?

PRINT EDITION TOP NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER

ScuttleButton Every Wednesday washingtonpost.com

Policy.com

Partner Sites:
- Newsweek.com
- Britannica Internet Guide

yellowpages click

Albright: Cut Serb Troops in Kosovo

By Barry Schweid
AP Diplomatic Writer
Sunday, April 11, 1999; 5:54 p.m. EDT

BRUSSELS, Belgium (AP) -- Arriving for talks intended to bolster NATO unity, Secretary of State Madeleine Albright said Sunday the Serbian onslaught against ethnic Albanians in Kosovo means fewer Serb troops will permitted to remain in the province than once envisioned under a failed peace settlement.

In another potential policy shift bound to anger Yugoslav President Slobodan Milosevic, Albright did not rule out partitioning Kosovo as part of a settlement, provided there are ways to protect Orthodox holy sites.

``Lots of parts of Rambouillet have been overtaken by events,'' Albright said of the accord, negotiated outside Paris, that was rejected by the Serbs and accepted by the Kosovar Albanians last month.

Albright said ``there has to be recognition'' of the Serb offensive that has forced the expulsion of more than one-third of the ethnic Albanians in what the Clinton administration has denounced as a ``scorched-earth'' campaign.

But earlier Sunday, John Podesta, the White House chief of staff, said in Washington on NBC's ``Meet The Press'' that ``the partition of Kosovo is not on the table.'' And Defense Secretary William Cohen, on ABC's ``This Week,'' said: ``Partition is out the question. Partition would simply be a reward to Milosevic and what he has set out to do.

Albright planned to meet Monday with the 18 foreign ministers of the allied governments. Before leaving Washington on Sunday morning, she spoke with each by telephone.

``The alliance is wedge-proof'' she told reporters on the trans-Atlantic flight.

Besides strategy for Kosovo, they will discuss the NATO summit meeting set for next week in Washington. Albright said among the new tasks the alliance will consider is coordinating assistance directly to displaced civilians in Kosovo.

Russian President Boris Yeltsin on Friday warned that if NATO sent ground troops to Kosovo to ``make it their protectorate, we cannot allow this.''

Albright, downplaying the disagreement, said ``there is a possibility'' that Russia, one of the six nations behind the rejected Kosovo peace plan, could be ``re-engaged'' in trying to formulate a new settlement. But, Albright said, the Russians ``clearly ... are troubled'' by the NATO attacks on the Serbs.

``This is an issue that has to be worked and worked,'' said Albright, who was to meet in Oslo, Norway, with Foreign Minister Igor Ivanov.

Albright said the United States expected Russia to adhere to the international arms embargo against Yugoslavia and not take ``counterproductive'' actions.

The Rambouillet accords call for the withdrawal of Serb troops, paramilitary and police units. A total of 5,000 troops could remain -- 2,500 along the border, thereby assuring Kosovo remained part of Serbia, and 2,500 police who could remain for one year. Some would be absorbed into a local police force.

Asked if these terms still applied, Albright said ``there has to be reconsideration. Lots of parts of Rambouillet have been overtaken by events. We have to be realistic and flexible.''

The accords would give the ethnic Albanians self-rule but not independence. Kosovo was due to remain part of Serbia, at least for threes, under the accords.

Clinton administration officials have spoken recently of Milosevic losing his grip on Kosovo. On Sunday, Albright took that a step further by declining to rule out partition -- stripping the Serbs of all but a northern region where the Serbs have their shrines and are more predominant in a province about 90 percent ethnic Albanian.

``It is premature to discuss things like this,'' she said. ``I have said there are places that are important for the Serbs,'' referring to religious and cultural sites. ``There are ways for these kind of places to be protected.''

© Copyright 1999 The Associated Press

Back to the top

FRONT EDITION TOP NEWS WORLD NATION FOCUSDS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER

No roaming or long distance charges with Live Traffic Reports

Foto Vincent Mentzel

Luitenant-admiraal Luuk Kroon voerde jarenlang het bevel over de Zeestrijdkrachten. Sinds een jaar is hij als chef Defensiestaf de belangrijkste informatiebron voor minister De Grave (Defensie). De oorlog om Kosovo is Kroons eerste oorlog als chef Defensiestaf. Hij is getrouwd met Annie Bouquet.

HOLLANDS DAGBOEK

Luuk Kroon

Woensdag 31 maart

Chauffeur Richard Bos rijdt me om 07.30 uur naar het Defensie-crisisbeheersingscentrum (DCBC). Vanuit dit deel van het ministerie van Defensie aan het Plein in Den Haag wordt de inzet van eenheden van de Nederlandse krijgsmacht in het kader van internationale vredes- en hulpverleningsoperaties aangestuurd. In het centrum wordt gewerkt met dienstploegen, waardoor de activiteiten dag in dag uit non-stop kunnen doorgaan.

Het doen en laten van de militairen en burgerambtenaren in het DCBC wordt al enige tijd vrijwel volledig bepaald door het verloop van de NAVO-acties tegen het regime in Belgrado. Dat geldt ook voor mijzelf. Ik betrap me er keer op keer op dat ik met mijn gedachten bij de crisis op de Balkan ben, ook wanneer ik dingen doe die daar geen verband mee houden. Met name het wel en wee van de Nederlandse militairen in het operatiegebied houdt me bezig. Zij worden zwaar belast, in het bijzonder de F-16 vliegers.

Nadat ik heb 'teruggekoppeld' met mijn plaatsvervanger, luitenant-generaal Ad van Baal, en de sous-chef operatiën, brigade-generaal Joop van Reijn, begint om 09.00 uur de dagelijkse 'briefing' van minister Frank de Grave, staatssecretaris Henk van Hoof en de bevelhebbers van de krijgsmachtdelen in het DCBC. De rolverdeling is goed. De bewindslieden geven het politieke kader aan voor de inzet van militaire middelen en dragen de eindverantwoordelijkheid; de militairen zijn belast met de uitvoering van de operaties. Zo loop je elkaar niet voor de voeten.

Voor de rest van de morgen houd ik mij aan het als altijd onwrikbare programma dat mijn immer opgewekte secretaresse Debby Rijkschroeff heeft opgesteld. Tijdens de lunch blader ik het knipselnieuws door. Wat mij opvalt is een ongebreidelde groei van het aantal stuurlui aan wal, officieren b.d. en deskundigen van andere herkomst. Zij weten precies wat de NAVO, het bondgenootschap waar ons land samen met inmiddels achttien andere landen lid van is, destijds tegen Milosević en zijn trawanten had moeten ondernemen. We moeten maar (leren) leven met deze commentaren.

Debby zegt in de loop van de middag mijn voor vrijdag voorgenomen bezoek aan 'Bredevoort Boekenstad' af. Burgemeester Brouwers van die gemeente had mij daarvoor uitgenodigd, omdat hij had gelezen dat mijn hobby boekbinden is. Ik vind het jammer, zeker ook voor mijn vrouw. Ook het voor vrijdagavond geplande operabezoek laat ik afzeggen. Ik had het, min of meer tegen beter weten in, zo lang mogelijk in de agenda laten staan.

Om 15.00 uur kijk ik naar CNN. De door dit medium getoonde beelden over de ontwikkelingen in, rondom en boven het voormalige Joegoslavië zijn van wezenlijk belang voor de persbriefing die dagelijks om 17.00 uur plaatsvindt in het Defensievoorlichtingscentrum.

In de tweede helft van de avond heb ik telefonisch contact met de Supreme Allied Commander Europe (SACEUR), de Amerikaanse generaal Wesley Clark, om met hem enkele opties te bespreken die ik tegen middernacht voorleg aan Frank de Grave. Daarna drinken wij samen een glas whisky. Tijd voor wat decompressie.

Donderdag

Om mijn vrouw niet wakker te maken stap ik om 06.30 uur met grote behoedzaamheid uit bed. De operatie leidt tot niets. Ze wordt wakker en zegt dat ze mee wil ontbijten, omdat ze me anders weer de hele dag niet ziet. De dag verloopt volgens het inmiddels vast geworden patroon: debriefings, voorbereidingen voor briefings, briefings, (telefoon)gesprekken, fax- en andere berichten.

Tussen de bedrijven door doe ik een aantal 'gewone dossiers' af, onderwijl vanuit mijn ooghoeken de beelden van CNN volgend. Die worden beheerst door de drie Amerikaanse militairen die in Servische handen zijn geraakt. Een slechte ontwikkeling.

Vlak voor het begin van de persbriefing doet de minister mededelingen vanuit de ministerraad. Het licht staat op groen voor de uitzending van een artillerie-eenheid naar Macedonië en de uitbreiding van de humanitaire hulpverlening. Als ik 's avonds laat thuiskom, zap ik nog langs een aantal tv-zenders om de laatste nieuwsbeelden te zien. Zo stuit ik op de film *De tien geboden* van Cecil B. de Mille over de slavernij en de uittocht van het joodse volk. Er zijn parallellen met de situatie waarin de Kosovaren op het ogenblik verkeren. Maar dan moet de internationale gemeenschap wel voor hun beloofde land zorgen.

Vrijdag

Ik begin de dag om 07.00 uur met het aanzetten van de televisie. Boven Kosovo wordt een wolkendek voorspeld. Dat is ongunstig voor luchtbombardementen, vooral als er tanks en voertuigen moeten worden geraakt.

Na de gebruikelijke start met debriefings en gesprekken over Kosovo stapt de bevelhebber der landstrijdkrachten, luitenant-generaal Maarten Schouten, binnen om van gedachten te wisselen over de toekomstige structuur van de landmacht. We kunnen goed met elkaar overweg. De onderlinge verhoudingen in de militaire top zijn überhaupt goed: de bevelhebbers en ik praten niet alleen over samenwerking, maar brengen die ook in de praktijk. Helaas is dat in het verleden wel eens anders geweest.

Mijn vrouw accepteert dat ik thuis ben zonder er 'echt te zijn'

In de loop van de middag wordt duidelijk dat de media lucht hebben gekregen van het voornemen van het kabinet artillerie naar Macedonië te zenden. Na telefonisch overleg met de minister wordt besloten dat ik daar melding van zal maken in de dagelijkse persbriefing, ook al is de Kamer nog niet formeel op de hoogte gesteld.

Nadat ik met Joop van Reijn een groot aantal stukken heb doorgenomen met het oog op het overleg in het Catshuis, dat voor morgenochtend op het programma staat, kom ik om 20.00 uur thuis. Ik kan nog net meeëten. Mijn vrouw herinnert me eraan dat het Goede Vrijdag is. Ik had er nog geen ogenblik bij stilgestaan.

Zaterdag

Mijn vrouw gaat vandaag naar Hella Haasse, van wie zij enkele boeken in het Frans heeft vertaald. Ik moet haar beloven dat we met Pasen 'iets samen gaan doen'.

Om 08.00 uur kom ik aan in het DCBC om de laatste stand van zaken te vernemen. De situatie met de vluchtelingen loopt steeds meer uit de hand, met name in Macedonië en Albanië. Enkele uren later informeer ik de minister-president en de ministers Van Aartsen en De Grave in het Catshuis over de actuele militaire aspecten van de crisis. Van hun kant maken de bewindslieden melding van hun recente internationale contacten. Evenals zijn collega's volgt de minister-president de gebeurtenissen op de voet, waarbij hij blijk geeft van een grote persoonlijke betrokkenheid.

Ik rij met Frank de Grave terug naar het DCBC, waar wij geconfronteerd worden met gruwelijke televisiebeelden uit Macedonië en Albanië. De minister bepaalt dat wat betreft de humanitaire hulpverlening door Defensie 'alle registers moeten worden opengetrokken'.

Rond 15.00 uur kom ik thuis. Mijn vrouw is er nog niet. Daarom begin ik maar met de weekendpost, waarvan de omvang enige naam mag hebben.

In de loop van de avond ga ik toch nog maar een keer naar het DCBC. Ik constateer met voldoening dat er zowel in het centrum als in den lande alles aan wordt gedaan om de goederenstroom naar Macedonië op de kortst mogelijke termijn op gang te brengen.

Tegen middernacht word ik thuis gebeld door de directeur voorlichting, Hans van den Heuvel, die met enkele getrouwen naar het departement is gegaan om een persbericht over de humanitaire hulpverlening uit te geven. We zijn het er snel over eens dat de commandant van de vliegbasis Eindhoven, kolonel Leo van den Born, de aangewezen functionaris is om de pers te woord te staan wanneer morgenochtend de eerste vliegtuigen met hulpgoederen vertrekken.

Zondag (eerste paasdag)

De telefoon is vannacht stil gebleven. Gebeurt dat niet, dan gaat het vrijwel zonder uitzondering om een bericht uit het DCBC dat niet tot de volgende dag kan wachten, wat onder de huidige omstandigheden kan inhouden dat er iets is gebeurd met een van onze F-16 vliegers. Gelukkig is dat tot dusver niet het geval geweest.

Wat mij opvalt is een ongebreidelde groei van het aantal stuurlui aan wal

Ik rijd om 08.30 uur naar het DCBC. De chauffeurs van de Defensiestaf vonden het niet leuk toen ik hun vertelde tijdens de paasdagen zelf te zullen rijden. Dat hangt samen met hun zeer te waarderen beroepstrots. Maar zij hebben ook recht op vrije paasdagen, vind ik.

Ik informeer de minister telefonisch over het verloop van de hulpverleningsoperatie. Er zijn vannacht meer dan vijfhonderd Defensiemedewerkers in touw geweest.

Rond het middaguur ga ik met mijn vrouw naar de Holland Art Fair. Een van onze beste vriendinnen, Marianne Berkö, exposeert. Ze verkoopt goed. Geen wonder, ze maakt schitterende dingen.

In de loop van de middag begin ik thuis de conceptantwoorden op de 247 Kamervragen over de hoofdlijnennotitie te lezen. De ondertoon van een niet te verwaarlozen aantal vragen is: kan Defensie wellicht nog meer inleveren? Ik moet weerstand bieden aan de verleiding er een keer onderaan bij te schrijven: „Denkt u dat er nooit meer een nieuwe Milosević zal opstaan?"

Vrede is niet zo vanzelfsprekend als we vaak (willen) denken.

In de loop van de avond ga ik toch maar weer naar het DCBC.

Maandag (tweede paasdag)

Ruim vóór het wekkersignaal word ik al om 06.00 uur wakker. Ik ga eerst op de benedenverdieping naar het tv-nieuws kijken en vervolgens, het is inmiddels 07.30 uur, verder met de weekendpost.

Al werkende groeit de bewondering voor de gelijkmoedigheid waarmee mijn vrouw accepteert dat ik thuis ben zonder er 'echt te zijn'. Zij is een geweldige steun voor me.

Om 13.00 uur ga ik naar het DCBC. Frank de Grave komt ook. Een voortreffelijke man om mee samen te werken. Hij voelt feilloos aan wat er op ieders bordje behoort te liggen. Hij laat militairen de ruimte om hun werk te doen en bemoeit zich niet voortdurend met de gang van zaken. Even na 15.00 uur gaan we beiden naar het Catshuis, waar wordt gesproken over de informatieverstrekking aan het parlement.

Ik ben net op tijd terug voor de persbriefing van 17.00 uur. De opkomst is goed, zeker gelet op het feit dat het tweede paasdag is. Tien dagen geleden ben ik met gemengde gevoelens met de briefings begonnen. *Niet, omdat ik het nut ervan niet inzie. Integendeel, de informatieverstrekking aan de media is ook voor Defensie van uitzonderlijk belang.* Mijn terughoudendheid op dit punt heeft meer te maken met overwegingen van persoonlijke aard. Ik voel me namelijk op mijn best wanneer ik me tussen of achter de coulissen bevind.

Thuiskomst 20.00 uur.

Dinsdag

Voor de variatie weer eens een 'gewone werkdag'. Chauffeur Eef Schreve rijdt me om 08.00 uur naar het Plein. Samen met Debby neem ik de agenda door: veel schrap- en schuifwerk.

Na de briefings ga ik naar de Trêveszaal om een bijdrage te leveren aan bewindsliedenoverleg over een brief aan de Kamer.

In het begin van de middag bestookt Debby mij met bezoekers en post. Daarna business as usual (briefings, enz.).

Tot verrassing van mijn vrouw kom ik al om 19.00 uur thuis, omdat een officieel diner geen doorgang vindt.

Woensdag 7 april

De dag verloopt anders dan de vorige in die zin dat het vaste patroon van 'briefings' en gesprekken wordt onderbroken vanwege het officiële afscheidsbezoek van de chef van het militaire comité van de NAVO, de alom gewaardeerde Duitse viersterrengeneraal Klaus Naumann. Het bezoek is van alle franje ontdaan. De lunch duurt drie kwartier. Een dergelijk tempo heb ik bij officiële gelegenheden nog nooit meegemaakt. Klaus Naumann stelt het zeer op prijs dat twee van mijn voorgangers die hij goed kent, de generaals b.d. Arie van der Vlis en Henk van den Breemen, met hun echtgenotes zijn uitgenodigd.

Het echt zware en risicovolle werk wordt niet hier, maar door onze mensen in het operatiegebied verzet. Zij verdienen onze permanente steun en waardering.